

LETOPIS

SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI

OSMA KNJIGA

1956

1957

ZALOŽILA SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI
V LJUBLJANI

1958

LETOPIS
VIII

LETOPIS

SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI

OSMA KNJIGA

1956

1957

ZALOŽILA SLOVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI IN UMETNOSTI
V LJUBLJANI

1958

Sprejeto na seji predsedstva Akademije
dne 17. junija 1958

Uredil akademik Milko Kos

Tiskala Triglavska tiskarna v Ljubljani

I

ORGANIZACIJA

PREDSEDSTVO

(po stanju 31. decembra 1957)

- Predsednik:** Josip Vidmar.
- Podpredsednik:** Božidar Lavrič.
- Glavni tajnik:** Milko Kos.
- Razredni tajniki:** 1. v razredu za zgodovinske in družbene vede Francè Stelè;
2. v razredu za filološke in literarne vede Ivan Grafenauer;
3. v razredu za matematične, fizikalne in tehnične vede Milan Vidmar;
4. v razredu za prirodoslovne in medicinske vede Anton Melik;
5. v razredu za umetnosti Anton Lajovic.

Nadzorni odbor

Člani: Srečko Brodar, Josip Plemelj, Ivan Rakovec;
namestnik: Jovan Hadži.

Delegati v Akademijem svetu FLR J

Redni: Milko Kos, Francè Stelè, Milan Vidmar; namestnika: Anton Melik, Anton Peterlin.

VODILNI USLUŽBENCI UPRAVE AKADEMIJE

(po stanju 31. decembra 1957)

I. UPRAVNA PISARNA

Upravnik — višji referent: dr. Leo Baebler.

Administrator: Nada Jesse.

Vodja računovodstva — računski referent: Franjo Mi-
helčič.

II. ZNANSTVENA PISARNA

Upravnik — znanstveni sodelavec: dr. Matej Šmalc.

III. BIBLIOTEKA

Upravnik — bibliotekar: Primož Ramovš.

IV. KEMIČNI INŠTITUT »BORIS KIDRIČ«

Upravni direktor — višji referent: Ciril Polajnar.

Vodja računovodstva — računski referent: Rožica Štok-
Medvešček.

V. INŠTITUT ZA ELEKTRIŠKO GOSPODARSTVO

Upravni direktor — višji referent: Josip Arh.

Vodja računovodstva — računovodja: Amalija Keršič.

VI. INŠTITUT ZA TURBINSKE STROJE

Upravni direktor — samostojni referent: Ferdinand Hlad-
nik.

Vodja računovodstva — administrator II: Ivanka Uršič.

UPRAVA INŠTITUTOV IN KOMISIJ

1. KEMIČNI INŠTITUT »BORIS KIDRIČ«

Upravnik: akad. dr. Maks Samec.

Znanstveni svet: akad. dr. Anton Peterlin, akad. dr. Josip
Plemelj, akad. dr. Maks Samec, akad. dr. techn. ing.
Milan Vidmar.

Sistemizirano znanstveno osebje:

Znanstveni sodelavci: ing. Karel Andreč, dr. Marta Blinc, ing. Miroslav Dermelj, dr. ing. Rajko Kavčič, dr. ing. Boris Lavrenčič.

Svetnik: dr. ing. Riko Repič.

Honorarni znanstveni sodelavec: prof. dr. Dušan Hadži.

Strokovni sodelavci: dr. Savo Bratož, ing. Miroslav Čeh, dr. ing. Jelena Komar-Kansky, dr. ing. Štefan Skledar.

Asistenti: ing. Stazika Černič-Simić, ing. Antonija-Živa Drovenik, ing. Božidar Hočevar, ing. Tita Kovač, ing. Damjan Kozak, Marina Marčec, ing. Nevenka Miljević-Šuštaršič, dr. ing. Aleksander Novak, ing. Darinka Perko, ing. Tatjana Sernec-Avšič, mr. ph. Helena Sočič, ing. Jakob Vilhar.

Honorarni znanstveni sodelavec: ing. Boris Exel.

Inštitut je organiziran na principu raziskovalnih skupin, ki se formirajo po značaju in potrebi dela. V letu 1957 so tako delovale naslednje delovne skupine:

1. Škrob in drugi polisaharidi, vodja akad. prof. dr. Maks Samec.

2. Skupina za anorgansko in analitsko kemijo, vodja znanstveni sodelavec ing. Miroslav Dermelj.

3. Skupina za organsko kemijo, ki se deli na:

a) endokrinološko skupino, vodja znanstveni sodelavec ing. Karel Andreč,

b) skupino za predpripravo premogov, vodja znanstveni sodelavec dr. ing. Rajko Kavčič,

c) alkaloidno skupino, vodja svetnik dr. ing. Riko Repič,

d) fizikalno kemično skupino, vodja honorarni znanstveni sodelavec dr. Dušan Hadži.

4. Skupina za biokemijo in mikrobiologijo, vodja znanstveni sodelavec dr. Marta Blinc.

5. Skupina za premog in koks, ki se deli na:

a) skupino za premog in koks, vodja znanstveni sodelavec dr. ing. Boris Lavrenčič,

b) skupino za ekstrakcijo produkta goriv, vodja občasni sodelavec prof. dr. Salvislav Jenčič,

c) skupino za racionalno porabo goriv, vodja honorarni znanstveni sodelavec ing. Boris Exel.

2. INŠTITUT ZA ELEKTRIŠKO GOSPODARSTVO

Upravnik: akad. dr. techn. ing. Milan Vidmar.

Ustanova ima kolegij in plenum, ki fungirata kot posvetovalni organ upravnika. Kolegij sestavljajo poleg upravnika in namestnika vsi načelniki strokovnih in pomožnih skupin. Plenum sestavljajo poleg upravnika in namestnika načelniki strokovnih skupin, znanstveni sodelavci inštituta, načelniki pomožnih skupin ter imenovani zunanji znanstveni sodelavci. Člani plenuma so lahko tudi gosti, ki jih povabi upravnik in vidni zunanji strokovnjaki, ki jih v ta namen imenuje na predlog upravnika predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Člani inštitutskega kolegija:

1. upravnik: akad. dr. techn. ing. Milan Vidmar.
2. upravni direktor: Josip Arh.
3. načelniki strokovnih skupin: ing. Ožbolt Gros, ing. Edvard Höfler, dr. ing. Marjan Plaper, ing. Janko Rudolf, ing. Srečko Sajovic, ing. Branko Vajda, ing. Milan Vidmar.

Člani inštitutskega plenuma:

1. upravnik: akad. dr. techn. ing. Milan Vidmar.
2. načelniki strokovnih skupin (glej zgoraj).
3. znanstveni in strokovni sodelavci, asistenti inštituta: inženir Franc Curk, ing. Ožbolt Gros, ing. Edvard Höfler, ing. Stana Muren, dr. ing. Marjan Plaper, ing. Bogdan Remše, ing. Joško Rosina, ing. Janko Rudolf, ing. Srečko Sajovic, ing. Anita Sebaher, ing. Franc Špiler, dr. ing. Vida Tišler, ing. Branko Vajda, ing. Milan Vidmar.
4. načelnik upravno-računske skupine: upravni direktor Josip Arh.
5. zunanji strokovni sodelavci: univ. prof. dr. ing. Vratislav Bedjanič, direktor ELES ing. Vekoslav Korošec, obratni inženir tovarne glinice in aluminija Kidričevo ing. Jože Voršič, univ. prof. v Zagrebu ing. Vladimir Žepič.

Sistemizirano znanstveno osebje:

Znanstveni sodelavci: ing. Ožbolt Gros, ing. Edvard Höfler, dr. ing. Marjan Plaper, ing. Janko Rudolf, ing. Srečko Sajovic, ing. Branko Vajda, ing. Milan Vidmar.

Strokovni sodelavci: ing. Franc Curk, ing. Bogdan Remše, ing. Joško Rosina, ing. Anita Sebaher, dr. ing. Vida Tišler, ing. Franc Špiller.

Asistent: ing. Stana Muren.

Inštitut je razdeljen na naslednje strokovne skupine:

1. Skupina za proizvodnjo električne energije, načelnik znanstveni sodelavec ing. Ožbolt Gros.

2. Skupina za transformiranje, prenos in razdeljevanje električne energije, načelnik znanstveni sodelavec dr. ing. Marjan Plaper.

3. Skupina za zaščito elektrotehničnih naprav, načelnik znanstveni sodelavec ing. Edvard Höfler.

4. Skupina za energetska kemija in fizikalne raziskave, načelnik znanstveni sodelavec ing. Srečko Sajovic.

5. Skupina za proučevanje najvišjih električnih napetosti.

6. Skupina za meritve, načelnik znanstveni sodelavec ing. Branko Vajda.

7. Skupina za preizkušanje elektrotehničnega materiala.

8. Skupina za gradnjo in vzdrževanje laboratorijske opreme, načelnik znanstveni sodelavec ing. Janko Rudolf.

9. Skupina za proučevanje splošnih problemov elektrifikacije, načelnik znanstveni sodelavec ing. Milan Vidmar.

10. Skupina za dokumentacijo in strokovno literaturo.

3. INŠTITUT ZA TURBINSKE STROJE

Upravnik: akad. dr. ing. Anton Kuhelj.

Znanstveno in raziskovalno osebje: univ. prof. dr. ing. Ivo Vušković, zunanji znanstveni sodelavec; ing. Miroslav Pečornik, glavni raziskovalni inženir; ing. Marijan Dolgan, glavni raziskovalni inženir; ing. Vladislav Šimnic, glavni raziskovalni inženir; ing. Miloš Sfiligoj, raziskovalni inženir; ing. Franc Schweiger, raziskovalni inženir.

Organizacija inštituta:

a) Splošni oddelek (tajništvo, računovodstvo, komerciala in knjižnica).

b) Tehnično organizacijski oddelek (priprava dela, delavnica, kapitalna izgradnja in skladišče).

c) Znanstveno raziskovalni oddelek (referat za turbine, referat za črpalke, referat za aerodinamiko, referat za hidromehansko opremo, konstrukcijski biro in laboratorij).

Vodja: ing. Marijan Dolgan.

Vodje posameznih referatov: za turbine ing. Miloš Sfiligoj, za črpalke ing. Vladislav Šimnic, za aerodinamiko ing. Miroslav Pečornik.

4. INŠTITUT ZA RAZISKOVANJE KRASA

Upravnik: akad. dr. Srečko Brodar; vršilec dolžnosti upravnika: znanstveni sodelavec dr. Roman Savnik.

Znanstveni svet: akad. dr. Srečko Brodar, akad. dr. Jovan Hadži, akad. dr. Anton Melik, akad. dr. Ivan Rakovec, univ. prof. dr. Albin Seliškar, znanstveni sodelavec dr. Roman Savnik.

Strokovni sodelavec: Egon Pretner.

Asistenta: Franc Hribar, Franc Leben.

Honorarni znanstveni sodelavec: dr. Valter Bohinec.

Honorarni strokovni sodelavec: Ivan Michler.

5. INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO

Upravnik: akad. dr. Anton Melik.

Znanstveni svet: akad. dr. Milko Kos, akad. dr. Anton Melik, akad. dr. Ivan Rakovec, univ. prof. dr. Svetozar Ilešič.

Strokovni sodelavec: dr. Ivan Gams.

Asistenta: Drago Meze, Milan Šifrer.

Honorarni znanstveni sodelavec: univ. prof. dr. Svetozar Ilešič.

V okviru Inštituta za geografijo je tudi Zavod za kartografijo. Kartograf: Vilko Finžgar.

6. INŠTITUT ZA GEOLOGIJO

Upravnik: akad. dr. Ivan Rakovec.

Znanstveni svet: akad. dr. Srečko Brodar, akad. dr. Jovan Hadži, akad. dr. Anton Melik, akad. dr. Ivan Rakovec, univ. prof. dr. ing. Jože Duhovnik.

Asistent: Rajko Pavlovac.

Honorarni znanstveni sodelavec: univ. prof. dr. ing. Jože Duhovnik.

Inštitut ima naslednje sekcije:

- a) geološko-paleontološko sekcijo, načelnik akad. dr. Ivan Rakovec;
- b) mineraloško-petrografsko sekcijo, načelnik univ. prof. dr. ing. Jože Duhovnik;
- c) prazgodovinsko sekcijo, načelnik akad. dr. Srečko Brodar.

7. INŠTITUT ZA BIOLOGIJO

Upravnik: akad. dr. Jovan Hadži.

Znanstveni svet: akad. dr. Jovan Hadži, univ. prof. dr. Ernest Mayer, univ. prof. dr. Albin Seliškar, univ. prof. dr. Miroslav Zei.

Znanstveni sodelavec: dr. Maks Wraber.

Strokovni sodelavec: dr. Janez Matjašič.

Asistent: Štefan Sušec-Michieli.

Honorarna znanstvena sodelavca: univ. prof. dr. Albin Seliškar, univ. prof. dr. Miroslav Zei.

Inštitut za biologijo ima še dva laboratorija:

Speleobiološki laboratorij v Postojni, vodja univ. prof. dr. Albin Seliškar;

Marinobiološki laboratorij v Rovinju, vodja akad. dr. Jovan Hadži.

8. ODBOR ZA UREJEVANJE FAVNE, FLORE IN GEJE SLOVENIJE

Predsednik: akad. dr. Jovan Hadži.

Znanstveni svet: akad. dr. Srečko Brodar, akad. dr. Jovan Hadži, akad. dr. Anton Melik, akad. dr. Ivan Rakovec.

9. INSTITUT ZA MEDICINSKE VEDE

Upravnik: akad. dr. Igor Tavčar.

Znanstveni svet: akad. dr. Bogdan Breclj, akad. dr. Alija Kosišir, akad. dr. Božidar Lavrič, akad. dr. Igor Tavčar.

Honorarni znanstveni sodelavec: univ. prof. dr. Andrej Župančič.

10. INSTITUT ZA ZGODOVINO

Upravnik: akad. dr. Milko Kos.

Znanstveni svet: akad. dr. Ivan Grafenauer, akad. dr. Milko Kos, akad. dr. Francè Stelè, univ. prof. dr. Josip Korošec.

a) Sekcija za občo in narodno zgodovino.

Načelnik: akad. dr. Milko Kos.

Znanstveni sodelavec: dr. Pavle Blaznik.

Honorarni znanstveni sodelavec: dr. Melitta Pivec-Stelè.

b) Sekcija za zgodovino umetnosti.

Načelnik: akad. dr. Francè Stelè.

Strokovni sodelavec: dr. Emilijan Cevc.

Strokovni svet: akad. dr. Izidor Cankar, akad. dr. Francè Stelè, strokovni sodelavec dr. Emilijan Cevc.

c) Sekcija za arheologijo.

Načelnik: univ. prof. dr. Josip Korošec.

Strokovni sodelavec: ing. Demetrij Brodar.

Asistenta: Stanislav Jesse, Alojzij Šercelj.

Strokovni svet: akad. dr. Srečko Brodar, univ. prof. dr. Josip Klemenc, univ. prof. dr. Josip Korošec, univ. prof. dr. Božo Škerlj, upravnik Narodnega muzeja dr. Jože Kastelic.

11. INSTITUT ZA SLOVENSKI JEZIK

Upravnik: akad. dr. Ivan Grafenauer.

Namestnik upravnika: znanstveni sodelavec dr. Rudolf Kolarič.

Znanstveni svet: akad. dr. Ivan Grafenauer, akad. Anton Sovrè, univ. prof. dr. Anton Bajec, znanstveni sodelavec dr. Rudolf Kolarič, znanstveni sodelavec Božo Vodušek.

Znanstveni sodelavci: dr. France Bezlaj, dr. Rudolf Kolarič,
dr. Tine Logar, Božo Vodušek.

Strokovni sodelavec: dr. Lino Legiša.

Asistenti: Joža Meze, Jakob Rigler, Saša Sernek.

Honorarni sodelavec: dr. Vaso Suyer.

Inštitut je po čl. 2 svojega pravilnika organiziran v dve sekciji:

I. slovniško-filološko in jezikovno-geografsko sekcijo, načelnik: znanstveni sodelavec dr. Rudolf Kolarič;

II. slovarsko sekcijo, načelnik: znanstveni sodelavec Božo Vodušek.

Prva sekcija ima še Komisijo za pisavo in izgovarjavo slovenskega pismenega jezika, druga pa Komisijo za strokovno terminologijo slovenskega jezika.

12. INSTITUT ZA LITERATURE

Upravnik: akad. Josip Vidmar.

Znanstveni svet: akad. dr. Ivan Grafenauer, akad. Josip Vidmar, dopisni član dr. Fran Ks. Lukman.

Znanstveni sodelavec: Mile Klopčič.

Strokovna sodelavca: Dušan Pirjevec, dr. Milena Uršič.

Honorarni znanstveni sodelavci: profesor Akademije za igralsko umetnost dr. France Koblar, univ. prof. dr. Anton Ocvirk, univ. prof. dr. Anton Slodnjak.

13. INSTITUT ZA SLOVENSKO NARODOPISJE

Upravnik: akad. dr. Ivan Grafenauer.

Znanstveni svet: akad. dr. Milko Kos, akad. Anton Lajovic, akad. dr. Anton Melik, prof. Matija Tomc.

Strokovna sodelavca: dr. Niko Kuret, dr. Milko Matičetov.

Honorarni strokovni sodelavci: prof. Alojzij Bolhar, univ. docent dr. Vilko Novak, upravnik Mestnega arhiva v Ljubljani dr. Sergij Vilfan.

14. TERMINOLOŠKA KOMISIJA

Predsednik: akad. dr. Alija Košir.

Strokovni svet: akad. dr. Alija Košir, univ. profesorja dr. Rudolf Sajovic in ing. Albert Struna, gimn. prof. Franc Kapus.

a) Pravna sekcija.

Načelnik: honorarni znanstveni sodelavec univ. prof. dr. Rudolf Sajovic.

Člani sekcije: univ. profesorji dr. Avgust Munda, dr. Albin Ogris, dr. Leonid Pitamic in znanstveni sodelavec dr. Rudolf Kolarič (jezikovni svetovalec).

Strokovni sodelavec: dr. Vladimir Kukman.

b) Tehniška sekcija.

Načelnik: univ. prof. ing. Albert Struna.

Strokovni sodelavci: univ. prof. ing. Boris Černigoj (za strojništvo); univ. predavatelj dr. Črtomir Nučič (za kemijo); univ. prof. ing. Vinko Sadar (za agronomijo); ing. Srečko Sajovic, znanstveni sodelavec Inštituta za elektriško gospodarstvo, in ing. Franc Mlakar (za elektrotehniko); ing. Lojze Žumer, znanstveni sodelavec Gozdarskega inštituta LRS (za gozdarstvo in lesno predelovalno stroko); ing. Lev Pipan (za varilstvo in raziskavo materiala); univ. docent dr. ing. Srdjan Turk (za gradbeništvo).

Občasna strokovna sodelavca: akad. univ. prof. ing. Feliks Lobe (za tehnologijo), akad. univ. prof. dr. Anton Peterlin (za fiziko in matematiko).

Jezikovni svetovalec: znanstveni sodelavec dr. Rudolf Kolarič.

c) Medicinska sekcija.

Načelnik: akad. univ. prof. dr. Alija Košir.

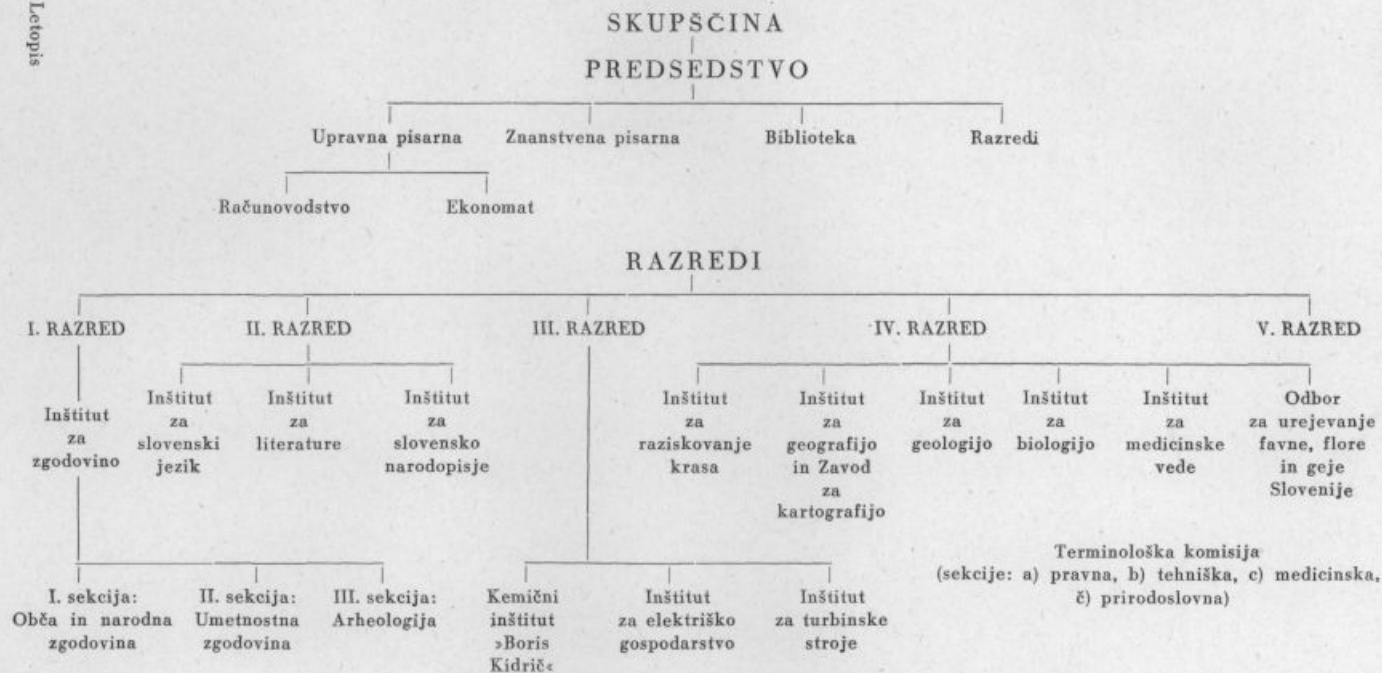
Strokovni sodelavci: univ. prof. dr. Fran Zavrnik, san. major dr. Fran Smerdu, predstojnik Centralne medicinske knjižnice primarij dr. Mirko Karlin.

Jezikovni svetovalec: strokovni sodelavec dr. Lino Legiša.

č) Prirodoslovna sekcija.

Načelnik: Franc Kapus, profesor Klasične gimnazije v Ljubljani.

Pomočnik načelnika: dr. Vladimir Kokole.

Preglednica organizacije Slovenske akademije znanosti in umetnosti

II

ČLANI

ČASTNI ČLANI

Josip Broz-Tito, predsednik FLRJ, maršal Jugoslavije, izvoljen 9. avgusta 1948.

Gl. Letopis III, 79—115.

Edvard Kardelj, podpredsednik Zveznega izvršnega sveta, izvoljen 6. decembra 1949.

Gl. Letopis III, 119—132.

I. RAZRED

Za zgodovinske in družbene vede

Redni člani

Izidor Cankar, rojen 22. aprila 1886, dr. phil., redni profesor za zgodovino umetnosti na Univerzi v Ljubljani v pokoju, redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 67—73.

Viktor Korošec, rojen 7. decembra 1899, dr. iur., redni profesor za rimsko pravo in splošno zgodovino države in prava v antiki na Univerzi v Ljubljani; redni član od 2. oktobra 1956; član Société d'Histoire du Droit v Parizu, Société d'Histoire des Droits de l'Antiquité v Bruslju, Association Internationale de Papyrologues in Inštituta za pravno zgodovino v Zagrebu. — Glej to knjigo Letopisa, str. 33—36.

Milko Kos, rojen 12. decembra 1892, dr. phil., redni profesor za zgodovino srednjega veka in historične pomožne vede na Univerzi v Ljubljani; redni član od 7. oktobra 1938, načelnik filozofsko-filološko-historičnega razreda od 31. januarja 1940 do 28. junija 1941, od 19. maja 1950 glavni tajnik Akademije, upravnik Inštituta za zgodovino pri Akademiji in načelnik njegove Sekcije za občo in narodno zgodovino; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in Královske české společnosti nauk v Pragi, član Instituta für österreichische Geschichtsforschung na Dunaju. — Glej Letopis I, 53—62.

Francè Stelè, rojen 21. februarja 1886, dr. phil., redni profesor za umetnostno zgodovino na Univerzi v Ljubljani v pokoju; redni član od 16. maja 1940, načelnik filozofsko-filološko-historičnega razreda od 1. julija 1942 do 2. oktobra 1945, tajnik razreda za zgodovinske in družbene vede od 24. julija 1948 dalje, načelnik Sekcije za zgodovino umetnosti pri Inštitutu za zgodovino; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, član Mednarodnega odbora za umetnostno zgodovino, član dopisnik Mednarodnega komiteja za spomenike pri UNESCO, član AICA pri UNESCO, član Instituta für österreichische Geschichtsforschung na Dunaju. — Glej Letopis I, 115—123.

Makso Šnuderl, rojen 13. oktobra 1895, dr. iur., redni profesor za ustavno pravo FLRJ na Univerzi v Ljubljani; redni član od 2. oktobra 1956; ljudski poslanec, predsednik Zakonodajnega odbora Zvezne ljudske skupščine; član International Law Association v Londonu, Association de Science politique v Parizu in član sveta Interparlamentarne unije v Genèvi. — Glej to knjigo Letopisa, str. 37—38.

Dopisni člani

Ljudmil Hauptmann, rojen 5. februarja 1884, dr. phil., redni profesor za občo zgodovino srednjega veka na Vseučilišču v Zagrebu v pokoju; dopisni član od 16. maja 1940; dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu in Královske české společnosti nauk v Pragi. — Glej Letopis I, 166—167.

Marko Kostrenčić, rojen 21. marca 1884, dr. iur., redni profesor za zgodovino države in prava narodov FLRJ do 19. stoletja na Vseučilišču v Zagrebu v pokoju; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in njen podpredsednik, dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu, častni doktor Karlove univerze v Pragi. — Glej Letopis V, 74—75.

Zdeněk Nejedlý, rojen 10. februarja 1878, profesor Karlove univerze v Pragi; član vlade ČSR; predsednik Češkoslovaške akademije znanosti v Pragi; dopisni član od 7. novembra 1947. Redni član Poljske akademije znanosti, dopisni član Akademije nauk SSSR in Nemške akademije znanosti, častni član Bolgarske akademije znanosti in Madžarske akademije znanosti, častni profesor Univerze Lomonosova v Moskvi, častni doktor Filozofske fakultete univerze v Jeni.

Boris Zihlerl, rojen 25. septembra 1910, redni profesor za teorijo družbenih ved na Univerzi v Ljubljani; ljudski poslanec; dopisni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 165 do 171.

Fran Zwitter, rojen 24. oktobra 1905, dr. phil., redni profesor za občo zgodovino novega veka na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 2. junija 1953; predsednik Zgodovinskega društva za Slovenijo v Ljubljani. — Glej Letopis V, 76—82.

II. RAZRED

Za filološke in literarne vede

Redni člani

Ivan Grafenauer, rojen 7. marca 1880, dr. phil., profesor v pokoju; dopisni član od 16. maja 1940; redni član od 21. decembra 1946, tajnik razreda za filološke in literarne vede od 30. decembra 1949 dalje, upravnik Inštituta za slovensko narodopisje in Inštituta za slovenski jezik pri Akademiji; častni član Slavističnega društva v Ljubljani. — Glej Letopis I, 161—165.

Rajko Nahtigal, rojen 14. aprila 1877, dr. phil., redni profesor za slovansko filologijo in primerjalno gramatiko slovanskih jezikov v pokoju in častni predstojnik Slovanskega inštituta na Univerzi v Ljubljani; redni član od 7. oktobra 1938, prvi predsednik Akademije od 4. januarja 1939 do 27. junija 1942, načelnik razreda za zgodovinske in zemljepisne vede, filozofijo in filologijo od 2. oktobra 1945 do 30. septembra 1949; predsednik Znanstvenega društva za humanistične vede 1921—1939, predsednik Slavističnega društva 1935 in njegov častni član od 1937; dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu in Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu. — Glej Letopis I, 71—75.

Anton Sovrè, rojen 4. decembra 1885, redni profesor za grščino na Univerzi v Ljubljani v pokoju; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 86—88.

Josip Vidmar, rojen 14. oktobra 1895; redni član od 6. decembra 1949; od 27. oktobra 1952 predsednik Akademije; upravnik Inštituta za literature pri Akademiji; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, predsednik Zveze književnikov Jugoslavije, ljudski poslanec. — Glej Letopis III, 172—184.

Dopisni člani

Aleksandar Belić, rojen 2. avgusta 1876, dr. phil., profesor za lingvistiko na Univerzi v Beogradu v pokoju; predsednik Srpske akademije nauka v Beogradu; dopisni član od 7. novembra 1947; dopisni član akademij znanosti v Zagrebu, Sofiji, Pragi (Akademija in Královská česká společnost nauk), Krakovu, Moskvi, Kopenhagenu in Münchenu; častni doktor univerz v Pragi in Glasgou, častni profesor Univerze Lomonosova v Moskvi.

Janko Lavrin, rojen 10. februarja 1887, upokojeni redni profesor za novejšo rusko literaturo na Univerzi v Nottinghamu; dopisni član od 2. oktobra 1956. — Glej to knjigo, str. 39—42.

Franc Ksav. Lukman, rojen 24. novembra 1880, dr. theol., dr. phil., redni profesor za historično dogmatiko, za zgodovino starokrščanskega slovstva in za zgodnjo cerkveno zgodovino na Teološki fakulteti v Ljubljani v pokoju; dopisni član od dne 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 168—169.

Kazimierz Nitsch, rojen 1. februarja 1874, profesor poljskega jezika na Univerzi v Krakovu; dopisni član od 7. novembra 1947; dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu, Akademije nauk SSSR v Moskvi in Bolgarske Akademije znanosti v Sofiji.

III. RAZRED

Za matematične, fizikalne in tehnične vede

Redni člani

Anton Kuhelj, rojen 11. novembra 1902, dr. ing., redni profesor za mehaniko na Univerzi v Ljubljani; prorektor Univerze v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949; upravnik Inštituta za turbinske stroje pri Akademiji. — Glej Letopis III, str. 185.

Feliks Lobe, rojen 14. oktobra 1894, redni profesor za predmeta »Mehanska tehnologija« in »Gradnja obdelovalnih strojev« na Univerzi v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 186—187.

Anton Peterlin, rojen 25. septembra 1908, dr. sci. nat., redni profesor za fiziko na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 21. decembra 1946, redni član od 6. decembra 1949, upravnik Inštituta »Jožef Stefan«; član American Association for the Ad-

vancement of Science (Washington), American Physical Society (Washington), American Chemical Society (Washington), Kolloid Gesellschaft (Köln), Société mathématique de France (Paris), član Makromolekulske sekcije mednarodne unije za čisto in uporabno kemijo, član International Committee of Rheology (Amsterdam). — Glej Letopis II, 45—46.

Josip Plemelj, rojen 11. decembra 1873, dr. phil., redni profesor za matematiko; redni član od 7. oktobra 1938, načelnik matematično-prirodoslovnega razreda oziroma razreda za matematične, prirodoslovne, medicinske in tehnične vede od 16. julija 1942 do 30. septembra 1949; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, Srpske akademije nauka v Beogradu in Bavarske akademije znanosti v Münchenu. — Glej Letopis I, 93—94.

Maks Samec, rojen 27. junija 1881, dr. phil., redni profesor za kemijo na Univerzi v Ljubljani od 1919 do 1945; redni član od 6. decembra 1949, upravnik Kemičnega inštituta »Boris Kidrič« pri Akademiji; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, član Leopoldinsko-karolinške akademije prirodoslovcev v Halle a/d Saale, častni član Avstrijskega kemičnega društva, dopisni član in odlikovan s Sare medaljo od Arbeitsgemeinschafts-Getreideforschung E. V. Detmold, Officier de l'Instruction publique Paris, ponovna doktorska diploma Filozofske fakultete univerze na Dunaju, Laura-Leonardova nagrada. — Glej Letopis III, 188—198.

Milan Vidmar, rojen 22. junija 1885, dr. techn., ing.; redni profesor za elektrotehniko; redni član od 16. maja 1940, načelnik matematično-prirodoslovnega razreda od 10. oktobra 1940 do 16. junija 1942, predsednik Akademije od 27. junija 1942 do 2. oktobra 1945, tajnik razreda za matematične, fizikalne in tehnične vede od 30. septembra 1949 dalje, upravnik Inštituta za elektriško gospodarstvo pri Akademiji; častni doktor Tehniške fakultete univerze v Ljubljani, predsednik Nacionalnega komiteja CIGRE, dopisni član Zveze nemških elektrotehnikov v Berlinu in Češke elektrotehnične zveze v Pragi, zlata inženirska diploma Tehniške visoke šole na Dunaju. — Glej Letopis I, 139—142.

Dopisni član

Venče Koželj, rojen 17. septembra 1901, dr. techn., redni profesor za teoretično elektrotehniko na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 95—97.

IV. RAZRED

Za prirodoslovne in medicinske vede

Redni člani

Bogdan Brecelj, rojen 6. maja 1906, dr. med., redni profesor za ortopedijo in predstojnik Ortopedske klinike na Univerzi v Ljubljani, honorarni direktor Zavoda za rehabilitacijo invalidov LRS v Ljubljani, honorarni šef-zdravnik Specialne bolnišnice za kostno in sklepno tuberkulozo v Valdoltri; redni član od 6. decembra 1949; član Sociétés Internationales de Chirurgie Orthopédique et de Traumatologie v Bruslju, član Sociétés Française d'Orthopédie et de Traumatologie v Parizu, član Zveznega odbora za rehabilitacijo invalidov. — Glej Letopis III, 199—200.

Srečko Brodar, rojen 6. maja 1893, dr. phil., redni profesor za prazgodovino človeka na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 6. decembra 1949, redni član od 2. junija 1953, upravnik Inštituta za raziskovanje krasi v Postojni; dopisni član H. Obermaier Gesellschaft für die Erforschung des Eiszeitalters und seiner Kulturen (Bonn). — Glej Letopis III, 205—206, in Letopis V, 98—100.

Jovan Hadži, rojen 22. novembra 1884, dr. phil., redni profesor za zoologijo; redni član od 7. oktobra 1938, načelnik matematično-prirodoslovnega razreda od 28. januarja 1939 do 10. oktobra 1940, tajnik razreda za prirodoslovne in medicinske vede od 30. septembra 1949 do 8. oktobra 1955, upravnik Inštituta za biologijo pri Akademiji, predsednik Odbora za urejanje favne, flore in geje Slovenije; dopisni član Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in Srpske akademije nauka v Beogradu. — Glej Letopis I, 29—30.

Alija Košir, rojen 6. aprila 1891, dr. med., redni profesor za histologijo in embriologijo ter predstojnik Histološkega inštituta na Medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani; redni član od 24. junija 1955. — Glej Letopis VII, 45—48.

Božidar Lavrič, rojen 10. novembra 1899, dr. med., redni profesor za kirurgijo na Univerzi v Ljubljani in predstojnik Kirurški klinike; redni član od 6. decembra 1949, od 21. marca 1950 podpredsednik Akademije; rektor Univerze; dopisni član Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in Srpske akademije nauka v Beogradu, častni član Českoslova-

škega kirurškičnega društva v Pragi in Bolgarskega kirurškičnega društva v Sofiji, član Internacionalnega kirurškičnega društva, dopisni član Association of Surgeons of Great Britain and Ireland, dopisni član Société de Chirurgie v Lyonu. — Glej Letopis III, 201—202.

Anton Melik, rojen 1. januarja 1890, dr. phil., redni profesor za geografijo na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 16. maja 1940, redni član od 21. decembra 1946, načelnik razreda za prirodoslovne in medicinske vede od 8. oktobra 1955 dalje, upravnik Inštituta za geografijo pri Akademiji, predsednik Slovenske Matice. — Glej Letopis I, 170—171.

Ivan Rakovec, rojen 18. septembra 1899, dr. phil., redni profesor za geologijo in paleontologijo na Univerzi v Ljubljani; dopisni član od 21. decembra 1946, redni član od 6. decembra 1949, upravnik Inštituta za geologijo pri Akademiji; dopisni član Geološkega društva na Dunaju. — Glej Letopis II, 47—53.

Igor Tavčar, rojen 2. novembra 1899, dr. med., redni profesor za interno medicino in predstojnik Interne klinike na Univerzi v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949, upravnik Inštituta za medicinske vede pri Akademiji; član Internacionalnega društva za interno medicino. — Glej Letopis III, 203—204.

Dopisni člani

Franjo Kogoj, rojen 13. oktobra 1894, dr. med., redni profesor za dermatovenerologijo in predstojnik Dermato-venereološke klinike na Vseučilišču v Zagrebu; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu in tajnik njenega IV. oddelka za medicinske vede, dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu, častni član oziroma dopisni član angleškega, berlinskega, bolgarskega, češkoslovaškega, dunajskega, francoskega, hamburškega, iranskega, italijanskega, madžarskega, münchenskega, nemškega in poljskega dermatološkega društva ter francoskega alergološkega društva. — Glej Letopis V, 101—102.

Siniša Stanković, rojen 26. marca 1892, dr. phil., redni profesor za zoologijo na Univerzi v Beogradu; dopisni član od 2. junija 1953; predsednik Akademijskega sveta FLRJ; redni član Srpske akademije nauka v Beogradu, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu. — Glej Letopis V, 103—104.

Andrija Štampar, rojen 1. septembra 1888, dr. med., redni profesor za higieno in socialno medicino na Vseučilišču v Zagrebu; predsednik Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu; dopisni član od 7. novembra 1947; redni član Srpske akademije nauka v Beogradu, častni član Ameriškega društva za narodno zdravje in Akademije za medicino v New Yorku.

Alojzij Tavčar, rojen 2. marca 1895, dr. ing., redni profesor za genetiko in žlahtnjenje rastlin na Vseučilišču v Zagrebu; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, redni član Masarykove akademie pracé v Pragi, častni član Scientific Society Sigma X, Cornell University, New York. — Glej Letopis V, 105—106.

Kosta Todorović, rojen 5. julija 1887, dr. med., redni profesor za infekcijske bolezni in upravnik infekcijske klinike na Univerzi v Beogradu v pokoju; dopisni član od 2. junija leta 1953; redni član Srpske akademije nauka v Beogradu in tajnik njenega razreda za medicinske vede, dopisni član Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, dopisni član Nacionalne medicinske akademije v Parizu. — Glej Letopis V, 107.

Vale Vouk, rojen 21. februarja 1886, dr. phil., redni profesor za botaniko na Vseučilišču v Zagrebu, predstojnik Botaničnega inštituta in vrta Prirodoslovno matematične fakultete v Zagrebu, direktor Inštituta za eksperimentalno biologijo Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu, Poljske akademije znanosti v Krakovu in Královske české společnosti nauk v Pragi. — Glej Letopis V, 108—109.

V. RAZRED

Za umetnosti

Redni člani

France Bevk, rojen 17. septembra 1890, književnik; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 110—115.

Fran Sal. Finžgar, rojen 9. februarja 1871, književnik; redni član od 7. oktobra 1938, od 28. januarja 1939 do 30. septembra 1949 načelnik razreda za umetnosti. — Glej Letopis I, 23—25.

Pavel Golia, rojen 10. aprila 1887, književnik in upravnik Slovenskega narodnega gledališča v pokoju; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 116—120.

Božidar Jakac, rojen 16. julija 1899, redni profesor na Akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 207—213.

Boris Kalin, rojen 24. junija 1905, redni profesor na Akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani, kipar-mojster; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 121—122.

Gojmir Anton Kos, rojen 24. januarja 1896; redni profesor na Akademiji upodablajočih umetnosti v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 214—215.

Marjan Kozina, rojen 4. junija 1907, izredni profesor na kompozicijskem oddelku Akademije za glasbo v Ljubljani; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 123—124.

Miško Kranjec, rojen 15. septembra 1908, književnik; redni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 125—132.

Anton Lajovic, rojen 19. decembra 1878, komponist in muzikolog; redni član od 16. maja 1940, tajnik razreda za umetnosti od 30. septembra 1949 dalje. — Glej Letopis I, 63—67.

Lucijan Marija Škerjanc, rojen 17. decembra 1900; redni profesor za kompozicijo na Akademiji za glasbo v Ljubljani; redni član od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 216 do 220.

Dopisni člani

Ivo Andrić, rojen 10. oktobra 1892, književnik; dopisni član od 2. junija 1953; redni član Srpske akademije nauka v Beogradu, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu. — Glej Letopis V, 133—134.

Milan Bogdanović, rojen 4. januarja 1894, dr., književni in gledališki kritik ter esejist, profesor za novejšo jugoslovansko književnost na Univerzi v Beogradu do 1949, od takrat upravnik Narodnega gledališča v Beogradu; dopisni član od 2. junija 1953; dopisni član Srpske akademije nauka v Beogradu. — Glej Letopis V, 135—136.

Lojze Dolinar, rojen 19. aprila 1893, redni profesor na Akademiji za umetnosti v Beogradu; dopisni član od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 137—138.

Miroslav Krleža, rojen 7. julija 1893, književnik; dopisni član od 2. junija 1953; pravi član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti v Zagrebu, redni član Srpske akademije nauka v Beogradu. — Glej Letopis V, 130—141.

SPREMEMBE

v članstvu Akademije

Dne 3. februarja 1956 je umrl dopisni član v razredu za filološke in literarne vede dr. Petar Skok.

Dne 12. maja 1956 je umrl redni član v razredu za zgodovinske in družbene vede dr. Janko Polec.

Dne 7. januarja 1957 je umrl redni član v razredu za umetnosti dr. h. c. Jože Plečnik.

Dne 29. marca 1958 je umrl redni član v razredu za filološke in literarne vede dr. Rajko Nahtigal.

Dne 12. junija 1958 je umrl dopisni član v razredu za filološke in literarne vede dr. Franc Ksav. Lukman.

Dne 26. junija 1958 je umrl dopisni član v razredu za prirodoslovne in medicinske vede dr. Andrija Štampar.

Dne 22. septembra 1958 je umrl redni član v razredu za zgodovinske in družbene vede dr. Izidor Cankar.

V prihodnji knjigi Letopisa bo Akademija počastila spomin v letu 1958 umrlih članov v posebnih člankih.

NOVI ČLANI

VIKTOR KOROŠEC

Rojen 7. dec. 1899 v Ljubljani. Redni profesor za rimsko pravo in splošno zgodovino države in prava v antiki na Univerzi v Ljubljani. Za rednega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 2. oktobra 1956.

V Kranju je dovršil osnovno šolo in klasično gimnazijo (1918), v Ljubljani pa pravno fakulteto (1924), kjer je bil 1926 promoviran za doktorja prava. V državno službo je vstopil 1924 kot sodniški pripravnik in bil še istega leta imenovan za tajnika Pravne fakultete v Ljubljani. V letih 1924—1926 se je specializiral za rimsko pravo v Leipzigu in

pri profesorju Pavlu Koschakerju dovršil habilitacijsko delo o dedičevem jamstvu za zapustnikove dolgove po starem rimskem pravu, v študijskem letu 1928-1929 pa se je, prav tako v Leipzigu, uvajal v jezikovno in pravno proučevanje akadjskih, he-titskih in sumerskih pravnih virov. Leta 1952 je zaradi študija zgodovine in sistema angleškega zasebnega prava bival v Londonu na School of Economics and Political Science. Od 1927 je bil docent, od 1930 izredni, od 1935 pa je redni profesor za rimsko pravo na Univerzi v Ljubljani.

Poleg rimskega prava predava na Pravni fakulteti tudi splošno zgodovino države in prava v antiki, na Filozofski fakulteti pa kot honorarni predavatelj od 1955 uvod v zgodovino Starega vzhoda.

Profesor Viktor Korošec je član: Sociéte d'Histoire du Droit v Parizu, Sociéte d'Histoire des Droits de l'Antiquité v Bruslju, Association Internationale de Papyrologues v Bruslju, Inštituta za pravno zgodovino v Zagrebu, International Law Association v Londonu.

Seznam spisov

I. *Rimsko pravo:*

A. knjige:

Die Erbenhaftung nach römischem Recht (Leipziger rechtswissenschaftliche Studien, Heft 29, 1927), 127 str.

Zgodovina in sistem rimskega zasebnega prava, I. zv., 1. snopič: 1936, 2. snopič: 1941, 530 str., Mohorjeva družba, Celje.

Očrt rimskega prava: I. Rimsko obligacijsko pravo, Pravna fakulteta, Ljubljana 1948, 190 str.

Očrt rimskega prava, II. del, 1. snopič: 1955, 2. snopič: 1955, Pravna fakulteta, Ljubljana, 290 str.

B. Članki in razprave:

Nove smeri v romanistiki (SP 1926).

Naloge moderne rimskopravne vede s posebnim ozirom na razvoj rimskega prava (SP 1929).

Usoda rimskega prava v Angliji (ZZR 9, 1932—35).

Ob štirinajststoletnici digest (SP 1934).

Novi odlomki Gajevih institucij (PSI 1182), (ZZR 10, 1934).

Nastanek Avgustovega principata (ZZR 19, 1943).

C. Ocene: v Slovenskem Pravniku, v Zeitschrift der Savigny-Stiftung in v Istorisko-pravnem zborniku (Sarajevo).

II. *Prava starega vzhoda:*

A. Knjiga:

Hethitische Staatsverträge. Ein Beitrag zu ihrer juristischen Wertung (Leipziger rechtswissenschaftliche Studien, Heft 60, 1931), 118 str.

B. Članki in razprave:

Sistematika prve hethitske pravne zbirke (KBo VI, 5), (ZZR 7, 1930).

Raub- und Kaufhe im hethitischen Recht (Studi Riccobono, I, Palermo 1932).

Beiträge zum hethitischen Privatrecht (Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte, rom. Abt., 52, 1932, Weimar).

- Položaj žene po pravu asirske pravne knjige (SP 1935).
- Die Ususehe nach assyrischem Recht (*Orientalia*, N. S. VI, Roma 1937).
- Članek »Ehe«: c) in Assyrien, d) in Hatti, e) in Nuzi (*Reallexikon der Assyriologie*, II, Berlin-Leipzig 1936).
- Paberki iz hetitskega prava (SP 1938).
- Das Eigentum an Haustieren nach dem hethitischen Gesetzbuch (*Symbolae ad iura Orientis Antiqui pertinentes Paulo Koschaker dedicatae*, Leiden 1939).
- Einige Beiträge zum hethitischen Sklavenrecht (*Festschrift Paul Koschaker*, Weimar 1939).
- Po sledovih najstarejšega indoevropskega javnega prava (SP 1940).
- Bel madgalti. Prispevek k poznavanju pravnega ustroja hetitske države (*ZZR* 18, 1942).
- Podelitev hetitske pokrajine Dattašše Ulmi-Tešupu (KBo IV, 10), Pravna presoja z besedilom in prevodom (*Razprave pravnega razreda Akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani*, II, 1943.)
- O načelu publicitete v hetitskem pravu (*ZZR* 20, 1944).
- Mednarodni odnošaji po klinopisnih poročilih iz el-amarnskega in hetitskega državnega arhiva (*ZZR* 23, 1950).
- Die Kollektivhaftung im hethitischen Recht (*Symbolae ad studia Orientis pertinentes Friderico Hrozný dedicatae*, IV, 1950, Praha).
- Les études orientales en Yougoslavie. (*Les Actes des Journées scientifiques d'Orientalisme 1949*, Praha 1951.)
- Kratko poročilo o nekaterih novejših klinopisnih tekstih (*Zgodovinski časopis* 5, 1951).
- Nekaj pravnozgodovinskih pripomb k doslej objavljenim pis-mom iz mesta Mari (*Archives Royales de Mari*, I—IV) (*Zgodovinski časopis* 6/7, 1952—53).
- Zakonik mesta Ešnunne in Lipit-Ištarjev zakonik. Nekaj pravnih pripomb (*Razprave SAZU*, Razred za zgodovinske in družbene vede, 2, 1953).
- Slovenski prevod določb Hammurabijevega zakonika (*ZZR* 24, 1954).
- Nekaj problemov iz hetitskega prava (*ZZR* 25, 1955).

Voies de communication dans l'Ancien Orient, au point de vue juridique (Symbolae R. Taubenschlag, III, Varšava 1957).

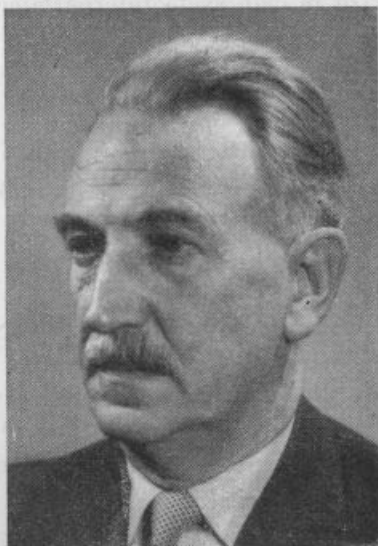
C. Ocene in poročila:

Ocene je objavljval v Slovenskem Pravniku, Zeitschrift der Savigny-Stiftung, Orientalistische Literaturzeitung, Zgodovinskem časopisu in v Iura.

Kratice: SP = Slovenski Pravniki, ZZR = Zbornik znanstvenih razprav, izdaja Pravna fakulteta v Ljubljani.

Rojen 13. oktobra 1895 v Rimskih Toplicah. Redni profesor za ustavno pravo FLRJ na Univerzi v Ljubljani. Za rednega člana v razredu za zgodovinske in družbene vede je bil izvoljen 2. oktobra 1956.

Klasično gimnazijo je študiral v Mariboru, pravo v Gradcu in Zagrebu in nekaj semestrov filozofije na Univerzi na Dunaju. Leta 1922 je bil sodnik v Mariboru, od 1923 do 1941 je služil v advokaturi oziroma bil advokat v Mariboru. Leta 1941 se je pred gestapovsko obsodbo umaknil v Ljubljano, kjer je bil od julija 1941 v Vrhovnem plenumu OF, septembra 1945 pa je odšel v partizane. Po osvoboditvi je bil 1947 imenovan za rednega profesorja za ustavno pravo FLRJ na Univerzi v Ljubljani.

Razen kot pravnik se je do leta 1941 v Mariboru uveljavil kot eden tamošnjih najuglednejših književnikov.

Od vstopa v partizanske vrste dalje se je uveljavljal predvsem kot pravnik, čigar praktično delovanje kot pravni referent pri IOOF na osvobojenem ozemlju in kot predsednik Komisije pri predsedstvu SNOS za ugotavljanje zločinov okupatorjev in njihovih pomagačev je od leta 1945 dalje iz prakse vedno bolj prehajalo v pravno vedo v službi oblikovanja ustavnega prava nove Jugoslavije. Že leta 1945 je bil kot član AVNOJ član Zakonodajnega odbora začasne narodne skupščine, od 1946 do 1950 je bil tajnik Zakonodajnega odbora, od 1950 do 1953 član istega odbora, leta 1953 je postal predsednik Komisije za avtentično razlago zakonov, od 1954 pa je predsednik Zakonodajnega odbora Zvezne ljudske skupščine.

Od leta 1945 je ljudski poslanec in vrši ugledne družbene funkcije v Ljubljani in zveznih združenjih ter ustanovah. Med drugim je član predsedstva SZDL Slovenije.

Kot eden najvidnejših predstavnikov pravne vede v FLRJ in kot oblikovalec njenih osnovnih zakonov je profesor Šnuderl

član International Law Association v Londonu, Association de Science politique v Parizu, Société de Législation comparé v Parizu in član sveta Interparlamentarne unije v Genèvi.

Bibliografija pravno-znanstvenih del

Materialno kazensko pravo NOB Slovenije, Novi svet 1947.

Sudsko pravo za vreme NOB u Sloveniji, Arhiv za društvene i pravne nauke 1948.

Razvoj materijalno krivičnog prava, Arhiv za društvene i pravne nauke 1948.

Dokumenti o razvoju ljudske oblasti v Sloveniji, Ljubljana 1949, 240 str.

Narodni odbori — jedini organi državne vlasti u administrativno-teritorialnim jedinicama, Arhiv za društvene i pravne nauke 1949.

Zgodovina ljudske oblasti, Ljubljana 1950, 396 str.

Dve deklarativni normi naše ustave, Ljubljana 1950.

Odluka AVNOJ-a o federaciji, Arhiv za društvene i pravne nauke 1953.

Suverenitet prema ustavnom zakonu, Arhiv za društvene i pravne nauke 1954.

Narodni odbori — od NOO do komuna (Deset godina Nove Jugoslavije, 1955, str. 59—62).

Federalizem socialistične demokracije, Slov. Pravnik 1954.

La démocratie socialiste et le system de parties (razprava, razmnožena na kongresu Association de Science politique v Stockholmu 1955).

Ustavno pravo FLRJ, I. knjiga, Temelji družbene in politične ureditve, Ljubljana 1956, 400 str. — II. knjiga, Družbeni in politični organizmi, Ljubljana 1957, 360 str.

La participation des femmes à la vie politique en Yougoslavie, skupno z Nedo Božinović, v rokopisu izdelano za UNESCO. Služilo je s podobnimi drugimi prispevki kot osnova za kompilacijo prof. Duvergerja La participation des femmes à la vie politique (1956).

Razen teh del je priobčil še vrsto kritičnih poročil pravno-znanstvenega značaja v Slovenskem Pravniku in v Arhivu za društvene i pravne nauke.

JANKO LAVRIN

Rojen 10. februarja 1887 na Krupi v Beli krajini. Upokojeni redni profesor za novejšo rusko literaturo na Univerzi v Nottinghamu. Za dopisnega člana v razredu za filološke in literarne vede je bil izvoljen 2. oktobra 1956.

Gimnazijo je obiskoval v Novem mestu (1899—1903) in na Sušaku (1905—1907); tu je tudi maturiral. Vseučiliške študije je začel v Rusiji, jih nadaljeval na Skandinavskem in v Parizu pa zopet v Rusiji. Medtem je prepotoval vso Evropo in del Azije. Bil je spodletka dopisnik ruskih listov, od 1917 dalje pa angleških. Leta 1918 je postal docent, 1921 pa profesor za novejšo rusko književnost v Nottinghamu. Tu je deloval polnih petintrideset let.

Lavrina je od vsega začetka zanimala novejša ruska literatura od Puškina in Gogolja dalje. Njegovo zanimanje je segalo še preko ruske revolucijske literature, nekako do smrti Jesenina in Majakovskega leta 1938. Svoje ustvarjalne sile je posvetil medsebojnemu spoznavanju in zblíževanju narodov. V svojih knjigah in razpravah je sociološko in psihološko-kritično obdelal najvidnejše zastopnike ruskega literarnega ustvarjanja 19. in 20. stoletja (Gogolja, Gončarova, Nekrasova, Tolstoja, Dostojevskega, Gorkega, Bloka, Majakovskega, Jesenina idr.). Osrednje vprašanje njegovih študij je, kakšen je bil odnos teh glavnih tvorcev ruske književnosti do najbolj perečih družbenih pojavov sodobnega ruskega življenja. — Poleg karakteristik posameznih vrhov ruske literature je Janko Lavrin napisal še kratek sintetičen pregled ruskega slovstva 19. in 20. stoletja. Obširno je razpravljaj tudi o deležu, ki so ga imeli v ruski literaturi ruski literarni kritiki (Belinskij idr.). Lavrinova sodba o posameznih ruskih literarnih tvorcih se v prvi vrsti naslanja na njihova dela.

V letih pred svojo profesorsko dejavnostjo je Lavrin pisal tudi pesmi in črtice v slovenščini. Še kot visokošolec je za ruski

mesečnik »Slavjanskij mir« prevedel Cankarjevo Hišo Marije Pomočnice. Za angleški prevod Cankarjevega Hlapca Jerneja je napisal obširen uvod.

Tudi neslovanski pesniki in pisatelji so zanimali Lavrina, zlasti tisti, ki so imeli vpliv na slovanske avtorje, n. pr. Proust, Maupassant, Huijsmans, Strindberg, Ibsen, Shaw, Nietzsche, Hamsun, Wilde, Rimbaud, Rilke, D'Annunzio, Pirandello, Baudelaire, Balzac, Anatole France.

Bibliografija Lavrinovih spisov

I. Leposlovje

1. Usoda in človek. Dom. prij. 1905. — 2. Luč, ki je kazala pravo pot. Dom. prij. 1906. — 3. V temi. (Pesem.) Dom. prij. 1906. — 4. Sreča in bogastvo. Dom. prij. 1906. — 5. Oh kje si, kje, moj mladi raj! Dom. prij. 1906. — 6. Sonet. Dom. prij. 1906. — 7. Vihar divja. Dom. prij. 1906. — 8. Jaz hočem življenja. (Pesem.) Dom. prij. 1907. — 9. Spomladi. (Pesem.) Dom. prij. 1907. — 10. Adjunkt Grivar. Dom. prij. 1907. — 11. Dovolj. (Pesem.) Dom. prij. 1907. — 12. Vzdihi. Dom. prij. 1908. — 13. Pogreb. (Pesem.) Dom. prij. 1909. — 14. Sonet. Dom. prij. 1909. — 15. Ivan Cankar, V domě Marii Zastupnicy, 1910. (Prevod v ruščino.) — 16. Iz balkanskih sonetov. Čas, Chicago, 1917.

II. Razprave in samostojne knjige

17. Nietzsche and Modern Consciousness. A Psycho-Critical Study. London 1922, IX + 221 + II str.
18. Tolstoy. A Psycho-Critical Study. London 1924, IX + 224 str.
19. Gogol. London 1925, VII + 263 str.
20. Tolstoj in Nietzsche. LZ 1926.
21. Dostojevski in moderna umetnost. LZ 1926.
22. Ibsen kot umetnik. LZ 1926.
23. Russian Literature. London 1927, 80 str.
24. Čehov in Maupassant. LZ 1927.
25. Dostojevski in Proust. LZ 1927.
26. Studies in European Literature. London 1929, 222 str.
27. Ibsen in Shaw. LZ 1928.
28. Balzac. LZ 1929.
29. Charles Baudelaire. LZ 1928.

30. Huismans — Strindberg. LZ 1928.
31. O romantični mentaliteti. LZ 1929.
32. Ruska moderna do velikega prevrata. Odmevi I, 1929—1930.
33. Ivan Cankar, The Bailiff Yerney and his Rights. Translation from the Slovene by Sidonie Yeras (Jeras) and H. C. Sewell Grant. With an Introduction by Janko Lavrin. London 1930, XIII + 115 str.
34. O Anatolu Franceu. LZ 1930.
35. Gogolj kot umetnik in moralni učitelj. MP IV (1932/33).
36. Seksus in eros. MP VI (1934/35).
37. O Oscarju Wildeju. MP VI (1934/35).
38. Aspects of Modernism. From Wilde to Pirandello. London 1935, 217 str.
39. O Hamsunu. MP VII (1935/36).
40. Rimbaudjeva uganka. MP VII (1935/36).
41. Tvorni skepticizem. MP VIII (1936/37).
42. O tragičnem. MP VIII (1936/37).
43. Kritiki in umetniki. MP VIII (1936/37).
44. Sergej Jesenin. MP VIII (1936/37).
45. Rainer Maria Rilke. MP VIII (1936/37).
46. Gabriele D'Annunzio. MP VIII (1936/37).
47. Luigi Pirandello. MP VIII (1936/37).
48. Dostojevski, Nietzsche, Tolstoj. Psihokritične študije. V Ljubljani 1937, 352 + III str.
49. Futuristični intermezzo. MP IX (1937/38).
50. Bogomili. MP IX (1937/38).
51. Iz popotnikovih zapiskov. MP IX (1937/38).
52. Iz popotnikovih zapiskov. MP X (1938/39).
53. Gogolj kot dramatik. MP XI (1939/40).
54. Od Ostrovskega do Čehova. MP XI (1939/40).
55. Poezija ruske revolucije. MP XII (1940/41).
56. Tolstoj. A Psycho-Critical Study. An authorized translation into Japanese. Tokyo 1941, (II) + 262 + (VIII) str.
57. An Introduction to the Russian Novell. New York-London 1943, VII + 216 str. — 2. izdaja 1947, (IX) + 253 str.
58. Dostoevsky. A Study. New York 1943, VI + 158 str. + priloga. — 2. izdaja 1947, (VII) + 161 str.
59. Tolstoy. An Approach. London 1944, VI + 167 str. + priloga.

60. Ivan Cankar, *The Bailiff Yerney and his Rights*. Translated from Slovene by Sidonie Yeras and H. C. Sewell Grant. Introduction: Janko Lavrin. Illustrations: Nora Lavrin. London 1946. (XIII + 105 str.)
61. *First Series of Representative Russian Stories: Pushkin to Gorki*. Selected and edited and with introduction by ——. London 1947, 239 str.
62. *Pushkin and Russian Literature*. London 1947, XI + 226 str.
63. Tolstoy. *An Approach*. New York 1947, (IX) + 166 str.
64. *From Pushkin to Mayakovsky. A Study in the Evolution of a Literature*. London 1948, 309 str.
65. Nietzsche. *An Approach with a Portrait frontispiece*. London 1948, VII + 146 str.
66. Ibsen. *An Approach*. London 1950, VII + 140 str.
67. Nikolai Gogol (1809—1852). *A centenary survey*. London 1951, 174 str.
68. Goncharov. Cambridge 1954, 62 str.

Kratice: Dom. prij: Domači prijatelj; LZ: Ljubljanski Zvon; MP: Modra ptica.

UMRLI ČLANI

Rado Kušej, rojen 21. julija 1875, umrl 10. maja 1941. Dr. iur., redni profesor za cerkveno pravo na Univerzi v Ljubljani; redni član pravnega razreda od 7. oktobra 1938. — Glej Letopis I, 185—190.

Metod Dolenc, rojen 19. decembra 1875, umrl 10. oktobra 1941. Dr. iur., redni profesor kazenskega prava na Univerzi v Ljubljani; redni član pravnega razreda od 7. oktobra 1938, načelnik tega razreda od 28. januarja 1939 do smrti; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, častni doktor Univerze v Bratislavi. — Glej Letopis I, 195—197.

Gregor Krek, rojen 27. junija 1874, umrl 1. septembra 1942. Dr. iur., redni profesor rimskega in državlanskega prava na Univerzi v Ljubljani; redni član pravnega razreda od 7. oktobra 1938; prvi glavni tajnik Akademije od 28. januarja 1939 do 11. julija 1942; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. — Glej Letopis I, 201—238.

Alfonz Pavlin, rojen 14. septembra 1853, umrl 1. decembra 1942. Gimnazijski profesor v pokoju; strokovnjak za floristiko, fitogeografijo in botanično sistematiko; dopisni član matematično-prirodoslovnega razreda od 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 241—257.

Ferdinand Seidl, rojen 10. marca 1856, umrl 1. decembra 1942. Realčni profesor v pokoju; strokovnjak za meteorologijo, klimatologijo, seizmologijo in geologijo; dopisni član matematično-prirodoslovnega razreda od 16. maja 1940; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti. — Glej Letopis I, 261—290.

Rihard Jakopič, rojen 12. aprila 1869, umrl 21. aprila leta 1945. Akademski slikar; redni član umetniškega razreda od 7. oktobra 1938. — Glej Letopis I, 41—45; II, 75—89.

Anton Breznik, rojen 26. junija 1881, umrl 26. marca 1944. Dr. phil., gimnazijski ravnatelj, jezikoslovec; dopisni član filozofsko-filološko-historičnega razreda od 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 157—160; II, 61—74.

Matija Jama, rojen 4. januarja 1872, umrl 4. aprila 1947. Akademski slikar, redni član od 7. oktobra 1938. — Glej Letopis I, 47—49; II, 90—103.

Ivan Regen, rojen 9. decembra 1868, umrl 27. julija 1947. Dr. phil., gimnazijski profesor v pokoju; strokovnjak za živalsko fiziologijo in občo biologijo; dopisni član matematično-prirodoslovnega razreda od 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 175—176; II, 104—105.

Milan Škerlj, rojen 4. septembra 1875, umrl 8. decembra leta 1947. Dr. iur., redni profesor za trgovinsko, menično in čerkovno pravo na Univerzi v Ljubljani; redni član pravnega razreda od 16. maja 1940. — Glej Letopis I, 127—130; II, 106—125.

Oton Župančič, rojen 23. januarja 1878, umrl 11. junija leta 1949. Književnik; redni član umetniškega razreda od 7. oktobra 1938; častni doktor Univerze v Ljubljani, odlikovan s častnim naslovom »ljudski umetnik« od Prezidija Ljudske skupščine LRS, redni član Srpske akademije nauka, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti in School of Slavonic and East European Studies v Londonu. — Glej Letopis I, 151 do 153; III, 225—256.

France Kidrič, rojen 23. marca 1880, umrl 11. aprila 1950. Dr. phil., redni profesor za starejše slovanske in slovensko literaturo na Univerzi v Ljubljani, višji znanstveni svetnik Akademije; redni član filozofsko-filološko-historičnega razreda od 7. oktobra 1938; od 28. junija 1941 do 1. julija 1942 načelnik tega razreda; od 2. oktobra 1945 do smrti predsednik Akademije; redni član Srpske akademije nauka, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Bolgarske akademije v Sofiji, Královske české společnosti nauk v Pragi, častni član Slavističnega društva v Ljubljani. — Glej Letopis I, vložek 51—62; II, 34—44; III, 257—266; IV, 86—100.

Sergej Ivanovič Vavilov, rojen leta 1891, umrl 25. januarja 1951. Prezident Akademije nauk SSSR v Moskvi; dopisni član razreda za matematične, prirodoslovne, medicinske in tehnične vede od 7. novembra 1947; član znanstvenih akademij v Beogradu, Zagrebu in Sofiji ter Indijske akademije znanosti.

Janko Šlebinger, rojen 19. oktobra 1876, umrl 3. februarja 1951. Dr. phil., upravnik Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani v pokoju, slovenski bibliograf; dopisni član razreda za zgodovinske in zemljepisne vede, filozofijo in filologijo od 21. decembra 1946. — Glej Letopis II, 54—58; IV, 101—124.

Matija Murko, rojen 10. februarja 1861, umrl 11. februarja 1952. Dr. phil., redni profesor za slovansko filologijo na Karlovi univerzi v Pragi v pokoju; dopisni član filozofsko-filološko-historičnega razreda od 16. maja 1940; častni doktor Univerze v Ljubljani in Karlove univerze v Pragi; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Srpske akademije nauka, Češke akademije znanosti in umetnosti v Pragi, Poljske akademije znanosti v Krakovu, Akademije nauk SSSR v Moskvi, School of Slavonic and East European Studies v Londonu. — Glej Letopis I, 172—174; V, 168—177.

Fran Ramovš, rojen 14. septembra 1890, umrl 16. septembra 1952. Dr. phil., redni profesor za fonetiko in zgodovino slovenskega jezika na Univerzi v Ljubljani; redni član filozofsko-filološko-historičnega razreda od 7. oktobra 1938; načelnik tega razreda od 28. januarja 1939 do 31. januarja 1940; glavni tajnik Akademije od 11. julija 1942 do 19. maja 1950; predsednik Akademije od 19. maja 1950 do smrti; upravnik Inštituta za slovenski jezik; dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Srpske akademije nauka, Poljske akademije znanosti v Krakovu, Královske české společnosti nauk v Pragi, School of Slavonic and East European Studies v Londonu; član The modern Language association of America (New York); častni član Slavističnega društva v Ljubljani. — Glej Letopis I, 105—110; III, 55 in 280; V, 148—160.

Boris Kidrič, rojen 10. aprila 1912, umrl 11. aprila 1953. Predsednik Gospodarskega sveta FLRJ; redni član razreda za zgodovinske in družbene vede od 6. decembra 1949. — Glej Letopis III, 156—164; V, 161—167.

Lucien Tesnière, rojen 31. januarja 1900, umrl 6. decembra 1954. Redni profesor za primerjalno jezikoslovje na Univerzi v Montpellieru; dopisni član razreda za filološke in literarne vede od 2. junija 1953. — Glej Letopis V, 92—94; VII, 59—65.

Pavel Lunaček, rojen 31. januarja 1900, umrl 2. aprila leta 1955. Dr. med., redni profesor za ginekologijo in porodništvo, predstojnik Ginekološko-porodniške klinike na medicinski fakulteti Univerze v Ljubljani; redni član razreda za prirodoslovje in medicinske vede od 30. junija 1954. — Glej Letopis VI, 61—65; VII, 55—58.

JANKO POLEC

Viktor Korošec

Dne 12. maja 1956 je v ljubljanski bolnišnici po dolgi, hudi boleznici umrl dr. Janko Polec, redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti v razredu za zgodovinske in družbene vede, upokojeni redni profesor za jugoslovansko pravno zgodovino na Univerzi v Ljubljani. Dva dni pozneje sta se Slovenska akademija in Univerza na ljubljanskih Žalah poslovili od svojega nepozabnega pokojnega člana. Isto popoldne so ga položili na Žalah v Kamniku k zadnjemu počitku poleg njegovih ljubljenskih staršev, sina Marijana in brata Julija.

V Kamniku je bil rojen dne 19. avgusta 1880. S Kamnikom je ostal vse življenje tesno povezan. Zadnja njegova monografija »Kamniške meščanske hiše in njihovi lastniki v dve sto letih«, ki je izšla leta 1955 v Kamniškem zborniku (I, 51—110), vsebuje dragoceno gradivo za dovršen kos mestne zgodovine, hkrati pa tudi priča o veliki pokojnikovi ljubezni do rojstnega kraja.

Iz Kamnika je bila rodbina njegove matere Ane, roj. Podrekar (u. 1917). V svoji pokojni materi je dr. Janko Polec vedno spoštoval vzor plemenite žene in blage matere; njene skrbne vzgoje se je z nežno hvaležnostjo rad spominjal do konca svojega življenja. Tudi z očetom je prav do njegove smrti (1941) ostal v pristrčnih sinovskih odnosih. Oče Julij Polec, sin Luke Polca, stavca v Blaznikovi tiskarni, si je bil kot pravnik izbral sodniški poklic. V Kamniku je oče služboval večkrat, najprej kot sodniški pripravnik (avskultant, leta 1875), nato zopet kot sodni pristav (1881—1885) in končno kot okrajni sodnik oziroma sodni svetnik (1889—1897). V Kamniku je našel svojo življenjsko družico, tu sta bila rojena oba sinova: Janko (1880) in Julij (1883). Sin Julij je bil pozneje zdravnik v Kamniku. Leta 1944 ga je nemški okupator dal obenem s 24 drugimi talci ustreliti v Šentvidu nad Ljubljano zaradi sodelovanja z narodnoosvobodilnim gibanjem. Oče Julij Polec je od leta 1919 naprej preživel svoj pokoj pri sinu zdravniku v Kamniku, kjer ga je prvorojenec Janko pogosto obiskoval in se z njim posvetoval o vseh svojih skrbeh in težavah.

Svoja otroška leta je mladi Janko preživel v krajih, kjer je oče služboval: v Logatcu, Kamniku, na Brdu in od leta 1889 zopet v Kamniku. Ko je tu končal ljudsko šolo, je odšel v Ljubljano v gimnazijo. Najprej je dovršil štirirazredno nižjo slovensko, nato pa še višjo klasično gimnazijo, kjer je leta 1898

maturiral z odliko. Med sošolci je veljal kot vzoren dijak. »Zanimanje za narodnokulturna vprašanja in za zgodovino sta mu«, kakor sam pripoveduje (Letopis I, 97) »že v zgodnjih letih razvnela učitelj slovenščine na nižji gimnaziji, ravnatelj Franc Wiesthaler, in zgodovinar profesor Josip Starè, s katerim je vso gimnazijo stalno občeval o počitnicah v Kamniku.«

Po maturi se je odločil za pravni študij. Pri tem gotovo ni bilo brez pomena, da »mu je vpliv očeta-sodnika vzbudil zgodaj nagnjenje do pravoslovja« (Letopis I, 97). Pravo je študiral najprej dve leti na Dunaju (1898—1900), nato dve leti v Gradcu (1900—1902), kjer je bil dne 10. januarja 1903, dobrih 22 let star, promoviran za doktorja prava. Njegova odlika iz upravnega prava pri državoslovnem izpitu kaže, da so predavanja profesorja dr. Ludovika Gumpłowicza v Gradcu — z njim je tudi pozneje ostal v prijateljskih stikih — vzbudila in njem veliko zanimanje za ta predmet. Pri pravosodnem izpitu je dosegel odliko iz kazenskega prava in procesa. Da se je za kazensko pravo začel zgodaj zelo zanimati, priča poleg odličnega izpitnega uspeha zlasti razprava »Nove kriminalistične šole«, ki jo je leta 1901 mladi kandidat prava objavil v Slovenskem Pravniku. Razprava, ki je pisana še s precejšnjim mladostnim zanosom, seznanja bralca podrobno s takratnimi novimi tokovi na kazenskopravnem področju. Spis, ki obsega 35 strani, je za pravnika v četrtem študijskem letu nenavadno zrel znanstveni prvenec.

Avtorjeva znanstvena prizadevnost zasluži tem večje priznanje, če pomislimo, da je skoraj istočasno zastavil svoje pero še v dveh drugih smereh, ki sta postali značilni za njegovo nadaljnje pisateljsko delovanje. Tako je dne 25. aprila 1899 objavil v Slovenskem Narodu nekrolog o takrat umrlem narodno zavednem sodniku Karlu Plešku (1834—1899). Prvič se je tu pokazal poznejši pisec tolikih mojstrskih življenjepisov in nekrologov.

Še važnejše je, da je mladi pravnik z vso vnemo posegel v takrat zelo živahno borbo za ustanovitev slovenske univerze. Na zborovanju jugoslovanskega akademskega dijaštva v Gradcu je dne 7. novembra 1901 nastopil kot prvi govornik ter je ob sklepu predlagal resolucije, ki so bile soglasno sprejete. V praškem dnevniku »Politik« je priobčil več tehtnih člankov za ustanovitev slovenske univerze. V dveh tednih je nato objavil v Slovenskem Narodu nič manj kakor osem člankov, v katerih je navajal zgodovinska dejstva in razloge, da bi z njimi podprl borbo za slovensko univerzo. Članki imajo naslove: »Slovensko

vseučilišče in leto 1848« (trije članki) — »Vseučilišče in slovenski tabori« — »Francoska univerza v Ljubljani« — »Še nekoliko črtic o slovenskih pravoslovnih predavanjih v Ljubljani« (trije članki). Naslovi teh člankov kažejo, kako je v mladem pravniku očitno že začela utripati tudi pravnozgodovinska žilica.

Ljubljanski župan Ivan Hribar, ki je skupno z dr. Danilom Majaronom takrat vodil boj za ustanovitev slovenske univerze, je dal srečno pobudo, da naj bi se v posebni knjigi zbralo vse dotlej objavljeno gradivo, ki bi moglo javnim delavcem služiti s podrobnimi argumentacijami v nadaljnjem boju za ustanovitev slovenske univerze. Mladi Janko Polec se je z vso vnemo lotil tega dela in je za sodelovanje pridobil prijatelja Bogumila Senekoviča (1880—1922). Že leta 1902 je izšel »Vseučiliški zbornik«, ki obsega 438 strani. V njem je J. Polec prispeval: »Zgodovinske črtice o ljubljanskem vseučiliškem vprašanju« (str. 9 do 234), »Najnovejšo kroniko« (235—298) in »Epilog« (411—436), B. Senekovič pa »Časniške glasove« (299—410) (Letopis I, 98).

Živahna borba za ustanovitev slovenske univerze je imela vsaj ta uspeh, da so posamezni mladi slovenski znanstveniki začeli dobivati od avstrijskega ministrstva za uk in bogočastje državne štipendije, da bi se z enoletnim študijem na inozemskih univerzah pripravljali za profesorsko kariero na bodočem slovenskem vseučilišču. Tako se je počasi začel zbirati kader mož, predvsem pravnikov, ki so leta 1920, ob začetku pravne fakultete mogli takoj uspešno prevzeti predavanja iz skoraj vseh predmetov. Tudi dr. Janko Polec, ki je bil že julija 1902, takoj po opravljenem pravosodnem izpitu, vstopil v sodniško pripravljalno službo v Ljubljani, je v tretjem letu (1904/05), odkar so se te štipendije začele podeljevati, dobil štipendijo za specializacijo iz kazenskega prava. Odšel je v Berlin in se je tam zlasti v seminarju profesorja Franca von Liszta, slovečega predstavnika kriminološko-sociološke šole, poglabljal v kazensko-pravno stroko. Skupno z dr. Ernestom Delaquisom, drugim Lisztovim učencem, je zbiral iz kakih 50 državnih zakonodaj določbe o rehabilitaciji. Zbirko teh predpisov, obenem z navedbo literature, sta avtorja leta 1905 v Berlinu skupno objavila pod naslovom »Materialien zur Lehre von der Rehabilitation« (498 str.).

Leta 1905 je izgledalo, da bo dr. Janko Polec prvi kandidat za stolico kazenskega prava na bodoči slovenski univerzi. Profesor F. v. Liszt mu je nasvetoval, naj bi se habilitiral v Nemčiji. Toda kot privatni docent ne bi bil prejemal nobene plače, čakati bi bil moral, dokler ne bi bil pozvan na kako izpraznjeno profesorsko mesto. Kot zaveden Slovenec bi bil pri izbiri kandidatov

gotovo zapostavljen. Ker sam ni imel potrebnih sredstev, da bi mogel čakati v nedogled, je moral misel na habilitacijo začasno opustiti. Nadaljeval je sodniško pripravljalsko službo. Leta 1907 je napravil sodniški izpit s prav dobrim uspehom. Nato je služboval kot sodni pristav v Trebnjem (1907) in kot okrajni sodnik v Radovljici (1908—1910). Leta 1908 si je ustanovil domače ognjišče. Leta 1907 mu je bila ponudena honorarna profesura za kazensko pravo na univerzi v Sofiji. Kakor sam pravi, »poziva iz rodbinskih razlogov ni mogel sprejeti« (Letopis I, 97). Poslej ga je poklicno sodniško delo močno zaposlovalo. Vendar je tudi v tem času objavil več člankov, ki obravnavajo različna pravna vprašanja: primerjalno kazensko pravo (1903); mednarodni položaj Bosne in Hercegovine pred aneksijo leta 1908 (1908); Kranjska in Obči državljanski zakonik (1911). Za Polčovo notranjo znanstveno usmerjenost je značilno, da je že v Berlinu dovršil svoj slovstveni spomenik, ki ga je v Slovanu 1904/05 postavil prvemu slovenskemu poklicnemu pravnemu zgodovinarju, prerano umrlemu univ. profesorju dr. Vladimirju Levcu. Obširni življenjepis in podrobno opisovanje Levčevega pravnozgodovinskega znanstvenega dela dá slutiti, da je pri dr. J. Polcu zanimanje za domačo pravno zgodovino že močno stopilo v ospredje.

Za Polčev nadaljnji razvoj v pravnozgodovinski smeri je bilo važno, da je bil od decembra 1907 prideljen v službovanje tajništva, pozneje evidenčni pisarni za enotno judikaturu pri takratnem Vrhovnem sodišču na Dunaju, od leta 1912 naprej kot svetniški tajnik. Tu je ostal do leta 1917, ko je, čeprav osebno nerad, prestopil v takrat novo nastalo socialno ministrstvo, kjer je leta 1918 postal ministerialni tajnik.

Da je bil dr. Janko Polec na Dunaju že izrazito zgodovinsko usmerjen, priča vse njegovo študijsko in znanstveno delo. Nameraval je absolvirati še zgodovinski študij in si pridobiti doktorat iz zgodovinske skupine na filozofski fakulteti. Predvsem je ves svoj popoldanski prosti čas v teku osemletnega bivanja na Dunaju uporabljal za delo v »knjižnicah, institutu za avstrijsko zgodovino in posebno v dvornem arhivu notranjega ministrstva« (Letopis I, 97). Z vso vnemo je zbiral arhivno gradivo za domačo pravno zgodovino. Marljiv kot čebelica si je napravil veliko zbirko izpiskov iz zgodovinskih virov, ki jih je v naslednjih desetletjih obdeloval in z njimi bogatil našo pravno zgodovino. V uvodu svoje knjige »Kraljestvo Ilirija« se zahvaljuje slavistu in univ. profesorju dr. Ivanu Prijatelju, ki ga je kot takratni kustos v dvorni knjižnici napotil na nekatere važne

arhivne zbirke. Po drugi strani je leta 1918 zvedel, da nekaterih spisov dotlej ni smel dobiti, da jih ne bi mogel uporabljati kot argumente v boju za ustanovitev slovenske univerze.

Po prevratu leta 1918 je do januarja 1919 sodeloval kot jugoslovanski delegat v likvidacijski komisiji socialnega ministrstva na Dunaju. Nato je služboval pri poverjeništvu za pravosodje v Ljubljani kot referent za kazenske stvari. Novembra 1919 je prestopil v službo pri direkciji južne železnice, pozneje, 1923 do 1925, pa državne železnice. Tu je kot višji nadzornik organiziral in vodil pravni odsek. Kot ožji železniški pravni strokovnjak je sodeloval kot član naše delegacije pri konferencah med nasledstvenimi državami v Rimu (1925) in v Parizu (1929), ko je šlo za ureditev vprašanj, nastalih v zvezi z delitvijo dotedanje južne železnice.

Medtem je bila leta 1919 ustanovljena ljubljanska univerza, v aprilu 1920 so se začela predavanja na novi pravni fakulteti. Kot honorarni profesor je dr. Janko Polec prevzel predavanja o zgodovinskem razvoju sedanjega javnega in zasebnega prava, kmalu nato pa tudi predavanja iz jugoslovanske pravne zgodovine, pri čemer so ga v letih 1921—1933 delno razbremenjevala predavanja pok. profesorja Mihajla Jasinskega (1862—1935). Predavanja je imel takoj v polnem predpisanem obsegu, čeprav je moral še orati ledino in je bil po svoji poklicni službi zaposlen. V poznejših semestrih je svoja predavanja razširjal in je posebej predaval o razvoju kazenskega prava in procesa ter o razvoju novejšega javnega prava. Iz jugoslovanske pravne zgodovine je v posebnih kolegijih obravnaval: razvoj javnega prava v hrvaških in srbskih deželah ter temelje upravne razdelitve in uprave slovenskih dežel v 19. stoletju. V skladu s študijsko reformo iz leta 1938 je poslej svoje glavno predavanje napovedoval kot narodno in primerjalno pravno zgodovino, po študijski reformi leta 1947 pa kot zgodovino države in prava narodov FLRJ. Poleg predavanj je imel tudi stalno seminarske vaje, ki jih je uporabljal za poglobljanja posameznih predvanih problemov. V veliko olajšanje mu je bilo, ko je bil leta 1925 imenovan za rednega profesorja in se je tako mogel posvečati samo pedagoško-didaktičnemu in znanstvenemu delu.

Dekan pravne fakultete je bil trikrat. Kljub zelo omejenim finančnim sredstvom je stalno skušal v notranjem pisarniškem poslovanju kar največ izboljšati. Tako je uvedel kartotečni pregled doktorjev, diplomantov in izpitolov.

Ko je bila leta 1938 ustanovljena Akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani, je bil dr. J. Polec med prvimi njenimi

člani imenovan za rednega člana v pravnem razredu. Po smrti dr. Metoda Dolenca je leta 1942 postal razredni tajnik pravnega razreda. Po reorganizaciji akademije je v Slovenski akademiji znanosti in umetnosti postal član njenega razreda za zgodovinske in družbene vede. Od 1. decembra 1948 je bil prideljen Slovenski akademiji znanosti in umetnosti na delo, leta 1952 pa upokojen kot redni profesor. V Slovenski akademiji znanosti in umetnosti je prevzel in uspešno vodil predsedstvo njene Terminološke komisije.

Pri ocenjevanju znanstvenega dela pokojnega dr. J. Polca je treba upoštevati, da je večina njegovih razprav nastala po dolgem, često večletnem študiju arhivskega gradiva, ki je marsikdaj nepopolno. Vrh tega ga je stroga, včasih prestroga njegova samokritičnost v presojanju lastnih dognanj ovirala, da marsičesa ni objavil, kar bi bilo že zrelo za natisk. Zato pa je nedvomno z vsako svojih objavljenih razprav pomembno obogatil našo domačo pravno zgodovino.

Leta 1923 je v Slovenskem Pravniku priobčil svojo prvo pravnozgodovinsko razpravo o grbu kraljestva Ilirije (10 str.). S tem je posebej obdelal eno izmed vprašanj, ki jih je obravnaval izčrpno v svoji knjigi Kraljestvo Ilirija, prispevek k zgodovini razvoja javnega prava v slovenskih deželah, I. del (538 str., Ljubljana 1925). S to knjigo se je dr. J. Polec habilitiral kot slovenski pravni zgodovinar. Po dotlej popolnoma neznanem arhivnem gradivu obravnava avtor ustavne in upravne spremembe v »Kraljestvu Iliriji«, kakor so po avstrijski restavraciji leta 1813 za nekaj let preimenovali prejšnje Napoleonove Ilirske province. Tako je dr. Janko Polec kronološko nekako nadaljeval B. Vošnjakovo »Ustavo in upravo Ilirskih dežel« (Ljubljana 1910). Žal da avtor ni mogel objaviti vsega gradiva, ampak se je moral omejiti tako, da obravnava priprave za reorganizacijo uprave ilirskih dežel in njenih organov, teritorialno razdelitev, upravno razdelitev in reforme v deželnem stanovskem zastopstvu bivše Kranjske. V uvodu (str. XII) pove, da ima že zbrano gradivo za nadaljnji del, ki bi obsegal »ureditev kmetskega vprašanja, cerkvene in šolske organizacije ter finančne presnove«. Gotovo bi bilo zelo škoda, da bi s tolikim trudom zbrano gradivo ostalo neobdelano in neobjavljeno. Pomisliti je treba tudi to, da je znaten del virov, ki jih je pokojni dr. J. Polec skrbno izpisal, med tem časom najbrž zgorel ob požaru avstrijskega vrhovnega sodišča leta 1927. V interesu naše pravne zgodovine bi bilo zelo želeli, da bi se generacija pokojnikovih učen-

cev lotila te naloge in v celoti izkoristila vso dr. J. Polčevo znanstveno zapuščino.

Leta 1929 je v Slovenskem Pravniku objavil razpravo »O retraktni pravici na našem ozemlju«. Bralca seznanil najprej s pojmom, nato s hipotezami o izvoru ter z vrstami retraktne pravice. Dožene, da ima retraktna pravica na slovenskem in hrvaškem ozemlju le še zgodovinski značaj, medtem ko je leta 1929 bila v drugih delih države še veljavno pravo. S to razpravo je Polec lepo pokazal, kako uspešno se je lahko uporabljala primerjalna metoda pri obdelovanju nekaterih pravnih inštitutov po posameznih pravnih območjih predvojne Jugoslavije.

Med tem časom je dr. J. Polec v Zborniku znanstvenih razprav (= ZZR) VI, 1927/28, ki ga izdaja ljubljanska Pravna fakulteta, objavil razpravo: »Razpored sodnih instanc v slovenskih deželah od 16. do 18. stoletja« (27 str.). Pregled ureditve sodstva, ki je bilo v tem času »razcepljeno in tako zelo težko pregledno« (str. 118), podaja po posameznih stanovih (kmetski podložniki in prosti neplemiči; meščani; plemiči).

V 9. letniku ZZR, IX 1932/33, ki je posvečen spominu dr. Danila Majarona (u. 1931), je dr. J. Polec prispeval razpravo »O odpravi nevoljništva na Kranjskem« (20 str.). Za dobo, katero obdeluje v svojih razpravah, postavlja kot svojo temeljno tezo stavek, da »je pravni in socialni položaj kmeta centralni problem naše pravne, gospodarske in socialne zgodovine« (str. 188). Potem ko je pregledno navedel mnenja, ki so bila izražena v dotlejšnji literaturi, označi stvarno in osebno stran kmetskega podložništva. Nato podrobno popisuje, kako je prišlo do tega, da je bil izdan poseben nevoljniški patent za Kranjsko (15. septembra 1782), ki se precej razlikuje od patenta, ki je bil že prej izdan za Češko (1. novembra 1781). Končno ponatisne besedilo patenta obenem z A. Linhartovim prevodom.

Nadaljni pomemben prispevek k agrarno-pravni in socialni zgodovini Slovencev je obširna razprava »Prevedba zakupnih kmetij v kupne na Kranjskem ob koncu 18. stoletja« (80 str.), priobčena v ZZR 13, 1936/37. Uvodoma pojasni avtor razliko med zakupnimi in kupnimi zemljišči. Nato pa opisuje zgodovino prevedbe zakupnih kmetij v kupne v posameznih obdobjih in po posameznih deželah. Končno objavlja ustrezne določbe obenem s takratnim slovenskim prevodom.

Razprava »Pripombe kranjske deželne komisije k Martinijevemu osnutku avstrijskega državlanskega zakonika«, objavljena v ZZR 16, 1940 (15 str.), predoči bralcu, katere spremembe

valne predloge je stavila kranjska deželna komisija leta 1804 (zapisnik prve komisije iz leta 1798 je izgubljen). Ugotavlja, da je bilo pripomb precej, vendar se njihov vpliv kaže le v besedilu §§ 645 in 1134, ki sta bila že leta 1940 neaktualna.

V Glasniku Muzejskega društva za Slovenijo (=GMS) 17 (142 str.) je leta 1936 izšla dr. J. Polčeva razprava »Svobodniki na Kranjskem«, ki je prava mojstrovina in spada med najboljše slovenske pravnozgodovinske spise sploh. Podrobno in izčrpno obravnava posamezna vprašanja, ki so v zvezi s svobodniki (Freisassen): ime, nastanek, predmet njihove lastnine, upravo, imenjsko knjigo itd. Gradivo za to razpravo je dr. J. Polec črpal iz bogatega gradiva, ohranjenega v arhivih v Ljubljani in na Dunaju, kakor tudi v dveh zasebnih arhivih svobodnikov. Posamezne svoje trditve pisatelj vestno potrjuje z navedbami iz arhivnega gradiva v 704 opombah. Važno je njegovo dognanje, da je bilo svobodništvo združeno s posestjo določenega nepodložnega, prostega zemljišča (str. 47). V ohranjenem gradivu ni nobene opore za »domnevo, da bi bili (svobodniki) ostanki starih prostih Slovencev«, nekakega starega plemstva (str. 34, 93). Pri tem jim Polec nikakor ne odreka določenega družbenega pomena (str. 93). — V obrambo svojih dognanj je naslednje leto izpregovoril ponovno svojo odločno besedo v repliki: »Še enkrat o svobodnikih na Kranjskem«, GMS 19, 1938 (5 str.).

Nadaljnja tehtna prispevka k slovenski pravni zgodovini sta razpravi: »Zgodovina obravnavanih Gorskih bukev in postavitvev kletarskega mojstra na Kranjskem«, GMS 18, 1937 (23 str.), in »Paberki o klavzuli deželne obveze za škodo (Landschadenbund)«, GMS 20, 1939 (14 str.). V prvi razpravi je po novih arhivnih virih dognal, kako je bilo z uzakonitvijo tako imenovanih »obravnavanih Gorskih bukev«, kakor tudi to, da kletarski mojster ni na Kranjskem nikoli posloval kot sodnik. — V drugi razpravi, ki jo v podnaslovu skromno imenuje le »pravnozgodovinsko poročilo«, je po dotlej neupoštevanem gradivu izpopolnil prejšnja dognanja o tej pogodbeni klavzuli, ki so jo v naših krajih precej uporabljali.

»Križnikovi odgovori na vprašanja v Bogišičevem »Napatku« (Razprave pravnega razreda AZU, III, 1945, 75 str.) pričajo o Polčevem prizadevanju zbrati vse vire, ki bi utegnili vsebovati sledove domačega prava. Zelo zaslužni jugoslovanski pravnik Valtazar Bogišić, ki je leta 1874 objavil svoj »Zbornik sadašnjih pravnih običaja u Južnih Slovena«, je bil že leta 1867 razposlal »Napatka za opisivanje pravnijeh običaja, koji u narodu živu« s 352 vprašanji o krajevnih posebnostih glede posa-

meznih zasebnopravnih in javnopravnih vprašanj. Po čudnem ovinku je šele iz rok jezikoslovca in narodopisca J. Baudouina de Courtenaya dobil leta 1876 »Naputak« Gašper Križnik, mlad čevljar v Motniku. Z veliko vnemo je začel zbirati svoje odgovore in jih je leta 1882 poslal Bogišiču, ki jih ni več uporabil, ker so prišli zanj prepozno. Ostali so v njegovem arhivu, kjer jih je pozneje odkril takratni beograjski univ. profesor A. Solovjev in je nanje opozoril prof. Metoda Dolenc. Kakor dr. Janko Polec omenja, mu je po Dolenčevem prizadevanju pravni razred AZU naročil, da je septembra 1940 v Cavtatu prepisal celoten Križnikov rokopis. Nato ga je objavil obenem z Bogišičevimi vprašanji in s svojimi opombami. V pripisu (str. 67—75) poroča o pravnozgodovinsko pomembni korespondenci nekaterih Slovencev z Bogišičem; pet pisem objavlja v celoti.

V razpravi »Župan' in 'občina' v novejšem slovenskem izrazoslovju« (13 str.), objavljeni v Zgodovinskem časopisu V, 1951, nazorno pokaže, kako so v letih 1848—1852, »ko se je odpravljala stara patrimonialna uprava in uvajala nova državna« uprava, iskali slovenske izraze za nove pravne pojme in ustanove.

Za »Kosov zbornik« (= Zgodovinski časopis VI—VII, 1952 in 1953) je prispeval razpravo »Uvedba občin na Kranjskem l. 1849/1850« (47 str.). Na podlagi dotlej še neraziskanega gradiva avtor pokaže, kako je šel razvoj od prve zamisli upravne občine leta 1768 preko napredne francoske upravne občine do uvedbe občin v letih 1848 do 1850. Odkriva, kako velike so bile težave, ki jih je bilo treba pri tem premagati, hkrati pa ugotavlja, da so pri tem miselno zelo vplivale nekdanje francoske reforme v Iliriji. Omejuje se na bivšo Kranjsko, ker mu arhivi za ostalo slovensko ozemlje niso bili dostopni.

S to vrsto monografij, razprav in člankov je dr. Janko Polec ustvaril temeljna dela trajne vrednosti, mimo katerih ne bo mogel nihče, ki bo obdeloval zgodovinski razvoj našega agrarnega prava, sodstva in uprave v dobi pred letom 1848. Polec je s svojim neposrednim proučevanjem arhivalij globoko zaoral ledino in pokazal pot, kako je z minucioznim obdelovanjem domačega arhivnega gradiva mogoče osvetliti še marsikatero stran naše domače pravne zgodovine. Veselje nad uspehi podrobnega obravnavanja arhivnih virov ga je zadrževalo, da se ni mogel odločiti za sintezo, da bi bil podal že celotni, zaokroženi sistem domače pravne zgodovine v posebni knjigi. To je namreč smatral še za preuranjeno. Tako kakor nekoč stari rimski klasični pravniki, se je tudi Polec skrbno varoval posploševanja pri svojih

dognanjih. V tem pogledu je leta 1938 značilno ugotovil v polemiki glede svojih »Svobodnikov«: »Pri prikazovanju pravne zgodovine me nikdar še ni vodila in me tudi ni v tem primeru kakšna ‚glavna‘, morda celo aprioristična misel, marveč edinole prizadevanje, pokazati prazgodovinski razvoj tak, kakor je bil« (GMS 19, 70). V Pravniku (IX, 1954), str. 18, je dr. Sergij Vilfan označil Janka Polca — po mojem mnenju pravilno — kot glavnega zastopnika realistične smeri med slovenskimi pravnimi zgodovinarji, smeri, »ki ne išče le prava, ki so ga Slovenci tvorili, marveč sploh pravo, po katerem so živeli«. — Polčevi spisi se odlikujejo tudi po lepem jeziku in skrbno uglajenem slogu. Med slovenskimi pravnimi zgodovinarji bo dr. Janko Polec vedno imel častno mesto.

Poleg pravnozgodovinskih razprav v ožjem smislu pa je dr. J. Polec objavil v Spomenici, izdani leta 1929 ob desetletnici Univerze, svojo najboljšeje razpravo »Ljubljansko visoko šolstvo v preteklosti in borba za slovensko univerzo« (229 fol. str.). V njej je izčrpno popisana zgodovina bojev za slovensko univerzo in njena ustanovitev. Dognanja, ki jih je bil Polec kot mlad pravnik zbiral in nato objavil v Vseučiliškem zborniku, je sedaj še izpopolnil. Kakor je dr. J. Polec pozneje v uradni vlogi sam lahko ugotovil, je spis nudil trdno oporo za obrambo univerze, kajti še vedno so bile takrat vsaj posamezne fakultete ogrožane v svojem obstoju. — Glavne faze v razvoju slovenskega vseučiliškega vprašanja je dr. J. Polec leta 1939 še enkrat povzel v zgoščeni obliki v govoru in članku »Ob dvajsetletnici slovenske univerze« (Čas 1940, 7 str.).

Poleg pravnozgodovinskih razprav in spisov o borbi za slovensko univerzo ter o zgodovini te borbe je dr. J. Polec objavil nad sto življenjepisov in nekrologov, največ o pravnikih. Saj je, kakor že omenjeno, prvi njegov tiskani spis bil nekrolog sodniku K. Plešku (1899). V svojem prvem pravnozgodovinskem spisu (v ožjem smislu) je v Slovanu (III, 1904/05) obširno popisal življenjsko delo pravnega zgodovinarja in prijatelja univ. profesorja dr. Vladimirja Levca. Skoraj vsi ostali življenjepisi so napisani v času od leta 1922 naprej. Osmrtnice starejšim znancem in prijateljem je objavljajl navadno sproti ali v dnevnem časopisju ali v Slovenskem Pravniku ali v Glasniku Muzejskega društva, življenjsko delo zgodovinarja Josipa Staréta je opisal v Koledarju Mohorjeve družbe (1953). Izredno mnogo življenjepisnih člankov (72) je prispeval za Slovenski biografski leksikon (prim. Letopis I, 101), nekateri med njimi so narasli v cele razprave (n. pr. Martin Pegius). V Spominski knjigi, izdani

ob petdesetletnici društva »Pravnik« (leta 1939), je Polec opisal življenje in delovanje desetih slovenskih pravnih znanstvenikov pretekle dobe, ki so delovali v tujini; začenj z Martinom Pegijem (1523—1593) in konča z Ivanom Žolgerjem in Francem Žižkom (u. 1938). V Polčevih življenjepisih se kaže nenavadno podrobno poznavanje opisovanih oseb, njihovega življenja, hkrati pa tudi splošnih, gospodarskih, političnih in kulturnih razmer, v katerih je opisovana oseba živela. V teh njegovih člankih, ki jih je skrbno pripravljajl mnogo let z zbiranjem časopisnih izrezkov in drugih podatkov, mu je sijajno služil njegov izredni spomin. Sam je v Slovenskem biografskem leksikonu (7. zv., 1949, str. 433) napisal, da so njegovi življenjepisi slovenskih pravnikov »potekli deloma iz pravnozgodovinskega, deloma splošno narodno kulturnega zanimanja«. S posebno toplino in pieteto je napisal obširne nekrologe več svojim poklicnim tovarišem, profesorjem: Mihajlu Jasinskemu (ZZR 12, 1936, 6 str.), dr. Radu Kušēju (ZZR 18, 1942, 22 str.), dr. Metodu Dolencu (Slovenec, 10. oktobra 1941; ZZR 18, 1942, 73 str.; GMS 22, 1941; Letopis AZU 1943, 5 str.), dr. Gregorju Kreku (Letopis AZU 1943, 17 str.) in dr. Milanu Škerlju (Letopis AZU 1943—1943, 20 str.).

Tudi njegova poročila in ocene pričajo o pokojnikovi široki kulturnozgodovinski razgledanosti. Dr. J. Polec se ni ozko omejeval na svoj predmet, ampak se je zanimal za vse družbene in kulturne pojave okrog sebe. Zlasti je temeljito obvladal vse civilnopravne panoge. Že kot avskultant je eno leto predaval na višji dekliski šoli v Ljubljani trgovinsko pravo; ravnatelj dr. Lovro Požar mu je ob koncu leta napisal zelo laskavo zahvalo za uspešno delo. — Iz pietete do pokojnega prijatelja Frana Regallyja je pred natisom pregledal in v podrobnosti izpopolnil njegov slovenski prevod Občnega državlanskega zakonika.

Za pokojnega dr. J. Polca je sploh značilna njegova izredna dobrohotnost in srčna plemenitost. Tak je bil predvsem v ožjem družinskem krogu kot srčno vdan sin in brat, blag soprog, vzoren oče in skrben dedek. Njegova srčna dobrota pa je veljala prav tako tudi velikemu številu prijateljev in znancev; za vsakega je imel toplo besedo in, če treba, iskren nasvet ali sočutno tolažbo. S srčno ljubeznijo je do smrti sledil napredku slovenske Univerze, zlasti njene pravne fakultete ter Slovenske akademije. Kot profesor je z očetovsko ljubeznijo spremljal rast in delo svojih slušateljev. Spominjam se, kako smo ga po prvih njegovih predavalnih urah slušatelji zaprosili, da bi dovolil izdajo svojih predavanj v obliki skript. Najprej je imel pomisleke —

kdo bi jih ne imel, ko bi začel prvič predavati nov predmet! Že v naslednji uri je dovolil in nato je sam z rokopisom mnogo pomagal, da so skripta začela izhajati. V skrbi za znanstveni naraščaj je zlasti študente z dobrimi študijskimi uspehi spodbujal k znanstvenemu delu, po drugi strani pa je nanje opozarjal fakulteto, posebno ob podelitvah Turnerjeve ustanove. Pri tem je vedno imel pred seboj splošne fakultetne interese, svojega predmeta ni nikoli skušal postavljati v ospredje. Živahno se je zanimal tudi za usodo posameznih študentov in je pogosto podrobno poznal njihove socialne razmere in skrbi.

Po svojem zunanjem nastopu je bil dr. J. Polec prava gorenjska korenina. Strog do samega sebe, je svoje kritično mnenje rad povedal odkrito in brez ovinkov. Pri tem poleg sončnih strani mi spregledal senčnih. Sam blag in iskreno hvaležen za vsako prijazno gesto, je bil pa tudi zelo rahločuten. Morda zato marsikdo ni spoznal, kako blago srce utriplje za navidez nekoliko raskavo skorjo. Možato je prenašal trpljenje, ki mu ga je življenje v obilni meri nasulo na življenjsko pot. Posebno hudo ga je zadela smrt sina Marijana, ki je leta 1928 v prvem letu svojih pravnških študij postal žrtev zavratne jetike, prav tako pa tudi smrt brata Julija, ki je leta 1944 padel kot talec pod okupatorjevimi krogli. Mučeniška bratova smrt je dr. J. Polca še bolj potrdila v odločnem odklanjanju sodelovanja z okupatorjem. Z veliko potrpežljivostjo je prenašal tudi celo leto obilno trpljenje v svoji mučni bolezni. Kratka vmesna zboljšanja so mu vzbudila upanje, da bo ozdravel. Takoj je začel snovati delovne načrte in študirati nove strokovne publikacije ter splošna kulturnozgodovinska dela.

Z dr. Jankom Polcem smo izgubili ne le zelo zaslužnega znanstvenika, ampak tudi moža izredno blagega srca.

Dodatek k bibliografiji del dr. Janka Polca

Svojo bibliografijo do leta 1942 je dr. J. Polec objavil v Letopisu AZU, I, 1943, 98—101. Za čas po letu 1943 je treba dostaviti naslednje podatke.

Razprave

Križnikovi odgovori na vprašanja v Bogišičevem »Napotku«. Razprave pravnega razreda AZU, III, 1945, 151—225.

»Župan« in »občina« v novejšem slovenskem izrazoslovju, ZČ, V, 1951, 222—234.

Uvedba občin na Kranjskem l. 1849/1850. ZČ, VI—VII, 1952—53, 686—732.

Kamniške hiše in njihovi lastniki v dve sto letih. Kamniški zbornik I, 1955, 51—110.

Članki in žioljenjepisi

Metod Dolenc, Letopis AZU, I, 1943, 193—197.

Gregor Krek, Letopis AZU, I, 1943, 201—238.

Milan Skerlj, Letopis AZU, II, 1943—1947, 106—125.

Josip Starè, Koledar Mohorjeve družbe, 100, 1953, 134—142.

V Slovenskem biografskem leksikonu članki:

Pfeifer Henrik, Pfeifer Josip, Pflieger vitez Wertenau Anton, Pirc Karel, Pirc Tomaž, Plenčič Leopold, Pleško Karel, Polec Julij (oče in sin), Prašnikar Alojzij, Primožič Anton.

JOŽE PLEČNIK

Francè Stelè

Dne 7. januarja 1957 je v Ljubljani na svojem domu v Karunovi ulici v Trnovem umrl redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti in utemeljitelj slovenske sodobne arhitekture Jože Plečnik.

Rojen je bil 23. januarja 1872 v Ljubljani, v Gradišču št. 12. Oče je bil mizar in tudi Jože se je odločil za njegov poklic. Mikalo ga je sicer slikarstvo, a ga je razočaranje s slikarjem Ferdinom Veselom, ki naj bi mu bil postal učitelj, odvrnilo od tega in je 14 let star odšel na obrtno šolo v Gradec, da se posveti umetnemu mizarstvu. Med učitelji je bil tudi arhitekt Leopold Theyer, učenec slavnega dunajskega stavbenika Friderika Schmidta; posredoval mu je do fines izbrušeni risarski način klasične dunajske šole, ki je ena najizrazitejših značilnosti Plečnikovega življenjskega dela in njegove šole. V Gradcu ga je kot odličnega strokovnega risarja spoznal arhitekt Leopold Müller, šef dunajskega podjetja za umetno mizarstvo J. W. Müller, ga vzela s seboj na Dunaj in ga zaposlil pri svojem podjetju. Na neki arhitekturni razstavi se je navdušil za O. Wagnerja, utemeljitelja dunajske arhitekture ob koncu 19. stoletja. Sklenil je postati arhitekt in zaprosil za sprejem na arhitekturno šolo umetniške akademije, ki jo je vodil Wagner. Bil je sprejet in Plečnik je postal eden Wagnerjevih najljubših učencev. Po kratki dobi v splošnem oddelku ga je zaposlil v lastni delavnici, kjer so izdelovali načrte za dunajsko mestno železnico; tu je že našel drugega pomembnega slovenskega arhitekta, nekoliko starejšega Maksa Fabianija. V tej delavnici je bujno cvetela umetniško domišljivo sproščujoča secesionistična smer, ki je tudi Plečniku razvezala likovni jezik in postala ena izmed podlag njegovega osebnega stila. Prvi velik uspeh je doživel z dekoracijo rotunde v Pratru za jubilejno razstavo leta 1898. Na eno najvidnejših mest v umetniškem življenju Dunaja pa ga je pomaknila I. in II. nagrada, s katero je bil leta 1898 nagrajen načrt za Gutenbergov spomenik, ki sta ga izdelala skupno s kiparjem O. Schimkowitzem. Proglašali so ga za najgenialnejšo zamisel svoje vrste in ostro ugovarjali, ker je bilo delo oddano drugemu.

Po dovržitvi specialne šole pri Wagnerju mu je bila podeljena tako imenovana »rimska nagrada«, ki mu je omogočila leta 1898 in 1899 enoletno bivanje v Italiji in krajše bivanje v Franciji, predvsem v Parizu. Obiskal je več ali manj vsa po-

membnejša umetnostna središča v Italiji in si bistro opazuječ brusil osebni nazor o arhitekturi, njeni problematiki in njenem poslanstvu. Kar je prinesel iz Wagnerjeve šole s seboj, je kritično vzporejal s tu doživetim; obenem je že takrat mislil na arhitekturno zanemarjeno Ljubljano in spočel marsikatero zamisel, ki se je uveljavila desetletja kasneje. Že takrat ga je posebno zanimal tudi problem sodobne cerkvene arhitekture, ki je postal ena izmed hrbtenic njegovega kasnejšega dela. Med trajne pridobitve je treba šteti doživetje klasične antike, firentinske renesanse in Michelangela, o katerem izjavlja v pismu bratu Andreju z dne 22. februarja 1899, da mu je postal resnični vzor. Po vrnitvi je ostal še dve leti v Wagnerjevi delavnici, nato pa je odprl lasten atelje v XVIII. okraju, Lazaristengasse 30. Uspešno se je udeleževal kot notranji arhitekt z več opremami za zasebnike, s sprejemnim salonom v avstrijskem paviljonu na svetovni razstavi v St. Louisu in s salonom za Warszawo, kamor je tudi osebno potoval in so mu tam ponujali še druga dela.

Zmaga v konkurenci za Zacherlovo palačo sredi starega Dunaja leta 1900 pa pomeni najvažnejši prevrat v njegovem življenju in delu. Ko v letih 1903—1905 zgradi to palačo, se uvrsti med najvidnejše dunajske arhitekte tistega časa. J. Zacherl, proizvajalec takrat tudi v Sloveniji priljubljenega protimrčesnega caherlina, se mu je izkazal kot resnično mecenski naročnik in za vse življenje iskren prijatelj. Njegova družba potegne Plečnika iz osamljenosti in ga poveže s celo vrsto vidnih predstavnikov takratnega dunajskega kulturnega življenja. Tu se razširi njegovo obzorje in oblikujejo bistvene poteze njegove osebnosti. Vodilno sodelovanje v secesiji ga istočasno seznanj z najvažnejšimi predstavniki umetniškega življenja, sodelovanje s propagatorjem obnove kulture umetnosti msgr. H. Swobodo pa razvname v njem bojevitega zastopnika lastnih nazorov, kar je odslej ena njegovih najznačilnejših osebnih potez.

Ob gradnji Zacherlove hiše je Plečnik umetniško dozorel. Z vso mladostno vnemo se je lotil dela, zavedal pa se je tudi odgovornosti za uspeh ali neuspeh. Dokazati je hotel, da Slovani ne zaostajajo po kreativni sili za drugimi narodi, posebno pa se je želel uveljaviti kot sin majhnega preziranega naroda. Nekajkrat se ga je prijemala malodušnost in bi bil najraje vse pustil, bodrilo pa ga je neomajno zaupanje Zacherlovo. Ko je bila stavba dovršena, je sprožila navdušeno pohvalo, pa nič manj žolčno odklanjanje. Zaničljivo so jo označevali kot »kranjsko kostanjarsko peč«, Berta Zuckerkandl pa je bila ogorčena nad temi napadi in mu je ponudila svojo pomoč. Znani pesnik du-

najske moderne Peter Altenberg, ki ga osebno ni poznal, mu je napisal dve navdušeni pismi, kjer proglašča to stavbo kot grandiozno tragično pesnitev in znanilko novih časov. S to stavbo je dosegel Plečnik prvi višek v svojem življenjskem delu. Zacherlova hiša velja danes po soglasni sodbi umetnostne kritike za eno najsamostojnejših in najpomembnejših del dunajske arhitekture na začetku 20. stoletja. Čeprav je še vedno otrok secesionističnega časa, se mu tudi že odločno odmika. Njegovi igračkasti sproščenosti nasproti postavlja ideal strogosti, ki ga izraža v jasno kubično skupnost zajeta zunanost, temno resna v črnem granitu, a vseeno likovno bogata po težkem michelangelovsko odločnem, na Metznerjevih orjaških telamonih slonečem vencu in podobno šopku osamljeno na oprsje sten pripetem prav tako orjaškem Andrijevem Mihaelu. Novo, kar je tu uresničil, se je Plečniku odkrilo ob klasični antiki in klasični renesansi Michelangelove arhitekture. Študije za ta venec zgovorno pričajo o borbi s tem velikanom arhitekture. Da poprečni Dunaj ni našel razumevanja za to stavbo, je razumljivo, saj je nekaj let nato ob razstavi poljskega slikarstva izjavil, da ga ne more razumeti. Obakrat se je slovanska čustvena toplina postavila nasproti razumarski hladnosti, ki je značilna tako za Wagnerja kakor še bolj za Plečnikovega sodobnika Loosa. Plečnik pa je prav tako značilno z vsemi simpatijami sprejel poljsko razstavo.

Zacherlova hiša pomeni višek Plečnikovega ustvarjanja na Dunaju, pa tudi odločen prelom. Odslej se uveljavlja nov, zrelejši Plečnik, Plečnik z notranjimi in zunanjimi značilnostmi, ki jih je obdržal kot lastne do smrti. Sprememba se izraža tudi zunanje, v pisavi. Do začetka 20. stoletja je bila njegova pisava malo izrazita, tako da bi jo lahko zamenjavali z marsikaterim sodobnikom. Sedaj pa dobi zanj značilno iskano osebno obliko, ki je postala kar značilna tudi za njegove učence. Zanimivo je ta razvoj primerjati z razvojem njegove risbe, ki je za arhitekta vsekakor prvenstveno izrazilo. Do stika z Wagnerjem je ta risba izredno precizna, kar pedantična, toda brez osebne značilnosti. Secesija pa, ki je sprostila njegovo stvariteljsko domišljijo, je sprostila tudi njegovo risbo, ki postane virtuozna in se z občudovanja vredno izraznostjo prilagaja mehkeemu ritmu notranjih pobud. Ta lirična mehkoča se delno izrazi takrat tudi v pisavi. Kasneje je tudi način risbe očistil liričnih pripevk in ga podredil stvarnemu izrazu, toda za prve likovne spoprijeme s podobami, ki so se porajale v njegovi duši, je ta stvariteljsko neposrednejši način ostal veljaven do konca.

Ko je v družbi Zacherla in njegovih prijateljev dozoreval v človeka trdnih življenjskih načel, je v tej družbi spoznal tudi moža, ki mu je ostal do smrti udan in vzpodbuden prijatelj. Bil je to benediktinec P. Willibrord, svetnim imenom Jan Verkade, ki je prišel na Dunaj, da priredi beuronski oddelek na veliki razstavi sodobne cerkvene umetnosti v Secesiji leta 1907. Ta Holanec, po poklicu slikar, je leta 1891/2 v Parizu pripadal znani za razvoj sodobnega slikarstva pomembni skupini Nabijev (Prerokov) s priimkom Nabi obélical. Bil je prijatelj Gauguinov, pod čigar vplivom je tudi slikal. Bil je protestant, a je prestopil v katolištvo in stopil v benediktinski samostan v Beuronu, ki je prav takrat pod vodstvom P. Deziderija Lenza uveljavljal reformo cerkvene umetnosti v liturgično strogem smislu. V svojih spominih se s toplo simpatijo in resnim občudovanjem spominja svojega sodelovanja in prijateljstva s Plečnikom. Za Plečnika je bil ta stik velikega pomena. Misel o strogi hieratični umetnosti je ustrezala njegovemu razpoloženju in ga oplodila za vse življenje. Toda tudi tu se je uprl beuronskemu racionalizmu in hodil lastna, predvsem umetniško poglobljena pota. Združena z doživetjem klasične, predvsem dorsko stroge antike, je beuronska umetnost postala ena izmed osnovnih sestavin njegove zrele umetniške osebnosti.

Leta dela za Zacherla so bila za Plečnika najlepša leta njegovega življenja. Bil je prost vsakdanjih skrbi za življenje, mogel je po mili volji izbirati sredstva za čim večjo popolnost dela, v hiši in družbi pa je bil bolj domač prijatelj kakor k mizi povabljen zunanji gost. V tem času se je v njem končno izoblikoval ideal arhitekta kot neodvisno ustvarjajočega umetnika, takega, kakor ga je v Avgustovi dobi opisal rimski arhitekt Vitruv. Bil naj bi človek neomadeževanega značaja in nesebičen, človek, ki ne misli samo na naročila, dostojanstveno varuje svoj ponos in skrbi za dober glas.

Naslednjih pet let, do poklica v Prago, je čas preskušnje zanj. Bil je preponosen, da bi se sebično naslonil na svoje prijatelje, ki so mu, če so opazili njegovo stisko, ponujali celo svoje naložbe v bankah, da bi lahko razpolagal z njimi. Pri naročilih, katera je imel, je bil preveč vesten in neprestano iskal še popolnejših rešitev ter tako tratil čas, ki mu ga nihče ni plačeval, naročniki pa so zaostajali s plačili, tako da ob rokih večkrat ni vedel, kako bo poravnal svoje obveznosti. V tem položaju je pogosto vzdihoval po domovini, ki nima kruha zanj, čeprav jo z vso dušo ljubi in bi ji bil rad koristen. Kar cankarjevski stavki se pojavljajo v pismih bratu Andreju, čeprav mu je bil

osebno Cankar »bohém«, kakor tudi v Münchenu »kralj bohémov« Ažbè neprivlačen. Zaradi pomanjkanja sredstev se je začel odtujevati družbi in se zapiral sam vase in v svoj duhovni svet. Vitruvovemu načelu o nesebičnosti in o neomadeževanem značaju idealnega arhitekta pa je sedaj dodal, opirajoč se na Michelangela, Ruskina in Jörgensena, še globlje etično načelo, da prava umetnost korenini v kreposti in zato tudi sama vodi h kreposti. Tu je bistvo njegovega »posvečenega življenja«, kakor ga je na dan pogreba na Žalah posrečeno označil predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Josip Vidmar. Kako je ta težki čas vplival nanj, je najbolj izrazil on sam v nedatiranem pismu iz leta 1910 ali 1911, kjer pravi: »Prejšnje čase sem bil mehak človek, sedaj se trdim in mnogokrat vem, da imam srce kot kamen trdo, tako 'spegla' življenje človeka in ga impregnira.« Iz te stiske ga je rešil leta 1911 poziv za učitelja dekorativne arhitekture na Umetno obrtno šolo v Prago. V skrbi zanj pa tudi v misli, da bo z njim praško umetniško življenje dobilo močno oporo, je ta poziv povzročil njegov prijatelj in tovariš iz Wagnerjeve šole, reformator češke arhitekture na začetku 20. stoletja, Jan Kotěra.

V Pragi se ni takoj znašel, sprejet pa je bil z največjimi upi.

Do začetka prve svetovne vojne je imel še ozke stike z Dunajem in še ne izvršene obveznosti. Najvažnejša od teh zadolžitvev je bila cerkev sv. Duha v Ottakringu na Dunaju, v izrazito proletarskem okrožju, ki je bila v surovem dovršena v letih 1910 do 1912. To je drugo delo, katero je Plečnik gradil z največjo prizadevnostjo. Pred očmi je imel ideal kultne stavbe v proletarskem okolju, ki naj brez bahaštva služi svojemu namenu, zgrajena pa naj bo v novem, do takrat za take namene skoraj še ne upoštevanem gradivu, železobetonu. Z dosledno uporabo tehničnih možnosti novega gradiva se tu v zunanjsčini družijo spoštovanje do dediščine klasične antike, v notranjsčini pa odsev spoznanj ob stiku z beuronsko umetnostjo. Kakor poprej pri stavbi Zacherlove hiše, je tudi za to delo zastavil vso svojo umetniško osebnost. Zato ga je tem huje zbolelo razočaranje, ki mu ga je prineslo to delo. Dne 19. januarja 1911 je pisal bratu, da je »Franc Konopiški« (prestolonaslednik Franc Ferdinand) izrekel obsodbo te stavbe in jo označil kot »mešanico Venerinega templja, ruskega kopališča in konjske štale ali skladišča za seno«. Posledica je bila, da se stavba ni nadaljevala po njegovem načrtu. Čas še ni bil dozorel za novotarske rešitve in se je notranjsčina z emporami v nepodprti »viseči« konstrukciji zdela za smeh najosnovnejšim zakonom stavbarske smiselnosti.

Se enkrat je Plečnik razgibal dunajsko javno mnenje, ko ga je po upokojitvi O. Wagnerja Umetniška akademija izbrala za njegovega naslednika. Kljub trikratnemu izboru njegovo imenovanje ni bilo potrjeno, čeprav je visokošolska mladina brez razlike strank celo s stavko protestirala proti nepotrditvi. Začasno so jih potolažili s tem, da so poverili šolo še za eno leto upokojenemu Wagnerju. Plečnik pa se je medtem udomačil v Pragi, kjer je prvo svetovno vojno preživel kot učitelj dekorativne arhitekture na Umetno obrtni šoli. Na zunaj so bila to precej neplodna leta, pomembna pa so bila za notranje zorenje Plečnikovo. Dosedanjim sestavinam njegovega likovnega sveta se je sedaj pridružila važna nova sestavina, slovanska ljudska umetnost. Spoznaval jo je na ekskurzijah na Moravskem in Slovaškem in ji posvetil pozornost tudi v šoli s tem, da je obravnaval ljudske naloge. Zgodovinar te šole pripisuje temu naravnost prevraten značaj. Zanimanje za ljudsko motiviko Plečniku že zdoma ni bilo tuje, razbohotilo pa se je posebno pod češkimi nebom in deloma nedvomno tudi kot odziv na vojno in prebujenje slovanske miselnosti, ki se je ob nji vžigala. Neki prirojen slovanski zanos mu je bil, podobno kakor drugemu njegovemu dunajskemu prijatelju arh. J. Jagru, sploh lasten; v krogu slovenskih umetnikov Vesnanov je bila v njegovem dunajskem času ideja ustvaritve lastnega slovenskega umetnostnega izraza kar vodilna, še večjo vlogo pa je imela tisti čas pri severnih Slovanih želja po lastnem umetnostnem slogu. Za ljudsko ornamentiko se je v dejanju in v teoriji boril tudi J. Jager. To razpoloženje je končno dozorelo pri Plečniku med svetovno vojno in postalo važna sestavina njegove umetniške osebnosti, kakor že prej wagnerjevska secesija, klasična antika, Michelangelo in beuronska hieratičnost. V teh na videz neplodnih letih je arhitekt Plečnik končno dozorel in dobil svojo izrazito umetniško osebnost. Značilno zanj pa je, da je kljub temu trezno presojal vprašanje obnavljanja ljudskih značilnosti, ki so ga pred prvo svetovno vojno priporočali posebno glede noše. Leta 1914 je v tej zvezi izjavil, da ne odobrava obnavljanja, ker eno in isto delo samo enkrat vzklije iz duše umetnikove in se več ne ponovi, ker ni nikdar več istega notranjega in zunanjega pogoja in sile za to.

Po svetovni vojni se je domovina končno le spomnila tudi Plečnika in ga poklicala, da organizira arhitekturno šolo na tehniški fakulteti ustanovljajoče se slovenske univerze. Posebno arhitekt Ivan Vurnik, ki je bil odgovoren za priprave za to šolo, je poudarjal, da je Plečnik nujno potreben, čeprav so bili na

drugi strani izraženi tudi pomisleki, češ da niti srednje šole nima. Medtem ga je izbral prvi prezident češkoslovaške republike T. G. Masaryk za vodjo obnovitvenih del rezidence prezidentove na Hradčanih in njegovega letnega bivališča v Lánih. Bili sta to dve nalogi, kakršne se nudijo arhitektu zelo redko in ki sta po obsegu in pomenu spominjali na velike naloge renesanse in baroka. Ni šlo samo za ustrezno ureditev stavbarskih objektov samih, temveč za najširšo urbanistično nalogo, zadevajočo Hradčane z bližnjo okolico in vključitev te celote v urbanistični organizem mesta. Plečniku so se s to nalogo odprle zavidanja vredne perspektive. Poprečen človek bi tako priložnost zgrabil z obema rokama. Plečnik pa se je izmikal. Užival pa je polno zaupanje prezidentovo in bil dejansko suveren v svojih umetniških odločitvah. Za zvezo med seboj kot gradbenim gospodarjem in arhitektom je T. G. Masaryk določil svojo hčer dr. Alice Masarykovo, ki se je s polnim razumevanjem in zavestjo odgovornosti posvetila sodelovanju s Plečnikom. Kakor pred dvajsetimi leti v Zacherlu, je tudi sedaj dobil Plečnik idealnega naročnika, ki je izločil iz njegovih umetniških kalkulacij ozire na sredstva in ga ni omejeval s svojimi pomisleki in lastnimi idejami, temveč je z razumevanjem sprejemal njegove zasnute in pospeševal njihov razvoj. Prijateljsko ozračje tega sodelovanja je bilo najboljša garancija za uspeh dela. Toda vse to ga ni moglo zadržati od vrnitve v domovino. Začela se je pravcata borba zanj. Da ga priklenejo na Prago, so ga izbrali leta 1920 za profesorja arhitekture na Umetniški akademiji. Prepričevali so ga, da če služi Pragi, služi kulturnemu napredku in ugledu slovanstva in s tem tudi svoji ožji domovini. Služil ji bo celo boljše kakor v njenih skromnih razmerah. Ker pa so videli, da ga ne pregovorijo, so ga prosili, da jih ne zapusti in kljub temu vodi praško delo naprej. Mogoče, da bo v Ljubljani celo bolj svoboden kakor bi bil v ozračju praške akademije. Ustregel je tej želji, organiziral stavbarsko delavnico na Hradčanih in jo vodil po svojem učencu arh. O. Rothmayerju ter se po potrebi vračal v Prago.

Začela se je najzanimivejša doba njegovega življenja, ko je do leta 1938 potekalo njegovo delo paralelno po dveh črtah, praški in ljubljanski. Problematika velikih praških naročil se sedaj intimno prepleta s problematiko skromnejših nalog, ki mu jih je stavila domovina. Domov se je vrnil v precej negotovo okolje. Kljub zmagi moderne in impresionizma je bila Ljubljana za likovno umetnost, posebno pa za arhitekturo in kiparstvo še vedno dolga vas. Za uveljavljenje mu je manjkalo tudi nujno

potrebnih osebnih stikov in tudi njegovo delo zunaj je bilo doma skoraj neznano. Učinkovito je opozoril nanj doma prvi Kosta Strajnič z lepo izdano monografijo o njem. Tako je kmalu začelo odmevati njegovo ime. Znanec iz dunajskih let, ravnatelj mestnega gradbenega urada inž. Matko Prelovšek, ga je pritegnil k reševanju raznih mestnih nalog, pozorni so postali nanj tudi cerkveni krogi in tako je okrog 1925 že pognal korenine med nami. Najprej si je sam postavil skromen dom v Karunovi ulici št. 4 v Trnovem. Skromni predmestni, tipično trnovski vrtnarski hišici z velikim vrtom je na vrtni strani prizidal okrogel nadstropen prizidek, kjer si je uredil delavnico in stanovanje. Po svoje je uredil tudi vrt s čebelnjakom in majhnim alpinetom, tako da je nastalo kar prijetno, čeprav do skrajnosti skromno bivališče. Po svoji zunanji podobi in notranji vsebini s soncem in zelenjem je bila to nekaka poplemenitena ponovitev rojstnega okolja v Gradišču.

Tako si je ustvaril dom po svojem okusu. Ko ga je zidal, ni mislil samo nase, temveč je pričakoval, da se bosta brata preselila k njemu in bo to dom vseh, tisti dom, o katerem so že dolgo sanjali. Ostal pa je nazadnje sam. Ta dom ima največji pomen zanj v zadnjih tridesetih letih življenja. Tu je snoval, kadar ni bil v šoli, tu na isti mizi so se srečavale zamisli za urbanistično lepotno regeneracijo Ljubljane in načrti za Prago. Tu so zoreli in se vzajemno izpopolnjevali načrti za cerkev v Šiški in za Srce Jezusovo na Vinohradih. Tu je snoval mojster, čigar delo se je razvijalo po dvojnem tiru. Kar neopazno, dozdevno po slučajnostnih pobudah je vračal stari Ljubljani lepotno skladnost in jo povezoval z novimi deli mesta. Sedaj, ko je smrt potegnila črto pod ta prizadevanja, nam je jasno, da je imel vselej pred očmi skupnostno predstavo o Ljubljani; po desetih letih se je kar neprisiljeno uveljavil pojem »Plečnikova Ljubljana«. Izven Ljubljane ga je najprej pritegnilo Prekmurje, kjer je med leti 1923 in 1927 postavil enega izmed znanikov te dežele, cerkev v Bogojini. Tudi eno njegovih zadnjih del, notranjščina ladje cerkve v Gornji Lendavi, je nastalo v Prekmurju in presenetilo s samostojnostjo rešitve spomeniško varstveno kočljive naloge. V Ljubljani je svojevrstno uredil in opremil notranjščino Zbornice za trgovino, obrt in industrijo s sodelovanjem svojega učenca arh. Fr. Tomažiča, s katerim je zidal tudi palačo Vzajemne zavarovalnice, ki se je po svoji zunanjščini uvrstila med najbolj svojevrstne stavbe naše prestolnice. Mnogo kritike je vzbudil tako imenovani »Peglezen« na začetku Poljanske ceste, še bolj pa Tromostje in kasneje Žale

in tržnice. Hud boj za in proti se je razvil v tridesetih letih okrog projekta Narodne in univerzitetne knjižnice, kjer so se njegovi klasiki uprli zastopniki sodobne funkcionalne arhitekture. Polemika je bila pogosto zelo žolčna in celo žaljiva, Plečnik pa je vztrajal pri prepričanju, da polemika ni pravi način za reševanje resnih vprašanj in je svoje prijatelje prosil, naj tudi oni molčijo.

Istočasno so se tudi v Pragi izvrševali veliki načrti. Hradčani in okolica so dobivali novo lice, na Vinohradih pa so gradili najzanimivejšo njegovo obredno stavbo, cerkev Srca Jezusovega. Kakor v Ljubljani, so tudi v Pragi njegovo delo spremljali številni napadi, deloma resni s strani zastopnikov varstva spomenikov, deloma žolčni in pogosto tembolj ostri, ker so imeli tudi politično ozadje in bili preko Plečnika naperjeni na Masaryka.

Ob velikih načrtih je v času med obema vojnama nastajalo nešteto manjših del spomeniškega, posebno pokopališkega, obrednega in umetnoobrtnega značaja. Rečemo lahko kar, da ni stroke, kjer bi se ne bil uveljavil Plečnikov vpliv. Tiskarska grafika, oprema knjig, keramika, kovaštvo, umetno mizarstvo, posebno pa kamnoseštvo in pasarstvo, so po njem dobili množino plodnih pobud in doživeli nov razcvet.

Konec dvajsetih let Plečnik ni bil trdno zasidran samo v Sloveniji, temveč tudi že v vsej Jugoslaviji. Že zmagovita Srbija ga je pred letom 1914 skušala pritegniti in z njegovim sodelovanjem organizirati likovno umetniško življenje. Najbolj si je za to prizadeval njegov dunajski prijatelj Ivan Meštrović. Tudi po vojni so ga večkrat skušali pridobiti za pomembna dela, za opremo novega parlamenta, za dvorec na Bledu in še kratko pred smrtjo z vabilom, da izdela projekt za opero v Novem Beogradu.

Njegov nasvet in načrt je bil zaželen povsod, posebno cerkveni krogi so ga zelo upoštevali. Zvestega prijatelja in navdušenega propagatorja je našel od začetka tridesetih let dalje v beograjskem gvardijanu in frančiškanskem provincialu P. Josipu Markušiću. Tudi on se je pri gradnji cerkve sv. Antona v Beogradu izkazal kot razumevajoč gradbeni gospodar, čeprav ni razpolagal s takšnimi sredstvi kakor Zacherl ali Masaryk. Po smrti brata Andreja je postal on Plečnikov najzaupnejši korespondent in po svojih močeh tudi pospeševatelj njegovih zamisli. V zvezi s temi stiki je nastala cela vrsta velikih načrtov, ob katerih se je razvijala Plečnikova predstava o idealni kulturni stavbi kot razpoloženskih pobud prežeti stavbi. Veliki načrti za Osijek, Zagreb, Sarajevo, Marijo Bistrico so bili do podrob-

nosti izvršeni in deloma ponazorjeni v modelih. V Plečnikovem življenjskem delu zavzemajo izredno pomembno mesto.

Drugo svetovno vojno je Plečnik preživel na pragu starosti v Ljubljani. Zaprl se je v svojo delavnico in s svojimi asistenti snoval idealne načrte za bodočo Ljubljano. Pred temi je še iz realnih pogojev nastal načrt za novi rotovž na Vodnikovem trgu. Sedaj so sledili monumentalni načrt za dohod na Grad od Šenklavža, načrt za Odeon, za Akademijo znanosti, za hiše pod občinsko streho in podobno.

Po osvoboditvi so se zopet odprle možnosti realnega udejstvovanja. Z vso vnemo se je posvetil predvsem spomeniškim nalogam in izdelal sam ali po učencih nepregledno število načrtov, ki so največkrat ostali na papirju, ki pa so, kolikor so bili izvršeni, dvigali umetniško stopnjo te vrste izdelkov po formalni in umetnoobrtni strani. Takoj ga je zamikala tudi misel o slovenskem parlamentu. Reševal jo je najprej idealno z naslonom na prejšnje misli o monumentalnem dohodu na Grad in preureditev Gradu za namene parlamenta. Wagnerjanska ideja o »mestni kroni« je sedaj z vso silo zopet oživila. Končal je z mislijo, da grajsko poslopje nadomesti z novo, namenu, pa tudi urbanistični funkciji ustrežnejšo stavbo. Ko je misel o parlamentu postajala zares aktualna, je zasnoval vrsto idej v zvezi s položaji, ki so prihajali za to v poštev. Ti načrti so dozoreli v skici za »katedralo svobode«, kakor jo je sam imenoval, v velikem projektu izredno monumentalnega izraza in nevsakdanjih rešitev notranjščine, čigar osrčje bi bilo izvededno v popolni zvestobi do doslednosti železobetonske konstrukcije, toda lepотно ublaženo z izrazili klasične tektonske arhitekture.

V tem času so dozorele v njem tudi nekatere za njegovo pozno delo značilne ideje kulturne arhitekture. To je »božji grob«, s katerim se je ukvarjal že na Dunaju, posebno pa »krstilnica«, ki pomeni njegovo samostojno kreacijo. Posebno dveh cerkvam je posvetil svojo pozornost: Sv. Cirilu in Metodu pri Sv. Krištofu v Ljubljani in Stranjam. Pri Sv. Krištofu je že pred vojno dozidal na zunaj malo ugledno, a po notranji funkciji samostojno dozidavo, katere opremi je po vojni posvetil veliko skrb; v Stranjah pa je šlo za skromno, po Nemcih v bunker spremenjeno stavbo z izredno lego, ki jo je soseska brez posebne ambicije restavrirala. Njeni opremi je posvetil Plečnik vso svojo ljubezen, tako da je danes resničen muzej njegovih zamisli, izvršenih v najrazličnejših obrtniških tehnikah. Majhen biser v tej celoti je v minimalnem prostoru pod zvonikom urejena prva njegova krstilnica. Sledile so krstilnica v Nevljah in

»božji grob« pri frančiškanih v Kamniku ter najintimnejša izmed njenih prostornin, krstilnica v Črnučah, o kateri se je izrazil, da se mu je posrečilo »ujeti v prostor tišino«. Bil je to višek njegovega življenjskega stremjenja, uresničiti »arhitekturo, ki bo pela«.

Njegovo povojno delo je ožarjeno od usodne sence starosti. Intimnejše je, pogosto se povračajo ideje iz mladostne dobe, ozko sodeluje z obrtniki in jih poučuje, kako doseči vsestransko točnost izdelka, sam modelira svoje osnutke, nekaj časa zaposluje za ta namen tudi kiparico Bratuževo, ukvarja se z rešitvami zamotanih tehničnih nalog, študira najpopolnejšo peč in celo funkcioniranje vžigalnikov ter podobno. Porabne predmete, kakor so kelih in podobno, snuje osebno glede na človeka, kateremu so namenjeni, in vlaga v njihov sestav polno skritih pomenov glede na njihov namen ali pomen za lastnika. Množina ta čas nastalega je nepregledna in raztresena po vsej Jugoslaviji. Umetnoobrtne predmete, izdelane po njegovih načrtih, so celo izvažali. Pri tem se je v njem uveljavljalo prepričanje, da je šele sedaj dorastel svojemu poklicu in da je arhitekt zrel šele s sedemdesetimi leti. V glavi je imel načrte, o katerih se je izražal, da bodo šele ti, če mu bo dano uresničiti jih, višek njegovega življenjskega dela. V tej misli je snoval načrt za »katedralo svobode«, v tej misli je nekaj let pred smrtjo zasnoval svojo misel za generalni štab v Beogradu, iz te misli je nastal zadnji njegov veliki zasutek, dograditev in arhitektonska ureditev reprezentančnega dela ljubljanskega pokopališča in Žal. Še dober mesec pred smrtjo je bil prepričan, da ima v glavi svoje najpomembnejše delo, ki ga pa ni označil in ki tudi v zapuščini ni zapustilo otipljivejših sledov. Ali je bila to opera za Novi Beograd ali kaj podobnega, ni mogoče uganiti.

Zadnje njegovo večje delo, paviljon za rezidenco državnega predsednika na Brionih, je značilno za ta čas. Bilo naj bi klasično, toda ne suho, temveč vsestransko oživljeno, nekak barok, ki pa le ne bi smel biti kopija baroka; izpadlo je živahno zaradi skulptur, ki ga krase, a skrajno resno zaradi strogih oblik arhitekturnih členov in monumentalnega prekritja; tu bi bil rad tekmoval z monolitno kupolo Teodorikovega mavzoleja v Ravenni, a se je po skušnjah z monolitom na Hradčanih odločil za dvodelni sestav, da se izogne že sicer precejšnjemu tehničnemu tveganju.

Plečnik je bil izredno trdne narave, čeprav je že v mladosti večkrat tožil, da mu slabi vid; po šestdesetem letu je preživel večjo krizo, a ko je ta prešla, je zopet v polni moči zaživel. V

zadnjem desetletju je večkrat oslabel, pa si je zopet opomogel in se ni dal zlomiti v svoji delovni sili. Oteklina na desni roki ga je večkrat ovirala, da ni mogel risati, kar je najteže prenašal, češ polno glavo načrtov imam, pa se roka, ki mi je bila vselej tako poslušna, noče pokoriti, da jih zabeleži. Zadnji mesec življenja je naglo hiral, a se še vedno boril z oslabelostjo, dokler mu ni odpovedalo srce in je pred poldnem dne 7. januarja 1957 doma mirno umrl. Pred smrtjo je dobesedno pospravil delovno mizo, ko je oddal zadnji veliki načrt za pokopališče. Večje nedovršeno delo je po njem ostalo v Križankah, katerih preureditev v kulturno reprezentančne namene je zasnoval na svojski način z sgrafitnim okrasjem, lapidarijem, letnim gledališčem, okrepčevalnico, intimnimi dvorišči, Aškerčevim spomenikom in podobnim. Izvedba kompliciranega zasnutka je bila zaupana njegovemu učencu arh. Tonetu Bitencu, vendar je mojster prav do zadnjega kontroliral razvoj dela.

S Plečnikom je legel v grob eden najpomembnejših predstavnikov tiste generacije, ki je od devetdesetih let 19. stoletja dalje postavljala temelje slovenski kulturi. Ob književni Moderni, ob slikarskem impresionizmu in napredku slovenske znanosti stoji Plečnikovo delo kot trden temeljni kamen naše arhitekture, ki je v 19. stoletju izgubila že zadnji stik z lastnim izročilom. On je zavestno iskal to izročilo in čutil, da je oplojen z njim. Ni pa ga priznaval kot neko normo, katero je treba posnemati, temveč je videl cilj v tem, da bo prežet s tem čustvanjem ustvarjal dela, ki bodo enakovredna delom drugod in bodo vzdržala najstrožjo oceno kot arhitekturne ustvaritve. Pri zasledovanju tega cilja mu je bilo ljudsko izročilo ena izmed pobud, ne pa vodilo; izražalo se je lahko kot forma, posebno v tehniki obdelave in porabe lesa v arhitekturi, kot oporišče pri snovanju spomeniških arhitektur ali kot svojska vsebina, kakor na Žalah, ali po poetični pomenskosti, ki približuje mnogo njegovega dela ljudskim umetninam. Bila pa mu je tudi ta sestavina samo dobrodošel pripomoček, da izrazi samega sebe, kakor antika ali secesija ali beuronska hieratika. Šolan ob tujih vzorih, je vselej nosil s seboj misel na domovino in njene probleme. Že v Italiji so prvi zarodki njegovih ljubljanskih rešitev. Na Ljubljano je mislil kasneje v Pragi, sam se je celo smatral za potomca Mačkovega; že leta 1914 je izjavil, da nosi podobo Mačkovega rotovža s seboj po svetu in se je podpisal »Jože Maček mlajši«.

Druga pomembna lastnost Plečnikova je bila, da je bil predvsem umetniški ustvarjalec: njegov najvišji cilj je bila »mu-

zika«, ki jo s pomočjo tehnične rešitve uresniči arhitektovo delo. Od tod velika sugestivna sila njegovih del. V duhu te sugestivne osebnosti si je znal podrediti učence, naročnike in izvrševalce toliko, da so postali njegovi soustvarjalci. Mnogim, kakor spočetka celo Meštroviću, je bil mentor, drugim potrpežljiv učitelj. Soustvarjali so z njim na Dunaju P. Willibrord Verkade, kipar in slikar Josef Engelhart, kipar Otmar Schimkowitz, kipar Franz Metzner, kipar in slikar Ferdinand Andri, v Pragi kipar Pešan in nešteti drugi veliki in majhni, umetniki in obrtniki. Tudi doma, kjer sta veliko sodelovala z njim kipar Božo in slikar Slavko Pengov, si je ustvaril krog sodelavcev, ki so zvesto sledili njegovim pobudam in dvigali predvsem umetnoobrotno stopnjo po njem projektiranih izdelkov.

Velik kot človek in učitelj pa Plečnik ni bil nič manjši kot umetnik, ki je kljub skrajno razburkanim časom svojega življenja ustvaril celo vrsto del, po katerih bo ostal v zgodovini arhitekture prve polovice 20. stoletja kot pozornosti vreden pojav. Zunanji pogoji njegovega življenja so ustvarili okvir, v katerem se je osebnostno razvil. Dobe njegovega razvoja so po zunanjih dogodkih njegovega časa izredno jasno razmejene in ustrezajo tako zunanjemu razvoju njegovega življenja kakor razvoju njegove osebnosti in umetnosti. Brez nasilja jih lahko opredelimo kot mladost, ki se zaključi z njegovo potjo v Italijo, dunajska doba do 1911 kot doba njegovih prvih velikih uspehov in osebnega zorenja, praška doba, ki je v glavnem doba prve svetovne vojne, na videz neplodovita, a za njegovo umetniško zorenje izredno pomembna, ljubljanska doba med obema vojnama, ki je čas njegove največje stvariteljske moči in rasti v osrednjo osebnost slovenske arhitekture, doba druge svetovne vojne kot druga prekinitev rednega dela in čas ponovne duhovne poglobitve ter doba starosti po osvoboditvi kot čas zadnjega napora, da uresniči svoj umetniški ideal v luči zrelih življenjskih spoznanj.

Sumaren pregled njegovih najpomembnejših del kaže tole podobo: Zacherlova hiša na Dunaju 1903—1905, cerkev sv. Duha v Ottakringu na Dunaju 1910—1912, preureditev gradu na Hradčanih v Pragi za sedež prezidenta Češkoslovaške republike 1918 do 1958, cerkev v Bogojini okrog 1927, istočasno sv. Frančišek v Šiški, Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani (skupno z arhitektom Fr. Tomažičem) od 1928 dalje, posojilnica v Celju (skupno z arh. Lenarčičem) od 1928 dalje, sv. Anton v Beogradu od 1932 dalje, »peglezen« v Ljubljani 1933, Srce Jezusovo v Pragi od 1928 dalje, Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani 1939

do 1942, Žale od 1940 dalje, uršulinska gimnazija 1940—1942, tržnice v Ljubljani okrog 1941, oprema za cerkev v Stranjah od okrog 1950 dalje, Križanke v Ljubljani (skupno z arh. T. Bitencem) od okrog 1950 dalje in vrtni paviljon na Brionih 1956. Če temu dodamo še velike neizvršene načrte za cerkev Lurške M. B. 1935, za magistrat v Ljubljani 1936—1939, za cerkev in samostan Srca Jezusovega v Osijeku od 1938 dalje, »Aedes Sancti Josephi Patriarchae« za Sarajevo 1939, za Marijo Bistričko 1942/3, za slovenski parlament od 1945 dalje, za generalni štab v Beogradu 1954 in idealne načrte za Ljubljano med drugo svetovno vojno, kakor so posebno »hiše pod občinsko streho«, Odeon, Akademija znanosti in umetnosti, Glasbena matica, muzej Ljubljane in podobno, smo zajeli opus, ki resnično imponira.

Kot človek je bil Plečnik mož patriarhalno strogih etičnih nazorov in je veroval v Ruskinovem duhu na visoko etično poslanstvo arhitekture. Njegov učitelj in prvi pospeševatelj, Otto Wagner, ga je primerjal s Pygmalionom, bajeslovnim ciprskim kraljem, ki se je zaljubil v ženski kip, katerega je sam naredil in preprosil Afrodito, da ga je oživila. Umetnost mu je bila edina izvoljenka v življenju; da bi mogel neodvisno samo nji služiti, se je odrekal ženi in denarju, češ če je njegovo delo kaj vredno, je družba dolžna, da mu da toliko sredstev, da more nemoteno ustvarjati. Trdovratno je vztrajal pri svojih nazorih do konca, ostal do smrti dejaven v našem arhitekturnem življenju; čutilo pa se je, da ga prerašča bolj dinamično kakor je bil njegov razpoloženi novi čas. Veličina njegova je tudi prav v tem, da vseeno ni klonil in vztrajal pri svojem idealu, četudi je postajal vedno bolj osamljen. Ni pa umrl pozabljen in se je že ob času pogreba dvignila pred oči sodobnikov njegova podoba v vsej sekularni veličini. V tem spoznanju je zapisal ob njegovi smrti naš vodilni sodobni arhitekt Edo Ravnikar: »Če se bo obdržalo, kar je Plečnik začel, se ne bomo nikdar vrnili v čase, ko domače arhitekture neprovincialnega značaja še ni bilo, in bo ta umetnost spremljala in pomagala spreminjati naše življenje.« Malo je mož v zgodovini našega naroda, o katerih je mogoče zapisati tako besedo!

Plečnik ni hlastal za priznanji in častmi, čeprav je imel tenek posluš za to, kar se spodobi, nasprotno, odklanjal je tako imenovana javna priznanja, češ da vzbujajo samo zavist pri ljudeh. Kljub temu pa je bil počaščen med drugim s članstvom Masarykove akademije dela v Pragi, z zunanjim članstvom Češke akademije znanosti in umetnosti (1932) in z rednim članstvom Slovenske akademije znanosti in umetnosti (1938);

leta 1952 je postal častni doktor Tehniške fakultete v Ljubljani in Tehniške visoke šole na Dunaju; Royal Institut of British Architects pa ga je izbral med 105 častnih korespondentov z vsega sveta; med njimi so prva imena sodobne arhitekture, kakor njegov mladostni tovariš Josef Hoffmann, H. van de Velde, H. Aalto, Le Corbusier, L. Mies van de Rohe in Frank Lloyd Wright.

Podroben seznam njegovih del je tiskan v Slovenskem biografskem leksikonu, II. zv., str. 374—376.

Glavne objave njegovih del so: K. Strajnić, J. P., Zagreb 1920; Iz ljubljanske šole za arhitekturo, Ljubljana 1923 in 1925; Výběr prací školy pro dekorativní architekturu v Praze z roku 1911—1921, Praha 1927; Lučine iz ljubljanske šole za arhitekturo, Praha 1928; Novosti Pražského hradu a Lán. Vydala k 10. výročí stavební správa Pražského hradu 1928; Projekt chrámu Srdce Ježišova na Král. Vinohradech, Praha 1928; Studija franjevačkog hrama M. B. Lurdske u Zagrebu, Ljubljana 1955; Aedes Sancti Josephi Patriarchae, Ljubljana 1955; Svetište Srdca Isusova u Osijeku, Ljubljana 1958; Architectura perennis (z esejem Fr. Steleta in A. Trstenjaka), Ljubljana 1941; Napori (z esejem o arhitekturi Fr. Steleta), Ljubljana 1955.

Biografija: Thieme-Becker, Allgem. Lexikon der bildenden Künstler XXVII (1935), str. 46 (Fr. Stelè); Letopis AZU v Ljubljani I (1943), str. 87—89 (Fr. Stelè); Slovenski biografski leksikon II, str. 372—376 (Fr. Stelè).

Bibliografija: Do 1946 gl. Slovenski biografski leksikon, II. zvezek, str. 376.

Dopolnilo: E. Ravnikar, Arhitekt Jože Plečnik 76-letnik, Slov. Poročevalec 24. januarja 1948; B. Kobè, J. P., Novi svet III (1948), str. 149—150; E. Justin, Tovariš V (1949), št. 52; D. Grabrijan, Spomeniki in nagrobniki narodnoosvobodilnega boja, Plečnik in njegova šola, Likovni svet 1951, str. 9—35; F. S. Finžgar, J. P., Oznanilo VII (1950/1), št. 9—10; Fr. Stelè, Arhitekt J. P. osemdesetletnik, Slovenski Poročevalec, 20. januarja 1952; isti, Arhitekt J. P., Ob osemdesetletnici, Kalendar Mohorjeve družbe za 1952, str. 42—53; Marjan Tepina, Arhitektura J. P.-a, Ljudska Pravica 19. januarja 1952; E. Ravnikar, J. P. in sodobna slovenska arhitektura, Arhitekt 2 (1952), str. 1—3; F. Lehmann, V senci Adolfa Loosa (prevod iz Die Presse, Dunaj), Arhitekt 3 (1952), str. 27/8; K. Dobida, Arh. J. P. osemdesetletnik, Tovariš VIII (1952), št. 3, str. 41/2; E. Cevc, Ob Plečnikovi osemdesetletnici, Ljubljanski Dnevnik 19. januarja 1952; Fr. Sijanec, J. P. steber slovenske arhitekture, Nova obzorja V (1952), str. 167—173; Krunić Jovan, J. P. — veliki

slovenački arhitekt, Tehnika VII (1952, Beograd), str. 29—34; isti, J. P. veliki slovenski arhitekt, Univerziteti vesnik, Beograd, 31. jan. 1952; D. Grabrijan, Najnovejše delo mojstra P.-a, Naši razgledi, 29. novembra 1952; Stane Mikuž, Arhitekt J. P. osemdesetletnik, Obzornik VII (1952), str. 65—72; M. Mušič, Arhitektura na prelomu stoletja, Arhitekt 9 (1953), str. 6/7; Ciril Zlobec, Človek, ki ni mislil nase, Ljublj. Dnevnik 11. januarja 1957; T. P., Veličastno slovo Ljubljane od velikega mojstra, Ljubljanski Dnevnik 11. januarja 1957; Prazna predavalnica. Iz spominov na človeka, Tribuna VII (1957), 16. januarja 1957; b. p., Mojster je odšel, Slovenski Poročevalec 11. januarja 1957; isti, J. P., Slovenski Poročevalec 8. januarja 1957; zz, Ljubljana bo dobila krematorij, Ljubljanski Dnevnik 9. januarja 1957; M. Mušič, Domovina, glej umetnik, E. Ravnikar, Plečnikovo poslanstvo, Stane Mikuž, P. in stari spomeniki, Ljudska Pravica 10. januarja 1957; J. P. (nekrolog), Ljudska Pravica 8. januarja 1957; »Minljiv si — a Tvoje delo bo Tvoj spomin« (nekrolog), Ljubljanski Dnevnik 8. januarja 1957; E. Ravnikar, J. P. (nekrolog), Naši razgledi VI (1957), št. 1, str. 1; M. Mušič, Spominu J. P.-a, Arhitekt 21/22 (1957), str. 67; isti, Snovanje ob spominu na P.-a, Naši razgledi 9. februarja 1957, str. 63; Ferdo Kozak, Ob Plečnikovem grobu, Naši razgledi 9. januarja 1957, str. 56/7; Jarmila Jindrová, Zemřel arch. J. P., Výtvarna práce, Praha 1957, V, št. 2; Fr. Stelè, Pesnik arhitekture, Tovariš 20. januarja 1957, str. 32/3; Karel Štípl, Architekt J. P.; isti, Josip P. zemřel..., Československý architekt III (1957), str. 1; Avg. Kostelec, J. P., umetnik bo ostal med nami, Družina 1957, št. 2, str. 4; P. Martin, In piam memoriam, Poročila Slovenske frančiškanske provincije sv. Križa XI (1957), št. 1, str. 10—16; J. L., Plečnikovi učenci v Pragi častijo spomin svojega učitelja, Naši razgledi 8. junija 1957, str. 264; Stane Mikuž, Spominu arhitekta J. P.-a, Obzornik 57, št. 5, str. 205—209; F. S. Finžgar, Jožu P. v spomin, Mohorjev koledar za leto 1958, str. 44/5; E. R., O arhitektu, Naša sodobnost 1957, str. 202—205; Fr. Stelè, Pesnik v arhitekturi, Naša sodobnost 1957, str. 195—201; isti, Od obliča do vele mojstra, Mohorjev koledar za leto 1958, str. 46—62; M. Mušič, Ob prvi obletnici Plečnikove smrti, Naši razgledi 11. januarja 1958, str. 19/20.

PETAR SKOK

Francè Bezlaj

Slovenska akademija znanosti in umetnosti in njen razred za filološke in literarne vede se oddoljuje spominu velikega hrvaškega znanstvenika, umrlega 3. februarja 1956 v Zagrebu. Petar Skok je bil jezikoslovec svetovnega pomena, eden izmed največjih, kar se jih je rodilo na ozemlju Jugoslavije, za nas Slovence pa je bil še toliko bolj pomemben, ker se je s slovenskimi jezikovnimi problemi ukvarjal več, kakor katerikoli drugi hrvaški ali srbski lingvist pred njim.

Blizu nam je bil že po svojem rojstvu. Doma je bil iz Jurkovega sela v Žumberku na slovensko-hrvaški jezikovni meji. Bil je sirota iz stare uskoške družine in šolanje mu je omogočila štipendija nekdanje Vojne krajine. To je brez dvoma bistveno vplivalo na njegove kasnejše nazore, zaradi katerih je v ozkih domačih razmerah večkrat trpel. Že v dijaških letih je bil odločno jugoslovansko usmerjen. Zanj so bili balkanski Slovani višja enota; ni delal med njimi razlik in vedno ga je živo zanimala njihova skupna jezikovna preteklost. Seveda ne smemo tega etičnega jugoslovanstva zamenjavati z različnimi političnimi gibanji v preteklosti. Skok je bil eden izmed tistih redkih, ki se niso nikoli odrekli etičnemu pojmovanju jugoslovanske ideje. Zato je bil pri vseh južnoslovanskih narodih enako cenjen in spoštovan.

Študiral je na Dunaju primerjalno jezikoslovje, romanistiko in germanistiko. V prvih letih našega stoletja, ko se je tam šolal Skok, je bil Dunaj največje svetovno žarišče za balkanistične študije. Kasneje je polagoma izgubljal na svojem pomenu, vendar Skok ne bi bil to, kar je bil, brez velikih tradicij dunajske šole. Najgloblje se je posvetil romanistiki, ta pa je bila in je še danes vodilna veja v jezikoslovju, kjer so se porajale in preizkušale vse nove ideje in metode moderne lingvistike. Ni naključje, da so tudi vodilni slovenski jezikoslovci izšli iz iste šole in lahko trdimo, da jim je bil Skok soroden po svojih pogledih na jezik in po svoji znanstveni usmerjenosti. S Slovenci je ostal vedno v živahnih stikih. Po ustanovitvi univerze v Ljubljani se je nekaj semestrov vozil iz Zagreba predavat romanistiko na filozofski fakulteti in takrat je postal stalen sodelavec slovenskih znanstvenih publikacij. Objavljal je svoje študije v »Časopisu za slovenski jezik, književnost in zgodovino« ter v »Etnologu«. A tudi po vojni se je še večkrat oglasil v »Slavi-

stični reviji«. Poglobljal se je posebno v probleme slovenskega besednega in imenskega fonda in dolžni smo mu hvale za celo vrsto bistrih in duhovitih razlag slovenskih besedi in imen. Niso pa njegovi slovenistični prispevki brez pomena tudi za glasoslovje, za slovensko historično gramatiko, a posebno še za študij slovensko-romanskih fonetičnih substitucij.

Vendar bi bilo napak, če bi Skoka ocenjevali samo s stališča njegovega pomena za študij slovenščine. Njegovo znanstveno delovanje je bilo izredno obsežno in med jezikoslovci slovanskih narodov bi od Miklošiča dalje komaj našli še koga, ki bi bil tako širok in vsestranski. Komaj bi našli jezikovno panogo od lingvistične paleontologije, ilirščine, traščine in etruščine preko vulgarne latinščine, dalmatinske, istrske in alpske romanščine, romunščine, aromunščine, albanščine, stare, bizantinske in nove grščine do turščine, madžarščine in slovanskih jezikov, kjer ne bi bilo treba resno upoštevati njegovih znanstvenih izsledkov. Njegovo življenjsko delo obsega blizu pet sto knjig, razprav, člankov, kritik in poročil, ki posegajo na vsa področja jezikoslovja, kar jih prihaja v poštev za študij jezikovnih razmer na nekdanjem in današnjem Balkanu.

Dokler je živel in neprenehoma objavljala nova in nova dognanja na vseh teh področjih, ki daleč presega okvir katerekoli običajne lingvistične specializacije, si je bilo težko ustvariti neko dokončno in zaključeno sliko o njegovem hotenju. Njegovo delo je bilo preobsežno, da bi mu lahko kdo sledil v najširšem konceptu in v vseh podrobnostih. Včasih se je zdelo, kakor da Skok nemirno bega od predmeta do predmeta, ne da bi se mogel kje ustaliti. Poznal sem strokovnjake, ki so ga sicer cenili, pri tem pa obžalovali, da je tako nestalen. Šele sedaj po njegovi smrti se začinjamo zavedati, da Skok ni hlastal za znanstvenimi senzacijami, ampak se je vse življenje zvesto držal širokopoteznega načrta. Desetletja se je sistematično trudil, da bi čim globlje prodril v poznavanje vseh jezikovnih plasti, ki so kdajkoli v preteklosti odigrale svojo vlogo pri jezikovnem formiranju južnih Slovanov. Šele njegovo zadnje, še ne izdano delo »Etimološki slovar srbohrvaškega jezika« se nam pokaže kot nekakšen sklepni kamen vsega njegovega življenjskega iskanja.

Ne vem, kako daleč nazaj segajo njegovi prvi zapiski za ta načrt. Javno ga je napovedal šele nekaj let pred svojo smrtjo, komaj dve leti pred začetkom svoje bolezni. Leta 1952 so ga operirali na želodcu in takrat smo vsi obžalovali, da se bo znani tragični usodi slovanskih etimoloških slovarjev pridružil še eden, ki bo ostal nedokončan. Toliko bolj pa smo bili presene-

čeni, ko je težak bolnik, ki je počasi hiral za metastazami, to veliko delo dovršil malodane do kraja tik pred začetkom agonije.

Samo iz mladostnih načrtov in iz velike ljubezni do predmeta je lahko črpal toliko moči. Vedel je, da po njegovi smrti nihče ne bo znal brati tisočev in tisočev njegovih, povečini stenografiranih zapiskov in jih postaviti tja, kamor spadajo. Zato je štel tedne in dneve, računal s sleherno uro in vztrajal pri delu do zadnjega v tej strahotni dirki s smrtjo, ki je tudi s stališča medicine fenomenalna.

Seveda potrebujejo nekateri odstavki tega slovarja še vrsto dopolnil in kontrolnih pregledov, vendar upamo vsi, da bo v doglednem času dostopen v tisku. Prav nič ni čudnega, da lingvisti različnih strok daleč po svetu nestrpno pričakujejo izida tega slovarja, ne samo zaradi vsebine, ampak morda še bolj zaradi metod leksikološkega raziskovanja, ki jim je Skok vtisnil svoj pečat.

Skoka je najbolj zanimala stratigrafija jezika. Medtem ko so mladogramatiki upoštevali samo tiste jezikovne elemente, ki so kazali na staro, skupno indoevropsko dediščino, je po Meilletovi cenitvi v modernih evropskih jezikih vendarle najmanj osemdeset odstotkov besed, ki so po drugačni poti zašle v jezik. Tem besedam je Skok posvetil svoje življenje. Vendar ne samo besedam, ampak tudi imenom. Imena tvorijo več kot polovico izraznega fonda v vsakem jeziku, pri tem pa so mnogo bolj konservativna kakor besede in ostanejo vezana na kraj, kjer so bila dana. Za stratigrafijo jezika so imena po navadi še bolj dragoceno gradivo kakor besede. Po zaslugi svoje odlične šole, ki je mlademu Skoku posredovala sproti vse, kar se je porajalo novega v stroki, se je tega zavedal že na začetku svoje poti. Že v svoji disertaciji »Die mit den Suffixen -ācum, -ānum, -ascum und ūscum gebildeten südfranzösischen Ortsnamen« je obdelal zanimiv pojav, kako so se v času romanizacije predromanskih plemen na ozemlju rimskega imperija tvorila romanska krajevna imena iz predromanskih osebnih imen. Trinajst let kasneje je Kaspers obdelal isto temo tudi za ozemlje severne Francije. Kasneje so postali pozorni tudi na enake imenske tipe ob slovensko-furlanski jezikovni meji. Še danes smatrajo Skokovo disertacijo za eno izmed temeljnih del francoške onomastike.

Tudi habilitiral se je Skok z delom iz romanske toponomastike »Die Verbalkomposition in der romanischen Toponomastik«. Toda čeprav je ta njegova študija izšla v tisku že leta 1912, so ga vendarle šele proti koncu prve svetovne vojne imenovali

za privatnega docenta na univerzi v Zagrebu. Trinajst let je preživel kot gimnazijski profesor v Banjaluki. Vendar ta leta niso bila zanj izgubljena. Profesor v okupirani Bosni je užival posebne predpravice, da so mu morale zaželeno knjige posojati vse znanstvene knjižnice v avstrijskem in v ogrskem delu stare Avstro-Ogrske. Tako je bil Skok deloma na boljšem kakor marsikateri strokovnjak na Dunaju. V tem času je poglobil svoje balkanistične študije ter jih razširil do temeljitega poznanja starih in novih jezikovnih prilik na celotnem polotoku.

Takoj po izidu njegove habilitacije mu je dunajska akademija omogočila potovanje po Dalmaciji in njenih otokih, kjer je nabiral imensko gradivo. Vendar ga že takrat niso zanimali samo romanski in predromanski jezikovni ostanki v imenih, kakor so verjetno pričakovali od njega tisti, ki so mu omogočili zbiranje, ampak ni nič manj pažnje posvetil tudi slovanski toponimiji. Lahko bi rekli o njem, da se je z očmi slavista poglabljal v balkanistiko. Balkanska romanščina je bila takrat že dolgo predmet intenzivnega študija, Skok je v glavnem dogradil samo še njen slavistični protiutež. Z besednim in imenskim gradivom je preciziral fonetiko medsebojnih substitucij ter časovno opredelil posamezne pojave. S subtilnimi glasoslovnimi metodami je rekonstruiral izhodne oblike, ki jih je le malokdaj mogoče ovreči, pojasnil na tisoče oblik romansko slovanske simbioze v Dalmaciji in prodril tako globoko v probleme jezikovne etnogeneze južnih Slovanov, kot nihče pred njim.

Študij substrata in adstrata v romanskih jezikih pa mu je nudil oporo tudi pri tipanju v prazgodovinske pogoje jugoslovanskega Balkana, o katerih vemo neprimerno manj kot vedo zahodni romanski narodi o prazgodovini svojega ozemlja. Skopost antičnih poročil in nepoznavanje starih jezikov more vsaj do neke mere nadomestiti toponomastika. Zato je bil Skok prisiljen tudi slovanskemu imenoslovju posvetiti veliko pažnje. Slovanska onomastika se je z Miklošičem nekako prenehala razvijati za več desetletij in Skokovo delo pomeni tudi na tem področju znaten korak naprej. Saj je bilo potrebno pri vsakem imenu najprej preiskati vse slavistične razlage. Svoje gradivo je neprestano dopolnjeval, luščil ime za imenom ter besedo za besedo, obenem pa sproti objavljal glasoslovne zakonitosti in dokazilne primere zanje, poleg vseh mogočih preciznih ekskurzov v tuje jezikovne sfere, ki jih je to gradivo zahtevalo.

Med večja sistematična dela tega iskanja bi bilo treba navesti njegove knjige »Dolazak Slavena na Mediteran« ter »Naša pomorska i ribarska terminologija«, v katerih je v dokaj po-

ljudno esejistični obliki zbral izsledke svojih številnih razprav o romansko slovanski simbiozi. Po vojni se je tem delom pridružila še knjiga »Slavenstvo i romanstvo na jadranskim otocima«, posvečena v prvi vrsti analizi imen in procesu slovanske kolonizacije.

Predaleč bi zašli, če bi hoteli navajati vse njegove onomastične in leksikološke študije. V kasnejših letih si je izoblikoval neko posebno metodo za stratigrafsko analizo. Izbral si je manjše okrožje, navadno mesto z okolico, ter je na podlagi vseh imen, njihove starosti in relativne kronologije substitucij skoraj nedvomno sklepal o poteku kolonizacije in o plasteh, ki so se je udeležile. Tako je nastala toponomastika Dubrovnika, Splita, Šibenika, Zadra, Reke itd. Pripravljaj je tudi takšno analizo Trsta, pa ga je prehitela bolezen. Od vseh Skokovih del bi te študije še najprej in najbolj potrebovale monografičnega ponašanja. Škoda je samo, da še nismo izpod njegovega peresa dočakali takšne sinteze jugoslovanske toponomastike, kakor jo je napisal Longnon za Francijo. Toda za takšen načrt je bilo pri nas še prezgodaj. Manjkalo je potrebnih predel, en sam človek pa ni mogel opraviti vsega. Vendar bi to, kar je naredil Skok sam, zadostovalo za celo generacijo znanstvenikov.

Skok je bil pri svojem delu preveč osamljen. Čeprav so njegove študije ojačile zanimanje za onomastiko pri Hrvatih in tudi pri Slovencih, ne moremo govoriti niti o Skokovi šoli niti o kontinuiteti dela. Vzgojil je vrsto solidnih romanistov, ni pa imel priložnosti, da bi vzgojil balkanologe. Zaman se je vse življenje trudil, da bi v Jugoslaviji poglobil zanimanje za balkanistiko. V ozkih domačih razmerah ni našel razumevanja. Časopis »Revue internationale des études balcaniques«, ki ga je izdajal skupaj z beograjskim profesorjem Budimirom, je moral prenehati izhajati že po treh letnikih. Pri nas ni bilo samo premalo delavcev, ampak je manjkalo tudi širšega koncepta in razumevanja, da bi mogli prevzeti in dalje razvijati vsaj del stare dunajske dediščine. Ožji nacionalni interesi so vedno paralizirali vsa takšna Skokova prizadevanja. Danes, ko pomenijo Atene in Sofija neprimerno več v balkanistiki kot jugoslovanski znanstveni centri, se lahko kesamo, da Skok ni uspel. Ostali smo brez naraščaja za kompleksne vede, brez katerih ni mogoče reševati zapletenih leksikoloških, imenoslovnih in drugih paleontoloških problemov niti v slavistiki niti na drugih področjih.

Skok je bil v svetovnem merilu enkratni pojav. Bilo bi seveda pretirano trditi, da je bil na vseh področjih svojega udejstvovanja enako močan. Najbogatejši so brez dvoma njegovi

romanistični prispevki. Slovel je kot najboljši poznavalec balkanske romanščine. Njegove bistre besedne in imenske etimologije, zaradi katerih so ga v strokovnih krogih imenovali »čarostrelec«, pa ga tudi v slavistiki postavljajo na izredno častno mesto. Tudi v jezikovni paleontologiji je bil priznana avtoriteta.

Gotovo bi tudi v Skokovem delu našli primere, kjer se je zmotil v svojih zaključkih. Vendar se na koncu izkaže, da so takšni primeri povečini samo stara sporna vprašanja, ki jih z današnjimi delovnimi metodami še ni mogoče definitivno rešiti. Drobne zmote ne morejo zasenčiti priznane solidnosti njegovega dela. Njegovo ime je neizbrisno zapisano v ogromnem razvoju slovanske leksikologije, balkanistike in iliologije v zadnjih tridesetih letih. Ni pa še niti od daleč izčrpana vsa snov, ki jo nudi bogata pestrost južnoslovanskih jezikov, balkanska paleontologija in onomastika. Pri tem pa tudi Skokovi pogledi na jezik niso še niti najmanj zastareli, lahko bi rekli, da šele danes v svetu zmagujejo. Ostal bo še dolgo aktualen učitelj ne samo preciznih delovnih metod, ampak tudi širokih ideoloških perspektiv.

Ni pa bila lingvistika edino torišče Skokove ustvarjalnosti. Že v svojih zgodnjih dijaških letih je aktivno posegel v kulturno življenje svojega naroda. Pisal je literarne kritike in eseje. Globoko so ga zanimala pedagoška in nacionalno etična vprašanja, h katerim se je vračal tudi še kasneje, v zrelih letih, sredi največje lingvistične delavnosti. Zvesto je spremljal pojave vplivanja romanskega duha na južnoslovanske nacionalne kulture. Njegova največja ljubezen pa je bil Jadran in njegova obala. Njegovi preteklosti in njegovim kulturnim problemom je posvečena dolga vrsta Skokovih objav, predvsem večina njegovih esejističnih popularizacij. Njegova znanost ni nikdar izgubila živega kontakta z aktualnimi problemi, ki so jih prinašali s seboj čas in razmere.

Potrebovali bi vrsto posebnih študij, ki bi natančno in dokončno ocenile posamezna torišča Skokove delavnosti. Predvsem pa bi bilo želeto, da bi Akademija v Zagrebu čimprej izdala njegov etimološki slovar. Misliti pa bi bilo potrebno tudi na skupno izdajo vsaj najvažnejših njegovih lingvističnih spisov, ki so raztreseni v različnih jezikih po mnogih, tudi dokaj težko dostopnih znanstvenih časopisih in zbornikih. Že samo spisov ki se dotikajo problemov slovenskega jezika, bi se nabralo za poseben zvezek. Najbolj potrebno pa bi bilo, da bi Skokov duh oplodil naš lingvistični naraščaj, ker je mogoče priti še daleč po njegovih stopinjah.

III

POROČILA O DELU AKADEMIJE

DELO AKADEMIJE V LETU 1956

Člani in funkcionarji Akademije

Število članov Akademije je v letu 1956 narastlo za tri: na skupščini 2. oktobra 1956 sta bila za redna člana v razredu za zgodovinske in družbene vede izvoljena dr. Viktor Korošec, redni profesor za rimsko pravo in prava Starega vzhoda na Univerzi v Ljubljani, in dr. Makso Šnuderl, redni profesor za ustavno pravo FLRJ na Univerzi v Ljubljani, za dopisnega člana v razredu za filološke in literarne vede pa Janko Lavrin, upokojeni redni profesor za novejšo rusko literaturo na Univerzi v Nottinghamu.

Dva svoja člana pa je Akademija v letu 1956 izgubila: dne 12. maja 1956 je umrl redni član v razredu za zgodovinske in družbene vede, redni univ. profesor v pok. dr. Janko Polec, 3. februarja 1956 pa dopisni član v razredu za filološke in literarne vede, redni univ. profesor v pok. dr. Petar Skok.

Ob koncu leta 1956 je štela Akademija dva častna člana, 35 rednih članov in 20 dopisnih članov. Redni in dopisni člani so bili porazdeljeni po razredih: v prvem razredu 5 rednih, 5 dopisnih; v drugem razredu 5 rednih, 4 dopisni; v tretjem razredu 6 rednih, 1 dopisni; v četrtem razredu 8 rednih, 6 dopisnih; v petem razredu 11 rednih, 4 dopisni.

Skupščina, zbrana 2. oktobra 1956, je izvolila za triletno funkcijsko dobo za predsednika Josipa Vidmarja, za podpredsednika Božidarja Lavriča, za glavnega tajnika pa Milka Kosa.

Razrednim tajnikom poteče dveletna funkcijska doba jeseni leta 1957.

Predavanja in obiski

Že pred leti započeta predavanja, ki jim je glavni namen, da bi tudi širši zainteresirani krogi spoznali delo članov Akademije pa delo njenih inštitutov in sodelavcev, so se tudi v

letu 1956 nadaljevala. Izkazala so se kot prav koristna uvedba. V letu 1956 so od domačih znanstvenikov predavali:

Akad. univ. prof. Anton Sovrè, 12. januarja 1956 o temi »Homoeotičnost pri Starih Grkih«.

Univ. prof. dr. Božo Škerlj, 26. januarja 1956 o temi »Nekaj problemov evolucije človeka«.

Znan. sodelavec dr. Rudolf Kolarič, 9. februarja 1956 o temi »Prleško narečje in slovenski naselitveni problemi«.

Akad. dr. Ivan Grafenauer, 23. februarja 1956 o temi »Cellovški rokopis iz Rateč, podružnice prafare Marije na Zilji«.

Univ. prof. dr. France Hribar, 22. marca 1956 o temi »Izumiranje smrtnih bolezni zadnjih 10 let«.

Strokovni sodelavec dr. Emilijan Cevc, 5. aprila 1956 o temi »Srednjeveška plastika na Slovenskem. — Problemi in izsledki«.

Univ. docent dr. Dužan Hadži, 10. maja 1956 o temi »Pota in cilji teoretične organske kemije«.

Univ. docent ing. Ladislav Jenček, 24. maja 1956 o temi »K teoriji vokalov«.

Akad. dr. Ivan Grafenauer, 21. novembra 1956 o temi »Človeška stavbna daritev v balkanski in slovenski ljudski književnosti«.

Univ. prof. dopisni član dr. Fran Zwitter, 6. decembra 1956: »Anton Tomaž Linhart kot zgodovinar«. Govor na proslavi dvestoletnice rojstva Antona Tomaža Linharta.

Univ. prof. dr. Josip Klemenc, 20. decembra 1956 o temi »Rekonstrukcija spomenikov iz Šempetra v Savinjski dolini«.

Poleg domačih so pa na Akademiji predavali kot gostje tudi inozemski znanstveniki:

Univ. prof. W. K. Matthews iz Londona, 6. aprila 1956 o temi »Balto-slovanski jezikovni odnosi«.

Univ. prof. G. Guiraud iz Groningena, 20. aprila 1956 o temi »Srednjeveška poezija«.

Dr. med. et phil. prof. Paul Vonwiller iz Rheinau, dne 25. maja 1956 o temi »Vitalna mikroskopija in nova živčna barvanja«.

Univ. prof. dr. Vojeslav Molè iz Krakowa, 22. junija 1956 o temi »Iz problematike zgodovine poljske umetnosti« in 25. junija 1956 o temi »Poljska umetnostna zgodovina po letu 1945«.

Univ. prof. dr. Othmar Kühn z Dunaja, 16. oktobra 1956 o temi »Velika kredna transgresija in alpinska orogeneza v Vzhodnih Alpah«.

Univ. prof. Enrico Bompiani iz Rima, 15. novembra 1956 o temi »O unitarnih teorijah polja«.

Doktorati

Od leta 1949 je imela Akademija — poleg Univerze — pravico podeljevati, potem ko je bila odobrena in obranjena teza, naslov doktorja znanosti. Vsega je na Akademiji bilo promoviranih 14 doktorjev znanosti, največ v letu 1956, ko je ta pravica za Akademijo prenehala. V letu 1956 je na Akademiji obranilo teze 10 kandidatov. Promovirani so bili: za doktorje kemije

izredni profesor Marjan Dorer (teza: »Volumske izpremembe pri strjevanju sadre ter vpliv zunanjih in notranjih činiteljev na trdnost sadrinih odlivkov«);

ing. Rajko Kavčič, znanstveni sodelavec (teza: »Narava organskega žvepla v raškem premogu«);

ing. Jelena Komar, strokovni sodelavec (teza: »Izraba koruznih odpadkov v svrhu fermentacije«);

Bogomir Koželj, asistent (teza: »Antibiotične snovi fusarijev«);

ing. Boris Lavrenčič, znanstveni sodelavec (teza: »Prispevek k reologiji posameznih premogov in njihovih mešanic v temperaturnem intervalu plastičnega stanja«);

ing. Gorazd Mohorčič, strokovni sodelavec (teza: »Prispevek k sintezi nitastih velemolekul. — Polimerizacija acenaftilena«);

ing. Riko Repič, svetnik (teza: »Vrednotenje kardenolidov v digitalisu in uporabnost domačih vrst digitalisa v zdravilstvu«);

ing. Štefan Skledar, strokovni sodelavec (teza: »Nekatere reakcije pirita s posebnim ozirom na pridobivanje železa«);

za doktorja folklorne znanosti Niko Kuret, strokovni sodelavec (teza: »Slovenske pastirske in zibalne koled«);

za doktorja tehniških znanosti ing. Janez Dekleva, strokovni sodelavec (teza: »Energijske razmere v radiofrekvenčnem masnem spektrometru«).

Publikacije

Najbolj viden znak znanstvene in strokovne dejavnosti Akademije so njene publikacije, pa tudi razne ekspertize, elaborati, mnenja itd. Postopna ureditev in namestitvev inštitutov pa zvečanje števila znanstvenih in strokovnih sodelavcev v zadnjih letih je imelo za posledico povečano znanstveno in strokovno delovanje, ki se jasno odraža tudi v zvečanem številu del in razprav, sprejetih za tisk v razredih in predsedstvu. Z letnico

1956 na naslovni strani je naša ustanova objavila 12 del v skupnem obsegu okrog 148 tiskovnih pol. V primerjavi s prejšnjimi leti je to manj, v letu 1954 je bilo objavljenih 14 del z okoli 175 tiskovnimi polami, v letu 1955 tudi 14 del z okoli 175 tiskovnimi polami. Vzrok manjšega obsega objavljenih del v letu 1956 ni mogoče v zmanjšanju števila ali pomanjkanju za tisk sprejetih oziroma pripravljenih del, marveč v težavah glede tiska. Preobloženost naših tiskarn z delom po eni strani, po drugi strani pa tehnične pomanjkljivosti v tiskarnah niso dopuščale, da bi mogli naš tisk po kvantiteti zvečati. Tehnična stran tiskanja pa ni bila in ni lahka, zatekati se moramo tudi v tiskarne izven Ljubljane (Kranj, Koper, Zagreb), kar pa seveda zaradi raznih potov, pošiljanja korektur, kraja tiska daleč od avtorjevega ali urednikovega, tisk komplicira in kajpak tudi podraži.

Medtem ko raste število za tisk sprejetih del, se pa hkrati pojavlja vprašanje, kako kriti velike stroške, ki jih ima Akademija s tiskom. Postavke za tisk (brez avtorskih honorarjev) v proračunih Akademije se v zadnjih letih gibljejo na višini okoli letnih 5—6.000.000 din (1954: 6.100.466 din, 1955: 6.739.864 din, 1956: 5.306.698 din). Ob teh postavkah pa cene za tisk, klišeje in vezavo rastejo. Pred petimi leti so znesli celotni stroški za natis in objavo ene tiskovne pole (s honorarji avtorjem itd.) okrog 45.000 din, danes okrog 65.000 din. Stalno raste število rokopisov, za katere avtorji po pravici pričakujejo, da bodo vsaj v doglednem času objavljeni. Nagel napredek znanosti v svetu terja, da bo tudi sodelavec pri naši Akademiji mogel objaviti svoje izsledke čimprej, da bi ga eventualno ne prehitel z objavo istih izsledkov tovariš po stroki kje drugje po svetu.

Zopet moramo poudariti, da zvišanje postavk za tisk terjajo tudi obči interesi Akademije. Naša ustanova je v publikacijski zamenjavi z okroglo sedem sto naslovi, od teh jih je 570 v inozemstvu. Zlasti inozemski naslovi zaradi zmanjšane publikacijske dejavnosti Akademije že sprašujejo, kaj je z objavo in zamenjavo publikacij. To pa je treba na vsak način obdržati, kajti z zamenjavo dotekajo v biblioteko Akademije in v biblioteko njenih inštitutov publikacije, ki bi jih sicer — če bi jih kupovali — morali drago plačevati. Vrednost v zadnjih letih po zamenjalni poti Akademiji poslanih inozemskih publikacij znaša, preračunana v naš denar, na leto okrog 5.000.000 din. Manjši je kajpak izkupiček pri prodaji lastnih publikacij. V zadnjih treh letih je ta znesel okrog enega milijona dinarjev na leto.

Skupščine, seje, sveti, komisije, odbori, nameščenci

V letu 1956 je bila sklicana glavna skupščina na dan 2. oktobra. Predsedstvene seje so bile štiri (30. januarja, 23. aprila, 17. septembra, 1. oktobra). Razredi pa so imeli seje: *prvi štiri* (9. marca, 6. in 26. septembra, 20. novembra); *drugi pet* (16. januarja, 3. aprila, 23. maja, 15. septembra, 21. decembra); *tretji pet* (20. januarja, 16. marca, 25. maja, 6. oktobra, 7. decembra); *četrti dve* (25. februarja, 29. septembra, samo prirodoslovni oddelek eno, medicinski oddelek pet); *peti šest* (20. januarja, 3. februarja, 20. aprila, 20. junija, 1. in 26. oktobra).

Znanstveni sveti inštitutov in komisij, plenumi in kolegiji inštitutov ter razni delovni odbori in kolektivi v inštitutih so se sestajali po potrebi.

Uslužbencev in delavcev je bilo po stanju z dne 31. decembra 1956: 286 (31. decembra 1955: 284). Od teh je bilo prosvetno znanstvene stroke 77 (1955: 80), upravno tehnične stroke 85 (1955: 90), honorarnih 40 (1955: 27), delavcev 84 (1955: 87), zunanjih sodelavcev (nesistemiziranih) 18 (1955: 19). V letu 1956 je bilo na novo sprejetih 27 uslužbencev in 17 delavcev, ena uslužbenka je umrla, 27 uslužbencev in 14 delavcev je pa zapustilo službo.

Študij in bivanja v inozemstvu

S sredstvi, ki so ji bila na razpolago, je Akademija v celoti ali delno podprla bivanje v inozemstvu

na kongresih, zborovanjih in podobnem naslednjim:

akad. dr. Bogdan Breclj (Kongres za revmatične bolezni v Aix-les-Bains, Francija); akad. dr. ing. A. Kuhelj (Kongres uporabne mehanike v Bruslju in Kolokvij za mehaniko v Göttingenu); akad. dr. M. Samec (Kongres industrijske kemije, Pariz); akad. L. M. Škerjanc (Muzikološki kongres na Dunaju); znanstvena sodelavka dr. M. Blinc (Kongres za kruh in pecivo v Detmoldu); znanstveni sodelavec ing. M. Dermelj (Kongres švicarskega kemijskega društva v Baslu); znanstveni sodelavec inženir Edvard Höfler (Kongres mednarodnega komiteja za elektrotehniko v Münchenu); znanstveni sodelavec ing. dr. B. Lavrenčič (Sestanek nemškega društva za proučevanje mineralnih olj in kemije premogov v Essenu); strokovni sodelavec dr. Niko Kuret (Narodopisni kongres v Celovcu).

V študijske namene so se s sredstvi oziroma podporo Akademije mudili v inozemstvu:

akad. dr. Srečko Brodar (študij paleolitskega materiala v Gradcu); akad. dr. Ivan Grafenauer (študij arhivskega gradiva v Celovcu); akad. dr. Jovan Hadži (študij znanstvenega problema ktenofore *Euchlore rubre* v Neaplju); akad. Gojmir Anton Kos (študij umetniških del v Münchenu, Parizu in Amsterdamu); akad. dr. France Stelè (udeležba na bienalu v Benetkah); akad. Josip Vidmar (študij dramaturgije v Belgiji in estetike v Parizu); univ. profesor dr. Josip Klemenc (proučevanje načinov konservacije in ohranitve spomenikov na prostem v Trieru in Frankfurtu); znanstvena sodelavka dr. Marta Blinc (študij organizacije in delovanja Inštituta za poljedelsko kemijo v Parizu); znanstveni sodelavec Alfonz Gspan (raziskovanje inkunabul slovenske provenience na Dunaju, v Celovcu in Gradcu); strokovni sodelavec dr. Niko Kuret (zbiranje narodopisnega gradiva na Koroškem); asistent ing. Damjan Kozak (specializacija v Londonu); asistent Franc Leben (sodelovanje pri arheoloških izkopavanjih v Heuneburgu).

Skoraj vsi, ki so se udeležili kongresov in znanstvenih sestankov v inozemstvu, so imeli na teh predavanja in referate.

Nadalje je omeniti, da je stekla zamenjava gostov-predavateljev na podlagi dogovora, ki ga je naša Akademija sklenila z Družbo za gojitev znanstvenih zvez z Jugoslavijo v Gradcu (*Gesellschaft zur Pflege der wissenschaftlichen Beziehungen mit Jugoslawien*). V letu 1956 sta v tem okviru na graški univerzi predavala: akad. dr. France Stelè »Srednjeveške freske v Sloveniji« in akad. dr. Anton Peterlin »Orientacija in deformacija klobčičastih velemolekul v strujanju«. Ostali predavatelji od naše strani oziroma Gradčani pri nas se bodo zvrstili v letu 1957.

Inštitut za slovensko narodopisje pri naši Akademiji je v dneh od 26. do 28. marca 1956 organiziral sestanek narodopiscev iz Jugoslavije, Avstrije, Italije in Švice, ki mu je bila glavna problematika povezava slovenskih narodopiscev z narodopisci vzhodnoalpskih predelov zaradi raziskovalnega dela na področju ljudskega slovstva in ljudskih običajev. Stroške za sestanek je krila Akademija. Iz Avstrije sta bila dva udeleženca, iz Italije trije, iz Švice pa eden.

Inštituti

V okviru Akademije je bilo v letu 1956 dvanajst inštitutov pa Terminološka komisija s štirimi sekcijami (pravno, tehniško,

medicinsko in prirodoslovno). Z delom Inštituta za geografijo je tesno povezano delo Kartografskega zavoda, z delom Biološkega inštituta pa delo Odbora za urejevanje favne, flore in geje Slovenije, Speleobiološkega laboratorija v Postojni in naši Akademiji pripadajočega Marinobiološkega laboratorija pri Biološkem inštitutu Jugoslavske akademije znanosti in umetnosti v Rovinju. Končno je omeniti še osrednjo biblioteko Akademije in fotolaboratorij. Inštituti Akademije so: Kemični inštitut »Boris Kidrič«, Inštitut za elektriško gospodarstvo, Inštitut za turbinske stroje, Inštitut za raziskovanje krasa (s sedežem v Postojni), Inštitut za geografijo, Inštitut za geologijo, Biološki inštitut, Inštitut za medicinske vede, Inštitut za zgodovino (s tremi sekcijami: za občo in narodno zgodovino, za zgodovino umetnosti, za arheologijo), Inštitut za slovenski jezik, Inštitut za literature, Inštitut za slovensko narodopisje.

Tudi v letu 1956 je veljalo prizadevanje inštitutov, poleg notranjega znanstvenega in strokovnega dela, izgraditvi, spopolnitvi in zvečanju uslužbenskega kadra, nabavljanju instrumentarija, zbirk, knjig, spopolnitvi in nabavi opreme, pridobivanju delovnega prostora. Omeniti bi bilo zlasti pri Inštitutu za elektriško gospodarstvo dograjevanje laboratorija za visoko napetost; pri Inštitutu za turbinske stroje dograditev velike stavbe v Vižmarjih; pri Inštitutu za raziskovanje krasa v Postojni obsežna zunanja in notranja obnova stavbe, ki je ondi last Akademije; pri nekaterih inštitutih, nameščenih v poslopih Akademije v Gosposki ulici 13 in na Novem trgu 4, pa ureditev notranje opreme.

Kemični inštitut »Boris Kidrič«, Inštitut za elektriško gospodarstvo in Inštitut za turbinske stroje so ustanove s samostojnim finansiranjem in lastnimi računovodstvi. Poleg dotacije iz sredstev republike imajo še lastne dohodke, ki pritekajo iz njihovega sodelovanja in pomoči, ki jo nudijo gospodarstvu. Za ostale inštitute — mimo navedenih — pa opravlja posle osrednje računovodstvo na Akademiji.

Znanstveno, strokovno in organizacijsko delo, ki so ga opravili inštituti, je razvidno iz poročil, ki sledijo.

A k a d e m i j s k i s v e t F L R J

Akademija je po svojih delegatih sodelovala v Akademijemskem svetu FLRJ. Svet je v letu 1956 zasedal trikrat, in sicer: 23. in 24. januarja v Zagrebu, 25. in 26. aprila v Ljubljani, 21. in 22. septembra v Beogradu.

Ena glavnih nalog Akademijskega sveta je odrejanje delegatov na znanstvene kongrese in sestanke v inozemstvo. Od članov in znanstvenih sodelavcev naše Akademije oziroma na njene predloge je Akademijski svet v letu 1956 odredil na kongrese in sestanke v inozemstvo naslednje delegate, ki so povečini na teh imeli tudi predavanja in referate:

1. akad. dr. Maks Samec, Mednarodni simpozium za makromolekularno kemijo v Rehovodu, od 3. do 9. aprila 1956;
2. doc. dr. Dušan Hadži, VI. mednarodni kolokvij za spektroskopijo v Amsterdamu, od 14. do 16. maja 1956;
3. akad. dr. ing. Milan Vidmar, VI. mednarodna konferenca za velike električne mreže v Parizu, od 30. maja do 9. jun. 1956;
4. prof. dr. Branko Volavšek, II. kongres evropskega kardiološkega društva v Stockholmu, od 10. do 14. septembra 1956;
5. akad. dr. Anton Melik, XIII. mednarodni limnološki kongres v Helsinki, od 27. julija do 2. avgusta 1956;
6. akad. dr. Anton Melik, 100-letnica Geografskega društva na Dunaju, od 1. do 5. oktobra 1956.

Kakor v prejšnjih letih, so tudi v letu 1956 pri nekaterih znanstvenih proučevanjih, ki jim je dal iniciativo Akademijski svet, sodelovali člani in sodelavci naše Akademije. V nacionalnih komitejih pri Akademijskem svetu za posamezne znanstvene stroke je Akademija zastopana po svojih delegatih. Po svojih razredih in oddelkih sodeluje Akademija pri koordinacijskih odborih z ostalima Akademijama v državi, tako zlasti medicinski oddelek četrtega razreda.

KEMIČNI INŠTITUT »BORIS KIDRIČ«

Investicije

Kljub prizadevanjem se nam za leto 1956 ni posrečilo dobiti zadostnih sredstev, da bi dokončali inštitutske zgradbe. V okviru proračuna LRS smo dobili 5.000.000 din. S tem smo skušali urediti najnujnejše. Opreмили smo z ventilacijo dva digestorija analitskega laboratorija, dokončali termostadni laboratorij in hladilnico ter zasilno uredili elektronično napeljavo v poizkusni hali II in zaprli z ograjo dvorišče inštituta.

Zelo pereče je vprašanje nabave aparaturne opreme v okviru investicij. V letu 1956 smo nabavili le dve aparaturni in nekaj rezervnih delov, kar pa je premalo.

Upravno poslovanje

Inštitut posluje od leta 1954 dalje kot finančno samostojen zavod. Tak način poslovanja daje možnost tesnejšega stika z industrijo, vendar delo zaenkrat še ni steklo v zadovoljivem obsegu. Vzrok leži predvsem v okornem načinu finansiranja naročenih poizkusov. Sredstva podjetij, namenjena za pospeševanje proizvodnje, so se v večji meri koncentrirala pri Zvezni industrijski zbornici, le majhen del je ostal pri pozameznih podjetjih. Ta del je bil veliko premajhen, da bi nudil podjetjem možnost, naročevati potrebna raziskovalna dela v obsegu, kakor ga zahtevajo naloge. Sredstva, zbrana pri Zvezni industrijski zbornici, pa so se delila zelo okorno, saj je moralo vsak predlog pregledati samo v okviru zbornice 5 komisij in upravnih odborov, preden je šel predlog v dokončno potrditev Zveznemu Izvršnemu svetu. Postopek je trajal skoraj eno leto, tako da je inštitut, kljub temu, da je vložil predloge v avgustu in septembru 1955, dobil potrditev le-teh šele v maju in juniju 1956. Zaradi tega je prišlo v začetnih mesecih leta 1956 do popolnega zastoja, tako da je inštitut le s težavo izplačeval celo plače uslužbencem.

Mnenja smo, da bi bilo potrebno:

1. postaviti neki organ, ki bi tesneje koordiniral delo med gospodarstvom in inštituti;
2. poenostaviti pri naših zbornicah način razdeljevanja sredstev za raziskave.

Delo — v pretežni meri za potrebe industrije — pa je prineslo poleg dobrih strani tudi precej težke posledice zaradi prekomerne izrabe inventarja in zaradi odtegovanja večine osebja znanstvenemu raziskovanju. Skrčiti smo morali znanstveno raziskovanje na minimum, ker nam sredstva, dodeljena v okviru proračuna LRS, niso dovoljevala večjega obsega. Večina teh sredstev je šla za vzdrževanje stavbe.

Raziskovalne skupine, ki so se oblikovale do leta 1955, so nadaljevale svoje delo pod vodstvom sodelavcev, imenovanih že v prejšnjih poročilih: ing. Andreč, dr. Blinc, ing. Dermelj, dr. Hadži, prof. dr. Jenčič, dr. ing. Kavčič, dr. ing. Lavrenčič in dr. ing. Repič. V letu 1956 je pričela na novo poslovati skupina, ki je reševala probleme toplotne tehnike izključno za potrebe naše industrije, od katere je bila financirana; je pod vodstvom pogodbenega sodelavca ing. Borisa Exela.

Raziskovalna skupina ing. Andreč se je ukvarjala: z razvijanjem analitičnih metod za klinično določanje estrogenih in drugih steroidnih hormonov v urinu in drugem biološkem materialu s pomočjo papirne kromatografije in jonskih izmenjevalcev; z raziskovanjem fizikalno-kemičnih lastnosti hipofiznih beljakovin s pomočjo papirne elektroforeze; z raziskovanjem uporabnosti lignita kot adsorbensa za fenole iz generatorskih vod in kot adsorbensa za klorirane derivate fenolov in z izdelavo postopka za izolacijo estrona iz konjskega urina na pol industrijski in industrijski bazi s pomočjo adsorpcije na jonske izmenjevalce.

Delo raziskovalne skupine dr. Blinc je bilo povečini povezano s pogodbenimi naročili Poljoprivredne komore Beograd, Savezne industrijske komore Beograd, »Komnisa« Beograd, in drugih naročnikov.

Obsegalo je naslednje probleme: antibiotiki iz raznih gliv plesnivk; krmni kvas iz odpadnih sulfidnih lužnic in odpadkov koruzne rastline; butanol-aceton iz sulfidnih lužnic in odpadkov koruzne rastline; boleznj moke in kruha ter odprava nitavosti in plesnobe iz notranjosti in s površine kruha; odstranjevanje fenolnih komponent iz industrijskih odplak Železarne Jesenice z adsorpcijo na šoto ali z aktiviranim blatom; krajše raziskave,

izvršene po priložnostnih naročilih naše industrije, predvsem prehranjevalne.

Vsi navedeni problemi znanstvenega dela so bili pozitivno končani, razen problema čiščenja fenolnih komponent, ki je še v delu.

Jelka Komar je dokončala disertacijo »Izraba koruznih odpadkov v svrhu fermentacije«, Bogomir Koželj pa disertacijo »Antibiotične snovi fusarijev«.

Nada Herzog je izdelala diplomsko delo »Mikrobiološka sinteza mlečne kisline«, Alenka Jeršič pa »Poizkus submerzne ocetne fermentacije z uporabo votlega mešala«.

Na »Brottagung« v Detmoldu je predavala dr. Blinčeva o temi »Einige Beobachtungen über die Einwirkung von β -Amylase auf das Altbackenwerden von Brot«.

Tudi raziskovalna skupina ing. Dermelja je bila povečini angažirana s pogodbenimi deli, in to: analitične preiskave premoga iz rudnikov Zagorje, Ibar, Ranovac, Dobra sreča ter lignita Velenje; razen tega pa je ta skupina izvršila tudi veliko število analiz z manjšim preiskovalnim obsegom. V sodelovanju z raziskovalno skupino Exel je bilo napravljenih mnogo analiz premogov, premogovega prahu, ogorkov in dimnih plinov v zvezi s kontrolo kotlov Šoštanj, Trbovlje in raznih drugih kotlovnih naprav. Veliko dela je bilo posvečenega odpadnim vodam Železarne Jesenice, ki so bile nabrane iz raznih kanalov železarne in struge reke Save; tvorijo naj podlago za študij uničenja in koriščenja škodljivih odplak. V zvezi z industrijskimi poizkusi v Železarni Sisak glede uporabnosti domačih koksov so bile napravljene kontrolne analize osnovnih surovin in produktov.

Več članov te raziskovalne skupine je sodelovalo pri raznih industrijskih poizkusih, in to: v koksarni Lukavac, železarni Sisak ter v rudnikih Velenje, Dobra sreča, Ibar in Ranovac.

V znanstveno-strokovnem pogledu se je osebje te skupine trudilo z iskanjem novih analitičnih postopkov za določitev dušika, žvepla in karbonatnega ogljika v trdih gorivih.

Raziskovalna skupina ing. Exel je pričela svoje delo v začetku leta 1956, potem ko je inštitut podpisal pogodbo o delu na področju racionalnega izkoriščanja goriva v industriji in v gospodinjstvu s Savezno industrijsko komoro.

Po sklenitvi pogodbe s Komoro so bila izvedena naslednja dela: prevzemni poizkusi parnih kotlov v koksarni Lukavac; primerjalni preizkusi v TE Velenje glede na delovanje parnih kotlov z dvema različnima vrstama lignita; analiza delovanja

tekstilne in kožne industrije LRS glede na izrabo goriva in energije. Po naročilu Elektrogospodarske skupnosti Slovenije je bil izpeljan preizkus na 10 t parnem kotlu v TE Trbovlje glede na pravilnost izgorevanja. V TE Brestanica so bile postavljene normative za porabo toplote, ki služijo kot baza za ocenjevanje delovanja centrale. S pripravo, izdelano v inštitutu, so bile napravljene štiri meritve količine prahu v dimnih plinih, oziroma določene stopnje odpraševanja elektrofiltrov. Od tega odpadejo tri meritve na TE Trbovlje, ena pa na Železarno Jesenice. Organizirane so bile, ob sodelovanju Metalurške fakultete, preizkušnje na valjarniških pečeh v železarski industriji. V Železarni Jesenice sta bili opravljeni dve meritvi valjarniških peči novejšje konstrukcije. Pri meritvah so sodelovali tudi slušatelji Metalurške fakultete in pa toplotni tehniki iz več jugoslovanskih železarn. Skupina je sodelovala pri reševanju problema sušilnice lignita v Velenju. Izdelana je bila okrožnica z navodili za vskladiščenje premoga v teku poletja in razposlana najvažnejšim industrijskim podjetjem.

Skupini je uspelo nabaviti si nekaj neobhodno potrebnih merilnih instrumentov in si zasilno urediti delovne prostore ter se med drugim pripraviti na obsežne naloge, ki so bile predložene Savezni industrijski komori v realizacijo za leto 1957.

V skupini sta dva stalna člana inštituta, pri preizkusih pa sodeluje vedno po več zunanjih in inštitutskih sodelavcev, analitski oddelek pa opravlja vse potrebne kemične analize.

Delo skupine dr. Hadži je bilo posvečeno predvsem infra-rdeči spektroskopiji.

Proučevani so bili spektri primarnih in sekundarnih aminov (arom. in alif.), hidrazonov, alkoholov in sulfonamidov, s posebnim pogledom na deformacijska nihanja NH oziroma OH skupin. Obdelani so bili spektri spojin, ki vsebujejo skupino SO_2 , ter spektri izomernih aminobenzojevih in piridinkarbon-skih kislin. Pri slednjih je bil poleg drugega zasledovan način asociacije v trdnem. Napravljen je bil račun potencialnega polja furanovega skeleta. V delu je analogen račun tudi za ostale petčlenske heterocikle. V izgradnji je aparatura za merjenje dielektričnih stalnic in izgub pri različnih frekvencah. Proučevani so bili spektri velenjskega lignita in raškega premoga.

Dogotovljena je bila aparatura po McBainu za določanje adsorpcijskih izoterm.

Raziskovalna skupina prof. dr. Jenčič je proučevala in začasno zaključila delo na bitumenu »A« v velenitu. Opravila je analize ekstrakcije bitumena »A« v treh vzorcih premoga

Ibar, v štirih vzorcih premoga Dobra sreča in v sedmih vzorcih premoga iz Ranovca. Izvršene so bile tudi manjše informativne preiskave katranov in sorodnih produktov.

Dr. ing. Kavčič je izdelal disertacijo »Narava organskega žvepla v raškem premogu«. Njegova skupina se je ukvarjala s problemom oplemenitenja rjavih premogov in lignitov za pridobivanje koksa s pomočjo delnega hidriranja in s študijem narave organskega žvepla v premogih z visokim deležem žvepla.

Diplomant Stergar je izdelal temo »Učinek vodika na ksilitni različek velenjskega lignita«.

Za strokovnjake »Istarski ugljenokopi Raša« je imel dr. Kavčič predavanje o temi »Narava organskega žvepla v raškem premogu« (dne 3. septembra 1956).

V raziskovalni skupini dr. ing. Lavrenčič so v sklopu raziskav, ki naj služijo razširitvi surovinske baze naših koksarn, reološko karakterizirali premoge iz ibarskega bazena ter delno premoge premogovnikov Dobra sreča in Ranovac.

Sodelovali so pri pol industrijskih in industrijskih poizkusih glede uporabnosti koksov iz mešanic z našimi premogi v železarni v Sisku in pri pripravah za koksanje lignitov v Marienau v Franciji. Dokočali so laboratorijske raziskave velenjskega lignita in karakterizirati vse tri različke (ksilit, velenit in lignit) s pomočjo sušilnih in omočitvenih diagramov. Sodelovali so pri zaključnem industrijskem sušenju velenjskega lignita v novi sušilnici Bernbach v Avstriji.

Dr. ing. Lavrenčič je dovršil disertacijo »Prispevek k reologiji posameznih premogov in njihovih mešanic v temperaturnem intervalu plastičnega stanja«, Alojzij Plantan pa diplomsko delo »Ibarski premog kot aktivna komponenta pri proizvodnji koksa«.

Skupina dr. ing. Repiča je nadaljevala z delom na vprašanju vrednotenja digitalisa in digitalisovih preparatov. Izdelala je kompletan predpis postopka pri analizi določevanja karakterističnih števil, s pomočjo fotometrične analize na geninski in sladkorni komponenti, kakor tudi biološko titracijo, in uvedla novo določitev, t. j. resorptivnost z intestinalno reakcijo na globih. Za kemično razpoznavanje različnih vrst digitalisa so bile iskane značilne reakcije oziroma določite poedinih substanc v različnih vrstah drog. Kromatografija klorofilov, karotinskih barvil, kardenolidov in geninov ni pokazala tako specifičnih razlik, da bi s sigurnostjo lahko diferencirali posamezne vrste. Vendar je bilo opaziti nekatere zaznavne diference tako v obnašanju barvil z lugom, kakor tudi v sestavi glikuzidov.

Edino s fotometrično kemično analizo ugotovljen faktor razmerja geninske in aglukonske meritve ima značilne vrednosti za tri vrste digitalisa, to je purpureo, lanato in ambiguo.

Dr. ing. Repič je končal disertacijo »Vrednotenje kardenolidov v digitalisu in uporabnost domačih vrst digitalisa z zdravilstvu«.

Prof. dr. Samec se je v letu 1956 ponovno poglobil v kemizem škroba. Neposreden povod je bila velika svetovna potreba po škrobovih derivatih, ki so potrebni za tekstilno in papirno industrijo. Cilj dela je bil, pridobiti iz koruznega škroba, kot ga bo v velikih količinah proizvajal Kombinat Zrenjanin, proizvodnjo takih produktov, katere bi izvažali pod mnogo bolj ugodnimi pogoji kakor pa škrob sam.

Pričel je s študijem vpliva raznih vrst žarkov na posamezne vrste škroba.

O svojih delih je predaval kot gost prireditelj na Mednarodnem simpoziju za makromolekularno kemijo v Rehevodu in Jeruzalemu v Izraelu, udeležil se je Mednarodnega kongresa za industrijsko kemijo v Parizu in predaval na posvetovanju o škrobu v Detmoldu v Nemčiji.

V letu 1956 zaključena in publicirana dela:

M. Blinc: Izraba sulfitnih lužnic domačega izvora za pridobivanje krmnega kvasa. Nova proizvodnja 5, 313—317, 1956.

M. Blinc: Einige Beobachtungen über die Einwirkung von Amylasen auf das Altbackenwerden des Brotes. Brot und Gebäck, 12. Jg., 10, 249—252, 1956.

M. Blinc: Some observations on Bread Staling and the influence of beta Amylase. Biscuit Macer and Plant Baker, 12 Dec., 900—904, 1956.

M. Blinc-B. Koželj: Contributions to the Study of Some Moulds Found at Ohrid (Macedonia) and Their Antibiotic Properties. Bull. Scient. Young. 2, No. 3, 93, 1956.

M. Blinc-V. Johanides: Antibiotics from Aspergilli with special regard to species isolated in Yugoslavia. Bull. Scient. Young. 2, No. 4, 99, 1956.

M. Dermelj-L. Strauch: Eine Mikromethode zur Bestimmung von Stickstoff in Kohlen nach Kjeldahl. Bull. Scient. Young. 3, No. 1, 6, 1956.

D. Hadži, S. Bratož and N. Sheppard: The infra-red absorption bands associated with the COOH and COOD groups in dimetric carboxylic acid — II (the region from 3700—1500 cm). Spectrochimica Acta 8, 249—261, 1956.

D. Hadži: The structure of tautomeric quinone monoximes by infra-red spectroscopy. Bull. Scient. Youg. 3, No. 1, 5, 1956.

D. Hadži-A. Novak: Infrared spectra of lignites. Bull. Scient. Youg. 3, No. 2, 42, 1956.

B. Lavrenčič, M. Reisner, S. Černič: Prispevek k problemu tvorbe koksov iz mešanice raznih premogov. Vestnik Slovenskega kemijskega društva 2, 95—110, 1956.

M. Samec: Neuere Beiträge zum Problem der Alterungserscheinungen von Stärke-Wasser-Systemen. »Die Stärke« 8, p. 107, 1056.

M. Samec: Viskosimetrie von Lösungen einiger Acethylamylosen. »Getreide und Mehl« 6, 33, 1956.

Tehnična poročila:

M. Blinc: Izraba sulfinitnih lužnic domačega izvora za pridobivanje krmilnega kvasa. Sklad »Borisa Kidriča«. Strani 80.

M. Blinc: Izraba koruznih odpadkov, pšenične slame in stebel sončnic za pridobivanje krmilnega kvasa. Zavod za prehranbenu i duvanjsku industriju, Novi Sad. Strani 92 + 88.

M. Blinc: Koriščenje poljoprivrednih odpadaka u cilju dobijanja stočnog kvasca ili butanola. Savezni fond za unapređenje poljoprivrede, Beograd. Strani 78.

M. Blinc: Einige Beobachtungen über das Altbackenwerden von Brot, Brottagung, Detmold, september 1956 (predavanje).

M. Dermelj: Analitska preiskava premoga rudnika lignita Velenje. Rudnik lignita Velenje. Strani 207, od tega 173 tabel, 14 slik.

M. Dermelj: Analitska preiskava premoga vrtine VII-37/56. Rudnik lignita Velenje. Strani 24, 13 tabel, 4 slike.

M. Dermelj: Poročilo premoga rudnika Dobra Sreča. Institut za tehnologiju mineralnih surovina, Beograd. Strani 59, 25 tabel, 11 slik.

M. Dermelj: Poročilo o raziskavah premoga Ranovac. Institut za tehnologiju mineralnih surovina, Beograd. Strani 58, 23 tabel, 8 slik.

M. Dermelj: Poročilo o raziskavah premoga ibarskih rudnikov. Institut za tehnologiju mineralnih surovina, Beograd. Strani 119, 52 tabel, 30 slik.

M. Dermelj: Poročilo o raziskavah odpadnih vod Železarne Jesenice in njih koriščenja. Železarna Jesenice posredno za Savezno industrijsko komoro Beograd. Strani 171, več tabel, 1 shema za tehnološki postopek.

B. Exel: Preizkusi na parnih kotlih v koksarni Lukavac. Primerjalni preizkusi na parnih kotlih v TE Velenje z lignitom sortimenta oreh, nasproti sortimentu prah.

B. Exel: Preizkus na valjarniški peči v Železarni Jesenice, proga Javornik.

B. Exel: Preizkus na valjarniški peči v Železarni Jesenice, proga 2400 Javornik.

B. Exel: Preizkus 60-tonskega parnega kotla v TE Trbovlje glede na možnost izgorevanja posameznih frakcij premogovega prahu.

B. Exel: Preizkus delovanja elektrofiltra za čiščenje visokopečnega plina v Železarni Jesenice.

B. Exel: Preizkusi v TE Brestanica v svrhu postavljanja normativov porabe toplote.

B. Exel: Toplotno gospodarstvo v tekstilni in kožni industriji LRS.

S. Jenčič: Kvalitativna analiza »Polnilca por«. Opremotehna, Ljubljana.

S. Jenčič: Opredelbe bitumena v raznih vzorcih ksilita, lignita in velenita. Rudnik Velenje po oddelku ing. Lavrenčiča.

S. Jenčič: Poročilo o znanstvenih in tehničnih delih, ki so bila izvršena od leta 1950 dalje, vključno seznam publikacij.

S. Jenčič: Poročilo o analizi ekstrakciji bitumena »A« iz vzorcev premoga Ibar. Institut za tehnologiju mineralnih surovina, Beograd, po oddelku ing. Dermelja.

S. Jenčič: Poročilo o analizi ekstrakciji bitumena »A« iz vzorcev premoga Dobra Sreča. Institut za tehnologiju mineralnih surovina, Beograd, po oddelku ing. Dermelja.

S. Jenčič: Poročilo o analizi ekstrakciji bitumena »A« iz vzorcev premoga Ranovac. Institut za tehnologiju mineralnih surovina, Beograd, po oddelku ing. Dermelja.

INSTITUT ZA ELEKTRIŠKO GOSPODARSTVO

I. Uvod

V letu 1956 je inštitut dokončal analizator in gradil prvi del zgradbe za visokonapetostni laboratorij. Med letom je obravnaval probleme po naročilu operative.

II. Gradnja laboratorijev

Analizator je dokončan z izdelavo dveh stabiliziranih usmernikov za rezervne ojačevalnike in zaključno montažo ter ureditvijo vseh provizorijev.

Visokonapetostni laboratorij je bil glavni objekt, v katerega je inštitut investiral leta 1956. Takoj po dodelitvi kreditov 2. junija 1956 so bila komisijsko oddana dela na stavbi in v glavnem so bila gradbena dela končana do konca leta. Preostala so predvsem razna obrtniška dela. Izdelani so vsi detajlni načrti za električno instalacijo, ozemljitve, komandni pult, kabelske jaške in fotolaboratorij. Dobavljen in montiran je bil 3-tonski mostni žerjav v laboratorijski dvorani.

Od opreme za ta laboratorij so izdelani:

- a) krogelno iskriilo 500 mm,
- b) napajalni agregat za preizkusni transformator 200 kV,
- c) elektronski ničelni indikator, uporovna dekada in preskusna posoda Scheringovega mostiča za izolirna olja,
- č) prototip kondenzatorja 0,2 F, 100 kV za udarni generator.

Izdelane so konstrukcijske risbe in predračuni za udarni generator 800 kV, 8 kW in naročeni sestavni deli. Naročen je tudi ves material za katodni oscilograf in usmernik za 100 kV, 5 mA. Končan in preskušen je preskusni transformator 200 kV, ki je bil tudi razstavljen na razstavi ob desetletnici elektrogospodarstva LRS.

Inštitutska delavnica je izdelala vso zgoraj omenjeno opremo in razne drobne naprave za kemijski laboratorij.

III. Organizacijski pregled

Ukinjena je bila skupina za energetska ekonomika, osnovana nova strokovna skupina za energetska kemija in fizikalne raziskave (načelnik ing. Srečko Sajovic) in skupina za gradnjo in vzdrževanje laboratorijske opreme (načelnik ing. Janko Rudolf).

V strokovni skupini za proučevanje transformiranja, prenosa in razdeljevanja električne energije, ki jo je do zdaj vodil upravnik prof. dr. ing. Milan Vidmar, je bil postavljen za načelnika dr. ing. Marjan Plaper.

Med letom je bilo pet rednih in ena izredna seja kolegija. Knjižnica je imela prirastka 144 tujih in 121 domačih knjig. Celotni knjižni fond znaša 2016 knjig. Knjižnica prejema 38 tujih in 32 domačih revij.

V zvezi s prehodom k samostojnemu finansiranju je bil osnovan v okviru upravno-računske skupine poseben komercialni sektor (vodja Stanko Sušnik).

Ob koncu leta je bilo v inštitutu zaposlenih 48 oseb, od tega strokovno osebje: upravnik, 7 znanstvenih sodelavcev, 4 strokovni sodelavci, 3 asistenti, 4 laboranti; v delavnicah: 1 mojster, 1 visokokvalificiran in 6 kvalificiranih delavcev; nameščencev: 1 upravni, 3 računsko-komercialni, 1 knjižničar in 4 administrativni. Število nekvalificiranih delavcev ter tehničnega in pomožnega osebja je znašalo skupaj 15.

IV. Opravljeno delo

Ekspertize

Št. 72. Recenzije knjige: Die Gestalt der elektrischen Freileitung II. del.

Št. 73. Ing. Joško Rosina: Vodni upor.

Št. 74. Ing. Ožbolt Gros: Problemi zaporedja dravskih elektrarn.

Št. 75. Ing. Jurij Detiček: Prispevek k standardizaciji merilnih metod in kvalitetnih predpisov za izolirna olja.

Št. 76. Ing. Bogdan Remše: Osnove reševanja prehodne stabilnosti vzporedno delujočih sinhronskih strojev.

Št. 77. Vsi oddelki v sodelovanju: Groba studija o perspektivnem razvoju superponirane mreže za prenos električne energije v FLRJ.

Ing. Janko Rudolf: Uvod in posnetek.

Ing. Srečko Sajovic: Prognoza porasta porabe električne energije, karakteristike obremenitve.

Ing. Ožbolt Gros: Tehniško-ekonomska izbira elektrarn za pokritje perspektivnih potreb po električni energiji.

Ing. Srečko Sajovic: Bilance perspektivne porabe in proizvodnje električne energije.

Ing. Marjan Plaper in ing. Janko Rudolf: Tehniško-ekonomski predlog superponirane mreže.

Ing. Branko Vajda: Podatki o karakterističnih napetostnih razmerah, o pretakanju aktivnih in reaktivnih moči in o izgubah, kot rezultat meritev na analizatorju.

Sodelovali so: ing. Milan Vidmar ml., ing. Anita Sebaher, ing. Bogdan Remše, ing. Edvard Höfler, ing. Joško Rosina, ing. Franc Curk in ing. Franc Špiler.

Št. 78. Ing. Edvard Höfler: Poročilo o zasedanju Mednarodne elektrotehniške komisije (IEC) 1956 v Münchenu.

Ing. Bogdan Remše: O prehodni stabilnosti paralelno delujočih sinhronskih strojev (interni referat).

Knjige in publikacije

V založbi Birkhäuser Basel je izšla III. popolnoma predelana izdaja knjige »Milan Vidmar, Die Transformatoren«. Menda ni v tej stroki bolj znane in priznane knjige v svetovni literaturi, kakor je ta. Toda njena II. izdaja je izšla že pred 30 leti in je seveda zelo zastarela. Avtor je zbral vse podatke o napredku v tehniki gradnje transformatorjev in knjigo v celoti predelal, tako da je zdaj pravzaprav nova, sodobna naslednica prvih dveh izdaj.

V izdanju založbe »Življenje in tehnika« je izšla brošura: Ing. Edvard Höfler: »Elektromotor na vasi«.

Članki inštitutskih sodelavcev:

Ing. Edvard Höfler: Rad distantnih relea u rezervnim stepenima — Elektroprivreda 1956.

Enoosni turbo-agregat za 275 MW — Elektrotehniški Vestnik 1956, 1—3.

Parne turbine z nadkritičnim tlakom — Elektrotehniški Vestnik 1956, 4—5.

Ing. Franc Špiler: Domači sodobni gospodinjski aparati — referat za glavni odbor Ljudske tehnike Slovenije.

Ing. Branko Vajda: Proizvodnja in razdelitev električne energije v LRS — Gospodarski Vestnik 1956.

Predavanja, referati idr.

Ing. Tišlerjeva je predavala v seminarju za osebje podjetij Elektrogospodarske skupnosti Slovenije o mineralnih oljih, njihovi negi in lastnostih.

Referat na strokovnem posvetovanju Jugoslovanskega nacionalnega komiteja CIGRE v Niški Banji: »Delovanje zaščitnih relejev v rezervnih stopnjah« (ing. Höfler).

Predavanje v Elektrotehniškem društvu o potovanju v ZDA ob priliki kongresa CIGRE (ing. Höfler).

Elektrika v kmetijstvu, predavanje v Kočevju (ing. Höfler).

Sodobni gospodinjski aparati, 3 predavanja pri Ljudski univerzi in pri Ljudski tehniki v Ljubljani in Škofji Loki (ing. Špiler).

Kako je stekel prvi agregat v Vuhredu, predavanje v Radijski univerzi (ing. Höfler).

Navodilo za uporabo pribora za preiskavo transformatorskega olja (ing. Tišlerjeva).

Zvezna uprava za patente je podelila ing. Grosu patent pri naslovu: »Vodna elektrarna«.

Laboratorijsko delo in preiskave

Laboratorij za energetske kemije je opravil 206 analiz transformatorskih in turbinskih olj in 4 širše raziskave o regeneraciji transformatorskih olj po naročilu operative. Poskusna regeneracija je bila izvršena na aparaturnah treh različnih dimenzij in z mešali specialne domače konstrukcije. Poskusi na aparaturi za 25 kg so dali zelo ugodne rezultate za neoporečen prehod na industrijski obseg dela, ki ga namerava prevzeti operativa. Ker je regeneracija mineralnih olj za naše elektriško gospodarstvo ogromnega pomena, je ta uspeh laboratorija posebno važen.

V laboratoriju so bili tudi preskušani visokonapetostni izolatorji glede kemijskih lastnosti.

je za Zajednico jugoslovanske elektroprivrede meril na analizatorju omrežje 35 kV Makedonije, projektirano superponirano 220 kV omrežje ter 110 kV omrežji Slovenije in Srbije, za Elektroenergetski sistem Slovenije pa priključek HE Idrijca, defektna stanja v današnjem omrežju glede na priključek TE Šoštanj in dravske zbiralnice glede na priključek HE Ožbolt.

V merilnem laboratoriju je bilo preskušanih 24 motorjev za podelitev kvalitetnega znaka, umerjeni so bili 3 frekvenometri, kontrolirani varovalni vložki. Izmerjene so bile izolacijske upornosti transformatorjev v Mostah in v Doblarju in merjena ponikalna upornost za ozemljitev v HE Vuhred. Za Železniško transportno podjetje so bile merjene ozemljilne upornosti na progi Rakek—Postojna.

Opravljen je bil tehnični pregled agregata A in B v Vuhredu.

Laboratorij za visoke napetosti

je izvršil 18 preskušanj po naročilu Elektroenergetskega sistema Slovenije, Telekomunikacij, Radia Ljubljana, Kirurške klinike v Ljubljani, industrije porcelana v Arandjelovcu in Jugoslovanske elektroprivredne zajednice (meritve kapacitivnosti in izgubnih kotov — kondenzatorjev).

Sodelovanje članov inštituta v strokovnih organizacijah

Prof. dr. ing. Milan Vidmar je kot predsednik Nacionalnega komiteta CIGRE predsedoval sejam komiteja in zborovanju v Niški Banji in se je v tem svojstvu udeležil tudi mednarodnega zasedanja CIGRE v Parizu. Predsedoval je na proslavi Nikole Tesle v Beogradu, ki so se je udeležili najvidnejši predstavniki elektrotehniške znanosti vsega sveta. Obiskal je kot strokovni svetovalec tovarno Rade Končar. Prisostvoval je v Mariboru pregledu daljnovoda Pekre—Kidričevo, ki je zgrajen po njegovi zamisli s čistimi aluminijevimi vodniki.

V Jugoslovanski elektrotehniški komisiji (JEK) je sodeloval ing. Höfler kot sekretar odbora TO 28 (koordinacija izolacije) in kot član v odborih TO 8 (normalne napetosti) IC 17 a (visokonapetostna stikala), pa se je v tej funkciji udeležil sestanka Mednarodne elektrotehniške komisije (IEC) v Münchenu. V od-

borih TO 36 (visokonapetostni izolatorji) in TO 42 (visokonapetostne meritve) je delal ing. Špiler. V TO 23 je sekretar ing. Curk.

V komisiji Elektrotehniškega društva za podelitev kvalitetnega znaka sodelujeta ing. Höfler in ing. Špiler.

V komisiji Zvezne industrijske komore za izolatorje je ing. Höfler sodeloval na zasedanjih v Beogradu, Novem Sadu in Arandjelovcu.

Na zasedanju Nacionalnega komiteja CIGRE v Niški Banji je bil poročevalec skupine za daljnovode in kable ing. Rosina.

Osebjem kemijskega laboratorija sodeluje z JEK-T 10 (izolirna olja), kjer mu je poverjeno vodstvo. Sekretar je bil v prvi polovici leta ing. Detiček, ki je v tem svojstvu potoval na mednarodna zasedanja CIGRE v Parizu in IEC v Münchenu. Pozneje je sekretariat prevzela ing. Tišlerjeva.

V komisiji Izvršnega sveta za izbiro variant HE Lobnica je sodeloval ing. Gros.

V tarifni komisiji ELES sodeluje ing. Sajovic, v elektrostrojni komisiji Ljudske tehnike LRS pa sta člana ing. Sajovic in ing. Höfler.

Na strokovnih kongresih v inozemstvu so bili prof. dr. Milan Vidmar, ing. Detiček, ing. Höfler in ing. Mlakar. Dr. ing. Plaper je šel na daljšo študijsko prakso v Nemčijo.

INŠTITUT ZA TURBINSKE STROJE

V zvezi s preselitvijo inštituta v nove prostore v Vižmarjih-Šentvidu so bile med letom ponovno postavljene in umerjene vse stare merilne naprave, na novo pa je bila zgrajena postaja za preskušanje turbin z zrakom in naprava za zračno preskušanje aksialnih in polaksialnih črpalk. Inštitut je tudi dovršil vse projekte za veliko turbinsko kavitacijsko postajo.

Aerodinamični oddelek je proučeval nekatera vprašanja v zvezi z oblikami aksialnih ventilatorjev in je konstruiral prototip dvosmernega in navadnega aksialnega ventilatorja za lesne sušilnice. Poleg tega je po raznih naročilih določil karakteristike večjega števila ventilatorjev in izdelal projekte za nekaj industrijskih prezračevalnih naprav.

V zvezi z izgradnjo HC Peruča je inštitut napravil več preskav z aerodinamičnimi poskusi na loputih raznih oblik in izvedb ter tako dobil podatke za njihovo racionalno dimenzioniranje. Prav tako je preizkušena na modelu najprimernejša oblika odcepov dovodnih cevi k turbinam in določen profil hitrosti pri vstopu v spiralo. Na zračni turbinski postaji je bil izveden študij vpliva spirale in lopat na porazdelitev energije fluida pri izstopu iz vodilnika in vpliva medsebojne lege vodilnih in predvodilnih lopatic na izgube v dovodnih organih. Ob koncu leta je bila usposobljena tudi mala kavitacijska postaja za turbine in so bili izvršeni poskusi na prvem modelu tekača za zgoraj imenovano centralo.

Oddelek za črpalke je delal pri preskusih več črpalk raznih izvedb po naročilu in za potrebe industrije. Oddelek je dalje konstruiral prototip rotacijske črpalke po predlogu ing. Berenija ter izvršil proračun in konstrukcijo polaksialne črpalke za $n_s = 400$.

INŠTITUT ZA RAZISKOVANJE KRASA

Organizacijsko delo. Popravila prostorov inštituta so prešla v zaključno fazo. Do konca decembra so bile končane vse potrebne prezidave ter pleskarska in slikarska dela. Novih namestitev ni bilo, dasi je že več let nujna zaposlitev hišnika, zadnji čas pa tudi geologa, ki bi se hkrati posvečal preurejanju inštitutskih zbirk. Razširili smo mrežo poročevalske službe o kraških pojavih na področju Hrušice, na Cerkljanskem ter okoli Divače in Sežane, kjer smo dali pobudo za ustanovitev speleoloških krožkov s primernimi predavanji v Divači, Sežani in Kostanjevici na Krasu.

Inštitut so v tem letu obiskali speleologi, arheologi, geologi, botaniki, geografi in zoologi iz Avstrije, Anglije, Italije, Francije, obeh nemških republik, Švice in ZDA. Več tujih znanstvenikov je pri nas tudi predavalo. Žive stike smo vzdrževali s speleološkimi organizacijami vseh naših republik. V inštitutu so se več dni mudili asistent Geografskega inštituta v Skopju Dušan Manakovik, asistent Jugoslavenske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu Mirko Malez in asistent Biološkega inštituta v Sarajevu dr. Adem Buturović, vsi z namenom, da bi uvedli v svojih republikah speleološko dejavnost po naših vidikih.

Znanstveno delo. Terensko raziskovanje je opravljal inštitut samostojno, deloma v povezavi z Društvom za raziskovanje jam Slovenije, deloma pa je pomagal pri terenskem delu drugih organizacij in ustanov. Študij Sajeveškega polja in njegovega podzemlja je zaključen, prav tako raziskovanje Bločiškega polja in podzemeljskega sveta v širšem okolišju Idrije. Od tod smo posegli z delom na Cerkljansko, kjer smo našli in raziskali aragonitno Ravensko jamo. Ker predstavlja ta jama v svetovnem merilu prirodno redkost in je tvorba aragonita še nejasna, smo jamo zaščitili in bo v bodoče namenjena le študijskim namenom. Raziskan je bil vzhodni del sistema podzemeljske Pivke, kjer je bilo opravljenih tudi nekaj barvanj z fluorescinom. To delo je omogočila uprava Zavoda Postojnske jame s posebno subvencijo 80.000 din. Uprava za vodno gospodarstvo LRS v Ljubljani nas je podprla s subvencijo v znesku 40.0000 din, kar nam je omo-

gočilo vrsto hidrografskih raziskav v Pivški kotlini (bruhalnik Fužine pri Postojni, Palško in Petelinjsko jezero) in na Idrijskem (zlasti Vovkova jama, kjer je izvir Ovčjakarice). V Pivški kotlini smo prenesli raziskovanje na sektor okoli Predjame, zlasti na področju Hrušice. V povezavi z drugimi organizacijami je inštitut sodeloval zlasti pri raziskovanju kraškega polja Globodola na Dolenjskem, brezna pod Triglavskim ledenikom, Logarčka pri Planini ter nekaterih kraških jam na Nikšičkem polju in v Bosni blizu Sarajeva. Inštitut dela na utrjevanju naše kraške terminologije, pomaga pri arheoloških izkopavanjih zlasti v spodmolih na robu Pivške kotline ter se posveča posebnostim vegetacije in flore pred jamskimi vhodi, za kar je pridobil sodelavca Srečka Groma iz Sežane.

Asistent Franc Leben je dobil študijski dopust, ki ga je izrabil v Nemčiji, kjer se je seznanil z odnotnim terenskim arheološkim delom. Strokovni sodelavec Egon Pretner se je udeležil z našimi biologi raziskovanj na Skadarskem jezeru in v nekaterih črnogorskih in hercegovskih jamah. Asistent Franc Hribar je zaključil floristična raziskovanja v Smrekovi dragi in pred vhodi bližnjih ledenic. Znanstveni sodelavec dr. Valter Bohinec nadaljuje z izpisovanjem kraške bibliografije, pomaga pri redakciji prispevkov članov inštituta in sodeluje pri internacionalni kraški bibliografiji, ki izhaja na Dunaju. Strokovni sodelavec Ivan Michler nadaljuje s člani našega inštituta raziskavo podzemeljske Pivke kot vodja ekipe. Kataster kraških objektov obsega sedaj 2013 števil: število registriranih jam v LR Sloveniji je 1540, voda 389, ostalih kraških objektov pa 84.

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO

V letu 1956 smo nadaljevali že prejšnja leta začete morfološke študije na subpanonskem ozemlju in v zaledju Tržaškega zaliva. Z novim gradivom je bilo mogoče dopolniti sedanje znanje o kvartarnem periglacialnem in glacialnem dogajanju v porečju Kamniške Bistrice. Ugotovljeni so bili nekateri novi lokalni pleistocenski ledeniki v vzhodnokaravanških gorskih skupinah. V poletju 1956, ko je bilo v gorah snega izredno malo, smo izmerili in proučili nove »zelene snegove«, pa tudi doslej prezrti ledenik »Skedenj« pod Prisankom. Kot vsako leto smo tudi to jesen izmerili najnižje stanje na Skutinem in Triglavskem ledeniku, kjer smo sodelovali tudi pri raziskovanju ledeniškega brezna pod Glavo.

Proučevanje slovenskih jezer smo pričeli z Jezerom pri Podpeči, potem, ko nam je uspelo, da si delno izpopolnimo potrebni instrumentarij. V okviru ugotavljanja geografskih posledic, ki jih zapuste v pokrajini elementarne nezgode, smo pregledali učinke zimskega potresa v območju Ilirske Bistrice. Tudi letos smo v sodelovanju z gozdno upravo vzdrževali mrežo opazovalcev snežnih plazov. Z gospodarskimi organizacijami so naši člani sodelovali še pri izdelavi orientacijskega načrta za vodno gospodarstvo v porečju Krke in Kolpe.

Pri regionalnem proučevanju Slovenije smo v tem letu sodelovali z Geografskim društvom Slovenije pri raziskavi Pomurja. Rezultati bodo objavljeni v lokalnih revijah. V okviru proučevanj robnih gospodarsko zaostalih slovenskih pokrajin smo pregledali ostanke kolonizacije na slovensko-hrvatski meji, naši vnanji sodelavci pa so pričeli s študijem mejnih krajev v Istri.

Tudi v tem letu smo dopolnjevali in izpopolnjevali geografsko kartoteko Slovenije. Odkar smo lahko namestili stalnega fotografa, pospešeno nadaljujemo zbiranje gradiva za geografsko fototeko Slovenije.

V letu 1956 je Inštitut izdal Geografski zbornik, zvezek IV. Vsebuje šest geomorfoloških in agrarnogeografskih razprav, večinoma z novoosvobojenega ozemlja.

KARTOGRAFSKI ZAVOD

Sredi prve polovice leta 1956 nam je s honorarno pogodbo uspelo pridobiti novega kartografskega risarja-grafika za mesto, ki je bilo izpraznjeno od septembra 1955. Od priložnostnih risarjev sta bila delno zaposlena v prvi polovici leta dva študenta geografije.

S temi močmi smo nadaljevali delo na kartah zaposlitve industrijskega delavca v Sloveniji. Delo pa je bilo prekinjeno z drugim nujnejšim. Izdelana je bila karta nivojev v Novomeški kotlini in osnovna karta glacialnih in periglacialnih sledov v porečju Kamniške Bistrice. Dalje dve karti o gibanju prebivalstva na področju Maribora in Celja ter situacijski kartici ledenikov pod Skuto in pod Prisankom. Narisana je bila tudi velika karta nivojev v Prekmurju.

Uredili in inventarizirali smo zbirko kart ter izdelali osnutke o delovanju geografske fotoslužbe, o delovanju geografske fototeke in o ureditvi in poslovanju zbirke kart. Letos smo zbirko kart precej dopolnili; šteje preko 2900 primerkov.

Naš fotolaboratorij smo v aprilu končno vendarle preselili v kamrico v dvoriščni stavbi SAZU, kamor pa nismo mogli postaviti vsega inventarja in ga imamo delno shranjenega na stopnišču, kjer se po potrebi opravlja tudi nekaj laboratorijskega dela. Ker razen mokre temnice nimamo pripadajočega delovnega prostora, smo prisiljeni reprodukcije večjega formata izvrševati ob lepem vremenu celo na dvorišču. Delo vendarle teče dovolj zadovoljivo. Izdelujejo se slike s študijskih ekskurzij za študij, za fototeko in za tisk. Reproducirajo se karte za kartografsko delo ter izdelujejo mikrogrami kart in tekstov. Omislili smo si mikrograme jugoslovanskih kart merila 1 : 25.000 za področje Slovenije. Razen delovnega prostora najteže pogrešamo dobro reprodukcijsko kamero.

Geografska fototeka se je povečala za okroglo 400 slik. Od približno 5000 vseh je doslej evidentiranih in urejenih 500 slik.

Za evidentiranje slik, za administrativne posle ter za zbirko kart nujno potrebujemo nameščenca, ki bi vse to delo opravljal, da bi bili s fototeko na tekočem in bi strokovno kartografsko delo ne zastajalo.

INSTITUT ZA GEOLOGIJO

Geološko-paleontološka sekcija

Upravnik Geološkega inštituta akad. Ivan Rakovec je zaključil raziskavo osteološkega materiala bobrov iz mostiščarske dobe na Ljubljanskem barju. Ontogenetski razvoj strukture zobnih kron je ugotovil na podlagi številnih serijskih prerezov in razjasnil pri tem marsikatero doslej nerešeno vprašanje. Zanimiva je tudi ugotovitev nekaterih patoloških primerov med barskimi bobri, kakršni pri tej vrsti živali doslej še niso bili znani. Razpravo o tem je predložil Akademiji v natis. Nadalje je dovršil obdelavo pleistocenske favne iz jame pri Črnem Kalu. Ugotoviti se je dalo, da jamski medved, ki je med favno najštevilnejši, ni živel v optimalnih razmerah in da je izginil iz tamkajšnje okolice že v začetku würmskega glaciala. O pomenu črnokalske pleistocenske favne je predaval na Akademiji, o določitvi geološke starosti te favne pa v okviru Slovenskega geološkega društva. Tudi razprava o črnokalski favni je predložena v natis.

V delu je preiskava bogatega osteološkega materiala iz črnogorske jame Crvene Stijene, ki kaže po dosedanjih determinacijah na najmlajšo pleistocensko dobo. Med favno so posebno pomembni številni svizci, ki pripadajo alpski vrsti. Crvene Stijene so za sedaj najjužnejše najdišče te živalske vrste. Nadalje je determiniral ostanke pleistocenskih sesalcev iz Mokriške jame v Savinjskih Alpah.

Asistent Rajko Pavlovec je nadaljeval z obdelavo zgornjo-eocenske favne iz okolice Promine pri Drnišu. Pri raziskovanju gre predvsem za ugotovitev natančnejše starosti štirih najdišč, v katerih kamenine niso povsem enake. Med ugotovljeno favno so predvsem zastopane korale in moluski.

Že lansko leto nabrana favna iz polžarice na Barju je pri nadaljnji obdelavi pokazala še večje število različnih vrst. Do sedaj jih je Rajko Pavlovec ugotovil nad 20, medtem ko jih dosedanja literatura omenja komaj pet. V zvezi s tem bodo proučeni ekološki pogoji, ki so vladali v času sedimentacije polžarice.

V jeseni 1956 je izvedel vrsto kontrolnih ogledov važnejših gramoznic v Ljubljanski kotlini. Ob tej priliki je bila pri Jeperci najdena kost nekega pleistocenskega bovida. Posebno pozornost pa je posvetil prodnim plastem v gramoznici na Polici pri Kranju. Pri prodni analizi se je poslužil granulometrične in morfolometrične metode. Slednja se doslej pri nas še ni uporabljala. Prvi poskusi kažejo, da je morfometrična metoda uporabna tudi za naše kraje. O rezultatih in o metodi sami bo asistent Pavlovec poročal na II. jugoslovanskem geološkem kongresu v Sarajevu.

Več časa je posvetil proučevanju paleocena in eocena v okolici Slavnika, Sečovelj in Idrije.

Za ekskurzijski priročnik, ki ga bo izdalo Slovensko geološko društvo, pripravlja geološki opis poti iz Kranja čez Jošta na Škofjo Loko, za Spominski zbornik ob 10-letnici priključitve Primorske pa geološki oris Postojnske kotline.

Dr. Anton Ramovš, asistent Geološko-paleontološkega inštituta na univerzi, je zaključil obdelavo zgornjepermskih skladov v večjem delu zahodne Slovenije. Ugotovil je pravi položaj tamkajšnjih »žadžarskih plasti« ob primerjavi z drugimi enako starimi skladi v območju zahodnega dela tetidine geosinklinale. Delo bo velikega pomena za bodoča raziskovanja zgornjepermskih skladov v južnovzhodni Evropi in Aziji. Daljšo razpravo o tem je predložil Akademiji v natis.

Ob priliki petrografskega kartiranja ozemlja v območju brežiške in krške občine je posvetil posebno pozornost tako imenovanim velikotrnskim skladom, ki so tvorili doslej poseben facies zgornje triade. Na podlagi v njih najdenih fosilnih ostankov jim je treba po njegovih ugotovitvah prisoditi zgornjekredno in ne zgornjetriadno starost. S tem se odpira novo obsežno delovno področje o razvoju krede v vzhodni Sloveniji. Tudi članek o tem je predložil v natis.

Asistentka Donata Nedela-Devide z zagrebške univerze obdeluje kredne fosile in proučuje stratigrafski položaj tako imenovanih volčanskih skladov.

Prof. dr. Othmar Kühn z dunajske univerze še nadalje raziskuje skupino amonitov z Dolenjskega in iz Doline triglavskih jezer.

Docent dr. Helmuth Flügel z graške univerze ima v obdelavi koralo iz hochwipfelskega kompleksa oziroma starejšega karbona, ki je bila odkrita pri Podmolniku nad Laniščem.

Mineraloško-petrografska sekcija

Načelnik sekcije honorarni znanstveni sodelavec prof. dr. ing. Jože Duhovnik je petrografsko preiskoval domnevne metamorfne kamenine iz okolice Blegaša. Pregledal in za tisk je pripravil disertacijo pokojnega Cveta Germovška.

Valerija Ostere, asistentka Mineraloškega inštituta na Prirodoslovno-matematično-filozofski fakulteti, je mikroskopsko in rentgensko preiskovala sanidin iz Zletova.

Prazgodovinska sekcija

Načelnik prazgodovinske sekcije akad. Srečko Brodar je obdelal gradivo iz jame pri Črnem Kalu. Izvedel je granulometrične analize jamskih plasti in preiskal kulturne ostanke. Razpravo je predložil Akademiji v natis. O izsledkih je predaval na Akademiji. Paleolitskim izkopavanjem v Mokriški jami, ki jih je julija 1956 izvedla Arheološka sekcija SAZU, je Prazgodovinska sekcija nudila strokovno in finančno pomoč. Ing. Mitja Brodar, strokovni sodelavec arheološke sekcije SAZU, je uredil paleontološko gradivo iz Mokriške jame. Za granulometrične analize jamskih plasti nabavljeni Kopeckyjev aparat se že koristno uporablja.

V Roški špilji v Škocijanskih jamah pri Divači je bilo od 6. septembra do 3. oktobra 1956 izpeljano sistematsko izkopavanje, ki je imelo nalogo, dokazati bivanje pleistocenskega človeka v tej jami. Pri vhodu v jamo je bilo raziskanih okrog 50 m². V profilih so bile ugotovljene do globine 5,5 m naslednje plasti:

1—7 (0,00—2,50 m). Humus, grušči in ilovice. Prazgodovinske (eneolitske in neolitske) najdbe.

8a (2,50—3,00 m). Rumenkastobela-drobtinčasta siga z vmesnimi kosi od stropa odpadlih sig. Redki kostni odlomki-cervidov. Sileks nedoločene kulturne stopnje (mezolitik?). Na spodnji meji dve manjši ognjišči.

8b (3,00—3,50 m). Droben grušč z rjavkastordečim sigastim drobirjem. Kostni in glodači alpskega svizca ter mikrotin, redki fragmenti prežvekovalcev (cervidi?), številne ptičje koščice. Drobcni lesnega oglja. Gravetna konica (mlajši paleolitik).

9 (3,50—4,00 m). Čista rdeča ilovica. Humerus in metapodij manjšega sesalca, sicer v splošnem sterilna.

10 (4,00—5,50 m; globlje neizkopano). Podorni bloki brečnekdanjega više ležečega jamskega sedimenta.

Izkopane so bile tudi tri sonde. V sondi I v sredini jame ni bilo nobenih najdb. V sondi II v sklepnem delu jame so bili ugotovljeni kostni odlomki jamskega medveda, prežvekovalcev (cervidi in bovidi) in ptic. V sondi III v predjamskem prostoru je izkop zadel v globini 2,50—3,00 m na obsežno ognjišče s kostnimi fragmenti prežvekovalcev (večinoma jelenov) in odbitkom sileksa.

Gravetirana konica iz plasti 8 b izpričuje, da je tudi Roško špiljo šteti med mlajše paleolitske kraške postaje. Potrebna pa so še nadaljnja raziskovanja, zlasti da se ugotovi, ali je šteti v sondi III odkrito ognjišče še paleolitiku.

Inštitut je obiskala ekskurzija H. Obermaier Gesellschaft für Erforschung des Eiszeitalters und seiner Kulturen iz Nemčije (20 udeležencev). Pri ogledu naših paleolitskih postaj od 19. do 25. maja t. l. jo je spremljal predstojnik sekcije.

Publikacije članov in sodelavcev Geološkega inštituta

- K. D. Adam, *Dicerorhinus kirchbergensis* (Jäger) aus einer Karsthöhle bei Črni Kal in Istrien. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).
- S. Brodar, Ledenodobni človek na ljubljanskih tleh. Zgodovina Ljubljane I, Ljubljana 1955 (izšlo 1956).
- S. Brodar, Črni Kal, nova paleolitska postaja v Slovenskem Primorju. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).
- S. Brodar, Sledovi ledenodobnega človeka v Pivški kotlini. Spominski zbornik »Ljudje in kraji ob Pivki« (v tisku).
- H. Flügel, Über die Stromatoporen und Korallen aus den Devonkalken östlich von Ljubljana. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).
- C. Germovšek, Triadne predornine na Štajerskem. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).
- O. Kühn, Die Triasfossilien aus den Julischen Alpen. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).
- I. Rakovec, O ostankih evropskega losa v Jugoslaviji. Geološki Anali Balkanskog Poluostrva, 24, Beograd 1957.
- I. Rakovec, Pleistocenski sesalci iz jame pri Črnem Kalu. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).
- I. Rakovec, Bobri iz mostiščarske dobe na Ljubljanskem barju in iz drugih holocenskih najdišč v Sloveniji. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).
- A. Ramovš, Razvoj zgornjega perma v Loških in Polhograjskih hribih. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).
- A. Ramovš, Starost velikotrnskih skladov v okolici Velikega Trna. Razprave IV. razreda SAZU, 4 (v tisku).

INSTITUT ZA BIOLOGIJO

I. Splošno stanje in spremembe

Za Biološki inštitut pomeni veliko pridobitev, da je dobil sobo z ustrežajočo opremo za upravnika, za knjižnico in inštitutsko pisarno pa tudi sobo, ki pa bo kmalu pretresna za namestitev publikacij. Nujno potrebna je oprema knjižnice s sodobnimi omarami.

Delovni kolektiv obstaja iz upravnika, štirih biologov in ene administrativne moči (ki je formalno nastavljena pri Odboru za floro, favno in gejo Slovenije). Nujno potreben bi bil asistent za pedologijo (pri oddelku za fitocenologijo), asistent-pomočnik v istem oddelku in asistent za limnobiologijo.

Oprema Inštituta se je bistveno povečala z nabavo velikega Reichertovega mikroskopa (Biozet), fotoaparata Praktika z objektivni in hladilnika. Še vedno zaostaja oprema Speleobiološkega laboratorija v Postojni in ni se premaknilo z mrtve točke vprašanje postojank za raziskovanje biologije visokih planin in za limnobiologijo.

Izpopolnjena je bila oprema laboratorija in delovne sobe v Inštitutu za biologijo morja v Rovinju. Inštitutska knjižnica se je povečala za 1595 knjig in separatov ter 305 zvezkov časopisov. Raziskovalno in administrativno delo je potekalo v glavnem nemoteno in uspešno.

II. Raziskovalno delo

a) v osrednjem laboratoriju

Poleg obsežnega sortiranja in določevanja bogatega na ekskurzijah zbranega biološkega materiala, dela, ko so ga opravljali vsi člani kolektiva, so še posebej raziskovali: Znanstveni sodelavec dr. Wraber je izdelal številne elaborate gozdno-fitocenoškega značaja. Asistentu Matjašiču je kot prvemu uspela gojitev jamskih kozic od stadija jajca do odrasle živali (material

je v obdelavi); končal je obsežna raziskovanja epizoično-parazitskih vrtničarjev (večinoma jamskih) iz skupine temnocefalov, kar mu bo doktorska disertacija; nadaljeval je raziskovanje sladkovodnih dekapodov in morskih pantopodov ter talne favne v območju Kamniške Bistrice. Asistent Michieli je eksperimentalno z žuželkami, zlasti glede na skototaktične oziroma konturne reakcije pa spremembo barve pri stenicah. Nadaljeval je raziskovanja na embiopterih. Skupno z laborantom Carneluttijem je obdelal bogat material, zbran v Triglavskem rezervatu, okolici Kočevja in na Ratitovcu; Carnelutti pa še sam žuželke Hrvaškega Primorja (Crikvenica) in s Krvavca.

Vsi sodelavci-zoologi so obdelovali bogat material, ki je bil zbran na veliki ekurziji v nekaterih južnih krajih (Skadarsko jezero in okolica z jamami, Vjeterica na Popovem polju, pri Bileči).

Kot zunanji sodelavci so v našem laboratoriju stalno delali asistent Savo Brelih (iz Prirodoslovnega muzeja), Jože Bole (iz Biološkega inštituta Medicinske fakultete), Boris Sket (študent biologije, ki je za del izsledkov pri raziskovanju podzemskih nifargidov prejel študentsko Prešernovo nagrado) in strokovni sodelavec Egon Pretner (iz Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni).

b) Speleobiološki laboratorij v Postojni

Honorarni znanstveni sodelavec prof. dr. Albin Seliškar se je še nadalje posvečal gojitvi in opazovanju obnašanja različnih vrst jamskih živali ter izvajal laboratorijske poizkuse, ki bodo dovolili proučitev biokemičnih procesov pri njihovi depigmentaciji.

c) Marinobiološki laboratorij v Rovinju

Upravnik je dvakrat (sezijsko) po okrog 10 dni delal v laboratoriju, raziskujoč bentonske hidroide, zlasti tiste, ki stalno živijo na morskih »travah«, dalje planktonske meduze in ktenofore, posebno pa razvoj in usodo kladogonij pri vrsti *Halecium pusillum*.

Posebni laboratorijev za limnobiologijo in biologijo visokih planin še nimamo, vršile pa so se raziskave na terenu, material pa je bil nato obdelan v osrednjem laboratoriju (Blejsko in Skadarsko jezero, več naših planin).

č) Terenska in raziskovalna dela

V poznem poletju je bila odpravljena druga ekspedicija, ki naj bi nadaljevala že začeto raziskovalno delo na ogroženi in izredno zanimivi favni Skadarskega jezera, njegove okolice in zlasti tamkajšnjih kraških jam. Tudi to pot so sodelavci zbrali obilo opazovanj in živega ter konserviranega materiala. Omenimo naj le nekaj najdb: odkrit je bil samec nove vrste jamskih kozic (*Spelaeocaris pretneri*); samica druge vrste kozic iz Vjeternice (*Troglocaris hercegovinensis*, s tem je bilo potrjeno bivanje dveh vrst kozic v isti jami); odkrite so bile velike jate sladkovodne meduze (*Craspedacusta*); našli so v jezeru ličinke orjaške povodne stenice, nove vrste jamskih hroščev itd.

Izvršeno je bilo po načrtu večje število ekipnih ekskurzij v različne predele Slovenije (Blejsko jezero, v zvezi z Inštitutom za zdravstveno hidrologijo; Kočevje, v zvezi z raziskovanjem mikromamalij, skupno s KOMNIS; dolina Triglavskih jezer, v zvezi z Zavodom za spomeniško varstvo; Ratitovec itd.).

Številne daljše ekskurzije v razna gozdna področja Slovenije je opravil, deloma ob sodelovanju pedologinje ing. Kodričeve dr. Wraber. Manjše ekskurzije so bile usmerjene na Kravac (Carnelutti), v Hrvatsko Primorje (Carnelutti), več ekskurzij v Kamniško Bistrico (Matjašič, s postavljanjem pasti napolnjenih z etilenglikolom), Belo krajino in Kočevje (Matjašič, v zvezi z naseljevanjem divjadi), Stično, Brežice itd.

Upravnik je zopet izkoristil letovanje na Bledu, da je zbral veliko insektnega materiala. Prof. dr. Ernest Mayer je s podporo inštituta kot stalni zunanji sodelavec tudi v pretekli seziji obšel še neraziskane planinske kraje Slovenije in proučeval floro.

III. Sodelovanje z drugimi ustanovami

Kot v preteklem smo tudi v letu 1956 sodelovali z različnimi ustanovami; pri raziskavanju Blejskega jezera z Inštitutom za zdravstveno hidrologijo; s KOMNIS pri raziskavanju klopov in mikromamalij v zvezi z meningoencefalitisom; z Zavodom za spomeniško varstvo (Triglavski narodni park); z lovsko sekcijo pri Inštitutu za gozdno in lesno gospodarstvo LRS (povojno naseljevanje divjadi); s Prirodoslovnim društvom pri izdelavi Prirodoslovnega leksikona in izdaji »Proteus-a«; z Botaničnim inštitutom in z drugimi na univerzi; z Upravo za gozdarstvo LRS (dr. Wraber pri raziskovanju bioloških problemov obnove,

gojenja in urejanja gozdov, pogozdovanja krasa; enako s številnimi gozdarskimi upravami); z Upravo hidrometeorološke službe (dr. Wraber v službi fenologije ter vegetacijskega proučevanja).

IV. Študijskega potovanja

V letu 1956 je bil na študiju v inozemstvu le upravnik, ki je deset dni delal v Zoološki postaji v Neaplju (reševanje problema knid pri ktenoforah in tako imenovanih rozetnih organov pri teh živalih). Študiral je tudi v bogati knjižnici in zbiral pri nas redke planktonske živali in hidroide.

V. Objavljena in za objavo pripravljena dela

Zaradi izredno počasno potekajočega tiska čaka večina že v letu 1956 v rokopisu zaključenih del na objavo. V tisku so izšle le štiri publikacije (ena dr. Wrabra, Pregled gozdnih združb arboretuma Volčji potok, v knjigi ing. C. Jegliča; tri upravni-kove, dve v Comptes rendus XIV. internacionalnega kongresa zoologov v Kopenhagnu, ena v Bulletin scientifique).

V tisku je 12 razprav (Hadži 4, Wraber 3, Mayer 1, Matjašič 2 in Michieli 2, ena skupaj s tov. Boletom), nekaj razprav in objav pa je v pripravi. Sem je šteti osem elaboratov, ki jih je izdelal dr. Wraber na podlagi študija na terenu za razne gozdne uprave in raziskovalne ustanove v Sloveniji.

Za poljudno-znanstveno delo je asistent Matjašič prejel Levstikovo nagrado.

ODBOR ZA UREJEVANJE FAVNE, FLORE IN GEJE SLOVENIJE

Delo je potekalo v glavnem v dveh smereh. Iz vseh publikacij, ki so bile dostopne, smo izpisovali podatke, ki se nanašajo na Slovenijo oziroma Jugoslavijo v celoti. Nadaljevali smo z izpisovanjem kartonov za posamezne živalske skupine, zlasti metulje, opilione, psevdoskorpione itd. Iz zvezkov serije »Das Tierreich«, v kateri je obdelana favna celega sveta, smo izpisovali podatke o naših himenopterih. Z determinacijami na ekskurzijah zbranega živalskega materiala so bili pridobljeni številni novi podatki o domači favni. Za antofitne rastline opravlja delo popisovanja prof. dr. Ernest Mayer, avtor osrednjega dela o naših višjih rastlinah, glede talofitov pa je prof. Jože Lazar ravnokar zaključil svoje delo o algah Slovenije s ključi za determinacije, s čemur je Odbor veliko pridobil.

Začeto delo pri organizaciji popisovanja flore in favne v zveznem merilu je zastalo, ker ni bilo odziva pri ustreznih ustanovah. Zato je na zadnjem zborovanju naših muzealcev tovariš Matjejev predložil nov načrt, o katerem se bodo biologi Jugoslavije v kratkem posvetovali.

INŠTITUT ZA MEDICINSKE VEDE

Ortopedski in travmatološki oddelek

1. *Sinovialni eksudati.* V letu 1956 so se nadaljevale obsežne in dolgotrajne preiskave sinovialnih eksudatov, ki jih navaja poročilo iz leta 1955. Metodiko dela, ki je bila izdelana v preteklih letih, smo uporabili za obsežne serijske preiskave. Bilo je preiskanih nad 200 eksudatov iz sklepov, ki so pripadali afekcijam različnih etiologij in ki so bili odvzeti v različnih fazah obolenja. Statistična analiza rezultatov preiskav je v teku, vendar razpoložljivo število podatkov še ne zadošča za določene zaključke; zato te serijske preiskave še tečejo. Pričakujemo, da bo sistematična obdelava rezultatov omogočila boljši vpogled v vzroke in potek eksudativnih sklepnih obolenj. Obseg dela je lažje oceniti, če upoštevamo, da traja kompletna preiskava eksudata skoraj teden dni.

Poleg omenjenih serijskih preiskav so bile preizkušene razne druge metode, ki naj bi z novimi podatki olajšale interpretacijo ali podprle zaključke rezultatov. Mnogo dela je bilo opravljene na jonoforezi hialuronske kisline ter na fiziško-kemijskih metodah, ki naj bi omogočale cenitev molekulske teže in sklepe o obliki molekule te spojine. Delo pri teh raziskavah je v teku.

Našteto raziskovalno delo je bilo izvršeno na Ortopedski kliniki in na Inštitutu za kemijo Medicinske fakultete. Kemijski del preiskav opravlja predstojnik Inštituta za kemijo doc. ing. Dušan Štucin; pri delu je stalno v pomoč en laborant.

2. *Konserviranje in uporaba kostnih homoiotransplantatov v ortopedski kirurgiji.* Doslej sta bili uvedeni in uporabljeni dve metodi konserviranja kostnih homoiotransplantatov, in to v raztopini »Mertiosala« in pri nizkih temperaturah. Od leta 1954 dalje se v ortopedski kirurgiji uporabljata obe vrsti transplantatov in se vodi dokumentacija o usodi inplantiranega konserviranega kostnega tkiva, na podlagi kliničnih in rentgenskih preiskav pa drugih kriterijev, ter primerjalno opazuje pogoje vraščanja in končne rezultate. Operiranih bolnikov z navede-

nimi konserviranimi implantati je do danes 440 in se opazovanja nadaljujejo.

Sodelavci: doc. ing. Dušan Stucin; serijski bakteriološki pregledali prof. dr. Milica Valentinčič; tehnično vodstvo Bone-Banka, kartoteka in registracija sestra Slavica Marinič.

3. *Problem traumatizma v naši državi.* Po nalogu koordinacijskega odbora medicinskih razredov oziroma oddelkov naših treh akademij je leta 1954 pričelo delo za temo *Pozne posledice traumatizma in ocena delazmožnosti* z obširno anketo, katere rezultat je pokazal, da v državi ne obstajajo enotni kriteriji za oceno delazmožnosti, niti nimamo enotnih gledišč, na kakšen način in po kateri metodi naj bi prišli do takih kriterijev. Delo v zvezi s tem vprašanjem je bilo v letu 1956 preneseno v okvir Zavoda za rehabilitacijo invalidov LRS v Ljubljani, pridobljen je bil širši krog sodelavcev-strokovnjakov na različnih sektorjih procesa rehabilitacije in izdelan program prve faze dela na tem področju, ki bo predvidoma trajalo nekaj let; obsega metodiko psihofizičnega testiranja invalidnih oseb na eni in analizo delovnih mest na drugi strani.

4. *Uporaba radijskih izotopov.* Leta 1955 je bila prvič vpe-
ljana uporaba radijskih izotopov v terapevtske namene pri kroničnih sklepnih obolenjih hrbtenice. S pomočjo Inštituta Jožefa Stefana v Ljubljani je bil v te namene uveden preparat Thorium X, ki ga danes serijsko uporabljamo pri tovrstnih bolnikih, ki prihajajo iz vseh republik. Aktivnost preparata pro inj. znaša 200 ESE in v šesttedenski kuri dobi bolnik skupno 1200 ESE. Vodijo se klinične in laboratorijske preiskave na bolnikih med kuro samo in v določenih časovnih presledkih po njej ter se na ta način zbira točnejša dokumentacija o uspešnosti tovrstnega zdravljenja. Doslej je bilo v 6 serijah na ta način zdravljenih 57 bolnikov. Preliminarno poročilo o rezultatih tega zdravljenja je objavljeno v Letnem poročilu Inštituta Jožefa Stefana leta 1956.

Sodelavca: višji asistent dr. Franc Debevec, Ortopedska klinika Medicinske fakultete; ing. Lado Kosta, Inštitut Jožefa Stefana.

5. *Pojav kongenitalne luksacije kolka v Črni gori.* Na pobudo, ki jo je sprožilo *Naučno društvo NR Crne Gore*, je leta 1954 začela skupna akcija imenovanega društva z Medicinskim oddelkom SAZU ter z drugimi zdravstvenimi ustanovami v državi z namenom, proučiti pojav nenavadno visokega odstotka

prirojenega izpaha kolkov med prebivalstvom bazena Zete. V preteklih letih so se vršili obsežni pregledi prebivalstva na tem terenu in organizirana je bila obširna anketa, ki naj bi z različnih vidikov pripomogla k osvetlitvi problema, predvsem pa skušala dobiti vpogled v etiološke faktorje, ki utegnejo vplivati na pojav te prirojene deformacije. Klinični in rentgenski material je zbran na bazi 500 pregledanih oseb in v delu je statistična obdelava tega materiala, ki bo sporočena na letošnjem kongresu Društva lekara Crne Gore.

Sodelavca: dr. Nikola Zlatarov, generalni sekretar Naučnega društva NR Crne Gore; dr. Filip Soć, direktor Lečilišta OAT Risan.

Interna klinika

1. Nadaljevali smo s študijem presnove radioaktivnega joda, določali krivuljo fiksacije radio-joda v tireoideji, krivuljo aktivnosti krvne plazme, aktivnost urina itd. S pomočjo topografske diagnostike smo diagnosticirali izredno redek primer metastaz karcinoma tireoideje, ki smo ga z uspehom zdravili z radiojodom.

Nadaljevali smo zdravljenje polycithaemie vere z radioaktivnim fosforom. V vseh primerih smo opazovali zboljšanje obolenja. (Asistent dr. Bojan Varl.)

2. V letu 1956 smo s sistematičnim raziskovanjem Waaler-Rosejevega testa in Hargravesovih celic pri mezenhimopatijah iskali serološki in citološki dokaz kroničnega obdobja reaktivnih vnetij, ki so pogojena po tako imenovanem »self perpetuating« procesu. (Akad. prof. dr. Igor Tavčar.)

Mnenja smo namreč, da ne gre pri omenjenem serološkem in citološkem testu za globulinske frakcije, ki bi bile specifičen dokaz le enega obolenja, temveč za paraproteine, ki nastopajo pri obolenjih, ki imajo izraženo simptomatiko predvsem s strani mezenhima (mezenhimopatije). S serijskimi preiskavami bolnih na mezenhimopatijah smo dokazali nespecifičnost gornjih testov. — V teoretično raziskovalne namene smo skušali opredeliti vlogo popolnih kompletnih antiteles krvnih grup A in B ter inkompletnih blokirajočih antiteles krvi — dokazljivih s Coombs testom v nastanku Hargravesovih celic in vitro. (Asistent dr. Bojan Accetto, dr. Marjan Jerše.)

Programska raziskovanja v okviru Interne klinike potekajo še vedno.

INSTITUT ZA ZGODOVINO

Sekcija za občo in narodno zgodovino

Sekcija je nadaljevala z deli, začetimi v prejšnjih letih. Za agrarno skupino *Leksikona za gospodarsko in socialno zgodovino Slovencev* so bila prediskutirana gesla: ribolov in ribarstvo (arhivar Umkova), obdelovalni načini v agrarnem gospodarstvu, prvi del (prof. dr. Bogo Grafenauer), kmetijske organizacije in publikacije (dr. Valentinčič). Vrsta nadaljnjih gesel je bila v delu.

Znanstveni sodelavec dr. Pavle Blaznik je dokončal in za tisk pripravil obsežno objavo starejših *urbarjev* in njim sorodnih tekstov za nekdanjo freisinško posest na Slovenskem (Loka in Dovje na Gorenjskem, posest na Dolenjskem). Da dokončno priredi edicijo, je dr. Blaznik nekaj tednov delal v arhivih v Münchenu.

Pri *historično-topografskem leksikonu srednjeveške Slovenije* je napredovalo zlasti delo za območje nekdanje Štajerske (docent dr. F. Hauptmann v Sarajevu).

Za delo o *gradovih* na Slovenskem (zgodovina, opis, stavbni razvoj, tlorisi, upodobitve) se je začelo z izpisovanjem arhivalnega gradiva. Izdelan je bil tudi pregleden zemljevid gradov, graščin, taborov itd. (konservator Komelj).

Od leta 1956 je Sektija udeležena pri mednarodnem znanstvenem podjetju »*Repertorij srednjeveških virov*«, ki naj bo razširjena in predelana nova izdaja Potthastove Bibliotheca historica medii aevi. Vodstvo tega znanstvenega podjetja je pri Historičnem inštitutu za srednji vek v Rimu. Naša sekcija ima delo pri tem repertoriju organizirano v tesni povezavi s Historičnimi inštituti akademij v Zagrebu in Beogradu. Zaradi koordinacije dela so se vršili sestanki delegatov iz Historičnih inštitutov naših treh akademij. Sklicuje jih koordinacijski odbor, ki ima sedež v Zagrebu in mu je na čelu akad. dr. Marko Kostrenčič. Prof. dr. F. Grivicu je bila poverjena v celoti obdelava virov za zgodovino Cirila in Metoda, kar je tudi že bilo opravljeno. Akad.

dr. M. Kos je sestavil kartoteko virov, ki prihajajo v poštev za Slovenijo.

Začeto je bilo delo za Historični atlas Slovenije. Kot ena prvih je v evidenci izdelava zemljevida cerkveno-upravne razdelitve Slovenije, kar je prevzel prof. dr. Maks Miklavčič.

Retrospektiona slovenska historična bibliografija. Trije sodelavci so obdelali revije: Časopis za slov. jezik, književnost in zgodovino, Bogoslovni vestnik in Blätter für Heimatkunde, delno pa Illyrisches Blatt, Carinthia in Kärntnerische Zeitschrift.

Centralni katalog inozemskih zgodovinskih del v znanstvenih knjižnicah Slovenije. Nadaljevalo se je s pregledom knjižnih fondov Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani in začelo s pregledom Študijske knjižnice v Mariboru (znanstvena sodelavka dr. M. Pivec-Stelè). Končana je za centralni katalog inkorporacija listkov Študijske knjižnice v Novem mestu in Muzejske knjižnice v Ptuju, začeta pa inkorporacija listkov Študijske knjižnice v Mariboru (bibliotekarka Sl. Kajbova).

Sekcija za zgodovino umetnosti

Kakor v preteklem letu se je sekcija tudi v letu 1956 usmerila v prvi vrsti na sestavljanje temeljne kartoteke in fototeke umetnostnozgodovinskih spomenikov LRS, pri čemer smo ekscerpitali ustrezno strokovno literaturo po raznih periodikah, predvsem pa vnašali na kartotečne listke zapise iz terenskih dnevnikov. Zbirka je že toliko napredovala, da postaja dragocen strokovni aparat ne samo za delo sekcije, ampak za vse, ki se ukvarjajo s problemom slovenske umetnostne zgodovine, še posebno tudi za delo raznih muzejskih in galerijskih ustanov, s katerimi je sekcija na vseh področjih uspešno sodelovala.

Nekoliko počasneje se odvija delo pri sestavljanju fototeke naših umetnostnozgodovinskih spomenikov, čemur so krivi delno visoki stroški za nabavo fotografskega materiala, delno pa preobremenjenost akademijske fotodelavnice. Tako ne moremo sproti kopirati niti vseh negativov, posnetih na terenu, kaj šele dopolnjevati zbirko z negativi tujih fototek. Teh smo se posluževali posebno pri zbiranju posnetkov našega srednjeveškega stenskega slikarstva, pri čemer se moramo zahvaliti za pomoč zlasti Zavodu za spomeniško varstvo LR Slovenije, s katerim tudi sicer plodno izmenjujemo znanstvene izsledke. V okviru fototeke nastajajo tudi monografsko urejeni albumi, ki zajemajo posamezne umetnike in stilna razdobja.

Pomembno gradivo — doslej posebno za 17. in 18. stoletje — se zbira tudi v vrsti arhivalnih podatkov in izpiskov, ki pomenijo pripravo za izdajo virov za umetnostno zgodovino Slovenije.

Terensko delo se je zaradi omejenih kreditov omejevalo predvsem na najnujnejšo revizijo nekaterih spomenikov, katerih obdelava je aktualna v okviru sekcijskega programa, delno pa na obisk doslej umetnostnozgodovinsko še nezadostno preiskanih predelov. Tako je bila n. pr. topografsko pregledana okolica Vač, Moravč in Kandrška dolina, okolica Velenja in zaledje Brestanice. Pri tem smo registrirali lep poznoromanski portal pri sv. Jakobu v Šednu in zelo značilne, čeprav renesančne freske na podstrešju cerkve sv. Ahaca v Ložicah nad Brestanico iz časa okoli 1550; zelo dragocena pa je umetnostnogeografska ugotovitev, da pripadajo sicer skopi ostanki fresk iz časa okoli leta 1400 na fasadi cerkve Vseh svetnikov pri Brestanici slikarju furlanske smeri in nudijo torej v jugovzhodni smeri doslej najskrajnejši spomenik te slikarske skupine. Pri Sv. Juriju nad Trnovcem pri Sevnici smo odkrili freske, ki spadajo najbrž še v zgodnejše 14. stoletje, niso pa doslej še podrobneje stilno opredeljene.

Poznogotske freske v Gorenji vasi pri Logatcu so se izkazale kot delo, nastalo okoli srede 15. stoletja, ki lepo povezuje srednjeevropske in (italo-) kraške stilne značilnosti: novoodkrite freske v Strahomeru pri Igu — iz tretje četrtine 15. stoletja — pa nakazujejo pot v realizem konca 15. stoletja. Prav tako so člani sekcije zasledovali tudi odkrivanje novih fresk po Gorenjskem, za kar gre hvala sodelovanju z Zavodom za spomeniško varstvo LRS in muzejema v Kranju in Radovljici.

V okviru študija poznogotske arhitekturne plastike se je — poleg vrste sekundarnih kamnoseških skupin — izluščila jasneje podoba kiparja H R, avtorja sklepnikov v prezbiteriju škofje-loškega sv. Jakoba, v cerkvi sv. Katarine v Srednji vasi pri Kranju, v Hribcih nad Poljansko dolino in enega sklepnika v Crngrobu; kipar je deloval v dvajsetih in v začetku tridesetih let 16. stoletja in pomeni vzporednico delu Mojstra škofa Rauberja v Gornjem gradu. (Podrobnejše rezultate objavlja Emilijan Cevc v Loških razgledih III. — »Kipar H R«.)

Posebno skrb smo posvetili tudi študiju naše renesančne umetnosti, v prvi vrsti arhitekture. V zvezi s tem smo ponovno proučili tudi freske na fasadi vhodnega stolpa v Bistri.

Na Koprskem smo posneli vse doslej znane spomenike pletinaste ornamentike. Obisk Krkavč in Koštabone je bil topografskega značaja.

Opus ljubljanske kiparske delavnice iz srede 15. stoletja je bil dopolnjen z dvema kamnitima kipoma na Petkovcu v Rovtah, ki sta bila doslej napačno datirana s časom okoli leta 1600. Z lesenima kipoma sedeče Marije iz Matene pri Igu in sv. Gregorja v krilnem oltarčku na Visokem pod Kureščkom pa se nam nakazuje ekspanzija škofjeloške umetnosti v ljubljanski kulturni prostor še ob koncu 15. stoletja; oba sta delo Jakoba Schnitzerja iz Loke.

V okolici Slovenjega Gradca in Dravograda smo revidirali in na novo fotografirali več gotskih in baročnih plastik, revizija del slikarjev Straussov pa vnaša nove momente v problematiko našega baročnega slikarstva, posebno pa Metzingerjevega in Bergantovega dela.

Sekcija za arheologijo

Kakor doslej je Sekcija za arheologijo vršila tudi v letu 1956 znanstvena terenska in notranja znanstvena dela, dalje laboratorijska, preparatorska in eksperimentalna dela. Tudi v l. 1956 je nudila strokovno in materialno pomoč drugim znanstvenim ustanovam v Sloveniji, strokovno pa tudi ustanovam drugih republik.

Terenska dela. Terenska znanstvena raziskovanja, ki jih je vodila sekcija v letu 1956, so bila omejena le na nekaj sistematičnih raziskovanj, obsegajočih paleolitik in neolitik. Večje številno raziskovanj je bilo preprečeno zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, nekaj pa tudi zaradi vremenskih razmer, posebno na Ljubljanskem barju, kjer naša tehnična sredstva ne dovoljujejo dela pri visokem vodostaju. Sondažna dela so bila izvršena na raznih mestih in bili so ugotovljeni razni znanstveni rezultati.

Omeniti je potrebno, da obstoja sedaj večja povezava med sekcijo in raznimi, predvsem akademijskimi institucijami. Ne manjka pa tudi povezava z drugimi sorodnimi ustanovami izven Ljubljane.

Strokovni sodelavec sekcije ing. Mitja Brodar je nadaljeval raziskovanja Mokriške jame, ki jih je začel že pred tremi leti. Izkopavanja so trajala od 22. junija do 27. julija 1956. Pogoji pri tem delu so bili tudi letos, že glede na mesto izkopavanja, izredno težki. Vremenske razmere so bile pa v splošnem zadovoljive. Nadaljevanje raziskovanj v letu 1956 je bilo prvotno omejeno na čiščenje profilov iz prejšnjih izkopavanj, ki so bili precej porušeni. Šele nato se je začelo raziskovanje novega dela,

in sicer leve polovice, kasneje pa tudi desne, vhodnega dela jame. Že pri prejšnjih izkopavanjih ugotovljene plasti so tudi pri novem izkopavanju pokazale isti karakter. Favniški ostanke so isti, kakor so bili doslej. Novo pa je, da je sedaj ugotovljenih nekoliko kulturnih stratumov, kar je posebno pomembno že glede na to, da doslej takšnih primerov v visokogorskih postajah nismo imeli. Arheoloških objektov doslej sicer ne najdemo v večjem številu, so pa zato tembolj pomembni. V posameznih stratumih so najdeni le koščeni artefakti. Ocene vse dosedanjih najdb bo mogoče pravilno postaviti šele z novimi raziskovanji v tej jami.

Naslednje sistematično raziskovanje se je vršilo na neolitičnem najdišču na Drulovki pri Kranju. Raziskovanje je vodil načelnik sekcije prof. Josip Korošec s sodelovanjem asistenta sekcije St. Jesseta, asistentke za arheologijo Tatjane Bregant in arheološkega seminarja Filozofske fakultete. Ob tej priliki je bila odkrita večja naselbina neolitičnega značaja. Zaradi terenških in drugih težav ni bilo mogoče zajeti večji kompleks, temveč je bilo mogoče raziskovanja vršiti le bolj deljeno. Tako je celo izkopavanje dobilo predvsem značaj raziskovalnih jarkov. Temu načinu pa ustreza tudi konfiguracija terena. Čeprav so bile najdbe zelo bogate, vendar ni bilo mogoče ugotoviti nobene tlorisa stanovanjskih stavb, kar je mogoče tolmačiti na več načinov. Med najdbami spadajo na prvo mesto keramične in kamene ostaline, medtem ko so ostale dokaj redke. Delno je temu vzrok tudi zemlja, v kateri so predmeti ležali. Le trajnejše vrste predmetov, na katere ne delujejo kemijski procesi, so se ohranili, medtem ko so predmeti organske sestave zvečine propadli. Vendar so pa nove najdbe ne samo izredno zanimive, temveč tudi pomembne, tako za kronologijo kakor tudi za vpogled v način življenja neolitičnega prebivalca na Gorenjskem, saj je za sedaj to prva ondotna postaja te vrste. Dobo, do katere je približno trajala naša naselbina, je mogoče s komparativnim gradivom in tudi z raznimi vplivi določiti še dokaj točno. Začetek naselbine pa je za sedaj še precej nejasen. Na vsak način pa spada, v grobem, naša naselbina pod konec neolitika na naših tleh in prehaja časovno že proti bronasti dobi.

Poleg te neolitične naselbine je bila istočasno raziskana tudi še manjša nekropola okoli cerkve na Drulovki, kjer je bilo odkrito manjše število skeletov, žal z zelo skromnimi pridevki. Časovno spada ta nekropola nekako v dobo po 10. stoletju n. e.

Negativna so bila pa poskusna raziskovanja, ki so bila napravljena na Laborah pri Kranju pri bencinski črpalki oziroma

Agroservisu, kjer so spomladi pri planiranju naleteli na nekaj skeletov.

Sekcija za arheologijo je tudi v letu 1956 finančno pomagala pri raziskovanjih, ki jih je vodil asistent Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni Fran Leben. Tako je vršil poskusna izkopavanja v Brlovki pri Orehku, kjer je ugotovil predzgodovinsko kulturo, ki pripada koncu neolitika ali pa bronasti dobi. Žal iz tehničnih vzrokov ni mogel nadaljevati raziskovanja ter so vsa dela dobila značaj le sondažnega dela. Poleg tega je raziskoval s poskusnimi sondami v Turščevi in Martinovi skednenci pri Bločicah. Medtem ko je bilo v Turščevi skednenci najdenega nekaj gradiva, ki spada časovno v kovinsko dobo, je bila Martinova skednenca negativna. Neznatne rezultate so dala tudi sondiranja v Žegnani jami in Ovčarskem spodmolu.

Sondažna izkopavanja so se vršila tudi v okolici Rašice pri Velikih Laščah, ki jih je vodil asistent Staško Jesse s sodelovanjem asistentke Bregantove. Žal so bila ta raziskovanja dokaj negativna in ni bilo mogoče ugotoviti lego neolitičnega najdišča, ki se je tukaj, sodeč po posameznih površinskih najdbah, moralo nahajati.

Terenska dela v Šempetru v Savinjski dolini so bila v 1956. letu omejena zaradi pomanjkanja kreditov le na neznatna sondažna dela ter na zasipavanje. Pač pa je problem Šempetra stopil v novo fazo zaradi osvojitve predlogov za rekonstrukcijo tu odkritih edikul. Po nekajkratnih sestankih je Zavod za spomeniško varstvo LRS prevzel v svoj načrt rekonstrukcijo brana tudi komisija, sestojeca iz članov Zavoda za spomeniško varstvo LR Slovenije in delegiranih članov, ki jih je postavila Slovenska akademija znanosti in umetnosti, ter enega arhitekta. Doslej je bilo izbrano mesto, kjer se bodo postavile edikule, ki pa ni istovetno z mestom izkopavanja, ker leži okoli 500 metrov oddaljeno v smeri proti Celju. Dalje so bile pripravljene skice predlogov za zavarovanje objektov. Problem se je sukal okoli stalnega ali samo začasnega zavarovanja objektov v zimskih mesecih. Končni sklep je bil, da se rekonstruirane edikule morajo zavarovati s stalnimi stavbami — lopami. Načrti takšnih stavb so bili že predloženi, vendar še ne v končni redakciji, ker so se pojavila tudi vprašanja razširitve stavb glede na eventualno novo odkrite edikule.

Registriranih je bilo tudi nekaj novih topografskih točk, bodisi s pomočjo in obiskom sekcijških sodelavcev bodisi s sporočili, ki so jih poslali razni posamezniki in tudi razne institucije. Univ. prof. dr. Bogdan Vovk je ugotovil keramične najdbe

pri pedoloških delih v Beli krajini. Tov. dr. Ivan Gams iz Geografskega inštituta Slovenske akademije znanosti in umetnosti, je ugotovil v okolici Pece nekaj jam, ki bi mogle imeti kulturne arheološke ostaline. Podjetje Marmorindus je obvestilo sekcijo o najdbi paleontoloških ostalin v Kostanjevici na Krasu itd. Nekatera najdišča so si sodelavci sekcije ogledali in podali svoje ocene in mnenje, ostalih pa še niso obiskali.

Asistent za paleobotaniko Alojzij Šercelj je med drugim delom napravil tudi več vrtin na Ljubljanskem barju zaradi pelodne analize in drugih analiz.

Člani sekcije so nudili svojo pomoč tudi drugim republikam. Tako je strokovni sodelavec ing. Mitja Brodar raziskoval Crveno stijeno v Črni gori, in sicer od 4. maja do 4. junija ter od 30. avgusta do 24. septembra 1956. Ta izkopavanja je finansirala LR Črna gora. Doslej so pri raziskovanjih dospeli do 10 m globine in odkrili več kulturnih paleolitskih plasti s kulturnimi ostalinami, favno in ogljenino.

Ing. Mitja Brodar je na prošnjo muzeja v Bihaču rekonstruiral okolico Bihača in si ob tej priliki ogledal več jam in drugih mest glede eventualnega bivanja ledenodobnega človeka.

Notranje znanstveno delo. Notranje znanstveno delo je bilo omejeno na preiskavo materiala iz Danila pri Šibeniku, dalje materiala z Ljubljanskega barja, z Drulovke, iz Mokriške jame, Crvene stijene itd. V glavnem se pripravljajo objave rezultatov iz teh najdišč, od katerih bodo nekatere dovršene v letu 1957. Ravno tako se pripravlja objava prve edikule iz Šempetra v Savinjski dolini.

V sekciji je bilo opravljenih tudi več klasifikacij materiala drugih najdišč, ki jih ni izkopavala Sekcija za arheologijo.

Antropološki oddelek tudi v letu 1956 zaradi pomanjkanja prostora ni delal, kar bo trajalo pač tako dolgo, dokler ne bo dobil ustreznega prostora. Instrumentarij je za sedaj deponiran.

V okviru paleobotaničnih raziskovanj je asistent Alojzij Šercelj izvršil analize oglja iz Danila, Crvene stijene, Mokriške jame in Črnega kala, analize lesa iz Tuhinjske doline in Tuzle, palinološke raziskave iz Danila, z Drulovke, Sajevskega polja in še druge.

Asistent Šercelj je obdelal tudi profile in material iz vrtin, ki jih je dobil pri raziskovanju Ljubljanskega barja z globinskim vrtanjem.

Laboratorijsko delo. Prepariralo in restavriral se je gradivo iz Danila (izkopavanja leta 1955), z Drulovke pri Kranju in iz nekaterih drugih manjših najdišč. Istočasno se je v labora-

toriju napravilo tudi več odlitkov raznega materiala. Nadaljevalo se je tudi z risanjem objektov z Ljubljanskega barja, Drulovke in iz Danila.

Publikacije in zamenjava knjig. V letu 1956 ni zaradi tehničnih težav s tiskarnami izšel noben zvezek Arheološkega vestnika. Tako bodo vsi štirje zvezki VII. letnika mogli iziti šele v začetku leta 1957. Gradivo za letnik je v tiskarni, v predpripravi je pa tudi že prvi zvezek VIII. letnika. Izšla je razprava: J. Korošec, Arheološke ostaline v Predjami, kot zvezek IV/1 Razprav razreda za zgodovinske in družbene vede. — V tisku pa je razprava Stane Pahič, Žarno grobišče v Rušah, ki bo, kakor se vidi, izšla v začetku leta 1957.

Zamenjava knjig se je v letu 1956 zopet nekoliko povečala, zlasti z obnovljenimi stiki z Romunijo in Bolgarijo. Biblioteka obsega 1454 signaturnih števil s 4360 zvezki.

Povečala se je tudi fototeka in zbirka klišejev. Ta obsega 2060 inventarnih števil, fototeka pa 1187 inventarnih števil negativov. Napravljenih je bilo tudi večje število diapozitivov.

INSTITUT ZA SLOVENSKI JEZIK

A. Lingvistična sekcija

V poročilu se držimo nalog, ki so sekciji določene v pravilniku inštituta.

1. *Temeljna slovniška dela:*

A. Za *veliko slovnico slovenskega pismenega jezika* se je nadaljevalo zbiranje gradiva iz zgodovinskih virov in narečij. Ob sodelovanju R. Kolariča je leta 1956 izšla nova izdaja Slovenske slovnice za višje razrede srednjih šol.

B. Za nadaljevanje *Ramovševe historične slovnice* smo zbrali novo gradivo iz narečij. To gradivo je marsikje rešilo stare probleme slovenske historične slovnice.

C. Zbiranje in obdelovanje gradiva za *opisne slovnice slovenskih govorov* se je nadaljevalo:

1. a) R. Kolarič je zapisal prleške govore med Vel. Nedeljo—Polenšakom—Moškanjci in Gajovci ob Dravi. Pri tem je dognal, da sega pomursko-ščavniški govor do Drave pri Gajovcih in da gre meja med pesniškim in ščavniškim govorom med Polenšakom (ima v osnovi pesniški govor) in Brezovci, ki imajo ščavniško-dravski govor. Ta in druga dognanja je upošteval v preglednem članku Slovenska narečja (Jezik in slovstvo II, 1957, 247—254) in v drugih študijah. Sicer pa bo služilo vse gradivo za obširno monografijo o prleškem narečju. O središki govoric in spodnjeprleškem govoru je že izšla razprava v Slavistični reviji IX, 1957, 162—170.

b) Asistent J. Rigler je v letu 1956 končal zbiranje gradiva za celoten opis narečja Ribnice na Dolenjskem in širše okolice. Preliminarne rezultate je sproti sporočal inštitutu. Sedaj urejuje gradivo za monografijo. Obenem ima iz obširnega gradiva o južnonotranjskih govorih od Ilirske Bistrice in okolice preko Vremske doline do meje kraških in istrskih govorov v delu disertacijo o glasoslovni podobi teh govorov. — V tisku je izšla študija Vokalna disimilacija v slovenščini (Slavistična revija VIII, 225—231).

c) Za celotni opis notranjskega dialekta se je leta 1956 v glavnem končalo zbiralno delo gradiva. Ena ekipa s sedežem v Vipavi (pod vodstvom R. Kolariča) je obdelala ves zgornjevipavski govor od Lozic do Ajdovščine, druga s sedežem v Dolnjih Vremah (pod vodstvom asistenta J. Riglerja) je pregledala in zapisala govor vse Vremske doline in Brkinov do čakavskih govorov v Istri in do kraških govorov severno od Divače. V obeh ekipah so sodelovali trije člani inštituta, ena profesorica srednje šole in štiri absolvirane slavistke. Zapisovanje se je v obeh govorih tikalo fonetike, morfologije, sintakse in deloma besednega zaklada (abstrakta in glagoli). Gradivo se bo v obeh zapisovalnih centrih letos dopolnilo še z magnetofonskimi posnetki, ker lani nismo imeli magnetofonskih trakov. Po prepisu tekstov s trakov se bo začela nadrobna obravnava notranjskega dialekta, kolikor za pivške govore že ni zajeta v razpravah R. Kolariča, T. Logarja in J. Mezetove, ki smo jih že leta 1955 oddali za Razprave II. razreda za filološke in literarne vede.

2. a) *Lingvistični atlas Slovenije (LAS)*. Za njegov fonetično-morfološki del se je leta 1956 zbiralno delo nadaljevalo po raznih krajih Slovenije. T. Logar je zapisal 15 novih govorov: 4 v Istri (Prešnica, Podgorje, Rakitovič, Sočerga), 4 na Goriškem (Kojško, Medana, Kožbana, Banjšice), 2 na Dolenjskem ob Savi (Radeče, Leskovec pri Krškem), 2 v Beli krajini in ob Kolpi (Semič, Stari trg) in 3 na Štajerskem (Rogaška Slatina, Št. Ilj v Slovenskih goricah, Sevnica ob Savi). Hkrati je na hitro pregledal vsaj osnovne dialektične črte mnogih drugih krajev v bližnji okolici omenjenih eksploracijskih točk, da je dobil sliko o dialektičnem razvoju širših področij. Inštitutu za slovenski jezik pri SAZU je v obliki poročil sproti podajal vse važnejše nove ugotovitve.

Julija se je udeležil ekipnega raziskovanja v Vipavski dolini.

Za tisk je pripravil dve razpravi: Značilnosti kojščanskega govora, Slavistična revija IX, 54—44, in Prispevek k poznavanju semiškega govora (poslano za Zbornik Matice Srpske za filologiju i lingvistiku).

V Orbisu je medtem izšla že prej napisana razprava »L'évolution des études slovènes depuis la première guerre mondiale«, Orbis IV, (1955), str. 492—498.

b) R. Kolarič je po vprašalnici za LAS zapisal dva govora: Velike Nedelje in okolice ter Polenšaka in okolice.

c) Slavistka I. Kozlevčar je po vprašalnici za LAS zapisala govor vasi Gornje Brezovo pri Višnji gori.

V celoti je bilo torej za LAS v letu 1956 zapisanih 18 govorov.

Gradivo za LAS prenaša v kartoteko asistentka Saša Serneč.

č) Za morfološko-sintaktični del LAS je bilo v letu 1956 zbrano po zapisu gradivo v Vremski in Zgornjevipavski dolini (gl. zgoraj točko 1 c).

3. Zbirka *narečnih tekstov* se v letu 1956 ni pomnožila, ker nismo imeli magnetofonskih trakov.

4. Asistentka Saša Serneč je za *bibliografijo vse slovenistike* nadaljevala z ekscerpiranjem Novic do 1890; ekscerpirala je tudi Slovenski glasnik 1858—1868, Kres 1881—1886, Planinski vestnik 1895—1955, Življenje in svet 1927—1939, Zgodovinski časopis 1947—1953, Geografski vestnik 1925—1953, Glasnik Muzejskega društva 1919—1945, dopolnila Carniolo 1916—1918, Germanoslavica 1931—1936, Gottscheer Kalender 1921—1941, Izvestja Muzejskega društva 1908—1909 (dopolnilo), Mittheilungen des Musealvereines für Krain 1866—1907, Mittheilungen des historischen Vereines für Krain 1846—1868, Carinthia 1810—1955, Argo, Zeitschrift für krainische Landeskunde 1892 (začela).

Sestavila je tudi bibliografijo toponomastike, ki pa še ni pregledana in izpopolnjena.

5. Delo za novo izdajo *Slovenskega pravopisa* je zaradi boleznega člana komisije in prezaposlenosti ostalih članov malo napredovalo.

6. Nadaljevalo se je tudi prepisovanje tekstov za ureditev in izdajo novih zvezkov *Kopitarjevih zbranih spisov*.

7. R. Kolarič je vse leto sodeloval pri raznih *terminoloških komisijah* v SAZU in izven nje. V Jezik in slovstvo I in II in drugod je priobčil tudi vrsto člankov o pravopisnih in drugih sodobnih problemih pismenega jezika.

B. Slovarska sekcija

I

Priprava splošnih slovarskih izdaj, zlasti Priročnega besednjaka slovenskega jezika.

Zaradi odsotnosti načelnika Boža Voduška in smrti laborantke M. Himmelreichove se je v letu 1956 ustavilo urejanje stare (splošne) kartotečne zbirke. Omejiti se je moralo tudi iz-

pisovanje starejših tekstov iz 16.—18. stoletja ter primerjalno izpisovanje novoknjižnih besed in njihovih sinonimov iz besednjakov 19. stoletja. V glavnem se je izpisovanje koncentriralo na izpisovanje literature 19. stoletja, in sicer v prvi vrsti njegove druge polovice, nekaj manjšega pa se je poleg tega izpisalo še iz literature in drugih virov 20. stoletja. Pri vodstvu izpisovanja so sodelovali strokovni sodelavec dr. L. Legiša, asistentka J. Metzova, pokojna laborantka M. Himmelreichova in novo nastavljena Marija Dolenc, izpisovalo pa je okrog 20 honorarnih sodelavcev. Zbiranje slovenskega besednega zaklada med ljudstvom se je vršilo samo ob priliki ekipne znanstvene ekskurzije na teren, o kateri poroča I. sekcija.

Pregled v letu 1956 nabranega gradiva (po stanju 15. januarja 1957) je naslednji:

a) Besednjaki 17. in 18. stoletja	20.307 listkov
b) Literatura 16.—18. stoletja	29.292 listkov
c) Literatura 19. stoletja	
Proza	79.763 listkov
Poezija	11.566 listkov
č) Literatura 20. stoletja	
Proza	11.712 listkov
Poezija	5.975 listkov
d) Rastlinska imena	1.234 listkov
e) Geografska imena	1.977 listkov
f) Besednjaki 19. stoletja	44.493 listkov
g) Novejša prevodna literatura	7.505 listkov
	<hr/>
Skupaj	213.824 listkov

Na koncu omenjenih 7505 listkov izvira še iz starega načrta ekscerpiranja, pa so prispeli v inštitut šele v letu 1956.

Ker je znašalo število vseh kartotečnih listkov, ki jih hrani slovarska sekcija inštituta, po

stanju konec leta 1955	1.551.000 listkov
se je vzdignilo s prirastkom	213.824 listkov

na skupno število 1.764.824 listkov
 oziroma: eden in tričetrt milijona.

II

Priprava etimološko-zgodovinskega besednjaka

Znanstveni sodelavec dr. F. Bezljaj, ki vodi nabiranje tovrstnega gradiva, je svojo zbirko v letu 1956 nadalje pomnožil, tako da je dosegla okoli 100.000 listkov. Iz kreditov, ki so bili za to delo posebej določeni, sta bila pritegnjena dva honorarna sodelavca, in sicer profesor Stanko Debevec, ki je do konca leta ekscerpiral 6802 listka besednega in imenskega gradiva iz urbarjev, rokopisnih in tiskanih, in pa iz strokovne onomastične in leksikalne literature, in poleg njega profesorica Meta Sever, ki je ekscerpirala 6699 listkov imenskega gradiva iz nekaterih domačih in avstrijskih onomastičnih zbirk.

Sam dr. Bezljaj je sproti ekscerpiral vso novejšo strokovno literaturo in periodične znanstvene revije, ki prihajajo v Ljubljano. Razen tega se je v zadnjem času začel prav posebno zanimati za ljudsko terminološko sinonimiko in je zbral s teh področij že nad 6000 listkov.

Objavil je v letu 1956 prvi del monografije »Slovenska vodna imena«, za katerega je prejel Prešernovo nagrado, in pet leksikalnih in onomastičnih študij, člankov in kritik. V glavnem je dokončal že drugi del Slovenskih vodnih imen, ki ga bo v najkrajšem času predložil za tisk.

III

Strokovni sodelavec dr. V. Suyer je bil tudi v letu 1956 zaposlen z ugotavljanjem ledinskih imen in priimkov na področju in v okolici Polhovega gradca in je izpisoval v ta namen podrobne podatke iz terezijanskega, jožefinskega in franciscejskega katastra, pritegnil pa je tudi še druge razpoložljive zgodovinske vire. Delo je vodil samostojno, in sicer tako, da bi bilo opravljeno dokončno in da bi zbrani material ustrezal vsem potrebam lingvistike, geografske in zgodovinske znanosti. V teku dela se zmeraj bolj razločno kaže, da ugotavljanje podrobnih zgodovinskih in geografskih podatkov zavzema pretežni del njegovega raziskovanja in je torej s stališča slovarske sekcije in Inštituta za slovenski jezik želeli, da se uredi vprašanje projektirane zgodovinsko-geografsko-onomastične komisije, ki bi prevzela to delo v svoj program, da se olajša slovarski sekciji izvršitev njenih specifičnih leksikalnih nalog.

INŠTITUT ZA LITERATURE

1. Komisija za bibliografijo

a) *Retrospektivna knjižna bibliografija*

Pod vodstvom Janeza Logarja je bibliografska skupina opravila 1063 delovnih ur za popis knjig, časopisja, klasifikacijo, revizijo in vlaganje listkov. V kartoteko je bilo na novo vloženi 4446 glavnih in 569 pomožnih listkov, od tega je bilo 101(5) časopisnih enot.

b) *Bibliografija člankov*

To bibliografijo za leta 1945—1950 pripravljajo Janez Logar, Štefka Bulovec in Ančka Posavec. Delo je v zaključnem štadiju. Rokopis do dovršen kakor se vidi v mesecu aprilu.

2. Urejanje Slovenskega biografskega leksikona

Pod uredništvom prof. A. Gspana so si sodelavci prizadevali najti čimveč in čimbolj popolnih podatkov za posamezne osebe, sprejete v SBL. To je bilo potrebno zaradi preverjanja že oddanih prispevkov, kakor tudi za nove sestavke. V ta namen je uredništvo ekscerpiralo gradivo Frana Vesela od R do Ž, ki ga hrani Narodna in univerzitetna knjižnica. Prav tako je ekscerpiralo rokopisno delo Janka Novaka »Učitelji in učiteljice na Kranjskem«.

Poleg tega lahko uredništvo opozori na dvoje dragocenih pridobitev. Inštitut je pridobil iz zapuščine Janka Polca obsežno gradivo, ki ga je avtor zbiral s posebnim ozirom na SBL. Zlasti dobrodošlo je gradivo za črke R—Ž.

Drugo podobno gradivo je dal na razpolago dopisni član Akademije prof. dr. F. Ksav. Lukman: zapiske pokojnega Viktorja Steske. To bogato rokopisno gradivo vsebuje predvsem podatke s področja likovne umetnosti, treba ga bo pa še sortirati.

3. Zbiranje gradiva za primerjalno književnost in teorijo

Zaradi tehničnih ovir je nadaljevanje dela potekalo nekoliko počasneje. Zaključeno je bilo ekscerpiranje Ljubljanskega Zvona in Dom in sveta ter prvih letnikov Slovenca in Slovenskega Naroda. Ekscerpirani so tudi že vsi letniki Rimskega Katolika.

4. Publikacije

A. Gspan in J. Badalić sta pripravila za tisk obsežen rokopis z naslovom *Inkunabule v Sloveniji*. Pod vodstvom Janeza Logarja pa so Rudolf Kodela, Jože Munda in Niko Rupel pripravili za tisk izčrpno *Bibliografijo Ljubljanskega Zvona*.

INSTITUT ZA SLOVENSKO NARODOPISJE

Oddelek za ljudsko slovstvo. Pri načrtnem zbiranju gradiva iz periodičnega tiska so bili pregledani in izpisani časopisi: Angelček 1928/29—1935, Slovenec (celovski) 1865—1867, Jadranska zarja 1869—1870, Šolski prijatelj (Prijatelj, Slov. prijatelj) 1852—1883, Slovanski svet 1888—1889, Laibacher Schulzeitung 1873—1918, Letopis Matice Slovenske 1867—1912, Zbornik Matice Slovenske 1899—1912, Čitalnica 1865—1866, Zora (Razlagova) 1853. To je opravila nameščenska Albina Štrubelj do avgusta 1956; odtlej je bila do konca leta na bolezenskem dopustu.

Pri nabiranju živega gradiva iz ust dobrih pripovedovalcev na slovenskem podeželju smo v letu 1956 dali prednost Trentarju J. Marinčiču, saj ga zaradi starosti (jeseni je dopolnil 80 let) lahko vsak čas zgubimo. Strokovni sodelavec dr. M. Matičetov je potoval k njemu v Sočo dvakrat. Ker bi bilo neodpušljivo in nenadomestljiva izguba, če bi ne ohranili avtentične besede in podobe tako nadarjenega in živahnega pravljicarja kot je Marinčič, sami pa še nimamo potrebne tehnične opreme, smo bili prisiljeni iskati pomoči druge: magnetofon nam je ljubeznivo dal na razpolago upravnik Glasbeno-narodopisnega inštituta, ki je šel sam zraven kot snemalec, filmsko kamero pa nam je posodil Inštitut za turbinske stroje SAZU.

Z eno izmed pripovedi nepismenega Marinčiča smo napravili posebne vrste eksperiment. Izbranim šolnikom po vsej Sloveniji smo razposlali eno in isto pravljico v dveh oblikah: kakor jo je povedal Joza Marinčič in kakor jo je napisal Josip Jurčič. Naprosili smo šolnike, naj bi prebrali v razredu oba teksta, ne da bi izdali avtorja, potem pa od dijakov terjali pismeno mnenje, katera pripoved se jim zdi boljša. Dobili smo vrsto zelo zanimivih odgovorov. Ankete se je udeležilo okoli 30 razredov, tako da se število odgovorov suče okoli 1000. Čeprav gradivo še ni obdelano, je že zdaj mogoče reči, da Marinčič uspešno tekmuje z Jurčičem.

Na magnetofonski trak smo posneli tudi nekaj pravljic, kakor jih je povedala na Logu v Trenti 82-letna Tužinka. Nanjo

in njen pripovedovalski dar nas je opozorila učiteljica iz Trente, Svetka Zorč-Grafenauerjeva.

Pri mladem dolenskem pravljicarju Resniku v Petrušni vasi je dr. Matičetov nadaljeval z zapisovanjem na roko. Poleg starega ustnega izročila se je posebej zanimal tudi za razmerje med ustnim izročilom in tem, kar je še v nam ne tako odmaknjenem času bilo samo v knjigi. Za Jurčičevim Jurijem Kozjakom, ki ga je Resnik povedal pred leti tako, kakor je slišal praviti deda, je decembra 1956 prišla na vrsto Ciglerjeva povest »Sreča v nesreči«. Tudi to je Resnikov ded pripovedoval v zimskih večerih domačim in sosedom za pečjo. Tematsko nam Resnikova pripoved ne pove nič »novega«, razni oblikovni prijemi, jezik, stil, kompozicija in drugo pa ne more biti nezanimivo za raziskavanja o tem, kaj je bistveno za tako imenovana »ljudska« ali ustna in kaj za knjižna besedila.

V avgustu se je naš sodelavec dr. Matičetov za dva tedna pridružil terenski delovni skupini Etnografskega muzeja, ki se je mudila v Kostanjevici na Dolenskem. V kostanjeviški okolici je med drugim hotel posebej razrešiti krajevno izročilo o treh okamenelih dekletih v Opatovi gori (prim. Kelemina, Bajke in pripovedke, št. 222: »Čestitke«). Pokazalo se je, kako so domači »folkloristi« v svoji razgreti domišljiji napletli na skromno ljudsko jedro vse mogoče in nemogoče in nekritično prenesli ledinsko ime »Čestitke« na bajna bitja, ki jim ljudje sami pravijo samo »deklice«, »žene«, »babe« in podobno. Lep, svarilen zgled, kako previdno je treba jemati iz raznih »virov« krajevna izročila, pripovedke, bajke ipd.! Od ciganov je Matičetov izvedel za starega zgovornega Fr. Brajdiča, ki ga je končno našel v domu onemoglih Impolca pri Sevnici, vendar že hudo betežnega (mesec dni kasneje je umrl); povedal je — po slovensko in po cigansko — le zgodbo o začetku ciganskega rodu.

Leta 1956 smo veselo presenečeni zvedeli, da se je ohranilo okoli 100 slovenskih ljudskih pesmi, ki jih je ujela na fonografska zbirateljica J. E. Lineva že pred prvo svetovno vojno. Mislili smo, da so najstarejši ohranjeni zvočni zapisi naših ljudskih pesmi na valarjih, ki jih je posnel rajni dr. Stanko Vurnik in jih hrani Etnografski muzej v Ljubljani, pa je zdaj nepričakovano prišlo na dan, da folklorni oddelek »Instituta ruskoj literatury (Puškinskij Dom)« pri Akademiji znanosti ZSSR v Leningradu hrani večjo in starejšo zbirko zvočnih zapisov, ki izhajajo iz zasebne fonoteke J. E. Lineve. Po podatkih, ki nam jih je ljubeznivo posredoval vodja omenjenega oddelka, profesor dr. M. O. Skripilj in po kasnejšem pozvedovanju pri osebah, ki

so gospe Linevi kakorkoli pomagale pri njenem delu (to sta predvsem dr. Eleonora Jenko-Grojerjeva iz Ljubljane in učiteljica Poldka Bavdkova z Vinice), se je ruska folkloristka mudila v septembru 1915 na Gorenjskem in v Beli krajini. Zvočni zapisi so z Bleda, Rečice, Brezja in drugih gorenjskih vasi, potem pa iz Črnomlja, iz Adlešičev in z Vinice. V rokopisnem arhivu Lineve so ohranjena tudi besedila teh pesmi. Folklorni oddelek »Puškinskega doma«, ki pripravlja zbirko J. E. Lineve za izdajo, nas je naprosil za razne informacije v zvezi s slovenskim gradivom, na našo prošnjo pa nam je poslal za zdaj kot vzorec šest pesmi, presnetih na magnetofonski trak in v tekstnem prepisu.

Oddelek za ljudske običaje in igre (strok. sodelavec dr. Niko Kuret) je mogel le deloma izvesti svoj delovni načrt. — a) *Maske*. Zaradi zakasnitve »Glasnika« je mogla iziti od predvidenih dveh vprašalnic o maskah na Slovenskem komaj prva (v 1. številki). Dohajajoče gradivo bo mogoče urejati šele v letu 1957. Pač pa je oddelek filmal pustne »lavfarje« v Cerknem, medtem ko filma o bohinjskih »šemah« ni bilo mogoče izdelati, ker do dogovorjenega sodelovanja z Zavodom za šolski in poučni film v Ljubljani spričo pomanjkanja sredstev ni prišlo. Skupno z Etnografskim muzejem v Ljubljani je oskrbel Inštitut našo udeležbo na mednarodni razstavi mask v Antwerpenu (september-november 1956), za katero je prispeval Inštitut dve lavfarski maski iz Cerknega ter vso dokumentacijo. — b) *Otroške igre*. Zbiranje otroških iger se ni odložilo, a novo gradivo dejansko ne doteka. Pač pa se je ugotovilo, da je v Štrekljevi zapuščini v rokopisnem oddelku NUK obilo zapisov otroških iger. Te bo treba prepisati in jih uvrstiti v našo dosedanja zbirko. Poskus ureditve in klasifikacije gradiva se dotlej odloži. — c) *Ljudska igra*. Nadaljevalo se je zbiranje gradiva o naši ljudski igri, dopolnjevala se je literatura za primerjalni študij (mikrofilmanje iz inozemstva izposojenih razprav in knjig). Dr. N. Kuret je med svojim bivanjem na Koroškem septembra 1956 obiskal Kostanje, si ogledal in fotografiral nekdanjo Drabosnjakovo domačijo na Zgornjih Jezercih št. 17, v Črezpolju pri p. d. Žvabu pa stari oder (»pinjo«), kjer so zadnjič igrali Drabosnjakove igre 1932 (prostrani oder je zdaj spremenjen v šupo). Poiskal je še žive igralce zadnjih predstav Drabosnjakovih iger v okolici. Od 11 oseb se mu jih je odzvalo 10, ki jih je fotografiral in s pomočjo celovškega radia posnel na magnetofonski trak fragmente besedil, kolikor se jih še spominjajo. Ob tej priliki je odkril tudi osem rokopisov Drabosnjakovih iger, ki jih sicer ni mogel pri-

dobiti, pač pa jih ima oddelek v evidenci za čimprejšnje mikrofilmanje. Imenovani je nato v knjižnici Slovanskega inštituta univerze na Dunaju poiskal še dva Drabosnjakova rokopisa ter ju dal v mikrofilmanje laboratoriju dunajske univerzitetne knjižnice. Oba filma sta že dospela. Imenovani je tudi dosegel, da se v slovenski spored celovškega radia uvrščajo Drabosnjakove igre v izvirnem narečju in v izvedbi domačinov ter da bo Inštitut mogel prenesti te oddaje v celoti ali v odlomkih za svojo bodočo fonoteko. — d) *Običaji*. Na povabilo domačinov je oddelek izvedel v Šentanelu (Jamnici) pri Prevaljah opis in fotografiranje pristne mežiške »ovseti« (ženitovanja). Ziljskega »štehvanja« oddelek sicer ni mogel filmati, kakor si je bil postavil v svoj delovni načrt, pač pa je dr. N. Kuret med svojim bivanjem na Koroškem zagotovil ugodne pogoje za pomoč pri tonskem in filmskem snemanju »štehvanja« po raznih krajih Ziljske doline v letu 1957, ako bodo na naši strani za to na razpolago potrebna devizna sredstva.

»*Glasnik*«. Po dolgem času se je Inštitutu jeseni 1956 posrečilo najti tiskarno za »*Glasnik* Inštituta za slovensko narodopisje«, čigar prva (oktobrska) številka je izšla v začetku, druga (decembrska) pa konec decembra 1956. *Glasnik* bo izhajal 4-krat na leto in bo posredoval po dve vprašalnici na leto. Njegov namen je, da vzdržuje zvezo z Inštitutovimi poročevalci, omogoči čim cenejše razpošiljanje vprašalnic ter nudi vsa potrebna pojasnila v zvezi z njimi. Naslovnikov ima doma 2893, v inozemstvu pa 354. Inštitut ga pošilja predvsem zamejskim rojakom v Italiji in Avstriji. Doma in na tujem je naletel na lep odziv.

Druge objave. Upravnik in sodelavci so v letu 1956 objavili — poleg uvodnih in drugih nepodpisanih prispevkov v »*Glasniku*« — naslednje spise:

Akademik dr. Ivan Grafenauer: Matije Murka znanstvena pot, *Razprave II. razreda SAZU*, II, 5—30; — Zmaj iz petelinjega jajca, *Razprave II*, 311—333; — Slomškov rokopis narodne pesmi »*Juri s pušo*«, *Slovenski etnograf IX*, 197—202; — Arhivni doneski k podobi Slomška pedagoga, *Razprave II*, 145—231; — Nekaj novega o Rateškem (Celovškem) rokopisu, *Jezik in slovstvo I (1955/56)* št. 6—7, 165—169; — *Die Reichweite der Urfarre Maria Gail im Süden, Carinthia I (1957)*, 261—274; — Dunajska izdaja pohorskih pripovedk, *Glasnik ISN I*, št. 2, 8—9; — Stief, *Studies in the Russian Historical Song (ocena)*, *Slov. etnograf IX*, 304; — *Jahrbuch für Volkskunde der Heimatvertriebenen (ocena)*, *Slov. etnograf IX*, 308.

Strokovni sodelavec dr. Niko Kuret: *Harlekin v Bohinju?* *Slovenski etnograf IX*, 237—252; — *Desetništvo v irskem izročilu*, *Glasnik ISN I*,

št. 2, 14; — Še k izvajanjem L. Schmidta, Glasnik ISN I, št. 2, 9; — Zbor narodopiscev v Celovcu, Glasnik ISN I, št. 2, 11; — Mednarodna razstava mask, Glasnik ISN I, št. 2, 11; — Smrt pustu! Oživiljen starodavni pustni običaj v Cerknem, Tovariš XII, št. 8, 204—216; — Rožmarinovo jutro, liep nageljčov dan! Stara kmečka »ovset« v Sentanelu, Tovariš XII, št. 29, 810—811, 817; — Maska in njena skrivnost, Tovariš XII, št. 43, 1148; — Lied und Brauch (ocena), Slov. etnograf IX, 311; — Toschi, Le origini del teatro italiano, Slov. etnograf IX, 313—314.

Strokovni sodelavec dr. Milko Matičetov: Brat in ljubi, Zbornik Primorske založbe Lipa, 35—62; — Pregovori in uganke, Zgodovina slovenskega slovstva I, 115—118; — Ljudska proza, n. d., 119—138; — Posvetovanje vzhodnoalpskih folkloristov v Ljubljani marca 1956, Slovenski etnograf IX, 279—282; — Dr. Karel Štrekelj, Jezik in slovstvo II (1956/57), št. 2, 120—123; — Un dizionario e due Paternoster resiani inediti (z G. Perusiniem), Ricerche Slavistiche IV, 76—87; — Millien-Delarue, Contes du Nivernais et du Morvan (ocena), Slovenski etnograf IX, 314; — Boratav, Contes turcs (ocena), Slov. etnograf IX, 315; — Ranke, Schleswig-Holsteinische Volksmärchen (ocena), Slovenski etnograf IX, 315; — Thompson, Motif-Index of Folk Literature (ocena), Slov. etnograf IX, 316.

Honorarni strokovni sodelavec dr. Vilko Novak: O bistvu etnografije in njeni metodi, Slovenski etnograf IX, 7—16; — Današnja madžarska etnografija, Slovenski etnograf IX, 278—279; — A szlovén néprajzi kutatómunka (1940—1955) [Slovensko etnografsko raziskovanje 1940—1955], Ethnographia LXVII, 176—178; — Sfařik, Slovanský národopis (ocena), Slov. etnograf IX, 299; Néprájzi Ertesitő (ocena), Slov. etnograf IX, 306; — Megas, The Greek House (ocena), Slov. etnograf IX, 307.

Honorarni strokovni sodelavec dr. Sergij Vilfan: Vprašanje »opasila«, Slovenski etnograf IX, 253—260.

Inštitut je udeležen pri urejanju Slovenskega etnografa s strokovnim sodelavcem M. Matičetovim.

Mednarodno sodelovanje. Da ustvari širšo osnovo narodopisnemu raziskovanju slovenskega in sosednih ozemelj, je sklical Inštitut za dneve 26.—28. marca 1956 v Ljubljani posvetovanje vzhodno- in osrednjealpskih narodopiscev. Poročila o tem so objavili: Glasnik Inštituta za slovensko narodopisje I (1956-57), št. 1, str. 3; Slovenski etnograf IX (1956), 279—282; Österreichische Zeitschrift für Volkskunde 59 (1956), 149—150 (Leop. Kretzenbacher); Schweizerisches Archiv für Volkskunde 52 (1956), 178—179 (Robert Wildhaber). — O tem je tudi predaval strokovni sodelavec dr. Niko Kuret v slovenskem programu Radia

Celovec dne 29. septembra 1956 (Vzajemnost vzhodnoalpskih narodopiscev). — Na tem posvetovanju kakor tudi na kongresu jugoslovanskih folkloristov v Črni gori so se utrdile znanstvene zveze Inštituta z inozemskimi narodopisci in sklenile nove (tako n. pr. z Ustavom pro ethnographii a folkloristikou Čechoslovenské akademie věd v Brnu). — Tem plodnim zvezam je bilo namenjeno tudi letno poročilo v francoščini (Rapport annuel 1956 sur l'activité de l'Institut des Traditions Populaires auprès de l'Académie Slovène des Sciences et Beaux-Arts, à Ljubljana), ki smo ga razposlali številnim narodopisnim ustanovam in posameznim vidnejšim narodopiscem v inozemstvu. Odziv nanj je bil zelo povoljen.

Kongresa jugoslovanskih folkloristov v Črni gori septembra 1956 sta se udeležila oba strokovna sodelavca vsak z enim referatom s svojega delovnega področja. Dr. N. Kuret je v predavanju »Sodelovanje v raziskovanju južnoslovanskih mask« (3. septembra) dal pobudo za nujno potrebno sistematično raziskovanje mask na vsem jugoslovanskem ozemlju. Dr. M. Matičetov pa je v »Uz nove varijante Vukove priče ‚Carigrad‘« (4. septembra) ob tem konkretnem primeru posegel v zapleteno, a živo in privlačno problematiko zbiranja in raziskovanja ljudske proze v Jugoslaviji.

Inštitut je bil zastopan na 4. kongresu avstrijskih zgodovinarjev (4. Österr. Historikertag) septembra 1956 v Celovcu z dr. Nikom Kuretom na sejah sekcij »Historische Volks- und Völkerkunde« ter »Slawentum in Osteuropa«.

Etnografski film. Inštitut je s snemanjem filma »Lavfarija v Cerknem na Goriškem« v februarju 1956 začel svojo dejavnost na področju 16 milimetrskega etnografskega filma, ki se v svetu čimdalje bolj uporablja v znanstveno-dokumentarne namene. Scenarij in režijo filma je oskrbel Peter Brelih, snemalec je bil Boris Brelih. Dolžina filma znaša 240 m. Film zaradi skopo odmerjenih denarnih sredstev še ni prišel preko delovne kopije, ki smo jo sicer predvajali na posvetovanju vzhodnoalpskih narodopiscev v Ljubljani konec marca 1956. — Junija meseca 1956 je napravil Božo Štajer pod vodstvom dr. Milka Matičetova glavne posnetke filma o Jozu Marinčiču, pravljicarju iz Trente. Filmu manjka še okvir. — Drugih filmskih načrtov Inštitut ni mogel izvesti. — V na novo ustanovljenem jugoslovanskem Komiteju za etnografski film, ki je del mednarodnega Comité du Film Ethnographique (Paris, UNESCO), je zastopan naš Inštitut z dr. N. Kuretom.

Razno. Iz svojih skromno odmerjenih sredstev je Inštitut podprl terenska raziskavanja celjskega Mestnega muzeja v Šmihelu nad Mozirjem; z majhno subvencijo je omogočil, da so se desetdnevnega terenskega dela sredi julija udeležile tri študentke etnografije.

Inštitut je sklenil, da si oskrbi prepis gradiva iz tako imenovane »Göthove serije« v Joaneju v Gradcu (odgovori na statistično-topografsko-etnografsko anketo nadvojvode Ivana za Štajersko v prvi polovici 19. stoletja), kolikor zadeva slovenski del Štajerskega. Gradivo bo omogočilo zelo popolno podobo slovenske Štajerske v prvi polovici 19. stoletja in ga Inštitut name-rava izdati. Delo je pričel v Gradcu septembra-oktobra 1956 dr. Niko Kuret, a ga zaradi omejenih denarnih sredstev ni mogel končati.

Inštitut je bil na razpolago za strokovne nasvete različnim javnim delavcem (ocena filmskega scenarija M. Badiure »Zlatorog« po folklorni plati, pomoč pri izboru snovi filmskim delavcem in likovnim umetnikom).

Zaradi prezaposlenosti obeh strokovnih sodelavcev čakata tako listkovna narodopisna bibliografija kakor nastajajoča fototeka na dokončno ureditev, ustanovitev potrebne fonoteke pa je odvisna od nabave magnetofona in trakov, ki v letu 1956 še ni bila mogoča.

TERMINOLOŠKA KOMISIJA

Terminološka komisija je poslovala v letu 1956 v štirih sekcijah: pravni, tehniški, medicinski in prirodoslovni. Pobuda, da bi se ustanovila še nadaljnja, peta sekcija, za vse tiste stroke, ki še niso vključene v dosedanje sekcije, je naletela sicer na pozitiven odmev v zadevnih razredih akademije, vendar je njena ostvaritev odvisna od potrebnih kreditov. Po smrti predsednika Terminološke komisije akademika prof. dr. Janka Polca, je bil po sklepu skupščine z dne 2. oktobra 1956 za predsednika izvoljen akademik prof. dr. Alija Košir.

I. Pravna sekcija

Dve okoliščini sta delo pravne sekcije Terminološke komisije v poslovnem letu 1956 znatno ovirali: prvič, večmesečna bolezen treh od šestih članov sekcije; eden izmed njih, akademik univ. prof. dr. Janko Polec, je dne 12. maja 1956 umrl; drugič, nezadostni krediti.

Sekcija je delala v sejah in izven sej.

Izven sej se je sekcija ukvarjala z izpisovanjem pravnega gradiva za pravno terminologijo. To delo je opravljalo poleg strokovnega sodelavca sekcije še nekaj izpisovalcev. Dne 31. decembra 1956 je znašalo število vseh dotlej oddanih listkov 236.060.

Dva člana sekcije sta dokončala v letu 1956 prvi osnutek elaboratov za črki K in R ter pričela sestavljati prvi osnutek elaboratov za črki N in O, načelnik sekcije in njen strokovni uslužbenec pa sta na podlagi novega in starega gradiva dopolnila prvi elaborat za črko A.

Sekcija je imela v 1956. letu 12 sej. Na teh je obravnavala del prvega osnutka za črko D (od gesla »dac« do gesla »denarnogospodarski«) in razpravljala o jezikovnih pripombah člana sekcije znanstvenega sodelavca dr. Rudolfa Kolariča k elaboratom za prvi del črke D (do gesla »demonetizacija«) ter za črke G, J, L, Š in Ž, kakor tudi o jezikovnih pripombah k dopolnitvam elaborata za črko A.

Stanje dela pravne sekcije konec leta 1956 je bilo torej naslednje:

1. konec leta 1956 so bili izdelani elaborati za 20 črk (A z dopolnitvami, B, C, Č, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, P, Q, R, Š, T in Ž);

2. od teh 20 črk je bilo dotlej v sejah pravne sekcije ustanovljeno besedišče za 12 črk (A z dopolnitvami, B, C, Č, E, F, G, H, J, L, Š in Ž) in za del črke D. Vse to je tudi že znanstveni sodelavec dr. Rudolf Kolarič jezikovno pregledal;

3. v delu sta elaborata za 2 črki (N in O);

4. popolnoma neobdelane so še 4 črke (S, U, V in Z), pač pa je zanje že nabrano gradivo.

II. Tehniška sekcija

Tehniška sekcija je v preteklem letu dalje zbirala in pripravljala gradivo za sestavo rokopisa za »Splošni tehniški slovar«. To delo spričo nekaterih objektivnih zadržkov ni dalo predvidenega učinka po zamisli, pri čemer velja omeniti kot prvega reševanje precej številnih konkretnih nalog, ki s slovarskim delom niso imele neposredne zveze. Sem sodi predvsem prečiščenje in kodificiranje strokovnega izrazja iz raznih tehniških panog, ki ji je bilo predloženo v presojo od članov sekcije samih ali zunanjih interesentov (sestavljalcev učbenikov, piscev raznoterih strokovnih pripomočkov, prevajalcev filmskih besedil itd.). Nekaj manj, toda vendar je bremenilo sekcijo zavzemanje za pristojno odločitev, da bi se uradni jugoslovanski standardi — razen v srbohrvaščini — izdajali tudi v slovenskem jeziku, kar je bilo medtem v veliko zadovoljstvo vse tehniške javnosti že pozitivno rešeno. Delo pri prevajanju pod okriljem Zvezne komisije za standardizacijo bo steklo po opravljenih formalnostih s sklenitvijo ustreznih dogovorov (sporazum s SAZU in pogodbe s potrebnim krogom sodelavcev). Sekcija bo v do zdaj ustanovljenih štirih podkomisijah za prevajanje JUS zastopana s po enim članom oziroma namestnikom, ki je prejel navodila za poenoteno delo, kakršna so v veljavi pri sestavi splošnega slovarja.

Ne glede na te občasne in dovolj zahtevne dejavnosti izven tesnega delovnega okvira za slovar, ki jo je sekcija pretresala na 17 rednih in 2 izrednih sejah, pa slednjič tudi prizadevanje za dolgo odlagani prehod od priprav k dejanjem, za njegov natis ni bilo brezuspešno. Ker na izdajo dela v celoti, ne samo

zaradi nezmogljivih finančnih zahtev, marveč tudi zaradi prešibke zmogljivosti pri tem zaposlenega kadra, ni bilo mogoče misliti, se je sekcija resno oprijela že poprej dozorelega sklepa, da bi slovarsko gradivo kot kakršen koli dodatek v nadaljevanjih priključila kakšni že izhajajoči (po možnosti tehnični) periodiki in tako storila prvi korak za publikacijo slovarskega osnutka. Izmed treh interesentov je do konca leta zaključila priprave za sklenitev zadevne pogodbe z revijo za poljudno tehniko, znanost in amaterstvo »Življenje in tehnika«, ki jo izdaja glavni odbor Ljudske tehnike Slovenije v Ljubljani. Ta polmesečnik bo založil osnutek Splošnega tehniškega slovarja in ga tiskal kot posebno prilogo obzornika mesečno enkrat na 4 straneh revialnega formata A 4. V načrtu je, da bo v letu 1957 natisnjenih 48 strani osnutka (ali prvih okrog 160 strani slovarskega gradiva z gesli A—E ali F). Za izvršitev dela bodo sekciji potrebna nekatera izredna denarna sredstva, ki ji še niso zagotovljena brez pridržkov.

Stiki z mednarodnimi terminološkimi ustanovami — predvsem z Unescom in ISO/TC 37 (mednarodnim terminološkim komitejem pri organizaciji za normalizacijo in standardizacijo) v zadnjem letu niso bili posebno živahni, tembolj, ker se sekcija zaradi pomanjkanja deviznih sredstev v letu 1955 ni mogla udeležiti zadnjega zasedanja v Bruslju. Vsekakor pa dobiva sekcija nekaj informativnega gradiva o napredku dela na tem področju mednarodnega sodelovanja iz biltenov zadevnih ustanov. Mimo tega pa je sekcija na pobudo Akademije nauk ZSSR v Moskvi dostavila le-tej precej obširen historiat o razvoju in trenutni ravni slovenske tehniške terminologije z vsemi bistvenimi bibliografskimi podatki o do sedaj izdanih tovrstnih delih, hkrati pa sporočila željo Zvezni komisiji za standardizacijo v Beogradu, naj bi ta podrobno gradivo zbrala morebiti tudi za srbohrvatsko jezikovno področje.

III. Medicinska sekcija

Nadaljevalo se je z ekscerpiranjem medicinskih strokovnih izrazov iz knjig, ki so skoraj že vse pregledane, deloma pa še iz Zdravniškega (Zdravstvenega) vestnika. Vzporedno so se v splošno kartoteko, ki jo hrani načelnik sekcije, vlagali listki raznih ekscerptorjev. Enkrat tedensko so se prereševali strokovni izrazi skupaj z jezikovnim svetovalcem dr. Linom Legišo. Pri tem delu smo dospeli do črke H.

Ekscerptorja sta (po smrti gimnazijskega direktorja Iva Škerlja) dr. Lovro Sušnik in načelnik sekcije. V sekciji delujeta še prof. dr. Fran Zavrnik in sanitetni major dr. Fran Smerdu. Konec leta smo kooptirali še primarija dr. Mirka Karlina.

IV. Prirodoslovna sekcija

Število listkov z ekscerpiranimi termini je naraslo v letu 1956 za 12.816. Listki se pišejo v dveh izvodih, ker bo en izvod potreben pri urejanju splošnega slovarja slovenskega jezika. Ekscerpiranje so bile knjige iz vseh panog prirodoslovja in matematike, predvsem srednješolski učbeniki. Zaradi enotnega postopka je izdelala sekcija v soglasju z jezikoslovci točna navodila za ekscerpiranje v tehničnem in stvarnem pogledu; po teh delajo vsi ekscerptorji. V smislu teh navodil imen krajev, živali, rastlin, mineralov in kemičnih snovi ne ekscerpiramo, razen tistih, ki so vzeta iz ljudske govornice, izvzemši seveda krajevnega imena. Ekscerptorjev je bilo 12: za biologijo 3, geografijo 3, geologijo in paleontologijo 2, fiziko 1, astronomijo 1, kemijo 1 in matematiko 1.

BIBLIOTEKA

I. *Stari knjižni fond.* Od starega neurejenega knjižnega fonda knjig in revij, ki jih je Akademija prejela iz inozemstva pred letom 1949, smo katalogizirali kakih 1000 zvezkov. Ves ostali del pa smo zasilno uredili toliko, da je možna vsaj najbolj splošna orientacija. S tem je tudi podana prva priprava za nadaljnjo obdelavo.

Knjige in revije, ki jih je Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni prejel kot dediščino po bivšem italijanskem Speleološkem zavodu, še čakajo ureditve.

II. *Akcesija.* Literatura, ki je prispela v letu 1956, je urejena in inventarizirana. Vendar pa zaradi pomanjkanja časa dela knjig, ki smo jih prejeli v dar, nismo katalogizirali. Vso ostalo literaturo pa smo bibliotekarsko popolnoma obdelali v centralnem abecednem imenskem katalogu ter v centralnem sistematičnem katalogu in jo postavili oziroma dodelili inštitutskim bibliotekam. Razen Inštituta za elektriško gospodarstvo in Inštituta za turbinske stroje, so v centralnih katalogih biblioteke SAZU upoštevani vsi akademijski inštituti in sekcije, 17 po številu.

V letu 1956 je znašala knjižna akcesija 9324 knjig oziroma letnikov revij. Od tega jih je prišlo v zameno 5058, v dar 1772, v nakup pa 2494. Vse knjige in revije, ki smo jih prejeli v zameno, smo še knjižili v posebno kartoteko, ki je urejena po naslovih ustanov.

III. *Dublete.* Iz prejete literature smo v letu 1956 izločili odvečne duplikate, 418 po številu. Da bi mogli te duplikate koristno uporabiti, smo jih ponudili raznim drugim bibliotekam v zameno. Izdelali smo 4 sezname in jih poslali vsem važnejšim knjižnicam republike. Uspelo nam je zamenjati 310 duplikatov.

IV. *Celotni knjižni fond.* Konec leta 1956 je imela biblioteka SAZU 50.604 enote, izkazane po inventarnih knjigah. K temu moramo prišteti še neurejeni knjižni fond, to je okoli 1000 knjig knjižnice bivšega Znanstvenega društva za humanistične vede, okoli 650 knjig zbirke »Dela članov Akademije« ter kakih 2000

zvezkov še neurejenega knjižnega fonda. Celotni knjižni fond je torej ob koncu leta 1956 obsegal blizu 55.000 knjig.

V. *Mesečni sezname*. Ker so zaradi velike akcesije postali mesečni sezname biblioteke o novodošli literaturi nepregledni, smo pričeli z januarjem 1956 izdajati posebej mesečne sezname za prejete knjige in posebej za prejete periodike. Ti sezname obsegajo skupno 323 strani (193 strani obsegajo sezname knjig, 130 strani pa sezname periodik). Vsak seznam smo razmnožili na ciklostilu v 103 izvodih in ga poslali v vednost vsem rednim ter dopisnim članom akademije v Ljubljani, vsem akademijskim inštitutom in sekcijam ter raznim znanstvenim, strokovnim in študijskim knjižnicam v državi.

VI. *Krediti*. Za nabavo znanstvene literature je bilo v okviru akademijskega proračuna predlaganih za 1956. leto 14.112.000 dinarjev. Odobritev je znašala le 2.300.000 din. Med letom smo povečali ta znesek z raznimi virnimi za 403.000 din. Tako je znašal skupni kredit za leto 1956 na poziciji 3-130-01 2.703.000 dinarjev, potrošnja pa je znašala 2.702.977 din.

Inštituti s samostojnim proračunom, to je Kemični inštitut Borisa Kidriča, Inštitut za elektriško gospodarstvo ter Inštitut za turbinske stroje, pa so predlagali za nabavo znanstvene literature skupaj 2.465.000 din, odobritev njih predlogov je znašala 2.028.000 din, potrošnja pa 2.381.905 din.

Celotna potrošnja za nabavo znanstvene literature je torej v letu 1956 znašala 5.084.882 dinarjev.

Za nabavo inozemskih knjig in revij je potrošila biblioteka v okviru akademijskega proračuna 259.003 devizne dinarje, inštituti s samostojnim proračunom pa 40.647 deviznih dinarjev, skupaj 299.650 deviznih dinarjev.

VII. *Zamena*. V letu 1956 smo navezali redne zamenjalne stike s 76 novimi ustanovami (15 v FLRJ, 61 v inozemstvu); odpadle pa so tri inozemske ustanove. Tako smo ob koncu leta vršili redno knjižno zameno s 675 ustanovami, in sicer s 131 v FLRJ in 544 v inozemstvu. V teh številkah pa seveda niso upoštevane razne enkratne ali priložnostne zamenjave.

Biblioteka je v letu 1956 pošiljala akademijske publikacije na vse kontinente v 63 raznih držav in jih zamenjavala skoraj z vsemi akademijami sveta in s številnimi drugimi važnejšimi znanstvenimi ustanovami.

Poleg ustanov je v letu 1956 biblioteka zamenjavala svoje publikacije tudi z 28 znanstveniki, in sicer s 4 v FLRJ in s 24 v inozemstvu.

Tako je ob koncu leta 1956 pošiljala biblioteka v zamenjavo svoje publikacije na 705 naslove (135 v FLRJ in 568 v inozemstvu).

VIII. *Ekspedit.* Biblioteka je v letu 1956 odposlala 6731 akademskih publikacij, in sicer 4043 v zameno, 1253 v dar, 1435 pa v prodajo.

Stanje zaloge akademskih publikacij v skladišču je znašalo na zadnji dan preteklega leta 43.988 publikacij.

Skoraj vse starejše akademijske publikacije so že razprodane. Prav tako pa je razprodanih tudi že več publikacij iz zadnjih let. Vsega skupaj je razprodanih 33 akademskih publikacij.

IX. *Izposojevanje.* Za uporabo v čitalnici centralne biblioteka je bilo izposojenih 1333 zvezkov, na dom pa 3107.

Inštitutskim bibliotekam pa je dodelila centralna biblioteka v stalno uporabo 9117 zvezkov.

X. *Knjigoveznica.* V sredi februarja 1956 je dobila biblioteka svojo knjigoveznico za vezavo knjižnega fonda. Od konca junija dalje, ko je bilo poslovanje knjigoveznice dokončno urejeno, veže knjigoveznica mesečno po 60 kosov. V letu 1956 je knjigoveznica zvezala vsega skupaj 554 knjig in revij. Delo opravlja honorarni knjigovez.

XI. *Posebna dela.* Ker od obstoja biblioteka ni bila izvršena nobena revizija katalogov, smo smatrali za potrebno, da to izvedemo in smo tako v preteklem letu revidirali celotni abecedni imenski in sistematični katalog. Prav tako smo izpeljali tudi revizijo knjižne zamene.

Ker se je skrajšana oblika decimalnega sistematičnega kataloga, ki smo jo doslej uporabljali, zaradi obsežnosti literature pričela kazati kot premalo detajlirana, smo zato uvedli ob koncu leta nov sistematični katalog po mednarodni decimalni klasifikaciji. Seveda pa knjig, ki so bile obdelane v prejšnjem sistematičnem katalogu, ne bomo obdelovali na novo in bo stari katalog ostal nespremenjen v veljavi.

XII. *Personalia.* Centralna biblioteka ima 5 sistemiziranih delovnih mest: 2 bibliotekarja, 2 knjižničarja, 1 administratorja. Vsa ta mesta so bila zasedena skozi vse leto. Vse leto je bila zaposlena še 1 stalna honorarna moč. Zaradi povečanja dela in boleznih uslužbencev pa to osebje ni zadoščalo, povečati smo ga morali med letom z dvema novima honorarnima uslužbencema. Nekatera druga neodločljiva dela smo prav tako opravili s honorarnimi močmi.

V bibliotekah akademijskih inštitutov in sekcij opravljajo potrebne bibliotekarske posle (izposojevanje, pomožne kartoteke) inštitutski uslužbenci, 21 po številu. Od teh je 1 knjižničar, 3 administrativni uslužbenci, 11 asistentov ali laborantov, 6 pa honorarnih uslužbencev. Večina teh uslužbencev opravlja bibliotekarske posle poleg drugega svojega rednega dela v taki meri, kot to zahtevajo trenutne potrebe.

XIII. *Stanje prostorov in opreme.* Prostori, ki jih ima biblioteka za svoje delo na razpolago, so zaradi razmaha dela tako po svojem obsegu, kakor tudi po notranji ureditvi z vsakim dnevom bolj neprimerni. Stanje se je zaradi povečanja prometa letos poslabšalo v taki meri, da se je treba nujno lotiti rešitve tega problema. Oprema je nezadostna. Knjižne police so prenapolnjene in moremo novo prispelo literaturo postavljati le še po tleh. Skladišče akademjskih publikacij ne bo zadoščalo niti za leto dni več.

DELO AKADEMIJE V LETU 1957

Člani in funkcionarji Akademije

V letu 1957 se število članov Akademije z izvolitvijo novih ni pomnožilo; Akademija je ob koncu leta štela 2 častna člana, 34 rednih članov in 20 dopisnih članov. Izgubila pa je enega svojih članov, 7. januarja je umrl redni član v razredu za umetnosti dr. h. c. arh. Jože Plečnik. Po razredih je bilo: v prvem razredu 5 rednih in 5 dopisnih članov, v drugem 5 rednih in 4 dopisni člani, v tretjem 6 rednih in 1 dopisni član, v četrtem 8 rednih in 6 dopisnih članov, v petem 10 rednih in 4 dopisni člani.

Razredi so jeseni po preteku funkcijske dobe volili tajnike za novo dveletno funkcijsko dobo. Izvoljeni so bili: v prvem razredu akad. France Stelè, v drugem akad. Ivan Grafenauer, v tretjem akad. Milan Vidmar, v četrtem akad. Anton Melik, v petem akad. Anton Lajovic.

Predavanja in obiski

Akademija je tudi v letu 1957 nadaljevala s prirejanjem predavanj, tako domačih znanstvenikov kot tujih predavateljev-gostov.

Od domačih znanstvenikov so na Akademiji predavali:

akad. prof. dr. Viktor Korošec, 3. januarja 1957, Klinopisno pravo;

akad. prof. dr. Srečko Brodar, 17. januarja 1957, Črni Kal, nova postaja ledenodobnega človeka v Slovenskem Primorju;

akad. prof. dr. Ivan Rakovec, 31. januarja 1957, Pomen črnokalske pleistocenske favne;

akad. prof. dr. Jovan Hadži, 7. marca 1957, Biologija in mikrofizika;

univ. prof. dr. Ernest Mayer, 4. aprila 1957, Horološka problematika cvetnic v jugovzhodnih apneniških Alpah;

docent univerze v Skopju dr. Branislav Rusić, 8. maja 1957, Udeo jednoga dela Južnih Slovena u stvaranju grčkog i arbanáškog naroda.

Od znanstvenikov-gostov iz inozemstva so predavali:

profesor dr. Heinrich Felix Schmid (Dunaj), 12. marca 1957, Nadaljevanje in obnova antičnih uredb v srednjeveških mestih;

profesor dr. J. Mokre (Gradec), 11. aprila 1957, Sociološke spremembe v delavstvu;

profesor dr. Endre von Ivanká (Gradec), 6. maja 1957, Literarne oblike bizantinskega zgodovinopisja;

profesor Henri Levy-Bruhl (Paris), 7. maja 1957, Zgodovina sodnega dokaza;

profesor dr. ing. Hermann Beer (Gradec), 9. maja 1957, Razmotrivanja o varnosti gradenj;

profesor dr. Gianfranco D'Aronco (Padova-Udine), 13. junija 1957, Folklor v Furlaniji s posebnim poudarkom na ljudskem slovstvu;

profesor dr. Zdisław Stieber (Warszawa), 27. septembra 1957, Metodološki problemi pri raziskovanju narečij.

Publikacije

Publikacijska dejavnost Akademije se v letu 1957 ni mogla tako razvijati, kot bi terjalo čedalje bolj množče se število za tisk sprejetih in pripravljenih rokopisov. Preobloženost tiskarn z delom, delno njihove težave tehnične prirode pa pomanjkanje kreditov, to so glavni razlogi, da številni rokopisi ne morejo priti na vrsto za natis in objavo, da se nasprotno ti pri Akademiji v vedno večjem številu množe. Ob koncu leta 1957 je imela Akademija za okroglo 250 tiskovnih pol za natis pripravljenih rokopisov. Z letnico 1957 na naslovni strani je Akademija objavila v tisku 8 del, v skupnem obsegu 120 tiskovnih pol.

Kljub sorazmerno majhnemu številu edicij se je pa zamenjava teh s publikacijami domačih in inozemskih ustanov pomnožila. Ob koncu leta 1957 je bila Akademija v publikacijski zamenjavi s 771 naslovi, od teh je bilo 628 inozemskih in 143 domačih.

Skupščine, seje, sveti, komisije, odbori, nameščenci

V letu 1957 je bila sklicana glavna skupščina na dan 30. oktobra. Poleg tega so bile na Akademiji še: 14. januarja žalna skupščina v počastitev spomina akad. Jožeta Plečnika, 18. marca

žalna skupščina v počastitev spomina predsednika Ljudske skupščine FLRJ Moša Pijade in 27. aprila skupščina v počastitev akad. Rajka Nahtigala, prvega predsednika naše Akademije, ob njegovem osemdesetletnem življenjskem jubileju. Predsedstvene seje so bile štiri (6. februarja, 16. aprila, 14. oktobra in 28. oktobra).

Razredi so imeli seje: prvi 4, drugi 5, tretji 4, četrti 5 (poleg tega 3 seje Sekcija za medicino) in peti 5.

Znanstveni sveti inštitutov in komisij, plenumi in kolegiji ter razni delovni odbori in kolektivi v inštitutih so se sestajal po potrebi.

Uslužbencev in delavcev je bilo po stanju z dne 31. decembra 1957: 274 (31. decembra 1956: 286). Od teh je bilo prosvetno znanstvene stroke 77 (1956: 77), upravno tehnične stroke 86 (1956: 85), honorarnih 25 (1956: 40), delavcev 86 (1956: 84), zunanjih sodelavcev (nesistemiziranih) je bilo 18 (1956: 18). V letu 1957 je bilo na novo sprejetih 17 uslužbencev in 8 delavcev; 26 uslužbencev in 11 delavcev pa je dalo ostavko na službo.

Kongresi, študij in podobno v inozemstvu

Akademija je s sredstvi, ki so ji bila na razpolago, v celoti ali delno podprla bivanja v inozemstvu na kongresih, zborovanjih in podobnem naslednjim:

dr. Marta Blinc, znanstvena sodelavka v Kemičnem inštitutu (Mednarodni kongres za industrijsko kemijo, Atene);

akad. prof. dr. Bogdan Breclj (Kongres mednarodnega društva za kirurgijo, ortopedijo in travmatologijo, Barcelona);

akad. prof. dr. Milko Kos (Sestanek za izdajo repertorija virov za zgodovino srednjega veka, Rim);

akad. prof. dr. Anton Kuhelj (Mednarodni kongres društva za uporabno matematiko in mehaniko, Hamburg);

dr. ing. Boris Lavrenčič, znanstveni sodelavec Kemičnega inštituta (Druga mednarodna konferenca o premogu, Valkenburg, Holandska);

akad. prof. dr. Božidar Lavrič (Kongres sklican od Association of Surgeons of Great Britain and Ireland, Newcastle-upon-Tyne, Anglija);

dr. Janez Matjašič, strokovni sodelavec Biološkega inštituta (Kongres nemških zoologov, Gradec);

akad. prof. dr. Anton Melik (Konferenca gospodarskih geografov, Praga);

akad. prof. dr. Maks Samec (Mednarodni simpozij za makromolekularno kemijo, Praga);
Štefan Sušec-Michieli, asistent Biološkega inštituta (Kongres nemških zoologov, Gradec).

Predavali so, raznih prireditvev so se udeležili oziroma zaradi študija so se s sredstvi Akademije mudili v inozemstvu:

Gorazd Blaznik, laborant Inštituta za turbinske stroje (Gustavsborg, Zahodna Nemčija);

ing. Mitja Brodar, strokovni sodelavec v Sekciji za arheologijo (Francija);

akad. prof. dr. Srečko Brodar (Francija);

akad. prof. dr. Ivan Grafenauer (predavanje na univerzi v Gradcu in proučevanje nekaterih slov. dialektov na Koroškem);

univ. prof. dr. Josip Korošec (Madžarska);

akad. prof. dr. Božidar Lavrič (Edinburgh);

Rajko Pavlovec, asistent Inštituta za geologijo (Dunaj);

akad. prof. dr. France Stelè (predavanje v Salzburgu);

akad. prof. Lucijan M. Škerjanc (Italija);

akad. Josip Vidmar (udeležba pri proslavi 100-letnice smrti Josipa Reslja na Dunaju);

akad. prof. dr. ing. Milan Vidmar (udeležba na proslavi 250-letnice Inženirske šole v Pragi).

V okviru zamenjave gostov-predavateljev na podlagi dogovora, ki ga je naša Akademija sklenila z Družbo za gojitev znanstvenih zvez z Jugoslavijo v Gradcu (Gesellschaft zur Pflege der wissenschaftlichen Beziehungen mit Jugoslawien), so v letu 1957 na Akademiji predavali zgoraj omenjeni profesorji Mokre, Ivanká in Beer (glej str. 155). Od naših znanstvenikov pa je predaval na univerzi v Gradcu o paleolitiku v Jugoslaviji akad. prof. dr. Srečko Brodar, dočim sta že v letu 1956 v Gradcu predavala akad. prof. dr. F. Stelè in akad. prof. dr. A. Peterlin.

Dne 1. marca 1957 je bila v Beogradu sklenjena konvencija med Akademijskim svetom FLR J in Poljsko akademijo znanosti glede sodelovanja naših in poljskih znanstvenikov oziroma znanstvenih institucij. V okviru te konvencije je že v letu 1957 prišlo do obiskov in predavanj naših znanstvenikov na Poljskem in poljskih v Jugoslaviji. Od sodelavcev naše Akademije se je v letu 1957 mudil na Poljskem ing. Mitja Brodar.

Akademijski svet FLR J je v letu 1957 iz vrst članov in sodelavcev naše Akademije oziroma na njene predloge odredil za kongrese in druge prireditve v inozemstvu naslednje delegate, ki so na teh povečini imeli tudi predavanja:

docent dr. Dušan Hadži (Kongres evropske skupine za molekularno spektroskopijo, Freiburg i. B.); akad. prof. dr. Jovan Hadži (Kongres nemških zoologov, Gradec); dr. Miroslav Hribar (Mednarodni kongres za psihiatrijo, Zürich); prof. dr. Svetozar Plešič (Mednarodni kolokvij za geografijo in agrarno zgodovino, Nancy); akad. prof. dr. Maks Samec (Mednarodni kongres za kemijo premoga, Valkenburg); akad. prof. dr. France Stelè (Mednarodni komité za zgodovino umetnosti, Bonn); prof. dr. ing. Milan Vidmar (proslava desetletnice Office Européen des Nations Unies, Genève; proslava 250-letnice Inženirske šole v Pragi).

Z devizami po dvojnem kurzu, ki jih je dal na razpolago Akademijski svet FLRJ, je bilo od sodelavcev Akademije omogočeno študijsko bivanje v inozemstvu znanstvenemu sodelavcu dr. Rudolfu Kolariču (Švica) in asistentu Štefanu Sušcu-Michieliju (Zahodna Nemčija).

Inštituti

Akademija je v letu 1957 štela 12 inštitutov. Na novo pa je skupščina 30. oktobra odobrila ustanovitev Orientalističnega inštituta. Njegova naloga in namen je proučevanje prav in kultur Starega vzhoda, katerih viri so ohranjeni v klinopisni pisavi, zlasti v sumerskem, akadiskem (asirskem in babilonskem) ter hetitskem jeziku. Za svojo konkretno nalogo si je Inštitut postavil, da sestavi zbirko pravne terminologije, uporabljene v klinopisnih virih.

Javnosti so bile na novo odprte zbirke Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni (5. aprila 1957).

Poleg inštitutov deluje še Terminološka komisija s štirimi sekcijami (pravno, tehniško, medicinsko, prirodoslovno). Z Inštitutom za geografijo je tesno povezan Kartografski zavod; z Biološkim inštitutom pa so povezani Odbor za urejevanje favne, flore in geje Slovenije, Speleobiološki laboratorij v Postojni in Marinobiološki laboratorij v Rovinju. Biblioteka in fotolaboratorij zaključujeta vrsto ustanov v okviru Akademije in njenih razredov.

Znanstveno, strokovno in organizacijsko delo vseh teh je razvidno iz poročil, ki sledijo.

Proračun

V letu 1957 je imela Akademija v proračunu LRS za redno poslovanje na razpolago 56,350.558 din kredita, njeni finančno samostojni zavodi (Kemični inštitut »Borisa Kidriča«, Inštitut

za elektriško gospodarstvo, Inštitut za turbinske stroje) pa 20,600.000 din dotacije.

Blagovnih deviz je imela Akademija na razpolago v znesku 600.000 din, neblagovnih pa v znesku 400.000 din.

Za investicije je prejela Akademija 6,000.000 din, posebej Inštitut za turbinske stroje pa 15,000.000 din.

Akademija je v okviru investicijskih del izvršila manjša vzdrževalna dela na stavbah v Ljubljani, Novi trg 3 in 4, in Gosposka ulica 13, popravila streho doma na Bledu in opravila večja popravila na poslopju Inštituta za raziskovanje krasa v Postojni.

Inštitut za turbinske stroje je dovršil dela na svoji laboratorijski hali v Vižmarjih ter nadaljeval dela na trafo postaji in kavitacijski postaji.

Akademijski svet FLR J

Akademija je preko svojih delegatov sodelovala v Akademijem svetu FLR J. Ta je v letu 1957 zasedal trikrat, 8. in 9. marca v Zagrebu, 7. in 8. junija na Bledu in 22. oktobra v Beogradu.

Glavna tematika razpravljanja pri zasedanjih Akademijskega sveta v letu 1957 se je sukala okoli vprašanja njegovega bodočega delokroga in položaja, to pa glede na novi Zakon o organizaciji znanstvenega dela oziroma Sveta za organizacijo znanstvenega dela pri Zvezni vladi.

Do organizacije tega je in bo Akademijski svet opravljal svoje dosedanje posle, kot so odrejanje delegatov na znanstvene kongrese, zamenjava znanstvenikov s Poljsko in druge zveze z inozemstvom, organizacija Nacionalnih komitéjev, kotizacije, objava znanstvenega Biltena, znanstvena proučevanja, skupna našim Akademijam itd. Pri vsem tem je tudi naša Akademija primerno soudeležena oziroma sodeluje.

KEMIČNI INŠTITUT »BORIS KIDRIČ«

V zadnjih letih izoblikovane raziskovalne skupine so deloma nadaljevale v prejšnjih letih pričete študije, deloma so posvetile svojo pozornost novim vprašanjem, ki so postala aktualna z razvojem našega gospodarstva oziroma znanosti na svetu.

Endokrinološka skupina (ing. Karel Andreč) je ugotovila, da je tudi lignit dobro uporaben za adsorpcijo hloriranih fenolov iz rečne vode. — V tovarni mlečnega prahu v Murski Soboti uvaja proizvodnjo mlečnega sladkorja po poenostavljenem postopku iz sirotke. — Začela je pridobivati estron iz urina žrebcev pri Veterinarskem zavodu v Murski Soboti. — Delo se razvija v smeri pridobivanja hormonalnih, vitaminskih in encimatskih produktov iz domačih surovin, ki se delno pojavljajo kot odpadki v industriji.

V *biokemični-mikrobiološki skupini* (dr. Marta Blinc) so končali študijo o očuvanju kruha pred nitavostjo in pred plesnijo. Nitavost preprečimo popolnoma zanesljivo ob uporabi preparata iz propionsko-kislinskih bakterij (imenovali smo ga »Kipro«); plesnivost se izdatno zmanjša ob uporabi dehidroacetne kisline. Postopka sta takoj praktično uporabna. — Nadaljevali so študije o pridobivanju krmilnega kvasa iz sulfidnih lužin, ki je poleg drugega visokovreden tudi zato, ker vsebuje razne vitamine. Zelo dobro uporabna je zato lužina iz »Arundo donax« v Pločah in lužina Videm-Krško. Zaključena je študija o uporabnosti hidrolizatov rastlinskega materiala za gojenje kvasovk. Tudi fabrikacija butanola in acetona na takem substratu je bila podrobno preštudirana. — Važna je ugotovitev, da ima šota veliko vezavno kapaciteto za fenole, ki nastopajo v odpadnih vodah Železarne Jesenice in da je mogoče predhodno deloma defenolirane odpadne vode v veliki meri očistiti z aktiviranim blatom. — Trenutno študirajo v tej skupini uporabnost modernih metod za konserviranje domačih živil in kmetijskih produktov ter izrabo nuklearnega obsevanja za konserviranje sladkorne pese.

Vodja *analitske skupine* ing. Miroslav Dermelj je na študijskem dopustu v Zürichu, kjer dela ob problemih izrabe koksov neobičajne sestave za metalurgijo železa. V laboratorijih te skupine smo zaključili analitična dela za karakterizacijo premogov Ranovac, Dobra Sreča, Nova Jerma, Velenje IX. in X. vrtna; trenutno deloma ob premogih Podvis, Makole, Žreče in Raša. Preiskovali smo odpadne vode iz Železarne Jesenice, napajalne vode raznih obratov in izvrševali tudi analize vzorcev za toplotno tehniko.

Skupina za fizikalno kemijo (dr. Dušan Hadži) je v okviru študija vodikovih vezi proučevala probleme v zvezi z možnostjo tunelskega efekta (prebijanja protona skozi potencialno bariero, ki loči lege protona v potencialnih kadunjah). Zlasti se je ukvarjala z infrardečimi spektri in s teorijo feroelektričnosti v skupini KH_2PO_4 , ter s problemom prehoda protonov s kisline na baze. Trenutno se zaključujejo dela v zvezi s pridobivanjem huminskih kislin iz slovenskih premogov.

Skupina za toplotno tehniko (ing. Boris Exel) je opravila večje število nalog za Zvezno industrijsko komoro, in sicer: Informativna analiza toplotnega in energetskega gospodarstva v industrijah črne metalurgije, barvaste metalurgije in papirja v LRS. Detajlna analiza toplotnega gospodarstva v podjetju Predilnica in tkalnica Maribor. Normativi porabe toplote v termoelektrarnah Šoštanj in Brestanica. Analiza valjarniške peči Ignis v Železarni Jesenice. Stehiometrični podatki nekaterih vrst slovenskih premogov. Možnost izkoriščanja sončne energije. Meje ekonomičnosti izolacij v industriji in gradbeništvu.

Skupina za kemijo premogovih derivatov se ukvarja z vprašanjem o uporabi mineralnih olj jugoslovanskega izvora pri izdelavi preparatov za zaščito lesa.

V *skupini za organsko kemijo (premogov)* [dr. ing. Rajko Kavčič] so ugotovili, da je mogoče lignit in rjave premoge s hidriranjem oplemenititi v material, ki daje sam ali pomešan z drugimi premogi, trden koks. Trudijo se dobiti po tem postopku važne organske kemikalije. V zadnjem času so se posvetili študiju o povprečni sestavi zemeljskega plina iz lendavskih vrtn in s poskusi defenolacije odpadnih vod z absorpcijskimi metodami ali z oksidacijskimi sredstvi.

Skupina za kemijo in tehnologijo premogov (dr. ing. Boris Lavrenčič) je slej ko prej posvečala svojo skrb vprašanju premoga in koksa. Ker je fabrikacija železa v Sisku ob uporabi koksa, ki je dobljen iz ca. 37 % jugoslovanskih premogov, dala

nepričakovano dobre rezultate, nadaljujemo delo s ciljem, znižati količino uvoženega koksne premoga vsaj na 40 % sedanjega uvoza. Mnogo pozornosti posvečamo v tej skupini vprašanju lignitov, zlasti velenjskega, v vidiku sušenja in fabrikacije polkokska. Važna je študija, ki je v teku: obnašanje žvepla v zvezi s proizvodnjo kokska.

V skupini za raziskavo zdravilnih zelišč (dr. ing. Riko Repič) so nadaljevali z raziskavami sestavin v velecvetnem naprstecu. Izolirali so v kristalni obliki digitoksinin, in to v koncentracijah, ki dajo perspektivo za tehnično pridobivanje. Dalje so obravnavali problem vrednotenja v farmaciji uporabnega listja in korenin volčje česnje.

V skupini za kemijo makromolekul (škrob) [prof. dr. Maks Samec] smo preiskali uporabnost raznih tehničnih škrobovih derivatov v papirni industriji in študiramo spremembe škrobov pod vplivom raznih žarkov s ciljem ugotovitve, kako daleč smemo voditi pasterizacijo z nuklearnimi žarki, ne da bi uničevali v hrani škrob, na drugi strani z namenom, izrabljati nuklearno energijo za fabrikacijo oplemenitenja škrobovih derivatov.

Inštitut je o svojem delu poročal v publikacijah, tehničnih poročilih in v referatih na kongresih, posvetovanjih itd. Tehniška poročila so bila dostavljena naročnikom posameznih del in predstavljajo v večini tehnološki del investicijskih programov raznih gospodarskih organizacij.

Publikacije

K. Andreč, H. Sočič, M. Kreč: Nova metoda za določanje estrogenu v urinu nosečnic (Zbornik III. kongresa ginekologov in obstetrikarjev Jugoslavije) [v tisku].

K. Andreč, K. Savard, B. Brooksvank, C. Reyneri, H. Dorfman: The Biosynthesis of estrone and progesterone in pregnant mare (Worcester Foundation for Experimental Biology, Shrewsbury). Federation Proceedings, vol. 16, No. 1, 1957.

M. Blinc: Ein Beitrag zur Frage der Brotkonservierung. Chemie & Industrie, Vol. 78, No. 3, 1957.

M. Blinc, L. Strauch: Prispevek k pridobivanju butanola in acetona iz sulfite lužnice bukovega lesa. Nova proizvodnja 1957. — Slovenska Akademia Vied, Bratislava 1957 (v tisku).

M. Blinc, S. Klemenc, L. Strauch: Neuere Erfahrungen über die Anwendung von Propionsäurebakterien als Schutzmittel gegen Fadenziehen des Brotes. Brot und Gebäck, Detmold, Jhrg. 10, H. 3, S. 66.

M. Blinc, S. Klemenc: Bread Staling with and without addition of β -amylase. *Bulletin Sci. Youg.*, T. 3, No. 3, p. 65.

M. Dermelj, L. Strauch: Eine Mikromethode zur Bestimmung von Stickstoff in Kohlen nach Kjeldahl. *Mikrochimica Acta*, H. 1, p. 96—102, 1957.

M. Dermelj, L. Strauch: Eine neue Halbmikro-Kjeldahl-Methode zur Bestimmung des Stickstoffes in Kohlen. *Bulletin Sci. Youg.*, T. 2, No. 4, 1956.

D. Hadži, M. Škrbljak: Infrared Absorption Bands Associated with the NH Group. Part. I. Some Secondary Aromatic Amines. *Journal Chem. Soc.*, 1957, (158), 843—847.

Part. II. Some Secondary Thioamides and N-Methyltoluene-p-sulphonamide. *Journal Chem. Soc.*, 1957, (159), 847—851.

D. Hadži, S. Bratož: Infrared Spectra of molecules with hydrogen bonds. *Journal Chem. Phys.*, 1957, 27, 991—997.

D. Hadži, D. Jeremič: The Infra-red spectrum and the OH- in plane deformation frequency in $\text{CH}_3\text{CD}_2\text{OH}$. *Spectrochim. Acta*, 9, p. 263, 1957.

D. Hadži, S. Detoni: Infra-red spectra of some sulphuroxygen compounds. *Spectrochimica Acta*, 1957, p. 601—608.

D. Hadži, D. Prevoršek: Infra-red absorption bands associated with the NH group. — III. The hydroxamic acids and derivatives. *Spectrochimica Acta*, 1957, 10, p. 38—51.

S. Jenčič: Prispevki k analizi bitumena »A« velenjskega premoga (v tisku).

R. Kavčič: Pridobivanje koksa iz domačih lignitov s pomočjo delnega hidriranja. *Glasnik srp. kem. društva 1957* (v tisku).

R. Kavčič: Kemična narava produktov hidrogenacije raškega premoga. *Glasnik srp. kem. društva 1957* (v tisku).

B. Lavrenčič: Zur Rheologie der Kohlenmischungen, *Brennstoff Chemie*, 38, 77—82, 1957.

B. Lavrenčič: Das rheologische Verhalten der Raša Kohle. *Brennstoff Chemie*, 39, Febr. 1958.

M. Samec: Najnovejše raziskave o škrobu. *Akademija nauk SSSR, Moskva 1957*.

M. Samec, Dj. Maširević: Der Einfluss einiger Stärkearten auf die mechanischen Eigenschaften von Papier. *Die Stärke*, 7, 1957, 125—131.

M. Samec, I. Kosovinc, H. Reuschl: Einfluss verschiedener Strahlen auf Stärke. *Journal of Polymer Sci.*, Jan. 1958.

M. Samec: Des études physico-chimiques les plus récentes sur l'amidon. *Journal of Polymer Sci.*, Vol. 32, 801—807, 1957.

INŠTITUT ZA ELEKTRIŠKO GOSPODARSTVO

I. Uvod

V letu 1957 je Inštitut dokončal zgradbo za visokonapetostni laboratorij in znaten del opreme zanj. Tekoče delo je v glavnem veljalo naročilom zunanjih institucij.

II. Gradnja

Visokonapetostni laboratorij se je po dokončanju zgradbe meseca aprila vselil v nove prostore in začel z montažo preskuševalnih naprav. Po montaži transformatorja 200 kV je meseca avgusta začel z rednim delom po naročilih. Leta 1957 so dokončani naslednji deli opreme:

a) naprava za umetni dež s tlačnim kotlom in razprševalno napravo;

b) usmerniki 100 kV 20 mA za napajanje udarnega generatorja;

c) predupor za usmernik 100 kV;

č) usmernik 20 kV 5 mA v prevozljivem pultu;

d) zračni kondenzator 2000 pF za meritve $\text{tg } \delta$ nizkonapetostnih izolatorjev;

e) upravljalni pult za preskusno kaskado;

f) nabavljeni so kondenzatorji za 100 kV za udarni generator 800 kV, izdelane vmesne izolirne posode in del pogonskega mehanizma; na novo so preračunani elementi kompletne vezave z uporovno-kapacitivnim delilnikom napetosti za novi standardni udarni val 1,2/50;

g) prispeli so zadnji manjkajoči deli za katodni oscilograf udarnega generatorja iz inozemstva in od Inštituta za elektrovezve; pripravljeni so načrti za pult in šasijske (s pomočjo zunanjih sodelavcev ing. Flereta in ing. Osojnika).

Laboratorij za energetske kemije smo opremili za regeneracijo transformatorskih olj v polindustrijskem merilu.

Pretežni del opreme za zgoraj navedene namene je izdelan v lastni delavnici Inštituta. Spričo kompliciranosti teh enkratnih izdelkov je uspeh vreden posebne omembe. Delavnica pa je opravila tudi splošno servisno službo za laboratorije.

III. Organizacijski pregled

Bistvenih organizacijskih sprememb ni bilo. Deloma se je povečal delokrog inštitutskega strokovnega dela glede na došla naročila ekspertiz izven naše republike. Študij in obdelava detajlnih projektov konzuma in bilansiranja električne energije je zahteval, da se organizira poseben resor in se podredi posebni skupini z nazivom »Splošni problemi elektrifikacije«. Skupina je bila ustanovljena na seji kolegija že ob koncu leta 1956, s 1. januarjem 1957 pa je začela poslovati. Vodstvo je prevzel ing. Milan Vidmar ml.

Konference: Inštitutski kolegij se je v teku leta sestal na 3 rednih in 1 izredni seji.

Knjižnica: Prirastek znaša 148 knjig, od tega 106 domačih in 42 tujih. Stanje revij se ni spremenilo in znaša 12 domačih in 38 tujih. Celotni knjižni fond znaša 2447 knjig.

Inštitut je imel ob koncu leta zaposlenih skupaj 45 oseb. Razporeditev osebja je bila naslednja:

upravnik, 7 znanstvenih sodelavcev, 6 strokovnih sodelavcev, 1 asistent, 3 laboranti; v delavnicah: mojster, 1 visokokvalificiran delavec, 5 kvalificiranih delavcev; namenščencev: 1 upravni, 3 računsko-komercialni, 1 knjižničar, 4 administrativni. Število nekvalificiranih nameščencev ter tehničnega in pomožnega osebja je znašalo skupaj 11.

IV. Opravljeno delo

Ekspertize in raziskave

Št. 79. Ing. Detiček: Osnutek nabavnih pogojev za izolirna olja.

Št. 80. Inženir Rosina: Povečanje zmogljivosti električnega plavža Železarne Štore.

Št. 81. Ing. Sebaher: S potovanja po ČSR leta 1956.

Št. 82. Sajovic, Vidmar ml., Gros, Sebaher: Potrebe električne energije v zahodnem bazenu za leti 1961 in 1963.

Št. 84. Ing. Vajda: Študija o dravski 110 kV mreži, prvi del.

Št. 92. Ing. Vajda: Ozemljitev električnih naprav v Železarni Štore.

Št. 93. Prof. dr. Vidmar, ing. Remše: Kritika osnutka daljnoveoda za 220 kV.

Št. 94. Sajovic, Vidmar ml., Gros, Plaper, Sebaher, Vajda: Študija o izgradnji izvorov električne energije in superponirane mreže 220 kV v FLR J za 1961 in 1964.

Št. 97. Recenzije Vidmarjeve knjige o transformatorjih, I.

Št. 98. Dr. ing. Tišler: Regeneracija izolirnih olj.

Ekspertize št. 82, 93 in 94, ki smo jih izdelali po nalogu Saveznega zavoda za privredno planiranje, Beograd, so imele poleg kolektivnega predvsem kampanjski karakter z izredno kratkim rokom in so intenzivno zaposlovale večjo skupino sodelavcev od februarja do septembra 1957.

Pri dveh ekspertizah so bili naročnikom izdani začasni izdelki, a se delo nadaljuje v letu 1958. Inštitutski sodelavci so delali na vrsti ekspertiz, katerih zaključek je predviden v letu 1958.

Št. 99. Problem razpetin v nadzemnih prenosnih progah (študija je bila izdelana za Elektrogospodarsko skupnost Slovenije).

Št. 100. Kontrola izolacije generatorjev dravskih elektrarn (študija je bila izdelana prav tako za Elektrogospodarsko skupnost Slovenije).

Na zahtevo Zavoda za privredno planiranje je Inštitut izdelal izčrpno kritiko prvega osnutka načrta o elektrifikaciji FLR J (ing. Sajovic, ing. Vidmar ml.). Na osnovi te kritike je prišlo do sestankov z ostalimi inštituti in do naročila ekspertiz št. 82, 93 in 94.

Ing. Gros je nadaljeval raziskave problema kavitacije in kavitacijskih korozij.

Ing. Vidmar ml. je delal pri harmonični analizi transformatorjevega vzbujevalnega toka na osnovi analitičnega izraza krivulje magnetiziranja.

Članki, predavanja, referati,
sodelovanje z ostalimi znanstvenimi organizacijami

Prof. dr. ing. Milan Vidmar se je v januarju udeležil konference s predstavniki največjih nemških elektrotehniških gradbenih družb ter največjih nemških družb za prenašanje električne energije. Razprave so obravnavale razpetinsko teorijo in še niso zaključene.

Maja meseca je bil povabljen na praznovanje 250-letnice Inženirske šole v Pragi.

Junija meseca je bil povabljen na Tehniško visoko šolo na Dunaju, kjer mu je bila podeljena zlata inženirska diploma.

V oktobru je potoval v Ženevo in se udeležil proslave 10-letnice elektroenergetskega komiteja UNO.

Komisija za kulturne zveze z inozemstvom v Beogradu je sprožila vprašanje izmenjave znanstvenikov-predavateljev med Avstrijo in Jugoslavijo. V tem okviru je prof. dr. Vidmar imel novembra meseca štiri predavanja na Dunaju, in sicer:

- a) Die Spannweitentheorie der Freileitung;
- b) Fünfzig Jahre Transformatorenbau;
- c) Die Kosten der elektrischen Energieübertragung;
- č) Elektrizitätswirtschaft Jugoslawiens.

Vrhu tega je predaval še v Radiu-Beograd »Čovek i mašina« I. in II. del ter v Radiu-Ljubljana »Razmišljanja o napredku človeštva v 1957. letu«.

Ing. Höfler je objavil tri članke v »Elektrotehniškem Vestniku« (Zasedanje IEC v Münchenu 1956, Dielektrične izgube izolirnih olj, referat z zasedanja CIGRE 1956), v »Elektropriredi« članek Kontrola sušenja električne izolacije; predaval je v Radiu-Ljubljana (Pomen visokonapetostnega laboratorija za elektrogospodarstvo LRS) in v okviru Elektrotehniškega društva (Prenapetostna zaščita, atmosferske prenapetosti).

Ing. Vajda: Nekaj o elektriškem gospodarstvu v Sloveniji — Gospodarski koledar 1957 (Zal. Nova proizvodnja), str. 74—77.

Ing. Mlakar: Voltmetri z raztegnjeno skalo — Elektrotehniški Vestnik 1956, str. 166—168, 197—199; Zasedanje tehniškega komitēja št. 15 (merilni instrumenti) Mednarodne elektrotehniške komisije v Budimpešti — prav tam, 1956, str. 144—146; Prispevek k študiju feromagnetnih dušilk s konstantno induktivnostjo — prav tam, 1957, str. 257—259.

Ing. Špiler je imel več predavanj o elektriki v gospodinjstvu in kmetijstvu.

Ing. Gros je predložil referat, ki je bil objavljen v okviru Svetovne konference za energijo v Beogradu »Der Einsatz der Wasserkraftwerke mit Tagesspeicherung insbesondere solcher mit Durchlaufspeicherung«. Odobren mu je tudi patent pod naslovom »Krmilna naprava za spreminjanje objemnega kota vtočne spirale«. Izdal je strokovno mnenje o investicijskem programu HE Tribuša.

Inštitutski sodelavci so napravili tudi pripombe k načrtu zakona o elektriških napravah.

Dr. ing. Tišlerjeva vodi sekretariat JEK TO-10 (izolirna olja), kjer se obravnavajo lastnosti izolirnih olj v mednarodnem sodelovanju.

V tarifni komisiji ELES sodeluje ing. Sajovic, v elektrostrojni komisiji Ljudske tehnike sta člana ing. Sajovic in ing. Höfler. V tehniški terminološki komisiji SAZU je član ing. Sajovic. V komisiji Elektrotehniškega društva za podelitev kvalitetnega znaka sta sodelovala ing. Höfler in ing. Špiler.

V TO-23 JEK je sekretar ing. Curk.

Laboratorijske preiskave

Laboratorij za visoko napetost je opravil v letu 1957 za razne naročnike (podjetja v sklopu Elektroenergetske skupnosti Slovenije, Železniško elektro-podjetje, Železniško transportno podjetje, Tovarna dušika Ruše, Železarna Jesenice, Jambor Črnuče, Inštitut za elektrozveze) 24 preizkušenj na izolatorjih, odvodnikih, kondenzatorjih, meritve tg δ tekoče izolirne mase in podobno.

Laboratorij za energetske kemije je opravil analizo 221 vzorcev transformatorskih in turbinskih olj, vrhu tega pa še pet posebnih analiz kurilnih in motornih olj, za katere se je usposobil v tem letu. Regeneriral je tudi nad 600 kg izrabljenega transformatorskega olja.

Meritve

Analizator je bil v začetku leta revidiran glede kontaktnih upornosti, funkcij relejev itd. Bil je vse leto zaposlen v glavnem za potrebe ELES (povezava Šoštanj-Trbovlje, vpliv defektov v slovenski 110 kV mreži, analiza obratovanja HE Fala in Dravograd ter TE Trbovlje, gorenjsko 35 kV omrežje, možnost prehoda 60 na 35 kV, meritve dravskih zbiralnic, paralelno obratovanje zahodnega in centralnega sistema, idr.), pa še za rudnike svinca in topilnico Mežica. Za študijo o perspektivnem razvoju elektrogospodarstva (št. 94) je izdelal zelo obsežne meritve za presojo raznih variant in za karakterizacijo glavnega osnutka.

Merilni laboratorij je preizkusil in montiral napajalni agregat za visokonapetostni laboratorij, izpeljal vrsto manjših nalog za operativo (obratovanje HE Fala preko dvojnega daljnovoda na TP Pekre, paralelna vezava dveh transformatorjev v HE Fala, kontrola kablov razdelilne mreže rudnika Mežica, kontrola

motorja »Tuba«, preskušnja kabla za Fructal). Oddelek je izdelal tudi koncept navodil za meritve na električnih strojih s posebnim pogledom na stavljanje v obratovanje.

Skupini za zaščito in za meritve sta sodelovali v prevzemnih meritvah generatorja B v HE Vuhred (izdelan tudi obratovalni diagram za generatorja A in B) in za generator C v HE Vuze-nica. Pregledana je pogodbeno dokumentacija za HE Ožbolt (Litostroj, Metalna, Rade Končar).

Skupina za zaščito je preizkusila zaščitne naprave pri prevzemnih meritvah in izdelala osnutek omrežne zaščite za rudnik Mežica. Kontrolirala je izolacijo sinhronskih generatorjev (Fala, Vuhred, Dravograd). Sodelovala je pri elaboratu o poskusnem paralelnem obratovanju 110 kV mreže Slovenije z direktno vzemljenim centralnim sistemom.

Razen del po naročilu je skupina za zaščito obravnavala v okviru IEC oziroma nacionalnega komiteja za zaščito in releje (načelnik skupine ing. Höfler je sekretar komiteja) probleme te specialne stroke. Tudi sekretariat TO 28 (koordinacija izolacije) je že od ustanovitve pri Inštitutu. V preteklem letu je bil izpopolnjen in popravljen predlog jugoslovanskega standarda za koordinacije izolacije, ki je bil tudi dokončno sprejet. Ing. Höfler je sodeloval tudi v drugih tehničnih komitejih IEC, in sicer TO 17 A (visokonapetostna stikala), TO 36 (visokonapetostni izolatorji) in TO 42 (visokonapetostne preskušnje).

Posebno delo je pripravljala oddelek v pogledu meritev jakosti toka strele na daljnovodih srednje napetosti. Povezava s prof. Norrinderjem iz Uppsale na Švedskem in njegova pomoč pri nabavi specialnega jekla je omogočila dalekosežne priprave za te meritve, ki so za našo državo s tako številnimi nevihtami velike važnosti.

Dr. ing. Plaper je bil na daljši študijski praksi pri AEG v Nemčiji in pri Motor Columbus v Švici, kjer je delal pri gradnji daljnovodov.

INŠTITUT ZA TURBINSKE STROJE

Inštitut je zaključil raziskovalna dela za hidrocentralo Peruča. Določena je bila najugodnejša oblika odcepov tlačnih cevi k turbinam, lega predturbinskih loput in vpliv hitrostnih profilov na delovanje turbine. Z vrsto poskusov je bila tudi določena hidravlično najbolj ugodna oblika tekača in poiskana so bila primerna mesta na špirali za merjenje vodnih množin po metodi Winter-Kennedy.

Ko je obdelal nekatera vprašanja pri gibanju vode skozi Kaplanove tekače, je oddelek za turbine vzel v študij tudi naročilo za zvečanje specifičnega števila obratov obstoječega tekača in sestavil načrt za eksperimentalno delo. Poleg tega je oddelek sodeloval pri prevzemu drugega agregata pri hidrocentrali Vuhred in tretjega agregata pri hidrocentrali Vuženica. Zaključeni so bili tudi primerjalni poskusi z zrakom na modelu Finkovega vodilnega aparata za Kaplanovo turbino in modela novega vodilnika pa predlogu ing. O. Grosa. Poskusi so pokazali prednosti in pomanjkljivosti raznih tipov vodilnikov in nakazali njihovo uporabno območje.

Oddelek za črpalke je izpeljal poskuse na polaksialni črpalčki z $n_s = 400$ do 470 in dognal vpliv nekaterih faktorjev na hidravlične razmere v tekaču in vodilniku. Pri tem se je pokazalo, da vplivajo na gibanje vode skozi črpalčko v zelo veliki meri številni parametri in da so podatki v literaturi v tem pogledu pomanjkljivi.

Oddelek za ventilatorje je preskusil prototipe enosmernega in dvosmernega aksialnega ventilatorja za lesne sušilnice. Da bi pridobil zanesljive podatke za tipizacijo aksialnih ventilatorjev za sušilnice lesa, so bile z meritvami na 9 sušilnih napravah določene potrebne množine zraka in pritiski pri raznih izvedbah sušilnic.

Oddelek za hidromehansko opremo je določil hidravlične karakteristike loput pri raznih izvedbah. Začel je tudi z zbiranjem ustrežajočih podatkov v literaturi zaradi primerjave z lastnimi, da bi mogel tako sestaviti navodila za praktični proračun naprav.

INŠTITUT ZA RAZISKOVANJE KRASA

Organizacijsko delo. Po preureditvi veže in stopnišča je 5. aprila 1957 predsednik SAZU slovesno odprl zbirke inštituta javnemu ogledu. Do konca leta si jih je ogledalo 1850 ljudi, med njimi strokovni krogi z vseh kontinentov. V inštitutu so se zglasili speleologi, geologi, geografi, biologi in arheologi iz Anglije, Avstrije, Češkoslovaške, Francije, Italije, Nemčije, Poljske, Sovjetske zveze in Švice. Konkretno strokovne stike smo navezali zlasti z vodilnim poljskim speleologom docentom Kazimirjem Kowalskim iz Krakowa, z vodjem slovaških speleologov Antonom Droppo iz Liptavskega Mikulaša in z generalnim sekretarjem nemške speleološke zveze iz Laichingena Helmutom Frankom, ki se je skupaj z našimi strokovnimi krogi lotil proučevanja netopirjev v jamah Jugoslavije.

Znanstveno delo. Terensko delo je inštitut nadaljeval v Pivški kotlini, na Idrijskem, okoli Sežane in v Trnovskem gozdu. Speleološke raziskave v Pivški kotlini je podprl Zavod Postojnske jame z dotacijo 50.000 din in še s kritjem stroškov pri študiju podzemeljske Pivke, ki ga vodi strokovni sodelavec Ivan Michler. Njemu je inštitut poveril tudi vodstvo pri raziskovanju jam v sektorju med Otoško jamo in Zagonom. Vzporedno so tekle preiskave na vznožju Javornika okoli Stare vasi in Petelinjskega jezera, po daljšem premoru pa se znova nadaljujejo v podzemlju pri Predjami. Na Saješkem polju se je delo končalo z analizo materiala iz ondotnih vrtin.

Na Idrijskem smo končali študij kraške hidrografije pri Podroteji in ob Kanomljici. Od tod smo se lotili proučevanja na Cerkljanskem in na Šentviški gori, kjer so zanimive vodne jame in se na površju odpirajo sveži ugrezi. Pri Sežani smo se lotili raziskovanja jam v smeri proti meji pri Bazovici. Na pobudo Pokrajinskega muzeja v Mariboru je inštitut izmeril in raziskal Hudo luknjo pri Doliču.

Asistent France Hribar je ob sodelovanju priložnostnega sodelavca Srečka Groma končal s fitosociološkim opisom področja okoli Smrekove drage v Trnovskem gozdu. Srečko Grom je v posebnem referatu obdelal predjamske in jamske mahove

v Dragi pri Ponikvah in je začel s študijem mahov v Rakovem Škocjanu. Strokovni sodelavec Egon Pretner se je udeležil ekskurzije v Črno goro, ki jo je organiziral Biološki inštitut SAZU. Tu in v južni Dalmaciji je sodeloval pri raziskavah Biološkega inštituta JAZU v Dubrovniku in pri proučevanju jam v ekipi slovenskih speleologov na Nikšičkem polju. V ondotnih jamah je nabral nekatere nove vrste jamskih hroščev. Med drugim biološkim materialom je našel v dveh jamah *Zospeum balcanicum*, ki je bil dotlej velika zagonetka.

Znanstveni sodelavec Roman Savnik je bil v decembru v Zahodni Nemčiji in je v Laichingenu navezal redne strokovne stike inštituta s predstavniki nemških speleologov. Kataster kraških objektov Slovenije, ki ga vodi, obsega sedaj 2328 števil; od teh je 1722 jam, 504 voda in 102 ostalih kraških objektov.

Znanstveni sodelavec dr. Valter Bohinec je z izpisovanjem kraške bibliografije dosegel 5000 števil. Pomagal je pri končni ureditvi Acta Carsologica II, ki pa zaradi finančnih težav še niso izšla.

Asistent Franc Leben je v nekaterih jamah na Bločiškem polju in pri Orehku blizu Postojne izkopal arheološke predmete in o tem poročal v Arheološkem vestniku.

INSTITUT ZA GEOGRAFIJO

To leto smo nadaljevali z geomorfološkim proučevanjem Panonskega obrobja Slovenije, Pohorskega Podravja, Bele krajine, kot tudi doline Kamniške Bistrice s pritoki. Na novo pa smo začeli z raziskovanjem Zgornje Savinjske doline in visokih kraških planot, predvsem Snežnika in Trnovskega gozda. V teh študijah smo poleg številnih drugih vprašanj še posebno proučili obseg in genezo različnih ilovic, peskov ter ledeniškega gradiva, posebno tam, kjer so pomembni za človeka. Nekateri rezultati s Panonskega obrobja, Pohorskega Podravja, Snežnika in tudi Kamniške Bistrice so že v končni redakciji ali pa tik pred njo. V delu je tudi primerjava geomorfoloških rezultatov na slovenskem Panonskem obrobju z ostalim obrobjem kotline.

Opravili smo prav tako preglede Triglavskega in Skutinega ledenika, ki spadajo v okvir rednih vsakoletnih opazovanj, podobno kot študij snežnih plazov in njih učinkov.

Nadaljevali smo s široko zasnovanim proučevanjem Pomurja ter zaključili s podobnimi proučevanji v Novomeški kotlini, ki jih pripravljamo za objavo. V končni obdelavi je tudi študija o dnevni fluktuaciji delovne sile med krajem bivanja in krajem dela za vso Slovenijo, kot tudi gospodarsko-geografska proučitev pokrajine med Snežnikom z Javorniki in Vremščico ter Slavnikom.

Tudi v letu 1957 smo raziskovali elementarne nezgode in njihove geografske učinke. V ta okvir spada študija o pozebi oljk v FLR J v februarju 1956, s posebnim poudarkom na pozebi v Slovenskem Primorju.

KARTOGRAFSKI ZAVOD

Letos smo končali s prvim delom kartografskega prikaza dnevne fluktuacije industrijskih delavcev med krajem bivanja in krajem zaposlitve. Karta je izdelana v merilu 1 : 100.000 za vso Slovenijo. Nadaljnje večje delo je karta glacialnih in periglacialnih sledov v porečju Kamniške Bistrice; izdelana je v merilu 1 : 25.000 in pripravljena za tisk. Pričeli smo s podobno karto istega merila za področje notranjskega Snežnika, potem ko smo predhodno izdelali pregledno karto obsega poledenitve istega področja v merilu 1 : 100.000. Izdelana je kartica poledenitve na Peci in pripravljena osnova za karto poledenitve na Pohorju. Opravljena je bila še vrsta manjših del, kot n. pr. kartici razvoja prebivalstva v Pohorskem Podravju ter vrsta tektonskih profilov iz Kamniške Bistrice, Prekmurja in Snežnika.

S samo enim kartografom in enim risarjem nismo mogli izvesti vsega obširno zastavljenega programa ter tako kartografsko delo čedalje bolj zaostaja za raziskovalnim delom Inštituta za geografijo.

Za geografsko fototeko smo izdelali številne fotografije po študijskih posnetkih predstojnika in asistentov Inštituta za geografijo ter kartografa.

INSTITUT ZA GEOLOGIJO

Geološko-paleontološka sekcija

Upravnik Inštituta akad. Ivan Rakovec je dokončal obdelavo pleistocenskih sesalcev izpod previsa Crvena Stijena pri Petrovičih v Črni gori. Med ugotovljeno favno spadajo samo bovidi v izumrle vrste, ostale živalske vrste žive še danes v srednji in deloma južni Evropi. Zastopane so gozdne živali nižinskega in sredogorskega sveta ter visokogorske vrste. Za presojo takratnih klimatskih razmer so posebno važni alpski snežni zajci, alpski svizci in alpski kozorogi ter snežne jerebice vrste *Lagopus lagopus*. Zanimivo je, da ni med preiskano favno niti enega ostanka jamskega medveda, čeprav so jih v jamah bližnje sosesčine že našli. Favna kaže na würmski glacial, in sicer prvi interstadial (würm I/II) in würm II. Višje, oziroma mlajše plasti je pripisati že postglacialu.

Raziskal je nadalje osteološki material iz bronaste dobe, ki je bil izkopan pri Blatni Brezovici na Ljubljanskem barju. Med njim so omembe vredni lobanjski fragmenti rjavega medveda in patološka deformacija jelenove rogovile.

V obdelavi ima ostanke pleistocenskih živali, ki so jih odkrili novembra 1957 v kamnolomu Kočarija pri Kostanjevici.

Na II. zborovanju slovenskih geologov, ki je bilo v Ljubljani 4. novembra 1957, je predaval o pomenu faciesov za stratigrafijo in tektoniko.

Asistent Rajko Pavlovec je dokončno obdelal bogato eocensko favno iz okolice Drniša. Nabrana je bila v štirih nahajališčih pod Promino. Opisanih je 35 vrst koral, 32 vrst polžev, 34 vrst školjk. Poleg njih so bile najdene različne foraminifere, 2 vrsti trdoživnjakov, 2 vrsti skafopodov, 1 glavonožec in morski ježki. Novi vrsti sta *Spondylus variocostatus* in *Cardium čuljinense*. Favna potrjuje zgornjeocensko starost prominskih plasti in prikazuje približno sliko okolja, v katerem so nastajali ti sedimenti. Članek o tem je predložil Akademiji v natis.

Tudi v tem letu je izvršil nekaj kontrolnih ogledov gramoznih jam po Ljubljanski kotlini in nadaljeval proučevanja pleistocenskega proda iz okolice Kranja. Za morfometrične preiskave pripravljen material izpod Sv. Jošta in iz bližine opekarne v Bobovku bo primerjal z že obdelanim prodom iz gramoznice na Polici.

Začel je sestavljati kartoteko favne iz paleogenskih plasti v Sloveniji.

Od dunajske univerze je dobil enomesečno štipendijo. Zato je mesec avgust 1957, ko je bival na Dunaju, uporabil za študij eocenske favne.

Skupaj z Alojzijem Šercljem, asistentom Sekcije za arheologijo in Francetom Drobnetom, asistentom Inštituta za mineralogijo in geologijo rudarske fakultete, je preiskal pleistocenske sedimente v opekarni Lokarji pri Vodicach. Tu se menjavajo sive mastne gline, temne gline, rumenorjave peščene gline in po ena plast trdnega, drobnozrnatega konglomerata ter debelega, preperelega proda. Podrobneje je bila preiskana tamkajšnja favna, izvršene pelodne analize in narejeni poskusi preiskav s težkimi minerali in termičnimi analizami.

Anton Ramovš, asistent Geološko-paleontološkega inštituta na univerzi, je nadaljeval z raziskovanjem mlajših paleozojskih skladov v okolici Vitanja. Dognal je različne permske člene, ki doslej tam še niso bili znani. Obdelal je tudi že precej bogato makrofavno, s pomočjo doc. dr. Vande Kochansky-Devide pa tudi važnejšo mikrofavno, ki sta mu omogočila določitev starosti posameznih členov. Za to potrebne zbruske so izdelali v Inštitutu za geologijo SAZU.

Od tujih geologov še vedno obdeluje prof. Othmar Kühn z dunajske univerze glavonožce s triglavskega pogorja pa iz nahajališč med Št. Janžem in Krmeljem ter severovzhodno od Bučke.

Adolf Papp, profesor dunajske univerze, je določil polže in školjke iz Lokarjev pri Vodicach. Ugotovil je njihovo pleistocensko starost. Kratko poročilo o tem je predložil Akademiji v natis. Obdeluje tudi eocenske numulite iz Gračišča pri Kubedu v severni Istri. To bodo prva novejša raziskovanja naše numulitne favne in zato osnova za vse nadaljnje delo.

Doc. Erich Thenius z dunajske univerze je obdelal molar pleistocenskega medveda iz okolice Vrhovelj. Članek o tem je predložil Akademiji v natis.

Mineraloško-petrografska sekcija

Načelnik sekcije, honorarni znanstveni sodelavec prof. Jože Duhovnik je nadaljeval s preiskavami domnevnih metamorfnih kamenin z ozemlja med Poljansko in Selško Soro. Material je nabiral na več terenskih obhodih.

Diplomirana mineraloginja Valerija Osterc je nadaljevala z raziskavami sanidina iz Zletova. Optične in rentgenske preiskave so končane. V delu so še kemične analize.

Predzgodovinska sekcija

Izkopavanje nove paleolitske postaje v jami V Lozi na Pivki je trajalo od 5. avgusta do 4. septembra 1957. V glavnem je stroške za raziskovanje kril Inštitut za prazgodovino na univerzi v Ljubljani, manjši del izdatkov pa tudi Prazgodovinska sekcija. Od Arheološke sekcije SAZU je sodeloval pri izkopavanju ing. M. Brodar.

Pred izkopavanjem je bil vhod v jamo skoraj popolnoma zadelan. Izkop v širini 2 m se je začel 5 m pred vhomom in je segal 6 m daleč v jamo. Do globine približno 2,20 m so bile ugotovljene naslednje plasti: A. nametano skalovje, B. humusna plast z gruščem in skalami, vsebujoča neznatne ostanke prahistorične keramike, C. bronastorjava ilovica, pomešana z apnenčevim gruščem, D. rjava, z gruščem pomešana ilovica, E. deloma čista sivkasta ilovica deloma grušč, pomešan bolj ali manj s sivkasto ilovico, s paleolitskimi kulturnimi ostanki in redko ledenodobno favno, F. rdeča čista ilovica, pomešana v spodnjem delu z apnenčevim gruščem.

Do 70 cm debela kulturna plast E. je vsebovala nad tri sto kamenih artefaktov, rezil, praskal, strgal, vbodal, svedrov in jeder. Posebno pozornost med njimi vzbuja tipična izjedena konica (pointe à cran atypique). Koščeni inventar zastopa dobro oblikovana koščena konica okroglega prereza, prvi primerek koščenega artefakta v slovenskih kraških paleolitskih postajah. Kostnih ostankov pleistocenske favne se je ohranilo le izredno malo, in sicer od jelenov, med njimi tudi severnega jelena, alpskega svizca in pragovega. Industrija kulturne plasti razodeva že zelo pozni mlajši paleolitik (grimaldien) ter spada nedvomno v zelo pozno fazo würmske poledenitve.

Pod zgoraj navedenimi plastmi je bila nato v jami izkopana še sonda v obsegu 4×2 m, ki je v globini 5 m pod prvotnim

jamskim tlom dosegla skalno dno. V sondi so se menjavale rdeče in rumene ilovice z neznatnimi gruščnatimi vložki. V njihovem spodnjem delu sta bila odkrita dva močno patinirana odbitka sileksov. Jamo V Lozi je potemtakem poznal že človek srednje-paleolitske dobe. Ali je zapustil še znatnejše kulturne sledove, bi moglo pojasniti le nadaljnje raziskovanje.

Obdelava kulturnih ostankov jame V Lozi je že skoraj dovršena. Granulometrična raziskovanja vzorcev plasti so v teku.

Za *Bibliographie annuelle de l'âge de la pierre taillée (paléolithique-mésolithique)* so bili sestavljeni podatki in odposlani prof. R. Vaufreuy v Pariz. Prav tako so bili izdelani bibliografski podatki in poročilo o paleolitskih raziskovanjih v Sloveniji za *Cowa Bibliographie, Current publications in old world archaeology, Cambridge, USA*.

Prof. Brodar se je kot član častnega komitéja udeležil proslave 80-letnice H. Breuila v Parizu.

Na univerzi v Gradcu je predaval o paleolitiku Jugoslavije, na II. zborovanju slovenskih geologov v Ljubljani pa je imel predavanje *Pregled dosedanjih paleolitskih najdišč v Jugoslaviji*.

Sekcijo so obiskali prof. E. Guenther iz Kiela, prof. D. Müller-Using iz Göttingena in prof. Riek iz Tübingena.

Publikacije članov in sodelavcev Inštituta za geologijo

- S. Brodar, *Zur Frage der Höhlenbärenjagd und der Höhlenbärenkultur in den paläolithischen Fundstellen Jugoslawiens. Quartär, 9, Bonn 1957, str. 147—159.*
- F. Drobne, R. Pavlovec in A. Šercelj, *Pleistocenski sedimenti iz opekarne Lokarji pri Vodichah (pripravljeno za tisk).*
- A. Papp, *Bemerkungen über Mollusken aus Lokarje nördlich Ljubljana. Razprave IV. razr. SAZU, 4 (v tisku).*
- R. Pavlovec, *Prvi poskusi z morfometrično metodo v Jugoslaviji. Referat na II. jugosl. geol. kongresu (pripravljeno za objavo v kongresnem zborniku).*
- R. Pavlovec, *Zgornjeocenska favna iz okolice Drniša v severni Dalmaciji (pripravljeno za tisk).*
- R. Pavlovec, *Cardium dalmatinum Dain. in Cardium gratum Deifr. iz dalmatinskega eocena. Geologija (v tisku).*

- I. Rakovec, Pleistocenski sesalci izpod previsa Crvena Stijena pri Petrovićih v Črni gori. Glasnik Zemaljskog muzeja, Sarajevo (v tisku).
- A. Ramovš, Stratigrafski razvoj in nomenklatura zgornjepermskih skladov v Sloveniji in primerjava z razmerami drugod v Jugoslaviji. Referat na II. jugosl. geol. kongresu (pripravljeno za objavo v kongresnem zborniku).
- E. Thenius, Über einen kleinen Bären aus dem Pleistozän von Küstenland nebst Bemerkungen zur Phylogenese der plio-pleistozänen Kleinbären. Razprave IV. razr. SAZU, 4 (v tisku).

INŠTITUT ZA BIOLOGIJO

I. Splošno stanje

V letu 1957 glede sestave kadra, opreme in organizacije ni bilo bistvenih sprememb. Za delo na terenu je Inštitut prejel denarne podpore od ljudske oblasti v LR Črni gori in od Sklada za pospeševanje gozdarstva. Operativne gozdarske ustanove pa so krile stroške terenskega proučevanja gozdnih parcel.

Začele so se akcije oziroma nadaljevale: 1. za limnološko raziskovanje Blejskega jezera, 2. v Triglavskem parku in 3. ob bregovih morja v Slovenskem Primorju.

II. Raziskovalno delo

A. Terensko delo: a) LR Slovenija. Favniščična raziskovanja v Triglavskem parku (Carnelutti-Michieli). Proučevanje metuljev okrog Gorice in Bohinja (Carnelutti); antropodske in talne favne na Krvavcu [pasti z etilenglikolom] (Carnelutti); insektske favne na Bledu (Hadži); lovske favne v Beli krajini in na Notranjskem (Matjašič) in talne favne s pomočjo pasti z etilenglikolom v okolici Kamnika (Matjašič). Trinajst večjih ekskurzij (110 dni) obenem s kartiranjem je bilo namenjenih raziskovanju flore in vegetacije slovenskih gozdov (Wraber).

b) Na Jadranu (Rovinj). Nadaljevanje raziskovanja pantopodov in dekapodov (Matjašič), kopne favne embidije (Michieli), favne obrežne mivke ter trat pozidonije zostere (Hadži).

c) Skupna ekspedicija v LR Črno goro kot tretje nadaljevanje že začetega dela (jamska favna Vjeternice in drugih jam, favna Skadarskega jezera, kopenska, kraška in planinska favna).

č) Botanična ekskurzija v NR Bosno in Hercegovino ter Makedonijo (Wraber).

B. Laboratorijsko delo. Ves obilni biološki material, zbran na številnih ekskurzijah, je sortirán in prepariran ter deloma že obdelan. Pri tem je prišlo do pomembnih ugotovitev, na primer odkritje nove mikrofavnule na naselbinah jamskega cevkarja

marifugije, uspešno gojene v akvariju (z novo vrsto folikulini-
dov, prvo v sladkih vodah Jugoslavije). Iz Obodske pečine je
bil ugotovljen speleokaris z epizoičnimi temnocefali (Matjašič).
Izdelane so bile rajonske karte nizke divjadi Slovenije (Matja-
šič) in monografska študija o favni metuljev Triglavskega parka
(Michieli in Carnelutti); raziskavan je bil mehanizem spre-
minjanja barv pri nekaterih heteropterih (Michieli); proučevane
so bile skototaktične reakcije pri členonožcih (disertacija tova-
riša Michielija); analizirane so bile rasne diferenciacije majhnih
populacij nekaterih vrst metuljev (Michieli); analiziran je bil
insektski material, nalovljen z uporabo fluorescenčnih svetilk
(Michieli); izdelana je bila monografija nekaterih tipološko zna-
čilnejših gozdnih področij (Pohorje, Triglavsko pogorje, Sloven-
sko Primorje) [Wraber]; izdelani so bili številni elaborati na
osnovi terenskega proučevanja gozdnih združb (Wraber), karta
gozdnih združb Pokljuke (Wraber), dokončana je bila morfo-
loška analiza bogatega materiala opilionov iz Portugalske
(Hadži); raziskovani so bili rozetni organci pri ktenoforah
(Hadži) in analizirana je bila favna v morski mivki (Hadži).

III

a) Aktivna udeležba celotnega kadra Biološkega inštituta
pri simpoziju ob letni skupščini Nemškega zoološkega društva,
ki je bil v štajerskem Gradcu (junija 1957), s temo: »Posebnosti
kraške favne«. Člani inštituta so imeli referate in se udeleževali
diskusije. Referati bodo objavljeni leta 1958 v »Verhandlungen
der Deutschen Zoologischen Gesellschaft«. Pri simpoziju so so-
delovali tudi zoologi iz ostale Jugoslavije.

- b) Član Biološkega inštituta dr. Wraber je organiziral:
1. raziskovalno ekskurzijo poljskih botanikov in jih spremljal
po planinah Slovenije, 2. proučevanje sestojev domačega ko-
stanja po ing. Benčat'u, slovaškem gozdarskem strokovnjaku.

Carnelutti in Michieli sta sodelovala pri ekskurzijah češko-
slovaške ekipe, ki se je ukvarjala s proučevanjem naše favne
mikromamalij in njihovih klopov v zvezi z meningoencefali-
tismom.

IV. Sodelovanje z drugimi ustanovami

Člani Biološkega inštituta so vzdrževali že od prej vzpo-
stavljen delovne zveze s številnimi domačimi in tujimi ustano-
vami (Terminološka komisija, Odbor za urejevanje favne, flore

in geje Slovenije, Sektor za lovstvo pri IGLGS, Zavod za poučni in šolski film, Zoološki muzej v Ljubljani, Zavod za spomeniško varstvo, Uprava za gozdarstvo LRS, Botanični in Zoološki inštitut univerze, Inštitut za pedologijo AGV fakultete, Šumarski inštitut v Skopju, Prirodno naučni muzej v Skopju, Inštitut za šumarstvo i drvnu industriju LR BiH itd. Aktivno so sodelovali tudi v številnih domačih in tujih strokovnih in znanstvenih društvih.

V. Publikacije

Težave publiciranja se večajo tako, da se kopiči vedno več že izdelanih rokopisov in smo zato prisiljeni publicirati v večjem obsegu v inozemskih časopisih. Veliko novih rezultatov je objavljenih v obliki kratkih poročil (»pisem uredništvu«) v Bulletin scientifique, ki ga izdaja Akademijski svet FLRJ. Za tisk pripravljenih in objavljenih je bilo 27 originalnih znanstvenih prispevkov (Carnelutti 3, Michieli 6, Matjašič 6, Wraber 8 in Hadži 6).

VI. Na študijskem potovanju se je mudil asistent Michieli (Tübingen).

VII. Popularizacija

Razen večjega števila člankov v Proteusu in drugih revijah so člani Biološkega inštituta predavali pri radiu v seriji Radio univerze. Vodja inštituta je v zvezi s tem poročal o organizaciji, ureditvi, problematiki in nekaterih rezultatih dela Biološkega inštituta.

ODBOR ZA UREJEVANJE FAVNE, FLORE IN GEJE SLOVENIJE

Kljub temu, da se je delo v zveznem merilu popolnoma ustavilo, smo v našem Odboru nadaljevali z delom. Natisniti smo dali večje število kartotečnih listkov in izdelati vzorec v obliki štampljke s potrebnimi oddelki. Sedaj ne vpisujemo podatkov le za Slovenijo, ampak tudi nove literarne podatke za celotno Jugoslavijo.

Z deli prof. E. Mayerja in J. Lazarja smo dobili osnovo za celotno kartoteko flore Slovenije.

Po zaslugi zunanjega sodelavca cand. biol. Save Breliha je Odbor pridobil zanesljive podatke za čez 300 vrst perojedov (malophaga) in za 70 vrst mikromalij.

Nadaljevali smo z izpisovanjem metuljnih, opilionskih in psevdoskorpionskih vrst. Dr. J. Matjašič je prispeval popolno kartoteko temnocefalov Jugoslavije.

INSTITUT ZA MEDICINSKE VEDE

Interni oddelek

Znanstveno raziskovalno delo Interne klinike je bilo usmerjeno tudi to leto v napore za objektiviranje splošnega patološkega procesa v organizmu, ki dobi odraz z dosedaj razpoložljivimi metodami predvsem v biokemičnih analizah seruma, to je serumskih beljakovin lipoproteinov, glukoproteinov, elektrolitov, pH itd.

1. Sodelavec prof. dr. Volavšek. Uvedene so bile nove metode in nadaljevan je bil sistematični študij in praktična aplikacija že vpeljanih endoskopskih kliničnih metod — laparoskopija, gastroskopija, katetrizacija, angiokardiografija, separirana angiografija malega krvnega obtoka pri analizah in proučevanju patofiziologije krvnega obtoka, posebno v zvezi s prirojenimi in pridobljenimi angiopatijami.

2. Sodelavci: doc. dr. Mahkota, znanstveni sodelavec ing. Dolar, dr. Jagodic. Opravljene so bile raziskave na obširnem kliničnem gradivu serumskih beljakovin v posameznih bolezenskih stanjih. Uporabljena je bila trias elektroforeza (proteinogram, lipidogram, lucidogram). Rezultate je bilo mogoče strniti v posamezne konstelacijske tipe trias elektroforeze, karakteristične za določena bolezenska stanja. S to metodiko je bistveno obogatena elektroforeza proteinov sama, ker je z njo poglobljen vpogled v posamezne faze reaktivnega vnetja, posamezne stopnje difuzne okvare jeter in ledvic, razširjen naš vpogled v kvalitativne značilnosti paraproteinov mieloma in makroglobulinemij (o tem delovanju sta izšli dve publikaciji).

Ista skupina proučuje tudi metabolizem lipidov posebno v zvezi z arteriosklerozo, diabetesom in lipemičnimi stanji. Skupina se približuje dokazu soudeležnosti motenj metabolizma pri nastanku ateroskleroze oziroma dokazu aktivne in latentne faze aterosklerotičnega procesa (dve publikaciji)

Zavedamo se, da z vsemi omenjenimi metodikami zajamemo v glavnem le spremembe (posebno pri reaktivnih vnetjih), nastale v mezenhimu oziroma metabolizmu osnovne mezenhimalne

substanc ter delno imunološke procese. Kvantitativno so v pripravah nadaljnje študije iste problematike, ki bodo pa zajele zgodnje spremembe na parenhimu po eni strani, ter kvalitativno opredelile posamezne imunološke procese. Slednje ne iz infektivno in alergično imunološkega stališča, marveč imunopatološkega gledišča. V ta namen je v pripravah študij enzimatskega metabolizma (transaminazni sistemi in aktivnosti drugih enzimov v serumu) dalje imunoelektroforeza z antihumanim serumom, antirevmatičnim in antihepatitičnim serumom itd. — V načrtu je raziskovanje opredelitve C-reaktivnega proteina, properdina itd. Rezultate bomo skušali poglobiti tudi z uporabo polarografije.

3. Sodelavca: doc. dr. Vargazon, doc. dr. Banič (Mikrobiološki inštitut). Serologija reaktivnih vnetij, v prvi vrsti revmatizma in drugih stanj akutne avtoingresije (plevritis, nefritis), s pomočjo AST testom in Waaler-Rosejevo reakcijo. Potrjena nespecifičnost omenjenih testov in odkrita praktična klinična pomembnost posebno v diferencialni diagnozi evolutivnih kroničnih reaktivnih oziroma bakterijskih vnetij na endokardu ter diagnostiki difuznih mezenhimopatij. V programu je razširjenje tega študija z drugimi testi (antihialuronidazni test itd.). O delu sta izšli dve publikaciji.

4. Sodelavec asistent dr. Accetto. V zadnjem letu smo ustanovili koagulacijski laboratorij, katerega namen je dvojen: a) diagnostično opredeliti koagulacijska obolenja v smislu določevanja posameznih koagulacijskih faktorjev, b) iz raziskovalnega stališča obravnavati razširjenost posameznih koagulacijskih motenj na področju LRS, kakor tudi ugotavljati posamezne koagulacijske motnje, ki nastopajo pri spremembah beljakovinske slike. Letos smo osvojili osnovne metodike določevanja kvalitativnih izpadov posameznih faktorjev koagulacije, v prihodnjem letu pa bomo prešli k kvantitativnim metodikam določevanja istih.

Obravnavajo se še nadalje morfološke karakteristike bukalne mukoze v zvezi z B₁₂ avitaminozo, o čemer sta izšli dosedaj že dve publikaciji. Izvlečke našega dela je bilo opaziti v zbirnih hematoloških referatih s področja hematologije v inozemstvu v letu 1957.

5. Sodelavca asistent dr. Accetto, asistent dr. Bohinjec. Uvajajo se sodobnejše imunohematološke metodike v praktično aplikacijo ter raziskovalno delo sodobnega problema imunohematopatij.

6. Sodelavec asistent dr. Bohinjec. Nadaljuje se sistematično klinično vrednotenje glukokortikoidne terapije in širjenje njene široke klinične indikacije, nadalje citostatične terapije. — Prizadetost korteksa suprarenalke v napredovanih anemijah s pomočjo obremenitvenih testov za funkcionalno sposobnost korteksa.

7. Sodelavca asistent dr. Varl, dr. Cibic. Proučujeta metabolizem elektrolitov nasploh, posebno pa pri kroničnih mezenhimopatijah, ne le onih, ki zajamejo ledvični parenhim s posledičnim patološkim izločenjem kalija in natrija in spremembami pH, marveč tudi ostalih. Odkrita je hipokaliemija pri difuznem panarteritis nodosa kot osnovni simptom. Polinevritična simptomatika, tako tipična za to obolenje, je po vsej verjetnosti predvsem odraz hipokaliemije (ena publikacija). V teku je študij in dokazovanje motenj elektrolitnega metabolizma, predvsem kalija pri tireotoksikozi. Odkrita je hipokaliemija, ki ima za posledico obširne spremembe v trofiki mišičja pri teh stanjih (myatonije), dokazljive tudi histološko.

Ista skupina se ukvarja z izotopsko problematiko (diagnostično in terapevtično). Nadaljuje se delo iz leta 1956, v načrtu je zasnova izotopskega kliničnega in raziskovalnega laboratorija, ki naj bi se s časom razvil v biofizikalni laboratorij na Interni kliniki.

8. Sodelavci dr. Mahkota, dr. Rosina, dr. Košuta. Nadaljuje se klinično vrednotenje peroralne terapije diabetesa ter študij elektrolitnih premikov v zvezi z dekompenziranim metabolizmom pri diabetični acidozi.

V načrtu je osnovanje respiratornega centra na Interni kliniki, v sodelovanju s polikliniko; osnovanje različnih dispanzersko urejenih ambulant posameznih vej interne medicine (hematologija, endokrinologija, gastroenterologija, alergija), ki ne bodo imele le praktičnega pomena glede na proučevanje terapevtičnih uspehov in njihovega vzdrževanja, marveč predstavljajo bazo za statistično proučevanje posameznih obolevnosti v merilu področja ljubljanskega okraja in delno tudi v republiškem merilu, ter bazo za eventualne potrebne preventivne ukrepe.

Ortopedski in travmatološki oddelek

1. Obsežne preiskave o spremembah sestavin sinovialnih eksudatov pri raznih sklepnih obolenjih, ki jih vršimo že več let, smo tudi v letu 1957 brez prekinitve nadaljevali. Preiskali smo

v tej dobi vsega nekaj nad 40 eksudatov in pripadajočih serumov. V vsaki preiskavi smo določili po 10 različnih komponent.

Analiza eksperimentalnih podatkov dopušča domnevo o razlikah v strukturi hialuronske kisline pri različnih obolenjih. Tehnika eksperimentov, ki so potrebni za dokaz te domneve, je zelo komplicirana in težavna. Kljub sistematičnim naporom nam še ni uspelo, izdelati primerne metode, ki bi bila uporabna v ta namen. Temu so v prvi vrsti vzrok velike eksperimentalne težave; prav gotovo pa je delo počasneje napredovalo tudi zaradi tega, ker zanj nismo imeli na razpolago prav nobenih sredstev — niti za material niti za osebne izdatke. Slednje je bilo najobčutnejše, ker smo izgubili asistentko-sodelavko (ing. M. Hudnik), ki je večino svojega časa posvečala delu ob tej problematiki.

Kljub navedenim težavam je delo v tej smeri v preteklem letu znatno napredovalo in ga brez prekinitve nadaljujemo.

Navedeno raziskovalno delo se je izvrševalo na Ortopedski kliniki in na Inštitutu za kemijo Medicinske fakultete v Ljubljani. Kemijski del preiskav vrši predstojnik Inštituta za kemijo Medicinske fakultete doc. ing. Dušan Stucin; pri delu je stalno v pomoč en laborant.

2. Transplantacije konserviranega kostnega tkiva so se prav tako nadaljevale in je bilo v letu 1957 izvršenih nadaljnjih 49 transplantacij. Primerjalna opazovanja vraščanja na različne načine konserviranih homoio-transplantatov do danes ne kažejo razlik niti v kliničnem poteku niti v procesu vraščanja transplantata samega.

Ker je za vrednotenje končnih rezultatov potrebna opazovalna doba več let, bomo z delom tudi v letu 1958 neprekinjeno nadaljevali.

Sodelavci: serijski bakteriološki pregledi prof. dr. Milica Valentinčič; tehn. vodstvo Bone-Banka; kartoteka in registracija sestra Slavica Marinič.

3. Uporaba radijskih izotopov v zdravljenju kroničnih sklepnih obolenj hrbtenice, s katerim smo pričeli v letu 1955, je pokazala zadovoljive klinične rezultate, in v letu 1957 je bilo s preparatom Thorium X zdravljenih nadaljnjih 42 bolnikov. Vodijo se klinične in laboratorijske preiskave in se zbira točna dokumentacija o zgodnjih in kasnih rezultatih tovrstnega zdravljenja.

V desetih serijah je bilo s preparatom Thorium X do danes zdravljenih 99 bolnikov. Z zdravljenji in opazovanji bomo v letošnjem letu nadaljevali.

Sodelavca: višji asistent dr. France Debevec, Ortopedska klinika; ing. dr. Lado Kosta, Inštitut »*Jožef Stefan*«.

4. V letu 1957 je bilo zaključeno raziskavanje pojava prirojenih anomalij kolčnih sklepov pri prebivalstvu v območju Dolnje Zete v Črni gori. Pregledanih je bilo 589 otrok od 0 do 2 leti starosti in je bilo pri teh ugotovljenih patoloških sprememb na kolkih 40,58 % prirojenega izvora.

Prvi rezultati preiskav so bili podani na kongresu Zdravniškega društva Črne gore v Titogradu novembra 1957 v referatu: Urođene malformacije kuka u Donjoj Zeti, ki bo izšel v posebni kongresni publikaciji.

Kontrolna slikanja leta 1954 prvič pregledanih otrok pa so pokazala značilne posebnosti v spontani evoluciji displastičnih sklepov in omogočajo nadaljnji študij poedinih kriterijev za rano diagnozo kongenitalne displazije kolka. Predvideni so nadaljnji rentgenski kontrolni pregledi in nadaljnji študij nakazane problematike.

Sodelavci: dr. N. Zlatarov, Cetinje; dr. F. Šoć, Risan; doc. dr. V. Čupić, Beograd.

Kirurgični oddelek

V letu 1957 smo vse naše raziskovalno in znanstveno delo usmerili v kirurgijo žilnih transplantatov. Uporabljali smo aloplastične proteze, ki so se pokazale za neuporabne.

Za leto 1958 je na programu nadaljevanje študija o žilnih transplantatih in parakorporealna cirkulacija krvi v eksperimentu in mogoče operacija pri odprtem srcu na človeku. Sami smo skonstruirali aparat za parakorporealno cirkulacijo, katerega uporabljamo v eksperimentu. Dosedanji rezultati so poljni.

Publikacije prof. dr. B. Lavriča v letu 1957:

1. Nekaj misli in pripomb k razvoju kirurgije danes. Zdravniški vestnik XXVI, 1—2, str. 1—5.

2. Kolaps i resekcija (skupno z dr. Furlanom in dr. Goldmanom), Zbornik radova X. kongresa ftiziologa FNRJ, Sarajevo 1957, str. 5—6.

3. A propos d'un cas de fistule artério-veineuse dans le poumon (skupaj z dr. Košakom), Lyon Chirurgical, Tome 53, Nr. 4, julij 1957.

4. The Trend of Modern Surgery in Yugoslavia (skupaj z dr. Zdravičem), The British Journal of Clinical Practice, Vol. 11, No. 10, oktober 1957.

V tisku:

5. Okluzija likvorskih fistula u fossi cranii anterior, za Acta Chirurgica Jugoslavica.

6. Reconstruction of Arterial Circulation (skupno z dr. Košakom), za British Journal of Surgery.

7. Double Coarctation of the Aorta. A report of a Rare Case treated by Aortic Ligation and By-pass Grafting (skupno z dr. Košakom), za Lancet.

Predavanja:

1. Nekaj o opeklinah. Predavanje v okviru Rdečega križa, dne 9. januarja 1957.

2. Resekcija pljuč pri tuberkulozi, Slovensko zdravniško društvo, 11. januarja 1957.

3. Diaphragmalne hernije, predavanje na Golniku, 11. julija 1957.

4. Okluzija likvor fistule v fossi cranii anterior, predavanje na sestanku Kirurško-ortopedske sekcije v Portorožu in na Kongresu plastičnih kirurgov, 7. oktobra 1957.

5. Kirurgija roke, predavanje v Izoli, 2. novembra 1957.

INSTITUT ZA ZGODOVINO

Sekcija za občo in narodno zgodovino

Tudi v letu 1957 je Sekcija nadaljevala z deli, začetimi že v prejšnjih letih. Za agrarno skupino *Leksikona za gospodarsko in socialno zgodovino Slovencev* je bil prediskutiran prvi del referata dr. S. Vilfana, Zemljiška gospodstva.

Nov zvezek *Srednjeveških urbarjev za Slovenijo*, ki je v pripravi, bo obsegal edicijo starejših urbarjev za nekdanjo briksenško posest na Blejskem in v Bohinju. V ta namen je akad. M. Kos delal v arhivih v Briksenu in Bozenu. Zaradi pomanjkanja kreditov še ni mogla iziti za tisk pripravljena edicija starejših urbarjev za freisinško posest na Slovenskem, ki jo je pripravil znanstveni sodelavec dr. P. Blaznik.

Nadaljevalo se je delo za *Historično-topografski leksikon srednjeveške Slovenije* (akad. dr. M. Kos, docent dr. F. Hauptmann).

Za delo o *gradovih* na Slovenskem je bil sestavljen alfabetař kot osnova za zbiranje podatkov iz arhivalnih in drugih virov. Z izpisovanjem in obdelovanjem arhivalnih podatkov za gradove iz obsežnega kompleksa zapušćinskih inventarjev plemiških rodbin, ki jih hrani Državni arhiv LRS v Ljubljani, je začela arhivarka Majda Smoletova.

Nadaljevalo se je delo pri mednarodnem znanstvenem podjetju »*Repertorij srednjeveških virov*«. V ta namen je koordinacijski odbor historičnih inštitutov treh jugoslovanskih akademij sklical več sej v Zagreb; sestanka glavnega odbora za repertorij v Rimu, 5. in 6. novembra 1958, pa sta se za Jugoslavijo udeležila akad. dr. M. Kos in asistent M. Kurelac iz Zagreba.

Retrospektivna slovenska historična bibliografija. Z oddajo 1705 listov za bibliografijo člankov je bil zaključen pregled koroških historičnih revij, razen »*Carinthie*«, ki je še v delu, od splošnih revij pa pregled časopisa *Illyrisches Blatt*.

Centralni katalog inozemskih zgodovinskih del v znanstvenih knjižnicah Slovenije. Pregledana je bila nadaljnja partija knjiž-

nih fondov Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, do približno polovice Študijska knjižnica v Mariboru, evidentirane pa so bile primorske revije v Mestni knjižnici v Piranu. To delo, kakor tudi retrospektivno historično bibliografijo vodi oziroma opravlja honorarna znanstvena sodelavka dr. M. Pivec-Stelè.

V seriji del Sekcije je izšla monografija: Josip Žontar, Svilo-
gojstvo in svilarstvo na Slovenskem od 16. do 20. stoletja.

Sekcija za zgodovino umetnosti

Kabinetno delo. V prvi vrsti smo nadaljevali s sestavljanjem kartoteke slovenskih umetnostnozgodovinskih spomenikov, ki je urejena topografsko. Vzporedno s tem delom smo ekscerpirali tudi razne periodične in lokalne publikacije in rokopisne kronike. Ta kartoteka je postala nepogrešljiv znanstveni aparat, ki je v študijske namene že dostopen.

Tudi topografsko urejena fototeka se je pomnožila, vendar bolj v negativih kot pa v kopijah.

Izredno dragoceno gradivo se nabira v zbirki arhivalnih virov, ki naj bi služili kot priprava za izdajo Virov za umetnostno zgodovino Slovenije. Največ zbranih podatkov zadeva pozno 16. stoletje in baročno razdobje. Posebno mnogo novih momentov vnašajo v poglavje o arhitekturi, tako da vabijo kar k reviziji dosedanjih topografskih izsledkov.

Zaradi pomanjkanja kredita smo sredi leta delo omejili, zbiranje arhivalnih virov pa sploh ustavili. Da smo mogli vsaj s temeljno kartoteko do konca leta nadaljevati, se moramo zahvaliti tovariškemu sodelovanju s konservatorskim oddelkom MLO Ljubljana.

Terensko delo. Načrt za leto 1957 je obsegal mnogo širši program, kot pa nam ga je uspelo uresničiti. Odpasti so morala vsa kompleksna raziskovanja zaključenih geografskih predelov. Edina večja terenska akcija je bilo petdnevno potovanje na Štajersko, čigar glavni namen je bilo fotografiranje nekaterih najpomembnejših umetnostnih spomenikov v Zgornji Savinjski dolini, v okolici Celja, Konjic, Ptuja in Maribora. Potovanje smo izvedli s podporo Umetnostno zgodovinskega društva. Med pomembnejšimi odkritji na tej poti moramo omeniti dve slikani gotski tabli iz časa okoli leta 1520 pri Sv. Joštu nad Dreto in Bergantovo sliko sv. Alojzija v Šmartnem ob Dreti.

V okolici Motnika in Trojan smo preiskali in revidirali spomenike poznogotske arhitekturne plastike.

Mikaven umetnostnozgodovinski diagram, ki pa še ni do kraja razčiščen, se je nakazal ob obisku Pivke v sektorju Postojna—Knežak. Ozemlje je umetnostnozgodovinsko sicer revno, ker so turški napadi uničili večino prič starejše umetnosti, umetnostnogeografsko pa se nakazuje problematika prostora med pravim kraškim in dolenskim prostorom z močnim podarkom na ljudskem umetnostnem izrazu. Posebno presenečenje je prineslo odkritje nekaterih zelo kvalitetnih baročnih plastik, med drugimi tudi oltarja sv. Trojice v Slavini, ki ga lahko uvrstimo med doslej neznana dela kiparja Francesca Robba.

Po sledih gotske arhitekturne plastike smo pregledali okoli Kranja in Preddvora.

V sodelovanju z Mestnim muzejem v Kranju smo med pripravami za razstavo srednjeveške plastike na Gorenjskem revidirali spomenike gorenjske srednjeveške plastike. Med novimi odkritji naj omenimo Marijin kip na Suhi pri Kranju, delo rezbarja Jakoba iz Loke, kip sv. Lovrenca iz Kokrice, ki pripada dletu Mojstra primskovske Madone in Imago Pietatis, delo Rezbarja sopotniške Madone. Relief iz Nemškega Rovta (Srečanje pri Zlatih vratih) in fragment sedeče Marije iz Stražišča pri Kranju sta se izkazala kot izdelka koroškega mojstra Casparja iz Brež. Tudi sicer se je delež koroških mojstrov na Gorenjskem točneje zarisal. Enako velja tudi za furlanske stilne elemente — prim. n. pr. kip sv. Jakoba v Ratečah.

Načelnik Sekcije, akad. dr. France Stelè se je udeležil sestanka Mednarodnega komitéja za umetnostno zgodovino v Bonnu. V Salzburgu je predaval v okviru Muzejskega društva o srednjeveški umetnosti na Slovenskem, s posebnim ozirom na salzburske zveze. Sodeloval je tudi na kongresu jugoslovanskih konservatorjev v Vrnjački Banji.

Strokovni sodelavec Sekcije dr. Emilijan Cevc je v novembru na povabilo Bavarskega Nacionalnega muzeja v Münchenu in Inštituta za raziskovanje umetnosti merovinške in karolinške dobe v Erlangenu obiskal Zahodno Nemčijo, predvsem Bavarsko. Obisk muzejev in pomembnejših bavarskih umetnostnih spomenikov je razčistil več vprašanj naše umetnostne preteklosti, v prvi vrsti srednjeveškega kiparstva. Med najpomembnejšimi rezultati lahko omenimo revizijo izvora renesančnega Mojstra škofa Rauberja, avtorja Andrejevega oltarja in nekaterih nagrobnikov v Gornjem gradu, čigar korenine segajo proti Augsburgu in v gornjeavstrijski krog donavske šole.

Posebne pozornosti je bila deležna tudi protestantska molilnica v Golcah pri Celju. Izkazalo se je, da je to doslej naj-

starejša znana, prosto stoječa in ad hoc sezidana protestantska sakralna stavba, kar jih v Srednji Evropi poznamo. Izražena je bila želja, da bi izšla posebna monografija o njej tudi v nemškem jeziku.

Uspelo nam je navezati tudi sodelovanje in zamenjavo literature z nekaterimi tujimi umetnostnimi ustanovami, med drugim s Centralnim inštitutom za umetnostno zgodovino v Münchenu.

Sekcija za arheologijo

Sekcija za arheologijo se je v letu 1957 omejila v glavnem na notranja znanstvena ter na preparatorska in eksperimentalna dela. Terenskih raziskovalnih del zaradi majhnih dotacij ni mogla vršiti. Drugim znanstvenim ustanovam arheološkega značaja je mogla nuditi le strokovno pomoč, medtem ko je materialna pomoč, ki jo je sekcija dajala doslej, povsem odpadla.

Terenska dela. Delo je bilo omejeno le na nekaj manjših sondiranj, ki so se pa zaradi nezadostnih kreditov morala ustaviti. Iz istih razlogov se predvideno raziskovalno delo ni moglo začeti. Odpadla so vsa raziskovanja v Šempetru, ki bi jih moral voditi prof. Klemenc, dalje v prejšnjih letih začeta dela in izkopavanja v Mokriški jami, predvidena za leto 1957, ki bi jih moral voditi strokovni sodelavec ing. Mitja Brodar. Prav tako so odpadla predvidena raziskovalna dela na Ljubljanskem barju, ki bi jih moral s sodelovanjem asistentov SAZU voditi prof. Korošec. Ta so bila predvidena zaradi regulacije Iščice. Arheološko sekcija je pa v sporazumu z Zavodom za spomeniško varstvo prevzela nadzorstvo pri delih na regulaciji Iščice.

Dve manjši sondi velikosti 3×5 in 2×4 sta bili napravljeni ob Resnikovem kanalu pri Igu. Ugotovljena je lokacija kolišča, ki je bilo že dalj časa znano po raznih najdbah. Kulturno gradivo, predvsem keramika, kaže novo stopnjo v materialni kulturi Ljubljanskega barja. Vodja del je bil asistent Sekcije za arheologijo SAZU Staško Jesse.

Poleg tega so bili na Ljubljanskem barju — brez izkopavanj — izvedeni topografski ogledi levega brega Iščice v zvezi z njeno regulacijo pa okolica Šivčevega kanala in jarka Založnica blizu Preserja. Ob levem bregu Iščice se, po posameznih znakih sodeč, nahajata dve novi kolišči; s sondami in daljnim raziskovanjem jih bo treba še točno lokalizirati in raziskati. Pri ogledu Šivčevega prekopa in jarka Založnica so se pa, kljub obvestilu, da so odkrita nova kolišča, mogla konstatirati le že doslej znana.

Asistent Staško Jesse je v okolici Rudnika ugotovil čoln, ki leži v šotni plasti, a je delno odkrit in tudi že fragmentiran.

Strokovni sodelavec ing. Mitja Brodar je pregledal na področju med Polhovim Gradcem in Horjulom tri jame (brezno na Taboru, Jakaševa jama in Končanova jama) ter ugotovil, da za paleolitik ne prihaja nobena v poštev.

S finančno pomočjo Mestnega muzeja v Celju je ing. Mitja Brodar kopal v jami Špehovki, kjer so se vršila izkopavanja že pred drugo svetovno vojno. Kljub pričakovanju kulturnih ostalin niso našli, pa tudi paleontološki material je skromen. Inženir Mitja Brodar je sodeloval tudi pri izkopavanjih v jami V Lozi pri Orehku, ki jih je vodil akad. prof. Srečko Brodar.

Pri rekognosciranju terena v Godeških Dobravah na račun kranjskega in škofjeloškega Mestnega muzeja je sodeloval asistent Franc Leben. Zaradi zaščitnih del v Ptujju je ob tedanji odsotnosti tamkajšnjega arheologa Sekcija za arheologijo poslala v pomoč arheologinjo Ivo Mikl.

Notranje znanstveno delo je zajemalo raziskave in študij materiala iz raznih paleolitskih postaj, kakor so Crvena Stijena v Črni gori in Mokriška jama, dalje materiala neolitskih postojank, kakor so Drulovka pri Kranju in Danilo v Dalmaciji, materiala iz postojank v začetku kovinske dobe, predvsem raznih najdišč na Ljubljanskem barju ter rimskega materiala iz Prekmurja. Raziskava materiala nekaterih najdišč je končana; pripravlja se končna redakcija za tisk.

Sekcija za arheologijo sodeluje z Zavodom za spomeniško varstvo pri izdelavi arheološke in topografske karte Slovenije. Tozadevno je dala vse zbrano gradivo na razpolago in sodeluje pri njegovem končnem urejevanju.

V okviru paleobotaničnih raziskav je asistent Alojzij Šercelj izdelal analize oglja in lesnega materiala raznih arheoloških in pleistocenskih najdišč, tako iz Mokriške jame, Roške špilje, Crvene Stijene, jame V Lozi, Blatne Brezovice, Vodice, kolišča ob Resnikovem kanalu itd. Palinološke preiskave je pa vršil na Barju, Predjamo, v Vodichah in pri raznih sondah na ljubljanskih terenih.

Laboratorijsko delo. Pri tem delu smo nadaljevali z že začetim restavriranjem in konserviranjem raznega gradiva, ki je v laboratoriju že izza prejšnjih raziskovanj. Ravno tako smo nadaljevali z risanjem arheološkega gradiva raznih najdišč.

Publikacije in zamenjava knjig. V letu 1957 so zaradi zastoja v tiskarnah izšli 4 zvezki Arheološkega vestnika letnika

VII in prvi zvezek letnika VIII. Ostali zvezki VIII. letnika so pripravljene za tisk, pa zaradi pomanjkanja sredstev niso mogli biti tiskani. Gradivo za prvi zvezek IX. letnika je tudi že pripravljeno.

Izšla je razprava Stanka Pahiča, Drugo žarno grobišče v Rušah, kot IV/3. zvezek Razprav prvega razreda SAZU. Za tisk je pripravljena razprava: Stane Gabrovec, Prazgodovinski Bled.

Potovanja in stiki z inozemstvom. Od članov Sekcije se je prof. Klemenc udeležil Mednarodnega epigrafskega kongresa v Rimu. Na bazi zamenjave kulturnih delavcev med Jugoslavijo in Poljsko je bil strokovni sodelavec ing. Mitja Brodar tri tedne na Poljskem. S pomočjo Akademije se je prof. Korošec mudil 14 dni na znanstvenem potovanju na Madžarskem.

INSTITUT ZA SLOVENSKI JEZIK

Lingvistična sekcija

V letu 1957 je sekcija izvršila tele svoje naloge, določene v pravilniku inštituta:

1. Temeljna slovniska dela

a) Za veliko slovnico slovenskega pismenega jezika se je zbralo le nekaj gradiva iz zgodovinskih virov. V narečjih zaradi znižanih kreditov nismo mogli sistematično nabirati.

b) Za *historično slovnico* (nadaljevanje Ramovševe) smo nabrali novo gradivo iz narečij.

R. Kolarič je na novo preštudiral vse historične vire od najstarejših lastnih imen in tekstov do celovškega rokopisa vključno po grafični in fonetični strani. Pri tem je dosegel različne nove momente za zgodovinski razvoj slovenskega jezika. Študijo o tem pripravlja.

R. Kolarič je napravil tudi prvi poskus periodizacije zgodovinskega razvoja slovenščine (Južnoslovenski filolog, Slavistična revija) in o tem predaval na jugoslovanskem slavističnem kongresu v Beogradu.

c) Zbiranje in obdelovanje gradiva za *opisne slovnice slovenskih govorov* se je nadaljevalo:

R. Kolarič je nadaljeval zapis prleškega narečja v sektorju Ptuj—Moškanjci—Formin—Muretinci—Vopošnica ob Dravi—Ptuj. Dognal je, da spadajo govori tega odseka v glavnem že k pesniško-dravskemu delu prleškega narečja; imajo pa tudi sledove haloškega narečja. Meja med temi govori in pomursko-ščavniško-velikonedeljskim govorom teče nekako od Gorišnice do Muretincev ob Dravi pri Borlu. Vse to in drugo zbrano gradivo bo porabil za obširno monografijo o prleškem narečju.

Asistent Rigler je dopolnjeval narečno in zgodovinsko gradivo za svojo razpravo Glasoslovni razvoj predlogov in predpon *na*, *za*, *nad*, nato razpravo dovršil (ok. 1 ½ pole) in jo oddal za tisk. Dopolnjeval je tudi narečno gradivo za opis južnotranjskih govorov in nadaljeval z obdelavo vokalizma v južni notranj-

ščini. — Priobčil je tudi članek »K našemu pravorečju« (Jezik in slovnstvo, II).

Ekipe za sistematično raziskovanje narečij zaradi znižanja kredita niso morale na teren.

2. *Slovenski lingvistično-etnografski atlas*. Za njegov fonetično-morfološki del se je leta 1957 zbiralno delo nadaljevalo po raznih krajih Slovenije. Eksplorator T. Logar je zapisal narečno gradivo v 14 krajih (9 v Beli krajini: Vas pri Kostelu, Osilnica, Adlešiči, Preloka, Metlika, Dragatuš, Doblje, Vinica, Podzemelj, in 5 v istrsko-koprskem področju: Pomjan, Krkavče, Korte, Trebeše, Osp). Polég tega je pregledal celotna področja med zapisanimi govori, da bi se mu ne izmuznil kak doslej nepoznan dialektični pojav.

Delo v Beli krajini je v glavnem zaključeno. Preostali govor (Zapodje) bo zapisal v letu 1958. Že na podlagi doslej zbrane gradiva je napisal obširnejšo študijo o belokranjskih govorih in jo bo objavil v Slavistični reviji. O istem predmetu je tudi predaval na slavističnem zborovanju v Dolenjskih Toplicah. — Na jugoslovanskem slavističnem kongresu v Beogradu je predaval o izgubi nominalnih končnic v nekaterih slovenskih primorskih govorih.

Za lingvistični atlas je do konca 1957 bilo v celoti zapisanih 169 govorov.

Gradivo za atlas prenaša v kartoteko asistentka Saša Serbec.

3. Zbirka *narečnih tekstov* se v letu 1957 ni pomnožila, ker zaradi pomanjkanja kreditov nismo mogli na teren.

4. Asistentka Saša Serbec je za *bibliografijo vse slovenistike* začela prenašati dosedanje gradivo v kartoteko. Izpopolnjevala je tudi gradivo za bibliografijo toponomastike.

5. Delo za novo izdajo *Slovenskega pravopisa* je prišlo v tek. Gradivo toliko narašča, da bo obseg nove izdaje vsaj za eno četrtno večji od izdaje 1950.

6. Gradivo za Kopitarjeve zbrane spise, I. knjiga, se je začelo urejati, prof. Nahtigal dela za knjigo komentar.

7. Člani sekcije Kolarič, Logar in Rigler so se udeležili I. jugoslovanskega slavističnega kongresa v Beogradu. Kolarič in Logar sta imela tudi predavanje.

8. Dr. V. Suyer je pregledal vse zbirke patentov in kurend Državnega arhiva Slovenije, Narodne in univerzitetne knjižnice, Mestnega arhiva Ljubljana in Škofijskega arhiva Ljubljana ter sestavil kartoteko slovenskih prevodov teh patentov in kurend; kartoteka obsega 860 listkov z označbo, kje so originali v shrambi. — Inštitut je poslal Državnemu arhivu Slovenije, podružnici

Maribor, in arhivu v Celje seznam štajerskih izdaj kurend s prošnjo za sporočilo, ali imajo v svojih zbirkah še druge slovenske prevode. Maribor je sporočil, da ima 40 prevodov, ki jih nimamo v ljubljanskih arhivih, Celje pa dva.

Ker so v tukajšnjih arhivih 4 slovenski prevodi koroških kurend, med njimi najstarejši slovenski prevod patenta Marije Terezije z dne 10. maja 1754, je Inštitut naprosil Deželni arhiv v Celovcu za informacijo, če imajo v svojih zbirkah še kake druge prevode kurend; prejel je pa žal negativen odgovor.

Muzejski knjižnici je skupno z zastopniki Narodne in univerzitetne knjižnice in Mestnega arhiva Ljubljana uredil zbirko kurend ter pri tem izločil ca. 380 izvodov duplikatov slovenskih prevodov, ki jih je Muzejska knjižnica odstopila inštitutu. Inštitut jih bo ekscerpiral in jezikovno obdelal.

9. Člani sekcije so 1957 priobčili: R. Kolarič 8 razprav in člankov, pripravil za tisk 2 razpravi; T. Logar 2 razpravi, pripravil za tisk 3 razprave; J. Rigler 1 razpravo, pripravil za tisk 1 razpravo, pripravlja pa tudi disertacijo.

Slovarska sekcija

V letu 1957 so delali kot stalni nastavljenici v slovarski sekciji Inštituta za slovenski jezik: načelnik Božo Vodušek, strokovni sodelavec dr. Lino Legiša, asistentka Joža Mezetova in tehnična strokovna sodelavka Marija Dolencéva — vsi zaposleni z organizacijo in kontrolo izpisovanja in pa z urejanjem materiala za projektirane slovarske izdaje Akademije, zlasti za Priročni besednjak slovenskega jezika. Razen njih je bil zaposlen v tej sekciji tudi znanstveni sodelavec dr. France Bezljaj, ki pa je opravljal samostojno raziskovalno delo. Honorarnih sodelavcev pri splošnem leksikografskem delu je bilo 26, pri onomastičnem izpisovanju, ki ga vodi dr. F. Bezljaj, sta bila 2, vendar se je do konca leta skupno število znižalo na polovico.

Pregled v letu 1957 nabranega kartotečnega gradiva za Priročni besednjak slovenskega jezika (po stanju z dne 1. januarja 1958) je naslednji:

a) Stara in ljudska literatura	23.000 listkov
b) Literatura 19. stoletja	
Poezija	2.586 listkov
Umetniška proza	47.090 listkov
Znanstvena proza	15.259 listkov
<hr/>	
Skupaj literatura 19. stoletja	64.935 listkov

c) Literatura 20. stoletja	
Poezija	5.195 listkov
Umetniška proza	7.792 listkov
Dramatika	8.433 listkov
Otroška literatura	664 listkov
Revije in časopisi	4.766 listkov
<hr/>	
Skupaj literatura 20. stoletja . . .	26.850 listkov
č) Besednjaki 19. stoletja	10.020 listkov
d) Novejše leksikalno gradivo	22.380 listkov
<hr/>	
Skupaj	147.185 listkov

Stanje kartotečnega gradiva z dne 15. januarja 1957 (ko je bil napravljen pregled za leto 1956) je znašalo 1.764.824 listkov

Skupaj torej stanje dne 1. januarja 1958 . 1.912.009 listkov

Letni prirastek kartotečnih listkov se je v tem letu znižal glede na objektivne okoliščine, zaradi katerih se število stalnih nastavljenecv sekcije ni moglo vzdigniti, število honorarnih izpisovalcev pa se je zmanjšalo. Vendar je bilo v tem letu več ali manj skončano izpisovanje manj pomembnih avtorjev 20. stoletja, zaključeno je bilo poglobljeno izpisovanje Levstika in v glavnem tudi Stritarja s celotnim izpisom Zorina. Slovenske narodne pesmi so se ekscerpirale zelo podrobno in število v pregledu omenjenih listkov se nanaša zaenkrat samo na prvi del Štrekljeve zbirke. Hkrati se je začelo sistematično zbiranje izrazov naše znanstvene literature od Vodnika naprej. Kar zadeva novejšo umetniško literaturo, je bil napravljen in deloma že uresničen načrt za izpisovanje po strokah (na primer dramatika, otroška literatura) in ekscerpiranje poezije je seglo do najnovejšega časa. Zbiranje materiala iz slovarskih del je sicer nekoliko zaostalo: primerjalno izpisovanje besednjakov prejšnjega stoletja se je nadaljevalo v skrčenem obsegu, pač pa so bila prenesena na listke celotna Pleteršnikova dopolnila k lastnemu besednjaku in izpisan je bil v pretežnem delu tudi Breznikov izvod Pleteršnika, ki vsebuje zelo dragoceno zgodovinsko gradivo. Od virov, ki segajo nazaj v 19. stoletje, se je nadaljevalo, prav tako v skrčenem obsegu, izpisovanje Dalmatina, to pot v primerjavi z novejšimi prevodi istih tekstov, za ugotovitev menjave besednega zaklada v teku razvoja našega pismenega jezika in evidence sinonimov.

Poleg izpisovanja, ki so ga stalni sodelavci sekcije sproti kontrolirali in dopolnjevali, se je vršilo tudi pregledovanje in urejanje starejšega materiala: urejena je bila kartoteka Kastelčevega besednjaka in kartoteka dopolnilnih izpisov iz Cigaleta, pregledan pa je bil podrobno tudi celoten izpis Prešernovih Poezij in Levstikovega Martina Krpana. Končno se je nadaljevalo pregledovanje in urejanje starejše zbirke, ki se nanaša na čas od leta 1895 dalje.

Dr. F. Bezljaj je v juniju 1957 dokončal drugi del monografije Slovenska vodna imena (M—Ž) in se takoj lotil priprav za monografijo »Besede in imena«, ki naj bi bila nekakšna stratigrafija slovenskega imenskega in besednega fonda. Obenem je začel tudi prenašati etimološko dokumentacijo slovenskih besednih družin z listkov in iz slovarjev na pole, ker je v Ljubljani dostopna strokovna literatura povečini že vsa ekscerpirana. Objavil je v časopisu Beiträge zur Namenforschung 1957 članek »Deutsch Nötsch, slovenisch Čajna«, v Slavistični reviji X, 1957, članek »Pozabljene besede (sloven. sovata; sloven. smet)« in je na sestanku slavistov v Beogradu septembra 1957 predaval o temi »Stratigrafija Slovanov v luči onomastike«.

Asistentka Saša Sernek je dokončala kompletno retrospektivno bibliografijo slovenske onomastike (ca. 1500 listkov) in zbrala vso dokumentacijo za številne slovenske imenske tipe, tvorjene iz osnov selo in vas. Poleg tega je ekscerpirala okoli 1000 listkov imenskega in besednega gradiva iz rokopisnih dialektoloških zbirk.

Ekscerptor Stanislav Debevec je v letu 1957 ekscerpiral 4747 listkov iz etimoloških in onomastičnih zbirk, ekscerptorica Meta Sever pa 5188 listkov primerjalnega gradiva za slovensko mikrotoponimijo. Dr. Bezljaj je iz novodošle strokovne literature ekscerpiral okoli 1000 listkov etimološkega gradiva. Število listkov za etimološki slovar in onomastiko je doseglo po približni ceni okoli 120—125 tisoč listkov.

INŠTITUT ZA LITERATURE

1. Komisija za bibliografijo

a) Zaradi pomanjkanja kreditov je teklo delo v dosedanjem obsegu samo do junija 1957. Kartoteka za retrospektivno knjižno bibliografijo je dosegla naslednje stanje:

glavnih listkov	27.825 od tega 698 časopisja,
pomožnih listkov	8.040 od tega 77 časopisja,
skupaj	35.865 od tega 775 časopisja.

b) Komisija je pripravila za tisk 1483 strani obsegajočo publikacijo o člankih in leposlovju v slovenskem časopisju in zbornikih med leti 1945—1950.

2. Slovenski biografski leksikon

Uredništvo je predvsem izpopolnjevalo gradivo za 8. snopič, tako da bo rokopis v letu 1958 pripravljen za tisk.

Uredništvo je pregledalo in sortiralo gradivo iz zapuščine Janka Polca ter gradivo, ki ga je prejelo od F. Ksav. Lukmana, ter nadaljevalo z zbiranjem gradiva za naslednje snopiče.

3. Zbiranje gradiva za primerjalno književnost in literarno teorijo

Inštitut je pričel z revizijo zbranega gradiva, hkrati pa nadaljeval z ekscerpiranjem revij in časnikov. Zaradi pomanjkanja kreditov je potekalo delo v manjšem obsegu, vendar so bile do sedaj ekscerpirane že skoraj vse glavne revije: Zvon, Slovenski Glasnik, oba Slovana, Ljubljanski Zvon, Dom in svet, Rimski katolik in Novice. Pričelo pa se je tudi že ekscerpiranje Slovenca in Slovenskega Naroda — to delo pa napreduje zaradi obilice drobnega gradiva nekoliko počasneje.

4. Inštitut je poveril profesorju Antonu Slodnjaku ureditev in izdajo korespondence Frana Levca. Ker je bila Levčeva korespondenca že doslej nenadomestljiv vir za literarnozgodovinske informacije, sta pomembnost in nujnost take ureditve in izdaje sama po sebi očitna. V preteklem letu je bil izvršen pregled nad vsemi ohranjenimi Levčevimi pismi.

INSTITUT ZA SLOVENSKO NARODOPISJE

Oddelek za ljudsko slovstvo. Pri načrtnem zbiranju gradiva iz periodičnega tiska so bili pregledani in izpisani: a) časopisi *Illyrisches Blatt* 1819—1849; *Laibacher Wochenblatt* 1804—1810, 1814—1818; *Blätter für den Abteilungsunterricht* 1904—1911 in 1913; *Ljudski glas* 1882—1885; *Gorenjec* 1900—1905; *Domači prijatelj* 1904—1915; b) almanah *Vedež* 1849—1850. To je delala samo nameščenska Albina Štrubelj, ker ni bilo dovolj kredita za honorarje ekscerptorjem, tako da se to prepotrebno delo vleče ad *calendas graecas*.

Pri nabiranju živega pripovednega gradiva se je vodja oddelka lotil pravljíčarja Avgusta Fišerja (Grabnarjev Gustl) z Golave Buke pri Slovenjem Gradcu; mož je zidar in godec in ima obsežen repertoar, ki je bil šele načet. Obisk pri starem pravljíčarju Marinčiču v Soči je pokazal, da mu verjetno peša spomin, ker nekaterih poprej zapisanih ali na magnetofon posnetih pravljíc ni izpeljal do konca ali je zašel na stranpota.

Potovanje po Pohorju — po sledovih Paula Schlosserja — v marcu 1957 je prineslo nekaj dragocenih potrdil o trdoživosti ustnega izročila in o problematičnosti beleženja ljudskih pripovedi, če niso zajete iz ust poročevalcev ad *notam et litteram*. Izročila, ki jih je Schlosser ujel pred pol stoletjem in pri tem še tožil o minljivosti bajnega vzdušja, so v mnogih primerih še zmerom živa; registrirana v pristni ljudski obliki izzvenijo po navadi celo bolj arhaično kot pri Schlosserju. Zadevni izsledki izidejo v članku Ob robu Schlosserjeve knjige »*Bachernsagen*« v Slovenskem etnografu XI.

Na povabilo urednika mednarodnega glasila »*Fabula*« je bilo sklenjeno, da se v inštitutu pripravi antologija slovenskih pravljíc za založbo Walter de Gruyter & Co v Berlinu. V letu 1957 je bil opravljen izbor in prevod besedil; uvod in znanstveni komentar so v delu.

Oddelek za ljudske obiçaje in igre. — *Maske:* Izvedena je bila anketa o maskah na Slovenskem (2 vprašalnici, skupaj 215 odzivov). Gradivo še ni obdelano (odgovori na drugo vprašalnicó so dohajali v teku poletja, ko je bilo vodji oddelka že poverjeno

nujno delo v oddelku za ljudsko slovstvo). Raziskani so bili pustni običaji v Kostanjevici na Krki, posnet o tem arhivski film (gl. tam). Izvedeno je bilo barvno fotografiranje (za diapozitive) in arhivsko filmanje »korantije« v Markovcih pri Ptujju. — *Ljudska igra*: Vodja oddelka je med dvakratnim bivanjem v Celovcu posnel na mikrofilm vse na Koroškem doslej znane rokopise Drabosnjakovih iger in napravil skupno okoli 900 posnetkov (zaradi pomanjkanja kreditov in deviz je stroške potovanja in bivanja kril sam s predavanji v celovškem radiu); filmi so uvrščeni v arhiv. — *Otroška igra*: Zbiranje novega gradiva je začasno zastalo. Vodja oddelka si je ogledal zbirko otroških iger v brnskem Ustavu pro etnografii a folkloristiku Českoslovaške akademije znanosti. Zaradi ustvaritve mednarodne klasifikacije otroških iger vzdržuje stalne pismene stike z raziskovalci otroške igre v Evropi in Ameriki.

Etnografski film. — Posneti filmi: »Belokrajinska svatba v Preloki pri Vinici«, 16 mm/45 m, 23. februarja 1957; »Kurenti v Markovcih pri Ptujju«, 16 mm/30 m, 1. marca 1957; »Selma v Kostanjevici na Krki«, 16 mm/120 m, 4.—6. marca 1957. Snemalec je bil povsod Božo Štajer. Filmii so mišljeni kot arhivski posnetki, a zaradi pomanjkanja denarnih sredstev še niso zmontirani. Dokončana je bila predvajalna kopija filma »Lavfarji v Cerknem« (predvajano v Varaždinu, gl. tam). — Dr. N. Kuret je organiziral »Večer etnografskega filma« v okviru IV. kongresa Zveze folkloristov Jugoslavije v Varaždinu (govoril uvodno besedo in predvajal naš film o lavfarjih ter 3 filme Triglav-filma) 30. avgusta 1957. — Isti se je udeležil 6. mednarodnega seminarja etnografskega filma CIFE-UNESCO v Pragi od 17. do 23. septembra 1957 in predvajal tam dva slovenska filma (Triglav-film). — Isti je sodeloval pri ustanovitvi slovenskega odbora za etnografski film (v okviru Slovenskega etnografskega društva), kjer deluje kot tajnik.

Nove pridobitve. Od Švicarskega narodopisnega muzeja v Baslu je dobil inštitut v dar magnetofon »Grundig TK 8«. Nabavili smo večjo količino trakov in žepni povečevalec za branje mikrofilmov. Knjižnica se je z darovi, zamenjavo in nakupi pomnožila za 330 del. Poleg najnujnejše tekoče literature se počasi dopolnjujejo tudi vrzeli iz preteklosti. Omembe vredna je zbirka del iz ostaline Frana Nedeljka; poleg raznih tiskov je tudi nekaj rokopisnega gradiva, ki nam lahko posveti v ozadje Nedeljkove zbirateljske delavnosti (v osemdesetih letih prejšnjega stoletja). Od organista Franca Kramarja, znanega zapiso-

valca ljudskih pesmi z napevi, smo kupili nad 70 starih rokopisnih pesmaric.

Kongres v Varaždinu. — Na kongresu je sodeloval z organizacijskimi pripravami — kot tajnik Zveze društev folkloristov Jugoslavije — dr. M. Matičetov, s predavanjem (gl. tam) in z organizacijo »večera etnografskega filma« (gl. tam) pa dr. Niko Kuret.

Razno. — Zaradi prezaposlenosti uslužbencev še ni prišlo do ureditve fototeke, ne do nadaljevanja listkovne narodopisne bibliografije, zaradi prepoznega prihoda magnetofona se je zavlekla ustanovitev fonoteke, zaradi pomanjkanja denarnih sredstev je ostala Štrekljeva zapuščina še neurejena v rokopisnem oddelku NUK, so obležale v tiskarni razne publikacije, med njimi zbornik predavanj vzhodnoalpskih narodopiscev (Ljubljana 1956), zaradi pomanjkanja deviz se ni nadaljevalo prepisovanje narodopisnega gradiiva iz »Göthove serije« v Gradcu in ni prišlo do obiskov še živečih pravljicajev na Slovenskem Koroškem.

Objave. — *Glasnik*: Izšli sta 3. in 4. številka I. letnika »Glasnika Inštituta za slovensko narodopisje«. Naslovnikov v tuzemstvu je 2504, v inozemstvu 222. Zaradi pomanjkanja denarnih sredstev je bilo treba nadaljnje izhajanje Glasnika odložiti za novo leto 1958.

Druge objave

Akademik prof. dr. Ivan Grafenauer: Zveza slovenskih ljudskih pripovedk z retijskimi — A, Slovenski etnograf X, 97—112. — Človeška stavbna daritev v slovenski narodni pripovedki in pesmi, Slavistična revija X, 41—60. — Die Volkserzählung vom falschen Sarg, Fabula I, 32—46. — Aškerčev »Mejnik« in ljudsko izročilo, Jezik in slovstvo II, 241—247. — Jakob Kelemina, Slovenski etnograf X, 199—200. — Nekaj o koroških slovenskih narečjih (predavanje v slov. odseku celovškega radia), Koledar Slovenske Koroške za 1958, 33—36.

Strokovni sodelavec dr. Niko Kuret: Zanimiva oblika ljudskega lutkarstva na Slovenskem, Slovenski etnograf X, 113—124. — Ethnografie a folkloristika v Slovinsku po r. 1945, Český Líd 44, 277—280. — Desetništvo v irskem izročilu, Glasnik Inštituta za slovensko narodopisje I, 14. — Ljudsko življenje v ormoškem okolišu pred sto petdesetimi leti, Glasnik I, 20, 26. — Razni nepodpisani ali s šifro »nk« podpisani članki v Glasniku Inštituta za slovensko narodopisje I.

Strokovni sodelavec dr. Milko Matičetov: Jurčič ali Marinčič? Glasovanje o dveh oblikah iste pravljice, Glasnik Inštituta za slov.

narodopisje I/3, 16. — Slovenske etnografske disertacije na tujih univerzah in v Ljubljani, prav tam, I/4, 21. — Tri zbirke preoblečenih »pripovedk«, prav tam, 23. — Jakob Kelemina, prav tam, 22. — Sodelovanje pri zbirki E. in A. M. Cirase, Canti popolari delle colonie slavomolisane, pubblicati colla collaborazione di Giovanni Maver e Milko Matičetov, Rieti 1957, 71 strani. — Nekaj nepodpisanih ali z »Mtv.« signiranih člankov v Glasniku Inštituta za slov. narodopisje.

Honorarni strokovni sodelavec docent dr. Vilko Novak: Vprašanje nabiralništva pri Slovencih, Slovenski etnograf X, 19—28. — Kottnikov zbornik, Celje 1956 (ocena), ibidem, 220. — O ljudski kulturi v Selški dolini, Loški razgledi IV, 41—46.

Honorarni strokovni sodelavec dr. Sergij Vilfan: K obdelavi polja v slovenski Istri, Slovenski etnograf X, 61—70. — J. Zontar, Zur Problematik der Rechtsarchäologie bei den Völkern Jugoslawiens, Graz-Köln 1956 (ocena), ibidem, 239.

Inštitut je udeležen pri urejevanju »Slovenskega etnografa« po strokovnem sodelavcu dr. M. Matičetovu.

TERMINOLOŠKA KOMISIJA

Komisija je obravnavala na svojih sejah aktualne probleme posameznih sekcij in dosegla soglasno sodelovanje Inštituta za slovenski jezik s posameznimi sekcijami, kolikor je tako sodelovanje že aktualno. Vendar zavira pomanjkanje kredita za jezikoslovca delo zlasti Tehniške sekcije, ki iz prav tega razloga ne more nastaviti nove pisarniške moči. Opozoriti je, da nimata ne Pridodoslovna niti Medicinska sekcija še svojih prostorov. Želeti bi bilo, da se zvišajo materialni krediti. Delo v sekcijah zadovoljivo napreduje.

I. Pravna sekcija

Zaradi smrti akad. univ. prof. dr. Janka Polca (umrl dne 12. maja 1956) je bila Pravna sekcija Terminološke komisije večji del leta 1957 brez zastopnika pravnozgodovinske stroke. Meseca oktobra tega leta pa je Razred za zgodovinske in družbene vede določil za pravnozgodovinskega zastopnika pri tej sekciji akad. univ. prof. dr. Viktorja Korošca.

Sekcija je delala v sejah in izven sej.

Izven sej je nadaljevala z izpisovanjem pravnega gradiva za slovensko pravno terminologijo. To delo sta opravljala poleg uslužbenca sekcije še dva izpisovalca. Dne 31. decembra 1957 je znašalo število vseh dotlej izpisanih in oddanih listkov 237.934.

Dalje sta v tem letu dva člana sekcije dokončala prvi osnutek elaboratov za črki N in O, sekcijski uslužbenec pa je sestavil prvi osnutek elaborata za črko U.

Sekcija je imela v letu 1957 enajst sej. V sejah je nadaljevala z obravnavanjem prvega osnutka elaborata za črko D (od gesla »denarski« do gesla »deželna ustava«) ter reševala druge tekoče posle.

Ker so bili krediti sekcije za to leto bistveno znižani, ni mogla izvršiti svojega namena, da bi bila objavila v »Pravniku« kakšno že v sejah obravnavano črko ter s tem dala pobudo za konstruktivno kritiko slovenske pravniške javnosti.

Konec leta 1957 je bilo stanje dela v Pravni sekciji naslednje:

1. izdelani so bili prvi elaborati za 23 črk (A z dopolnitvami, B, C, Č, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, Š, T, U in Ž);

2. od teh 23 črk je bilo v sejah Pravne sekcije ustanovljeno besedišče za 12 črk (A z dopolnitvami, B, C, Č, E, F, G, H, J, L, Š in Ž) ter za del črke D. Te črke je tudi že jezikovno pregledal znanstveni sodelavec dr. Rudolf Kolarič;

3. popolnoma neobdelane so še 3 črke (S, V in Z), vendar je tudi zanje že zbrano gradivo.

II. Tehniška sekcija

Leto 1957 je bilo za delo Tehniške sekcije Terminološke komisije najpomembnejše po tem, da je po dolgotrajnih notranjih pripravah, združenih z iskanjem najprimernejše tehnične oblike slovarja in zamudnim ter težavnim reševanjem problema materialne osnove za natis njegovega osnutka (sestava rokopisa je v danih okoliščinah izvedljiva samo v občasnih, količinsko omejenih nadaljevanjih) začel Splošni tehniški slovar z aprilom 1957 izhajati. Založbo je s posebno pogodbo prevzela polmesečna revija »Življenje in tehnika« — glasilo Glavnega odbora Ljudske tehnike Slovenije — ki prilaga slovarsko besedilo vsaki drugi številki (mesečno enkrat) redne izdaje publikacije (do konca decembra je bilo natisnjenih 64 strani v formatu A 5). Delo pri slovarju se pod enakimi pogoji nadaljuje tudi v novem letu. Po dobljenih skušnjah je zmogljivost sodelavcev in eksperimentalnost pri delu preveč omejena, da bi z izdajo celotnega besedila lahko računali pred potekom nekaj let, kolikor se medtem ne bi pojavile še nove, nepričakovane težave. To počasno napredovanje pa bo tudi v škodo vsebinski vrednosti slovarja, ker prav tehniški besedni zaklad neprestano narašča in se tudi že uveljavljeni stalno brusi ter dobiva nove variante in venomer bolj dognane opredelitve.

Kakor že omenjeno, je morala sekcija svojo poglavitno dejavnost usmeriti v pripravljane slovarskega gradiva. Mimo tega so njeni zastopniki sodelovali v štirih podkomisijah Zvezne komisije za standardizacijo, ki so prevzele prevajanje jugoslovanskih standardov (JUS) v slovenščino in do konca leta 1957 tudi že izpolnile do zdaj prevzete obveznosti. (Prvi penzum tega dela je obsegal približno 145 standardov na okrog 260 tiskanih straneh iz panog varjenja, gozdarstva in lesne industrije, vrtnarstva in sadjarstva ter elektrotehnike.)

Sekcija je imela v 1957. letu 16 rednih in eno izredno sejo, na katerih je razen terminoloških vprašanj (predvsem sprotnih za uvrstitev v slovar) obravnavala še druge konkretne naloge te vrste, največ na željo stalnih ali priložnostnih interesentov.

Stiki z mednarodnimi terminološkimi ustanovami — predvsem z UNESCO in ISO/TC 37 (mednarodnim terminološkim komitéjem pri organizaciji za normalizacijo) — so bili manj živahni kakor prejšnja leta, ker za neposredno vzdrževanje stikov ni bilo na voljo deviznih sredstev.

III. Medicinska sekcija

Tudi v letu 1957 se je nadaljevalo z izpisovanjem slovenskih medicinskih strokovnih izrazov iz strokovnega slovstva, zlasti iz Zdravniškega vestnika in iz monografije o pemfigusu, ki jo je izdala Dermatovenerološka klinika v Ljubljani. Razen tega se je začelo z vnašanjem manjkajočih strokovnih izrazov iz novega Černičevega Slovenskega zdravstvenega besednjaka. Ko bo to delo končano, bo kartoteka pripravljena za tisk, če bo ves ta material obdelala še sekcija na svojih rednih sestankih. Doslej sta črki A in B obdelani. Poleg tega odgovarja sekcija na razna strokovna terminološka vprašanja in ocenjuje terminološko prevodno strokovno slovstvo. Delo je oviralo nezadovoljivo materialno stanje.

IV. Prirodoslovna sekcija

V letu 1957 je nadaljevala sekcija z ekscerpiranjem srednješolskih učbenikov. Ekscerpiranih je bilo tudi nekaj znanstvenih knjig, kolikor je bilo to mogoče zaradi občutno zmanjšane dotacije. Kartoteka se je povečala za 7753 listkov. Največ jih je iz fizike (3647), geografije (1387) in geologije (1156). Listki se sprti urejajo po abecedi za vsako stroko posebej. Nabavljenih in naročenih je bilo nekaj tujih terminologij, ker namerava sekcija potem, ko bodo srednješolske knjige ekscerpirane, iskati termine v naši literaturi tudi s pomočjo teh knjig. Splošno mnenje ekscerptorjev je namreč, da bodo prišli na ta način laže do strokovnih izrazov, ki se že uporabljajo, obenem pa bodo ugotovili, katerih strokovnih izrazov v naši literaturi še ni.

Ekscerptorjev je bilo 12. S 1. februarjem je prevzel posle pomočnika načelnika sekcije dr. Vladimir Kokole, ki je vodil ekscerpiranje iz geografije, meteorologije, geologije in paleontologije. Na mnogih sestankih sta razpravljala z načelnikom o delu sekcije in dajala po potrebi navodila ekscerptorjem.

Delo je bilo tudi letos zelo ovirano, ker sekcija še ni dobila delovne sobe.

BIBLIOTEKA

I. *Stari knjižni fond.* Od starega in neobdelanega knjižnega fonda knjig in revij, to je od onih, ki smo jih iz inozemstva prejeli v zamenjavo pred letom 1949, smo obdelali 532 volumnov. To delo je bilo opravljeno v poletnih mesecih, ko je bil redni promet v biblioteki toliko manjši, da smo mogli začeti tudi izredna dela.

Knjige in revije, ki jih je Inštitut za raziskovanje krasa v Postojni prejel kot dediščino po bivšem italijanskem Speleološkem zavodu, je pričel inventarizirati honorarni uslužbenec Inštituta za raziskovanje Krasa.

II. *Akcesija.* Vse knjige in revije, ki so prispele v letu 1957, smo uredili in inventarizirali. Zaradi preobilice dela in pomanjkanja časa pa manjšega dela nismo mogli kataloško obdelati. Sicer pa je vsa ostala došla literatura popolnoma obdelana v centralnem abecednem imenskem katalogu ter v centralnem sistematičnem katalogu in je postavljena oziroma dodeljena bibliotekam akademjskih inštitutov in sekcij. V centralnih katalogih so upoštevani vsi akademjski inštituti in sekcije, 17 po številu, razen Inštituta za elektriško gospodarstvo ter Inštituta za turbinske stroje.

Akcesija biblioteke je znašala v letu 1957 — 7580 knjig ali letnikov revij. Od tega smo jih prejeli v zameno 4062, v dar 1206, kot nakup pa 2312. Vse knjige in revije, ki smo jih prejeli v zameno, smo še knjižili v posebno kartoteko, ki je urejena po naslovih ustanov. Ta kartoteka nam je tudi potrebna zaradi kontrole zamenjalnih pošiljk.

III. *Dublete.* Iz prejete literature smo v letu 1957 izločili duplikate, ki jih ne potrebujemo. Teh je bilo 593. Te dvojnike smo skušali zamenjati z različnimi drugimi knjižnicami in smo zato izdelali 4 sezname. Razposlali smo jih raznim važnejšim knjižnicam v republiki ter Bibliografskemu inštitutu v Beogradu. Uspelo nam je zamenjati 186 dublet.

IV. *Celotni knjižni fond.* Konec leta 1957 je obsegal celotni knjižni fond biblioteke približno 62.500 knjig in letnikov revij.

Od teh je po inventarnih knjigah izkazanih 57.562 enot, ostali del, ki še ni inventariziran, pa predstavljajo: okoli 1000 knjig knjižnice bivšega Znanstvenega društva za humanistične vede v Ljubljani, okoli 650 knjig v zbirki »Dela članov Akademije«, okoli 1200 knjig v Inštitutu za raziskovanje krasa ter okoli 2000 knjig še neurejenega starega fonda.

Mikrofilmov ima biblioteka 134.

V. *Mesečni sezname*. Biblioteka je izdajala skozi vse leto sezname o prejetih knjigah in periodikah. Sezname so izhajali vsak mesec in so bili razmnoženi na ciklostilu v 100 izvodih. Razposlali pa smo jih vsem rednim ter dopisnim članom Akademije, vsem akademiskim inštitutom in sekcijam ter raznim znanstvenim, strokovnim in študijskim knjižnicam v državi. Sezname so izhajali vsak mesec; sezname o prejetih knjigah obsegajo skupaj 162, sezname o prejetih periodikah pa skupaj 136 strani.

VI. *Krediti*. Za nabavo znanstvene literature je bilo v okviru akademiskega proračuna za leto 1957 predlaganih 16.009.538 dinarjev. Odobreni kredit pa je znašal samo 1.800.000 din. Med letom je bil kredit povečan z virmanom za 90.000 din, tako da je bila skupna razpoložljiva vsota za nabavo knjig in revij 1.890.000 din. Ta znesek je bil v celoti potrošen.

Inštituti s samostojnim proračunom, to je Kemični inštitut »Borisa Kidriča«, Inštitut za elektriško gospodarstvo ter Inštitut za turbinske stroje so predlagali za svoje potrebe 2.000.000 din, odobritev je znašala 1.600.000 din. Potrošnja teh treh inštitutov za nabavo znanstvene literature pa je znašala 1.752.182 din.

Celotna potrošnja za nabavo znanstvene literature je znašala 1957. leta 3.642.182 din. Za nabavo inozemskih knjig in revij smo potrošili 398.500 deviznih dinarjev.

VII. *Zamena*. Poleg številnih priložnostnih zamenjav je biblioteka v letu 1957 zamenjavala akademiske publikacije skoraj z vsemi akademijami sveta in z mnogimi važnejšimi znanstvenimi ustanovami. Ta zamenjalna mreža se je raztezala po vseh kontinentih v 63 državah.

Pri reviziji zamene v začetku leta 1957 je odpadlo 16 inozemskih in 6 domačih ustanov. Med letom pa smo še prekinili redne zamenjalne stike s 3 inozemskimi ustanovami. Tako je v preteklem letu odpadlo 25 ustanov. Na novo smo navezali redne zamenjalne stike s 95 ustanovami (79 v inozemstvu, 16 v FLR J). Ob koncu leta smo tako izvajali redno knjižno zamenjavo s 745 ustanovami (s 141 v FLR J in 604 v inozemstvu).

Razen tega smo redno zamenjavali akademijske publikacije tudi s 26 znanstveniki (z 2 v FLR J in 24 v inozemstvu).

Skupna redna zamenjalna mreža je torej ob koncu leta 1957 obsegala 143 naslovov v FLR J in 628 v inozemstvu, skupaj torej 771 naslovov.

VIII. *Ekspedit.* V letu 1957 je biblioteka odposlala 6879 akademijskih publikacij v zameno, 3331 v dar, 2104 pa v prodajo. Skupaj je bilo torej razposlanih 12.314 publikacij.

Stanje zaloge akademijskih publikacij je bilo na dan 31. decembra 1957: 50.522.

Večina starejših akademijskih publikacij je že razprodana. Pošlo pa je tudi nekaj izdaj iz zadnjih let. Od 153 publikacij, ki jih je Akademija doslej izdala, je razprodanih 33, od 20 pa imamo le še manjšo zalogo.

IX. *Izposojevanje.* Centralna biblioteka je v letu 1957 izposodila na dom 3523 zvezkov; za uporabo v čitalnici pa 1050. Inštitutskim bibliotekam je v stalno uporabo dodelila 7990 zvezkov. V inozemstvo je izposodila 13 zvezkov.

Biblioteke akademijskih inštitutov in sekcij iz svojih knjižnic same izposojajo knjige. Ker pa ne vodijo zadevnih evidenc, njih izposojevanje v gornjih podatkih ni upoštevano.

Centralna biblioteka SAZU je tudi posredovala izposojanje knjig iz tuzemstva in inozemstva za potrebe raznih akademijskih inštitutov.

X. *Knjigoveznica.* Knjigoveznica akademijske biblioteke je vezala mesečno po 60 kosov, skupno 720 knjig in revij.

XI. *Personalialia.* Centralna biblioteka ima 5 sistemiziranih delovnih mest, ki so bila zasedena skozi vse leto, 2 bibliotekarski in 3 knjižničarska mesta. Poleg teh so bile še zaposlene 3 stalne honorarne moči s povprečnim skupnim delovnim časom 10 ur na dan. Knjigoveške posle je opravljal honorarni knjigovez.

V bibliotekah akademijskih inštitutov in sekcij so opravljali potrebne knjižničarske posle (razne pomožne kartoteke in evidence, izposojevanje) razni inštitutski uslužbenci, 20 po številu.

XII. *Stanje prostorov in opreme.* Prostori, ki jih ima biblioteka za svoje delo na razpolago, so zelo neprimerni v vsakršnem pogledu. Predvsem so premajhni in nesmotrno razporejeni.

Prav tako je tudi oprema nezadostna. Vse police so s knjigami prenapolnjene in kljub temu, da smo dobili na razpolago vse razpoložljive omare, moramo novo došlo literaturo postavljati že po tleh. Zlasti pa je še neugodno, da je knjižni fond

raztresen po vseh nadstropjih akademijske palače v 6 različnih prostorih. Obe skladišči akademijskih publikacij na Novem trgu 4 sta se že skoraj popolnoma napolnili in bosta mogli zadoščati le še za kratko dobo. Zalogo obeh Wiesthalerjevih latinsko-slovenskih slovarjev (v tiskovnih polah), ki je vskladiščena v garaži na Novem trgu 4, bo nujno treba prenesti v bolj zdrav prostor, ker bo sicer zaradi vlage začela propadati.

XIII. *Razno.* V letu 1957 so uslužbenci biblioteke napravili študijske ekskurzije v več krajev. Ogledali so se novo urejene ljudske knjižnice v Polju, Vevčah ter Semeniško knjižnico v Ljubljani. Zlasti pa je bilo poučno študijsko potovanje po Italiji, kjer smo si ogledali knjižnice v Padovi, Bologni, Firenzah in Rimu.

O priliki spomladanskega bibliotekarskega tečaja v Narodni in univerzitetni knjižnici je naša biblioteka vzela na prakso 7 tečajnikov, ki so se v naši biblioteki praktično seznanili z vsem knjižničarskim poslovanjem.

IV

PUBLIKACIJE
IN ZAMENJAVA PUBLIKACIJ

PUBLIKACIJE

Slovenske akademije znanosti in umetnosti v letih 1956 in 1957

SPLOSNE IZDAJE

Letopis Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Sedma knjiga 1955.
(Uredil Milko Kos.) V Ljubljani 1957. 231 + (IV) str. 8°. 1200 izv.
450 din.

IZDAJE RAZREDA ZA ZGODOVINSKE IN DRUŽBENE VEDE

Razprave IV/1. Josip Korošec: Arheološke ostaline v Predjami.
Ljubljana 1956. 64 + (I) str. + XLIX tab. + 1 pril. 8°. 800 izvodov.
600 din.

Razprave IV/2. France Stelè: Slikar Fortunat Bergant. Umetnik
in njegov stil. Ljubljana 1957. 33 + (I) str. + 52 slik. 8°. 800 izv.
600 din.

Razprave IV/3. Stanko Pahič: Drugo žarno grobišče v Rušah.
Ljubljana 1957. 75 str. + 11 pril. + XXVI tab. 8°. 800 izv. 500 din.

Razprave IV/4. Izidor Cankar: Langusove risanke. Začetki romantičnega slikarja. Ljubljana 1957. 50 str. + 52 slik + (I) str. 8°. 1000 izv. 500 din.

Razprave IV/5. Marijan Zadnikar: Romanska Stična. Ljubljana 1957. 39 str. + (LI) str. slik + (I) str. 8°. 1000 izv. 600 din.

Dela 11. Inštitut za zgodovino, Sekcija za občo in narodno zgodovino 3. Josip Zontar: Svilogojstvo in svilarstvo na Slovenskem od 16. do 20. stoletja. Ljubljana 1957. 160 str. 8°. 1000 izv. 600 din.

Arheološki vestnik VII/1—2. Ljubljana 1956. 200 str. + 1 pril. 8°. 1000 izvodov. 800 din.

Vsebina:

Josip Korošec: Neolitična naselbina v Drulovki pri Kranju.
Milutin Garašanin: Neka pitanja relativne praistoriske
hronologije.

Anton Smodič: Bronasti depo iz Miljane.

Stanko Pahič: Posamezne najdbe z Rifnika.

Stane Gabrovec: Ilirska gomila v Volčjih njivah.

Zlata Dolinar-Osole: Ilirska okostja iz gomile v Volčjih njivah.

Rudolf Bratanič: K članku A. Sovreta »Pripombe k R. Brataniča novim najdbam iz Ptuja«.

Fran Alič: Še o ptujskem grškem napisu.
Branko Marušič: Dva spomenika zgodnjenesrednjeveške arhitekture iz južne Istre.
Zlata Dolinar-Osole: Nova pitekantropoidna oblika hominida iz Severne Afrike.
Knjižna in druga poročila.
Staško Jesse: Zamenjava.

Arheološki vestnik VII/3. Ljubljana 1956. Str. 201—336 + 2 pril. 8°. 1000 izvodov. 650 din.

Vsebina:

Mitja Brodar: Prve paleolitske najdbe v Mokriški jami.
Josip Klemenc: Ganimedov relief iz Šempetra v Savinjski dolini.
Stanko Pahič: Neolitske jame v Brezju pri Zrečah.
Franc Leben: Poročilo o izkopavanjih v Roški špilji leta 1955.
Alojz Bolta: Ilirske najdbe iz Rifnika pri Celju.
Mehtilda Urleb: Arheološke najdbe z Unca pri Rakeku.
Peter Petru-Vinko Šribar: Nove najdbe.
Branko Marušič: Polačine pri Ferencih, novo zgodnjenesrednjeveško najdišče v Istri.
Knjižna in druga poročila.

Arheološki vestnik VII/4. Ljubljana 1956. (1957.) Str. (IV) + 337—500. 8°. 1000 izv. 700 din.

Vsebina:

Josip Korošec: Nekaj o stratigrafiji pri arheoloških raziskavanjih.
Božo Škerlj: Vloga in mesto neandertalcev v človeški evoluciji.
Paola Korošec: Nekaj novih podatkov o slavonski kulturi na področju jadranske obale.
Josip Klemenc: Grobne skrinje za pepel pokojnikov iz Šempetra v Savinjski dolini.
Vera Berce: Dva nagrobnika iz Brega v Celju.
Stojan Dimitrijevič: Vučedolska nalazišta na področju grada Vinkovaca.
Tatjana Bregant: Dve slučajni najdbi.
France Leben: Sondiranje v jami Brlovki.
Andrej Valič: Nove najdbe iz rimske dobe v okolici Kranja.
Peter Petru: Z rimskega grobišča v Ljubljani.
Paola Korošec: Še nekaj slovanskih najdišč v Vzhodni Furlaniji.
Knjižna in druga poročila.
Staško Jesse: Bibliografski prispevki k jugoslovanski arheologiji 1955.
Staško Jesse: Zamenjava.

Arheološki vestnik VIII/1. Ljubljana 1957. 89 + (II) str. + 2 pril. 8°. 1000 izv. 450 din.

Vsebina:

Josip Korošec: Zanimive upodobitve na keramičnih fragmentih iz »Grapčeve spilje« na Hvaru.

- Paola Korošec: Keramika z licensko ornamentiko (Litzenkeramik) na Ljubljanskem barju.
 Josip Klemenc: Beg Ifigenije s Tauride na šempetrskem reliefu.
 Stjepan Vuković: Vrpčasta keramika spilje Vindije.
 Josip Korošec: Stražbenica v Danilu pri Sibeniku.
 Branko Marušič: Poročilo o sondažnem izkopavanju v Vižinadi pri Kaštelu.
 Josip Korošec: In memoriam — Miloje M. Vasić.
 Josip Korošec: Vladimir R. Petković.
 Knjižna in druga poročila.

IZDAJE RAZREDA ZA FILOLOSKE IN LITERARNE VEDE

Razprave II. Ljubljana 1956. 535 + (I) str. 8°. 800 izv. 1800 din.

Vsebina:

- Ivan Grafenauer: Matije Murka znanstvena pot.
 Milan Grošelj: Notes d'étymologie grecque.
 Anton Grad: L'inversion du sujet dans la principale précédée d'une subordonnée en ancien français.
 Anton Grad: Notes about the origin of the >for + Subject + Infinitive construction in English.
 Mirko Rupel: Prva prekmurska knjiga — Temlinov Mali katekizem 1715.
 Milena Uršič: Kopitarjeva pisma Jožefu Rudežu.
 Ivan Grafenauer: Arhivni doneski k podobi Slomska pedagog.
 Janez Logar: Fran Kurelac in Slovenci. Donesek k zgodovini slovensko-hrvatskih kulturnih stikov v 19. stoletju.
 Joža Meze: O očetu Ivana Cankarja.
 Franc Ksaver Lukman: Kdaj je Avguštin napisal svoj Enchiridion?
 Ivan Grafenauer: Zmaj iz petelinjega jajca.

Dela 9. Inštitut za slovenski jezik 6. France Bezljaj: Slovenska vodna imena. I. del (A—L). Ljubljana 1956. 365 + (I) str. 8°. 800 izv. 1400 din.

Dela 10. Inštitut za literature 3. Alfonz Gspan-Josip Badalič: Inkunabule v Sloveniji. Ljubljana 1957. 493 + (III) str. + XXXV pril. 4°. 1000 izv. 2700 din.

Dela 11. Inštitut za slovensko narodopisje 2. Josip Dravec: Glasbena folklor Prekmurja. Pesmi. Ljubljana 1957. LIX + 399 str. + 1 zemljevid. 8°. 1000 izv. 1400 din.

Glasnik Inštituta za slovensko narodopisje pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani. Leto I. Ljubljana 1956—1957. 4°.

Št. 1. 1956. 6 + (II) str. 4000 izv. 15 din.

Št. 2. 1956. Str. 7—14. 4000 izv. 15 din.

Št. 3. 1957. Str. 15—20 + (II). 3700 izv. 15 din.

Št. 4. 1957. Str. 21—28. 3700 izv. 15 din.

IZDAJE RAZREDA ZA MATEMATIČNE, FIZIKALNE
IN TEHNIČNE VEDE

Razprave. Serija A: Matematične, fizikalne in kemične vede. VII.
Ljubljana 1956. 189 + (II) str. 8°. 800 izv.

Vsebina:

Anton Peterlin: Vpliv električnega polja na svojsko viskoznost suspenzije dipolnih elipsoidov. 120 din.

Franc Križanič: O osnovnem lemma variacijskega računa. 100 din.

Peter Gosar: Razširjenje svetlobe v optično nehomogenem sredstvu, če so razlike lomnih količnikov majhne. 450 din.

Franjo Havliček: Sistematična raziskovanja mikroobjektivov. III. Mikroobjektivi višjih apertur. 120 din.

Drago Lebez: Kvalitativna papirnokromatografska analiza pepsina in njegovih proteoliznih produktov. 250 din.

IZDAJE RAZREDA ZA PRIRODOSLOVNE IN MEDICINSKE VEDE

Razprave. Oddelek za medicino. I. Ljubljana 1957. 71 str. + (IV) tab. 8°. 800 izv. 400 din.

Vsebina:

Alija Košir: O pljučnem raku.

Miha Likar: Serološka študija endemičnega meningocefalitisa v Sloveniji.

Bojan Accetto in Ivan Matko: Doprinos k cistodiagnostiki manifestne in latentne avitaminoze B₁₂.

Ivan Lenart: Ura umiranja in biotropični vremenski činitelji.

Geografski zbornik IV. Ljubljana 1956. 308 str. + 8 pril. 8°. 800 izv. 1500 din.

Vsebina:

Vladimir Kokole: Gospodarska geografija in geografija naselij v področju med Savo in Sotlo.

Anton Melik: Pliocenska Soča.

Igor Vrišer: Morfološki razvoj v Goriških Brdih.

Vladimir Kokole: Morfologija Šavrinskega gričevja in njegovega obrobja.

Andrej Briški: Agrarna geografija Šavrinskega gričevja.

Anton Melik: Izvenalpske planine na Slovenskem.

IZDAJE RAZREDA ZA UMETNOSTI

Dela 8. Serija za glasbeno umetnost 8. Anton Lajovic: Album samospenov za glas s klavirjem. Ljubljana 1956. 158 + (II) str. 4°. 700 izv. 1200 din.

Dela 9. Serija za glasbeno umetnost 9. Lucijan Marija Škerjanc: Koncert za violino in orkester. Partitura. Ljubljana 1956. 166 + (I) str. 4°. 500 izv. 2200 din.

- Dela 10.* Serija za glasbeno umetnost 10. Marjan Kozina: Proti morju. Partitura. Ljubljana 1956. 93 str. 4°. 300 izv. 1300 din.
- Dela 11.* Serija za glasbeno umetnost 11. Marjan Kozina: Padlim. Žalna glasba za veliki orkester. Partitura. Ljubljana 1956. 40 str. 4°. 300 izv. 850 din.
- Dela 12.* Serija za glasbeno umetnost 12. Anton Lajovic: Pesem jeseni. Simfonična lirski pesnitev. Partitura. Ljubljana 1956. 99 str. 4°. 300 izv. 1300 din.
- Dela 13.* Serija za glasbeno umetnost 13. Lucijan Marija Škerjanc: Gazele. Sedem orkestrskih pesnitev. Partitura. Ljubljana 1957. (IV) + 87 str. F^o. 300 izv. 2600 din.

ZAMENJAVA PUBLIKACIJ

Biblioteka Slovenske akademije znanosti in umetnosti je v letih 1956 in 1957 redno pošiljala v zameno akademijske publikacije spodaj navedenim ustanovam:

La Bibliothèque de l'Académie Slovène des sciences et des arts entretenait dans les années 1956 et 1957 un service régulier d'échange de publications avec les Institutions ci-dessous mentionnées:

JUGOSLAVIJA — YOUGOSLAVIE

Beograd:

- Arheološki institut Srpske akademije nauka
- Astronomska opservatorija Srpske akademije nauka
- Društvo matematičara i fizičara NRS
- Geografski institut Srpske akademije nauka
- Geološki institut Srpske akademije nauka
- *Geološki institut Univerziteta
- Gradevinski fakultet
- Institut za ekologiju i biogeografiju Srpske akademije nauka
- Institut za fiziologiju razvića, genetiku i selekciju
- Institut za nuklearne nauke — »Boris Kidrič«
- *Institut za proučavanje krša »Jovan Cvijić«
- Institut za zaštitu bilja
- Istorisko društvo NRS
- *Katedra za matematiku. Elektrotehnički institut
- *Mašinski institut Srpske akademije nauka
- Matematički institut Srpske akademije nauka
- Muzej grada Beograda
- *Muzej primenjene umetnosti
- Narodni muzej
- Prirodnački muzej srpske zemlje
- Savezna uprava hidrometeorološke službe FNRJ
- Savezni institut za zaštitu spomenika kulture

* Ustanove, s katerimi smo vzpostavili zameno v letih 1956 in 1957 so označene z zvezdico.

Les Institutions avec lesquelles nous sommes entrés en relations d'échanges en 1956 et 1957 sont marquées par un astérisque.

Seminar za istoriju jugoslovenske književnosti
Srpska akademija nauka
*Srpsko geografsko društvo
Srpsko hemijsko društvo
Srpsko lekarsko društvo
*Šumarski fakultet
Univerzitetska biblioteka »Svetozar Marković«
Vojni muzej Jugoslovenske narodne armije
Zavod za geološka, geofizička i rudarska istraživanja NRS
Zavod za zaštitu prirode i naučno proučavanje prirodnih retkosti
NRS
*Zavod za zaštitu spomenika kulture NRS

Bihać:

*Zavičajni muzej

Brežice:

Posavski muzej

Celje:

Družba sv. Mohorja

Cetinje:

Istoriski institut Crne Gore

Naučno društvo

*Speleološka sekcija »Prirodnjačkog društva«

Dubrovnik:

Historijski institut Jugoslovenske akademije znanosti i umjetnosti

Naučna biblioteka

Idrija:

Mestni muzej.

Koper:

Študijska knjižnica

Zgodovinsko društvo

Kotor:

Pomorski muzej

Kranj:

Mestni muzej

Ljubljana:

Arheološki seminar Univerze

Društvo slovenskih skladateljev

Elektrotehniški vestnik

Etnografski muzej

*Fakulteta za agronomiju, gozdarstvo in veterinarstvo

*»Geografia Revuo«

Geografsko društvo

Geološki zavod LRS

Hidrometeorološka služba LRS

Inštitut »Jožef Stefan«
Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo
Mestni muzej
Narodni muzej
Prirodoslovno društvo
Slovenska matica
*Tehniški muzej Slovenije
Uprava »Planinskega vestnika«
Zavod za statistiko in evidenco
Zgodovinsko društvo
Znanstveni bilten

Maribor:

Pokrajinski muzej

Niš:

*Narodni muzej

Novi Sad:

*Centralna biblioteka Filozofskog fakulteta
Matica Srpska
Vojvodanski muzej

Novo mesto:

*Študijska knjižnica »Mirana Jarca«

Ohrid:

*Hidrobiološki zavod

Osijek:

Muzej Slavonije

Pazin:

*Narodni muzej

Piran:

*Mestni muzej

Postojna:

Notranjski muzej

Priština:

*Muzej Kosova i Metohije

Ptuj:

Mestni muzej

Pula:

Arheološki muzej Istre

Rijeka:

*Državni arhiv

Rovinj:

Institut za biologiju mora

Sarajevo:

- Biološki institut
- *Biološko društvo Bosne i Hercegovine
- Geografsko društvo
- Institut za naučna šumarska istraživanja NR BiH
- Institut za proučavanje folklor
- Istorisko društvo Bosne i Hercegovine
- Naučno društvo NR Bosne i Hercegovine
- Orientalni institut
- *Poljoprivredni šumarski fakultet
- *Zavod za geološka istraživanja i ispitivanja građevinskog materijala i tla
- Zemaljski muzej
- Zemaljski zavod za zaštitu spomenika i kulture i prirodnih rijetkosti NR BiH

Skopje:

- Arheološki muzej
- Filozofski fakultet
- Folkloren institut
- Geološki zavod
- Institut za geografija na Univerzitetot
- *Institut za makedonski jazik
- Institut za matematika na Univerzitetot
- Institut za šumarski eksperimentalni ispitivanja na NR Makedonija
- Muzejsko konzervatorsko društvo na NR Makedonija
- Naučen institut za nacionalna istorija na makedonskiot narod
- Prirodonaučen muzej
- Seminarot za makedonski jazik i literatura na Univerzitetot
- Seminarot za istorija na Univerzitetot
- *Speleološka sekcija pri Geografsko društvo na NR Makedonija
- Zavod za ribarstvo na NR Makedonija
- Zemljodopsko-šumarski fakultet na Univerzitetot

Split:

- Arheološki muzej
- Etnografski muzej
- Galerija umjetnina
- Gradska biblioteka
- Institut za oceanografiju i ribarstvo
- Muzej grada Splita
- Muzej hrvatskih arheoloških spomenika

Sremski Karlovc:

- *Državni arhiv A. P. Vojvodine

Skofja Loka:

- Muzejsko društvo

Titograd:

- *Crnogorsko geološko društvo

Zadar:

- Arheološki muzej
- Državni arhiv
- Etnografski muzej
- *Institut Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru
- *Institut za historijske nauke Filozofskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu

Zagreb:

- *Arheološki institut Sveučilišta
- Arheološki muzej
- Arhiv grada Zagreba
- Botanički zavod Prirodoslovnog fakulteta
- Društvo matematičara i fizičara
- Društvo muzejsko-konzervatorskih radnika NRH
- Državni arhiv
- Geofizički zavod
- Geografsko društvo Hrvatske
- Historijski institut Jugoslavenske akademije
- Hrvatsko prirodoslovno društvo
- *Institut Français
- Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti
- *Komisija za istraživanje krša Jugoslavenske akademije
- Muzej grada Zagreba
- *Naučna misao. Društvo za unapređivanje i širenje nauke
- Povijesno društvo Hrvatske
- Speleološka sekcija Planinarskog društva »Željezničar«
- *Speleološko društvo NRH
- Staroslavenski institut
- Šumarski institut
- Zavod za geološka istraživanja

EVROPA — EUROPE

Aarau (Suisse):

Aargauische Naturforschende Gesellschaft

Aarhus (Danemark):

Statsbiblioteket

Aberdeen (Grande Bretagne):

University Library

Aberystwyth (Grande Bretagne):

The National Library of Wales

Amersfoort (Pays-Bas):

Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Amsterdam (Pays-Bas):

Archaeologisch-historisch Instituut der Universiteit

*Koninklijk Instituut voor de Tropen

*Koninklijk Oudheidkundig Genootschap Rijksmuseum

Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
Nederlands Genootschap voor Anthropologie
Nederlandsche Entomologische Vereeniging

Aquileia (Italie):

Associazione Nazionale per Aquileia

Athènes (Grèce):

Akadimia Athenon
American School of Classical Studies
British School of Archeology at Athens
Deutsches Archaeologisches Institut
École Française d'Athènes

*Laboratoire de Géologie et de Paléontologie de l'Université

Société Archéologique d'Athènes

*Société Spéléologique de Grèce

Bad Godesberg bei Bonn (Allemagne):

Deutsche Forschungsgemeinschaft

Bad Homburg (Allemagne):

Staatliches Saalburgmuseum

Barcelona (Espagne):

Asociación de Químicos

Museo Arqueológico

Basel (Suisse):

Geographisch-ethnologische Gesellschaft
Historische und antiquarische Gesellschaft
Institut für Ur- und Frühgeschichte der Schweiz
Naturforschende Gesellschaft

*Schweizerische Gesellschaft für Urgeschichte

Bautzen (Allemagne):

*Stadtmuseum. Naturwissenschaftliche Abteilung

Belfort (France):

Société Belfortaine d'Émulation

Bergen (Norvège):

Universitetsbiblioteket

Berlin (Allemagne):

Deutsche Akademie der Wissenschaften
Institut für deutsche Volkskunde der Deutschen Akademie der
Wissenschaften

Institut für Ur- und Frühgeschichte der Humboldt-Universität

Institut für Vor- und Frühgeschichte der Deutschen Akademie der
Wissenschaften

Museum für Vor- und Frühgeschichte

Universitätsbibliothek

Bern (Suisse):

Allgemeine geschichtsforschende Gesellschaft
Bernisches historisches Museum
Naturforschende Gesellschaft
Schweizerische entomologische Gesellschaft

Besançon (France):

*Institut d'Archéologie de la Faculté des Lettres
Institut de Géographie
Université de Besançon

Birmingham (Grande-Bretagne):

Birmingham & Midland Institute

Blindern (Norvège):

Det Norske Meteorologiske Institutt
Norwegian Geographical Society

Bologna (Italie):

Istituto di Archeologia dell'Università

Bonn (Allemagne):

Geographisches Institut der Universität
Institut für Vor- und Frühgeschichte der Universität
Naturhistorischer Verein der Rheinlande und Westfalens
Verein von Altertumsfreunden im Rheinlande

Bordighera (Italie):

Istituto Internazionale di Studi Liguri

Bratislava (République Tchèqueoslovaque):

*Archeologický seminar Filozofickej fakulty
Geologický ústav D. Štúra
Knihnica Slovenskej univerzity
Slovenská akadémia vied. Ústredná knižnica
*Ústredná knižnica Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komen-
ského
*Ústredná technická knižnica

Bremen (Allemagne):

Museum für Natur-, Völker- und Handelskunde — Übersee-Museum

Brno (République Tchèqueoslovaque):

Archeologický ústav ČSAV
Děkanát Filozofickej fakulty Masarykovy University v Brně
Faculté des Sciences de l'Université Masaryk
*Kabinet pro ethnografii a folkloristiku ČSAV
*Matica Moravská
Moravské Museum
Moravské Museum. Oddělení pro diluvium
*Speleologický klub
*Státní archiv
*Ústav pro ethnografii ČSAV

- *Ústav pro prehistorii a protohistorii při Masarykově Univerzitě v Brně
- *Ústav všeobecné a systematické botaniky Masarykovy University

Bruxelles (Belgique):

- Association des Conservateurs d'Archives, de Bibliothèques et de Musées de Belgique
- Institut Royal des Sciences naturelles de Belgique
- Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen
- Laboratoire de Physique Nucléaire
- Les Musées Royaux d'Art et d'Histoire
- Secrétariat de la Revue »La Nouvelle Clio«
- Service des Fouilles
- Société Belge de Géologie, de Paléontologie et d'Hydrologie
- Société Royale Belge d'Anthropologie et de Préhistoire
- Société Royale Zoologique de Belgique

București (Roumanie):

- Biblioteca Academiei Republicii Populare Romine
- *Biblioteca Centrală de Stat a R. P. R.
- *Comitetul Geologic de Cercetări și Explorare a Bogățiilor Solului și Subsolului
- *Institutul de Arheologie al Academiei R. P. R.
- *Institutul de Cercetări Piscicole

Budapest (Hongrie):

- Földrajztudományi Könyvtár
- Institut Géologique Hongrois
- *Magyar Földrajzi Társaság Könyvtára
- Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
- Országos Magyar Történeti Múzeum
- Országos Szépművészeti Múzeum
- Országos Természettudományi Múzeum Könyvtára
- *Történettudományi Intézete. Magyar Tudományos Akadémia

Cambridge (Grande-Bretagne):

- University Library

Cardiff (Grande-Bretagne):

- National Museum of Wales. Department of Archaeology

Castellana-Grotte (Italie):

- *Istituto Italiano di Speleologia

Charlottenlund (Danemark):

- Danmarks Geologiske Undersøgelse

Clermont-Ferrand (France):

- *Institut de Géographie

Coimbra (Portugal):

- Museu Zoológico da Universidade de Coimbra
- Sociedade Broteriana

- Cremona* (Italie):
Biblioteca Governativa di Cremona
- Debrecen* (Hongrie):
Kossuth Lajos Tudomány-egyeteni
- Den Helder* (Pays-Bas):
Nederlandsche Dierkundige Vereniging
- Dijon* (France):
Bibliothèque de l'Académie de Dijon et de la Commission des Antiquités
*Spéléo-Club de Dijon
- Dresden* (Allemagne):
Landesmuseum für Vorgeschichte
- Dublin* (Irlande):
Royal Dublin Society
Royal Irish Academy
The Royal Society of Antiquaries of Ireland
- Durham* (Grande-Bretagne):
Durham University Library
- Edinburgh* (Grande-Bretagne):
Royal Society of Edinburgh
- Eisenstadt* (Autriche):
Burgenländisches Landesmuseum
- Erlangen* (Allemagne):
Deutsches Institut für merowingisch-karolingische Kunstforschung
Slawisches Seminar der Universität
- Ferrara* (Italie):
Istituto Ferrarese di Paleontologia Umana
- Firenze* (Italie):
Accademia della Crusca
Accademia Toscana di Scienze e Lettere
Rivista di Scienze Preistoriche
- Frankfurt a. M.* (Allemagne):
Deutsches Archäologisches Institut. Römisch-Germanische Kommission.
Senckenbergische naturforschende Gesellschaft
- Freiburg i. Br.* (Allemagne):
Badische Geologische Landesanstalt
Historisches Seminar der Universität
Institut für Ur- und Frühgeschichte
*Naturforschende Gesellschaft
Universitäts-Bibliothek

Gdańsk (Pologne):

Instytut budownictwa wodnego PAN
*Instytut Morski

Genève (Suisse):

Archives Suisses d'Anthropologie Générale
Bibliothèque, Nations Unies
Musée d'Art et d'Archéologie
Société d'Histoire et d'Archéologie de Genève
*Société de Géographie de Genève
Société de Physique et d'Histoire Naturelle
Société Entomologique de Genève
Société Genevoise de Linguistique

Genova (Italie):

Accademia Ligure di Scienze e Lettere
Istituto di Filologia Classica
Museo Civico di Storia Naturale

Gent (Belgique):

Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde
Seminarie voor Archaeologie

Giessen (Allemagne):

Universitätsbibliothek

Glasgow (Grande-Bretagne):

*The Geological Society of Glasgow

Göteborg (Suède):

Göteborgs Stadtsbibliothek

Göttingen (Allemagne):

Akademie der Wissenschaften
Geographisches Institut der Universität
Slavisches Seminar der Universität

Graz (Autriche):

Historischer Verein für Steiermark
Institut für allgemeine und vergleichende Sprachwissenschaft
Institut für Geschichte des Altertums und Altertumskunde der
Universität
Landesmuseum »Joanneum«
Seminar für slawische Philologie der Universität
Steiermärkische Landesbibliothek
*Steierisches Volkskundemuseum
Universitätsbibliothek

Grenoble (France):

Société Scientifique du Dauphiné

Groningen (Pays-Bas):

Biologisch-Archaeologisch Instituut der Rijks-Universiteit

Halle/Saale (Allemagne):

Landesmuseum für Vorgeschichte

Hallstatt (Autriche):

Museum in Hallstatt

Hamburg (Allemagne):

*Geographische Gesellschaft in Hamburg
Geologisches Staatsinstitut
Museum für hamburgische Geschichte
Museum für Völkerkunde und Vorgeschichte
Staats- und Universitätsbibliothek

Hannover (Allemagne):

Naturhistorische Gesellschaft

Heidelberg (Allemagne):

*Slavisches Institut der Universität
Universitäts-Bibliothek

Helsinki (Finlande):

Societas pro Fauna et Flora Fennica
Societas Zoologica-Botanica Fennica »Vanamo«
Suomalainen Tiedekatemia
Suomen Hyönteistieteellinen Seura
Suomen Muinaismuistoyhdistys
Suomen Riistanhoito-säätiö
Suomen Tiedeseura

Iași (Roumanie):

*Academia Republicii Populare Romîne. Filiala Iași
*Institutul de Chimie »Petru Poni«
*Institutul Politehnic

Innsbruck (Autriche):

Österreichische humanistische Gesellschaft

Kaiserslautern (Allemagne):

Pfälzische Landesgewerbeanstalt

Karlsruhe (Allemagne):

Naturwissenschaftlicher Verein

Kiel (Allemagne):

*Geographisches Institut der Universität
Seminar für Ur- und Frugeschichte der Universität
Universitäts-Bibliothek

Kiev (SSSR):

Deržavna publična biblioteka URSS

Klagenfurt (Autriche):

Geschichtsverein für Kärnten

København (Danemark):

- Botanisk Centralbibliotek
- Dansk Naturhistorisk Forening
- *Det Kongelige Danske Geografiske Selskab
- Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab
- Det Kongelige Nordiske Oldskriftselskab
- Entomologisk Forening
- *Mineralogisk Museum
- Nationalmuseet

Köln (Allemagne):

- Geographisches Institut der Universität Köln

Kraków (Pologne):

- *Instytut Historii Kultury Materialnej PAN
- Instytut Ochrony Przyrody
- Polska Akademia Nauk
- Polskie Towarzystwo Geologiczne
- *Słownik Łaciny Średniowiecznej w Polsce
- Studium Słowiańskie Uniwersytetu Jagiellońskiego
- Towarzystwo Miłośników Historii i Zabytków Krakowa
- Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego

Krefeld (Allemagne):

- Verein Linker Niederrhein e. V.

Lausanne (Suisse):

- Société Vaudoise d'Histoire et d'Archéologie
- Société Vaudoise des Sciences Naturelles

Leiden (Pays-Bas):

- Bibliotheek van het Kamerlingh Onnes Laboratorium
- Koninklijke Nederlandsche Botanische Vereeniging
- Rijksmuseum van Natuurlijke Historie
- Rijksmuseum van Oudheden

Leipzig (Allemagne):

- Deutsches Institut für Länderkunde
- Institut für Vor- und Frühgeschichte der Karl-Marx-Universität
- Sächsische Akademie der Wissenschaften

Leningrad (SSSR):

- Biblioteka Akademii Nauk SSSR
- Naučnaja biblioteka im. M. Gorkogo

Liberec (République Tchécoslovaque):

- Severočeské Museum

Liège (Belgique):

- *Fédération Spéléologique de Belgique
- *Latomus
- *Université de Liège

- Linz* (Autriche):
Christliche Kunstblätter
Oberösterreichisches Landesmuseum
- Liptovský Mikuláš* (République Tchécoslovaque):
*Múzeum slovenského krasu
- Lisboa* (Portugal):
Museu e Laboratório Mineralógico e Geológico
Serviços Geológicos de Portugal
Sociedade de Geografia de Lisboa
Sociedade Portuguesa de Ciências Naturais
- Liverpool* (Grande-Bretagne):
The Prehistoric Society
- Łódź* (Pologne):
Biblioteka Uniwersytecka
Muzeum Archeologiczne
- London* (Grande-Bretagne):
British Institute of Archaeology at Ankara
The Department of Scientific and Industrial Research
Institute of Archaeology
Joint Library of the Hellenic and Roman Societies
The Linnean Society of London
London and Middlesex Archaeological Society
The Royal Anthropological Institute
Royal Geographical Society
The Royal Institution of Great Britain
School of Slavonic and East European Studies
Victoria & Albert Museum
- Louvain* (Belgique):
Centre International de Dialectologie Générale près Université Catholique de Louvain
- Lublin* (Pologne):
Acta Microbiologica Polonica
Biblioteka Uniwersytecka K. U. L.
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
- Lund* (Suède):
*Slaviska institutionen vid Lunds Universitet
Universitetsbiblioteket
- Luxembourg* (Luxembourg):
*Société des Naturalistes Luxembourgeois
- Luzern* (Suisse):
*Naturforschende Gesellschaft
- L'vov* (SSSR):
Naukova Biblioteka L'viv's'kogo deržavnogo Universitetu imeni Ivana Franka

- Lyon* (France):
Société Géographique de Lyon. Institut des Études Rhodaniennes
Société Linnéenne de Lyon
- Madrid* (Espagne):
Comisaria General de Excavaciones Arqueológicas
Instituto de Arqueología »Rodrigo Caro«
Real Academia Española
Seminario de Historia Primitiva
- Magdeburg* (Allemagne):
Museum für Naturkunde und Vorgeschichte
- Mainz* (Allemagne):
Akademie der Wissenschaften und der Literatur
Römisch-Germanisches Zentralmuseum
- Manchester* (Grande-Bretagne):
Manchester Geographical Society
- Marburg/Lahn* (Allemagne):
Universitäts-Bibliothek
Vorgeschichtliches Seminar der Universität
Westdeutsche Bibliothek
- Marseille* (France):
Bibliothèque de l'Université d'Aix-Marseille
*Musée d'Histoire Naturelle
- Martin* (République Tchécoslovaque):
*Slovenské národné múzeum
- Milano* (Italie):
Istituto Lombardo di Scienze e Lettere
Università degli Studi
- Minsk* (SSSR):
*Akademija navuk BSSR
- Modena* (Italie):
»Emilia Preromana.« Rivista del Centro Emiliano Studi Preistorici
- Moskva* (SSSR):
Fundamental'naja Biblioteka Obščestvennyh Nauk Akademii Nauk SSSR
Gosudarstvennaja biblioteka SSSR imeni V. I. Lenina
*Institut naučnoj informacii
*Moskovskij Institut himičeskogo mašinostroenija
Naučnaja biblioteka im. A. M. Gor'kogo Moskovskogo Gosudarstvennogo universiteta
Vsesojuznaja gosudarstvennaja biblioteka inostranoj literatury
- München* (Allemagne):
Bayerische Akademie der Wissenschaften
Bayerische Biologische Versuchsanstalt

- *Bayerisches Geologisches Landesamt
Institut für Erforschung der Geschichte und Kultur der UdSSR
Institut für Vor- und Frühgeschichte der Universität
Slavisches Seminar der Universität
Südost-Institut
- *Zentralinstitut für Kunstgeschichte
Zoologische Sammlung des Bayerischen Staates

Münster i. Westfalen (Allemagne):

Landesmuseum für Vor- und Frühgeschichte
Westfälisches Landesmuseum für Naturkunde

Nantes (France):

Société des Sciences Naturelles de l'Ouest de la France

Napoli (Italie):

Seminario di Slavistica
Società Nazionale di Scienze, Lettere ed Arti.

Neuchâtel (Suisse):

Société Neuchâteloise des Sciences Naturelles

Nice (France):

Association des Naturalistes de Nice et des Alpes Maritimes

Nijmegen (Pays-Bas):

Bibliotheek der R. K. Universiteit

Nitra-hrad (République Tchécoslovaque):

Archeologický ústav SAV

Nürnberg (Allemagne):

Germanisches National-Museum

Offenbach/M. (Allemagne):

*Bibliothek des Deutschen Wetterdienstes

Olomouc (République Tchécoslovaque):

*Historický ústav Vysoké školy pedagogické
*Krajské museum

Opava (République Tchécoslovaque):

Slezské Museum
Slezský studijní ústav

Oslo (Norvège):

The Faculty of Mathematics and Sciences
Universitetets Oldsaksamling

Oxford (Grande-Bretagne):

Ashmolean Museum
Bodleian Library
Taylor Institution

Padova (Italie):

- Istituto di Antropologia
- Istituto di Filologia Slava
- *Istituto di Geografia dell'Università
- Istituto di Geologia dell'Università

Pamplona (Espagne):

- Diputación Foral de Navarra
- Museo de Navarra

Paris (France):

- Académie des Inscriptions et Belles-Lettres
- Académie des Sciences
- *Association de Géographes Français
- Bibliothèque Centrale du Muséum National d'Histoire Naturelle
- Bibliothèque Nationale
- Centre National de la Recherche Scientifique
- *Comité National de Spéléologie
- Institut d'Éthnologie
- Institut d'Études Slaves
- *Institut Français d'Archéologie de Stamboul
- Société Française de Minéralogie et de Cristallographie
- Société Géologique de France
- Société Préhistorique Française
- Union Géodésique et Géophysique Internationale

Pavia (Italie):

- Athenaeum
- Istituto di Geologia dell'Università
- Società Pavese di Storia Patria

Pécs (Hongrie):

- *Janus Pannonius Múzeum
- *Majorossy-Imre-Museum

Pisa (Italie):

- *Istituto di archaeologia
- Società Toscana delle Scienze Naturali

Plodiv (Bulgarie):

- *Naroden arheologičeski muzej

Pontevedra (Espagne):

- Museo de Pontevedra

Porto (Portugal):

- Associação da Filosofia Natural
- Faculdade de Ciências

Poznań (Pologne):

- Instytut Zachodni
- Muzeum Archeologiczne
- Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
- »Slavia Antiqua«
- »Studia Logica«

Praha (République Tchécoslovaque):

- Archeologický ústav Československé akademie věd
- *Archivní správa
- *Československá společnost entomologická ČSAV
- Československá společnost zeměpisná
- *IV. oddělení geografického ústavu University Karlovy
- Geofyzikální ústav Československé akademie věd
- Historický ústav Československé akademie věd
- Kabinet pro kartografii Československé akademie věd
- *Kabinet pro studia řecká, římská a latinská
- *Katedra slavistiky na Filologické fakultě University Karlovy
- Matematický ústav Československé akademie věd
- Národní Museum
- *Národní Museum. Entomologické oddělení
- *Publikační komise biologické fakulty University Karlovy
- Slovanská knihovna
- Slovanský ústav Československé akademie věd
- Univerzitní knihovna
- Ústav technické fyziky Československé akademie věd
- Ústřední ústav geologický
- Základní knihovna Československé akademie věd

Rennes (France):

- OGAM — Tradition Celtique
- Société scientifique de Bretagne

Reykjavík (Islande):

- *Hidh íslenska fornleifafjelag
- Societas Scientiarum Islandica

Rigà (SSSR):

- Latvijas PSR Zinātņu Akadēmija

Roma (Italie):

- Accademia Nazionale dei Lincei
- Circolo Speleologico Romano
- Consiglio Nazionale delle Ricerche
- Istituto di Archeologia dell'Università
- Istituto di Filologia Slava
- Istituto Nazionale d'Archeologia e Storia dell'Arte
- *Museo Preistorico-etnografico »L. Pigorini«
- *Pontificia Accademia Romana di Archeologia
- Servizio Geologico d'Italia
- Società Geografica Italiana

Sabadell (Espagne):

- Museo de la Ciudad de Sabadell

Salamanca (Espagne):

- Seminario de Arqueología

Santander (Espagne):

- Museo Prehistorico

- Schaffhausen* (Suisse):
Naturforschende Gesellschaft
- Schleswig* (Allemagne):
Schleswig-Holsteinisches Landesmuseum für Vor- und Frühgeschichte
- Schwäbisch Hall* (Allemagne):
Historischer Verein für Württembergisch-Franken
- Seckau bei Knittelfeld* (Autriche):
Abtei
- Sevilla* (Espagne):
Museo Arqueológico Provincial
- Siena* (Italie):
Accademia Musicale Chigiana
- Sion* (Suisse):
Redaction der Schweizerischen Spelaeologischen Revue »Stalactite«
- Sofija* (Bulgarie):
Bŭlgarska akademija na naukite
*Visš ikonomičeski institut »Karl Marks«
- Sopron* (Hongrie):
*Franz Liszt Museum
- Stockholm* (Suède):
Kungl. Vetenskapsakademiens Bibliotek
Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien
Ryska Institutet
*Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi
- Strasbourg* (France):
Laboratoire de l'Institut de Géographie de l'Université
- Stuttgart* (Allemagne):
Institut für Auslandsbeziehungen
Verein für vaterländische Naturkunde in Württemberg
Württembergisches Landesmuseum
- Szeged* (Hongrie):
*Móra Ferenc Múzeum
- Tallinn* (SSSR):
*Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keskraamatugoku
- Tarascon-sur-Ariège* (France):
Société Préhistorique de l'Ariège
- Tarragona* (Espagne):
Real Sociedad Arqueológica Tarrasconense

- Tilff* (Belgique):
Institut Archéologique Liégeois
- Timișoara* (Roumanie):
*Academia R. P. R. Baza de cercetări științifice
- Toruń* (Pologne):
Towarzystwo Naukowe
- Toulouse* (France):
*Bibliothèque de la Faculté des Sciences
*Société d'Histoire Naturelle de Toulouse
*Société Méridionale de Spéologie et de Préhistoire
- Trier* (Allemagne):
Rheinisches Landesmuseum
- Trieste* (Italie):
*Gruppo Grotte »Carlo Debeljak«
Istituto de Geografia dell'Università
Museo Civico di Storia Naturale
Società Adriatica di Scienze Naturali
Università degli Studi di Trieste
- Tromsø* (Norvège):
Tromsø Museum
- Trondheim* (Norvège):
Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab
- Tübingen* (Allemagne):
Institut für Vor- und Frühgeschichte der Universität
*Internationale Zeitschriftenschau für Bibelwissenschaft und Grenzgebiete
- Turnov* (République Tchèque):
*Výzkumný ústav pro minerály
- Tutzing bei München* (Allemagne):
*Museum Georg Frey
- Udine* (Italie):
Società Alpina Friulana
Società Filologica Friulana »G. I. Ascoli«
- Uppsala* (Suède):
Universitetsbiblioteket
- Vaduz* (Liechtenstein):
Historischer Verein für das Fürstentum Liechtenstein
- Valencia* (Espagne):
Servicio de investigación prehistórica

Valleta (Malta):

The Royal University of Malta

Varese (Italie):

Musei Civici

Venezia (Italie):

Istituto Veneto di Scienze, Lettere ed Arti
Museo Civico di Storia Naturale

Verona (Italie):

Museo Civico di Storia Naturale

Vilnius (SSSR):

*Lietuvos TSR Mokslų Akademija

Warszawa (Pologne):

*Instytut Chemii Fizycznej PAN

Instytut Geografii PAN

*Instytut Historii Kultury Materialnej

*Instytut Podstawowych Problemów Techniki

*Instytut Polsko-Radziecki

*Instytut Zoologiczny PAN

Państwowe Muzeum Archeologiczne

Polska Akademia Nauk

Polskie Towarzystwo Archeologiczne

Zakład Parazytologii Polskiej Akademii Nauk

*Zakład Słowianoznawstwa PAN

*Zakładzy Geograficzny Uniwersytetu Warszawskiego

Weimar (Allemagne):

Museum für Ur- und Frühgeschichte Thüringens

Wels (Autriche):

Musealverein Wels

Wien (Autriche):

Amt der niederösterreichischen Landesregierung

Anthropologische Gesellschaft

Anthropologisches und Urgeschichtliches Institut

Bundesdenkmalamt

Geographische Gesellschaft

*Geographisches Institut der Hochschule für Welthandel

*Geographisches Institut der Universität

Geologische Bundesanstalt

Geologische Gesellschaft

Historisches Museum der Stadt Wien

Kunsthistorisches Institut der Universität Wien

Naturhistorisches Museum

Niederösterreichische Landesbibliothek

Österreichische Akademie der Wissenschaften

Österreichische Nationalbibliothek

Österreichisches Archäologisches Institut

Österreichisches Museum für angewandte Kunst

Seminar für slawische Philologie
Speläologisches Institut
*Verband österreichischer Höhlenforscher
Zoologisch-botanische Gesellschaft

Wiesbaden (Allemagne):

Hessisches Landesamt für Bodenforschung

Wrocław (Pologne):

Polski Związek Entomologiczny
Polskie Towarzystwo Antropologiczne
Polskie Towarzystwo Ludoznawcze
Polskie Towarzystwo Zoologiczne
Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii
Wrocławskie Towarzystwo Naukowe

Zürich (Suisse):

Geobotanisches Forschungsinstitut Rübel
Naturforschende Gesellschaft
*Schweizerische entomologische Gesellschaft
Schweizerisches Landesmuseum

AMERIKA — AMÉRIQUE

Alabama (États-Unis):

Alabama Museum of Natural History

Albuquerque (États-Unis):

The University of New Mexico

Atlanta (États-Unis):

Trevor Arnett Library

Baltimore (États-Unis):

The Library. The Jons Hopkins University

Berkeley (États-Unis):

University of California

Bloomington (États-Unis):

*The Slavic and East European Journal

Bogota (Colombie):

*Academia Colombiana
Academia Colombiana de Ciencias Exactas, Físico-Químicas y Naturales
Instituto Colombiano de Antropología

Buenos Aires (Argentina):

Academia Argentina de Letras
Instituto de Antropología
Sociedad Científica Argentina

Cambridge (États-Unis):

- Museum of Comparative Zoology
- Peabody Museum of Archaeology and Ethnology
- *Slavic Division. Harvard College Library

Caracās (Venezuela):

- Academia Nacional de la Historia
- *Escuela de Biología
- Facultad de Ciencias Matemáticas y Naturales

Cartagena (Colombie):

- *Academia de la Historia de Cartagena de Indias
- América Española

Chicago (États-Unis):

- The John Crerar Library

Cincinnati (États-Unis):

- Lloyd Library and Museum
- *The Association of American Geographers
- The Library, University of Cincinnati

Columbia (États-Unis):

- Archaeology

Columbus (États-Unis):

- Ohio State Museum

Detroit (États-Unis):

- Wayne State University General Library

East Lansing (États-Unis):

- *Michigan State University Library

Houston (États-Unis):

- The Rice Institute

Indianapolis (États-Unis):

- Butler University Library
- Indiana State Library

Ithaca (États-Unis):

- Albert R. Mann Library
- Cornell University Library

Kansas City (États-Unis):

- Linda Hall Library

La Habana (Cuba):

- *Bibliotheca del Instituto Nacional de Cultura

La Plata (Argentine):

- Facultad de Ciencias Fisicomatemáticas

Lakewood (États-Unis):

*Cleveland Grotto. National Speleological Society

Lawrence (États-Unis):

University of Kansas

Los Angeles (États-Unis):

Southwest Museum
University of California Library

México (Mexique):

Centro de Documentación Científica y Técnica de México
Escuela Nacional de Ciencias Biológicas

Minneapolis (États-Unis):

Laboratory of Physiological Hygiene

Morgantown (États-Unis):

Southern Appalachian Botanical Club

New Brunswick (États-Unis):

Rutgers University Library

New Haven (États-Unis):

*Linguistic Society of America
Yale University Library

New York (États-Unis):

American Geographical Society
The American Museum of Natural History
Columbia University in the City of New York
The New York Academy of Sciences
The New York Public Library

Ottawa (Canada):

National Research Council

Philadelphia (États-Unis):

The Academy of Natural Sciences of Philadelphia
Department of Slavic and Baltic Languages
The Franklin Institute Library
University Museum
University of Pennsylvania

Pittsburgh (États-Unis):

The Carnegie Museum
*National Speleological Society

Princeton (États-Unis):

American Journal of Archaeology

Rio de Janeiro (Brésil):

Academia Brasileira de Ciências
*Biblioteca Central da Universidade do Brasil

- *Biblioteca da Directoria do Patrimônio Histórico e Artístico Nacional
 Biblioteca da Serviço Florestal
 Instituto Brasileiro de Geografia e Estatística
- San Diego* (États-Unis):
 San Diego Society of Natural History
- San José* (Costa Rica):
 *Biblioteca de la Universidad de Costa Rica
- Santa Clara* (Cuba):
 *Sociedad Científica de Espeleología
- Santa Fé* (États-Unis):
 Museum of International Folk Art
- Santiago* (Chili):
 Instituto de Geografia
- São Paulo* (Brésil):
 *Departamento do Arquivo do Estado
 *Museu Paulista
- Seattle* (États-Unis):
 University of Washington Library
- St. Andrews* (Canade):
 Atlantic Biological Station
- Syracuse* (États-Unis):
 *Association of American Geographers
- Tegucigalpa* (Honduras):
 *Academia Hondureña
 *Instituto Hondureño de Cultura Interamericana
- Tucumán* (Argentine):
 Sociedad Sarmiento
- Vicente Lopez* (Argentine):
 Fyton
- Washington* (États-Unis):
 American Geophysical Union
 Library, National Academy of Sciences
 Library of Congress
 *Meteorological Abstracts and Bibliography
 *National Bureau of Standards
 *United States Geological Survey
 United States National Museum. Smithsonian Institution

Alma-Ata (SSSR):

- *Akademija Nauk Kazahskoj SSR
- *Energetika Instituty
- *Fundamental'naja biblioteka, Kazahskij gosudarstvennyj universitet imeni S. M. Kirova

Ankara (Turquie):

Türk Dil Kurumu

Aşgabat (SSSR):

- *Turkmenistan SSR Ylymlar Akademijasy

Baghdad (Irak):

Iraq Museum Library

Bangalore (Inde):

The Indian Academy of Sciences

Bombay (Inde):

- *Museums Association of India

Calcutta (Inde):

The Asiatic Society
Zoological Survey of India

Chiba (Japon):

- *Geographical Survey Institute

Frunze (SSSR):

Kyrgyz SSR Ilimder Akademijasynyn Borborduk Ilimij Kitepkanasy

Haifa (Israel):

Israel Institute of Technology

Hiroshima (Japon):

Hiroshima Botanical Club

Istanbul (Turquie):

Istanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü

Jerusalem (Israel):

- Department of Antiquities
- *The Jewish National and University Library
- *Section of Folktale Research
- *The Weizmann Science Press

Kefar-Malal (Israel):

Independent Biological Laboratories

Kyoto (Japon):

The Phytogeographical Society

Lahore (Pakistan):

*Pakistan Association for the Advancement of Science

Madras (Indie):

*Academy of Tamil Culture

Nicosia (Cyprus):

*Etaireia Kypriakon Spudon

Peking (Chine):

*The Library of Academia Sinica

Pilani (Inde):

*Rajasthan Academy of Sciences

Rangoon (Burma):

*Burma Research Society

Sapporo (Japon):

Tensor Society

Stalinabad (SSSR):

Akademijai Fanhoi RSS Todžikistan

Tokyo (Japon):

Anthropological Society of Nippon

The Chemical Society of Japan

Kobayasi Institute of Physical Research

National Science Museum

*Tokyo Geographical Society

Vallabh Vidyagar (Inde):

*Sardar Vallabhbhai Vidyapeeth

Yokohama (Japon):

Department of Mathematics

AFRIKA — AFRIQUE

Abidjan (Afrique Occidentale Française):

*Institut Français d'Afrique Noire en Côte d'Ivoire

Alger (Algérie):

*Direction des Antiquités de l'Algérie

Société d'Histoire Naturelle de l'Afrique du Nord

Bloemfontein (Union Sud-Africaine):

Nasionale Museum

Cape Town (Union Sud-Africaine):

*City Library Service

Constantine (Algérie):

Société Archéologique

Dakar (Sénégal):

Institut Français d'Afrique Noire

Douala (Cameroun Français):

Institut Français d'Afrique Noire

Durban (Union Sud-Africaine):

*Durban Museum and Art Gallery

Jinja (Uganda):

East African Fisheries Research Laboratory

Lagos (Nigeria):

>Nigeria< Magazine

Le Caire (Égypte):

Institut d'Égypte

*National Research Council of Egypt

Lourenço Marques (Afrique Orientale Portugaise):

Museu Dr. Álvaro de Castro

*Sociedade de Estudos de Moçambique

Lviro (Congo Belge):

*Institut pour la Recherche Scientifique en Afrique Centrale

Nairobi (Kenya):

The East Africa Natural History Society

Pretoria (Transvaal):

*Die Suid-Afrikannse Akademie vir Wetenskap en Kuns

Transvaal Museum

Rabat (Maroc):

Bulletin d'Archéologie Marocaine

Société des Sciences Naturelles du Maroc

Saint-Louis de Sénégal (Afrique Occidentale Française):

*Bibliothèque du Centre IFAN Michel Adanson

Tunis (Tunisie):

Société des Sciences Naturelles de Tunisie

AVSTRALIJA, INDONEZIJA IŃ OCEANIJA —
AUSTRALIE, INDONÉSIE ET OCÉANIE

Bandung (Indonésie):

Faculty of Mathematics and Natural Sciences
Koninklijke Natuurkundige Vereeniging in Indonesie

Brisbane (Australie):

Royal Society of Queensland

Djakarta (Indonésie):

*Dinas Purbakala Republik Indonesia

Fitzroy (Australie):

*Australian Speleological Federation

Hobart (Tasmanie):

The Royal Society of Tasmania

Jocjakarta (Indonésie):

Gadjah Mada University

Melbourne (Australie):

Commenwealth Scientific and Industrial Research Organization
Royal Society of Victoria

Sydney (Australie):

Nicholson Museum of Antiquities
*Sydney University Speleological Society

VSEBINA

I. Organizacija	
Predsedstvo	7
Vodilni uslužbenci uprave Akademije	8
Uprava inštitutov in komisij	8
II. Člani	
Častni člani	21
Redni in dopisni člani	21
Novi člani: Viktor Korošec	33
Makso Šnuderl	37
Janko Lavrin	39
Umrlji člani	43
Janko Polec	48
Jože Plečnik	61
Petar Skok	77
III. Poročilo o delu Akademije	
Delo Akademije v letu 1956	85
Kemični inštitut »Boris Kidrič«	93
Inštitut za elektriško gospodarstvo	101
Inštitut za turbinske stroje	107
Inštitut za raziskovanje krasa	108
Inštitut za geografijo	110
Kartografski zavod	111
Inštitut za geologijo	112
Inštitut za biologijo	116
Odbor za urejevanje favne, flore in geje Slovenije	120
Inštitut za medicinske vede	121
Inštitut za zgodovino	
Sekcija za občo in narodno zgodovino	124
Sekcija za zgodovino umetnosti	125
Sekcija za arheologijo	127
Inštitut za slovenski jezik	132
Inštitut za literature	137
Inštitut za slovensko narodopisje	139
Terminološka komisija	
Pravna sekcija	146
Tehniška sekcija	147
Medicinska sekcija	148
Prirodoslovna sekcija	149
Biblioteka	150

Delo Akademije v letu 1957	154
Kemični inštitut »Boris Kidrič«	160
Inštitut za elektriško gospodarstvo	164
Inštitut za turbinske stroje	170
Inštitut za raziskovanje krasa	171
Inštitut za geografijo	173
Kartografski zavod	174
Inštitut za geologijo	175
Inštitut za biologijo	180
Odbor za urejevanje favne, flore in geje Slovenije	185
Inštitut za medicinske vede	184
Inštitut za zgodovino	
Sekcija za občo in narodno zgodovino	190
Sekcija za zgodovino umetnosti	191
Sekcija za arheologijo	193
Inštitut za slovenski jezik	196
Inštitut za literature	201
Inštitut za slovensko narodopisje	202
Terminološka komisija	
Pravna sekcija	206
Tehniška sekcija	207
Medicinska sekcija	208
Prirodoslovna sekcija	208
Biblioteka	209
IV. Publikacije in zamenjava publikacij	213

LETOPIS

SLOVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI IN UMETNOSTI

Osma knjiga

1956, 1957

Izdala

Slovenska akademija znanosti in umetnosti
v Ljubljani

Natisnila

Triglavska tiskarna v Ljubljani
v oktobru 1958

Obseg 15 in pol pole

Naklada 1200 izvodov

